

ANDREAS LAUN

A KERESZTÉNY EMBER
A MODERN VILÁGBAN

ANDREAS LAUN

A KERESZTÉNY EMBER
A MODERN VILÁGBAN

KAIROSZ 2014

Az eredeti német kiadás:

Laun, Andreas, *Der Christ in der modernen Welt*, Salzburg, Verlag Glauben und Leben, 2009
(*Reihe Glaube und Leben, Band 8*).

Fordította:

Csontos Attila

Könyvterv Németország

A magyar változat műszaki szerkesztése: Őri Kiss István

© 2013 Kairosz Kiadó, Budapest

Minden jog fenntartva!

ISBN 978-963-662-535-1

Nyomta: Dürer Nyomda Kft, Gyula

BEVEZETÉS

Istenről beszélek neked ebben a könyvben, kedves Olvasó. Szeretném bemutatni, hogy mi, keresztények, kiben hiszünk, hogyan képzeljük el Őt, és hogyan éljük meg a Vele való kapcsolatunkat.

Talán nem hiszel benne. De ugye azt elfogadod, hogy én hiszek Istenben? A hitnek következményei vannak. Ha a názáreti Jézusban valóban maga Isten jött el közénk, akkor Jézus ténylegesen „az út, az igazság és az élet”. Akkor pedig nem tehetünk mást, el kell hagynunk a hétköznapi megszokásait, és Jézust kell életünk középpontjába állítani. Mindenekelőtt azért, mert Ő az egyetlen, aki legyőzte a halált. A halált, mely elől – mint tudod – „élő ember el nem futhat”.

Ha Jézus tényleg az, akinek az egyház bemutatja: Isten Fia, aki eljött hozzánk, az egyetlen, aki legyőzte a halált, akkor Ő az, akire már régóta vársz.

Remélem, végigolvasod a könyvet, és elgondolkodsz a benne leírtakon. Lehet, hogy azt gondolod magadban: „Belátom, van Isten. De miért pont katolikus legyek? Oly sok más valóság is van a világon.”

Valóban sokféle vallás van a világon, de kérlek, ne mondd azt, hogy mind egyforma, vagy hogy mindegyik egyformán jó vagy rossz, az egyik olyan, mint a másik. Ez egész egyszerűen nem igaz. Tény, hogy vannak hasonló elemek a különböző vallásokban, de ellentmondások talán még bőségesebben akadnak. Nem lehet mindegyiknek igaza. De természetesen lehetséges, hogy mindegyik téved, minden vallás a képzeletünk és vágyaink szüleménye. Ez elméleti lehetőség, de a kérdés így is nyitva marad, hogy mi van akkor, ha van egy vallás, mely valóban igaz, és tudja, ki Isten, és milyen Ő valójában.

Sokféle vallás létezik. Vannak köztük olyanok, amelyek azt állítják magukról, hogy megtalálták Istent, és tudják, mi az Ő akarat.

A muszlimok szerint Isten Gábel arkangyal által szólt Mohamedhez, és ők ezért tudják,

milyen Isten, mik a szándékai és a végzései.

A zsidók szerint Isten nem pusztán szólt hozzájuk, hanem szövetségre is lépett velük, és megadta nekik a megváltás ígértét, melynek beteljesedésére mind a mai napig várnak.

A keresztények szerint nem mi találtuk meg Istent, hanem Isten talált meg bennünket. Úgy cselekedett, amint Izajás jövendölte: Ő maga jött el közénk, nem csak egy prófétája.

Ebben a könyvben, melynek néhány sorát már elolvastad, elsősorban Istenről van szó. De nemcsak Róla, hanem rólunk, emberekről is: hogy milyen az Istennel való kapcsolatunk, milyen az életünk, és mi az élet valódi célja.

Ebben a könyvben az Istent és az embert érintő igazságról lesz szó; ideológiákról, igazságról és tévedésről.

„A látókoknak azt mondják: »Ne lássatok!« A prófétáknak meg: »Ne jövendöljetekek nekünk igazat! Mondjatok inkább hízegő dolgokat, prófétáljatok csalárdságokat. Térjetekek le az útról, hagyjátok el az ösvényt, s hagyjátok nekünk békét Izrael Szentjével« (Iz 30,10–11).

Szeretném leszögezni: nem az a cél, hogy a válaszok megfeleljenek vágyainknak, hanem hogy eljussunk az igazsághoz, még ha időnként homályba burkolódik is, vagy ha tiltakozást vált is ki belőlünk. És mivel az igazságot keressük, bátorságra és becsületességre van szükségünk: a kellemetlen igazságokat sem szabad elfojtanunk, nem szabad áligazságokat kitalálnunk, semmit sem szabad kihagynunk.

Dr. Andreas Laun salzburgi segédpüspök

Salzburg, 2009. szeptember 12-én,

Szűz Mária Szent Nevének emléknapiján

„Nem azért vagyok itt, hogy meggyőzzem önöket. Az én feladatom az, hogy elmondjam, amit láttam.”

(Soubirous Szent Bernadett lourdes-i látnok)

Der Christ in der modernen Welt
Reihe „Glaube und Leben“
Band 8
Andreas Laun

© 2009, 1. Auflage, Weihbischof + Andreas Laun, Salzburg
Alle Rechte vorbehalten

Projektmanagement: Maria Prügl

Verlag Glaube und Leben

www.kairosz.hu

ISBN:

Hauptnummer für Gesamtwerk: 13-978-3-902336-00-2

Band 8 – Textbuch: 13-978-3-902336-81-1

Titelbilder:

- *Der Auferstandene: Isenheimer Altar, Matthias Grünewald, www.musee-unterlinden.com*
- *Das Ungeborene: Jugend für das Leben*
- *Petersdom/Frau: privat*

Tartalom

Teil I. GOTTES GESCHICHTE MIT DEN MENSCHEN

1.	Gott: Logos und Vernunft	8
2.	Gott existiert: Natürliche Gotteserkenntnis	13
3.	Gott schuf: Schöpfung oder Evolution?	19
4.	Gottes besondere Liebe: Die Juden	26
5.	Gott spricht: Die Bibel und ihre Auslegung	31
6.	Gott wird Mensch in Jesus Christus	39
7.	Gott liebt die Menschen	46
8.	Gottes Sohn erlöst: Das Kreuz	52
9.	Gott des Lebens: Auferstehung vom Tod	57
10.	Gott bleibt bei den Menschen in Seiner Kirche	63
11.	Gott bezeugt sich in Zeichen und Wundern	69
12.	Gott holt Menschen zu sich: Konversionen	77
13.	Gott will die Einheit: Die Ökumene	82
14.	Gott erwartet die Menschen: Tod und Ewigkeit	90
15.	Gott wird gehasst: Der alte und der neue Atheismus	99
16.	Gott wird verfolgt in Seiner Kirche	106
17.	Gott wird verfolgt in den Juden	111
18.	Gottes Auftrag: Mission und andere Religionen	118
19.	Der Islam: Eine Weltreligion	124
20.	Naturreligionen und asiatische Religionen	132

Teil II. MENSCHEN IN DER ORDNUNG GOTTES

21.	Gott liebt das Leben	139
22.	Gott und die Biotechnik	144
23.	Gottes Nein zur Abtreibung	149
24.	Gottes Nein zur Euthanasie	156
25.	Gott liebt die Liebe	162
26.	Gottes Weisheit in der Sexualität	169
27.	Gott warnt: Irrwege der Sexualität	175
28.	Gottes Plan: Die Stellung der Frau	184
29.	Gott liebt die irdische Gerechtigkeit	190
30.	Gott liebt seine Schöpfung	199

ANHANG

Abkürzungsverzeichnis	203
Geschichten und Texte zu verschiedenen Themen	203
Bildnachweise und Quellen	216

I. rész: Isten és az ember közös története

1 Isten, Logosz és értelem

Byzant. Fresko, Detail aus Jüngstem Gericht, Chora Kloster, Kariye Camii, 14. Jh.

Foto: KNA

A korábbi nemzedékek istenek után kutattak, és úgy vélték, hogy vannak jó és rossz istenek, olyanok, melyek egy-egy országhoz vagy néphez tartoznak, illetve hogy vannak különböző hatáskörű istenek, akik a termékenységért, a háborúkért, a vadászatért vagy a jó termésért felelnek.

Ma ezt kérdezik az emberek: van Isten?

Az ateisták így válaszolnak: nem, Isten tündérmese, az emberi képzelet szülötte, Isten nincs!

Sokan azt mondják: csak létezik valamiféle „magasabb rendű hatalom”.

A hívő emberek vallják, hogy Isten létezik. Meggyőződésük észérvekre támaszkodik, és

akkor válik vallásos hitté, ha Isten iránti engedelmességre való készség társul hozzá.

„Az ész győzelme az esztelenség fölött a keresztény hitnek is célja.”

(XVI. Benedek pápa: *Spe salvi...* 23)

Előítéletek: Hit és értelem

- Katolikusnak lenni örültség – az értelmes ember és az istenhit egymást kizáró fogalmak.

- Istenben lehet hinni vagy nem hinni, ezt mindenkinek magának kell eldöntenie, az értelemnek semmi köze nincs ehhez.
- A feketék istene fekete bőrű és göndör hajú, a németek istene magas és szőke – Isten az ember önmagáról alkotott képének kivetítése (Ludwig Feuerbach német filozófus elmélete szerint).
- Csak egyetlen világ van: az emberek világa. Ebben mindent tudományosan tudunk igazolni, vagy ha most még nem is, előbb-utóbb képesek leszünk rá. A „túlvilág”, „Isten világa” mítosz, tündérmese. Nem létezik.

A hívő ember válasza

Sok intelligens és gondolkodó ember hisz Istenben. Vajon miért?

- A hívő keresztények megvizsgálják, hogy kiben és kinek hisznek, hogy mit hisznek el. A hiszékenységet felelőtlenségnek tartják.
- Egy „magasabb rendű lény” csak akkor lehet valóban magasabb rendű, ha tud gondolkodni, szabad akarata van, és személy, nem pedig „valami”. Csak ebben az esetben lehetne a világban tapasztalható rend magyarázata. Az embernél végtelenül hatalmasabbnak kell lennie.
- Értelmetlenség Istent égitestnek vagy valamiféle – elektromossághoz vagy mágneses mezőhöz hasonló – erőnek gondolni.
- Több isten léte nem magyarázná meg a világot. Hogyan kapcsolódnának egymáshoz, miért „tartanának össze”?
- Az emberek mindenről elgondolkozhatnak – miért ne gondolkozhatnának el Istenről is?
- Ha Isten létezik, akkor az istenfogalomnak értelmesnek kell lennie, hordoznia a következő jelentéstartalmakat: teremtető, igazságos, mindenható, bölcs.
- Lényeges kérdés, hogy miként tudja az ember valóban megismerni Istent – a valódi Istent, és nem egy maga kitalálta istent.

Mit tartanak a katolikusok az értelemről?

- „Kezdetben volt az Ige”, a Logosz. Így kezdődik a János-evangélium. Ez pedig azt jelenti: kezdetben lélek és értelem volt; nem véletlen vagy istenek világa.
- Az értelem Isten ajándéka; fontos a keresztények számára.
- Ostobaság megvetni az értelmet, nem valamiféle „jobb és nagyobb hit” jele.
- Az értelemmel vissza lehet élni, de az, hogy valamivel visszaélnek, még nem jelenti azt, hogy maga a dolog rossz.
- A hitnek szüksége van az értelemre, az értelemnek pedig a hitre.
- Nincs ellentmondás értelem és hit között. Csak egy igazság van. Az értelem és a hit között feltételezett ellentmondás alapja az lehet, hogy az ember vagy nem értette meg a hitet, vagy nem alkalmazta helyesen az értelmet.

„A hit igazsága és a tudomány igazsága sohasem mondhat ellent egymásnak, mivel mindkettő az Isten Igéjéből fakad.”

(Galileo Galilei)

- Az értelem szabad utat enged a hitnek: értelmes dolog jó és okos embereknek hinni, ami igazán az: Istenben hinni.

„... tudom, kinek hittem...” (Szent Pál; 2Tím 1,12)

- A gurukban, főhrerekben, gonosz vagy ostoba emberekben való hit ellentmond az értelemnek. Az ember akkor követte el az első bűnt, és az értelem ellen is akkor vétett először, amikor hitt a hazugság atyjának.

Elefanten-Gottheit (Hinduismus)

Foto: KNA

„Az asszony így válaszolt a kígyónak: »A kert fáinak gyümölcséből ehetünk. Isten csak a kert közepén álló fa gyümölcséről mondta: Ne egyetek belőle, ne érintsétek, nehogy meghaljatok.« Erre a kígyó így beszélt az asszonyhoz: »Semmi esetre; nem fogtok meghalni. Isten jól tudja, hogy amely napon abból esztek, szemeitek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat.« Az asszony látta, hogy a fa élvezhető, tekintetre szép és csábító tudás megszerzésére. Vett tehát gyümölcséből, megette, adott férjének, aki vele volt, és az is evett belőle.” (Ter 3,2–6)

- Hit és értelem nem ellenségek, hanem barátok, azt azonban látnunk kell, hogy mindkettőnek megvan a maga hatásköre.

- Vannak kérdések, amelyeket csak a hit tud megválaszolni – ilyen például a feláramlás kérdése.
- Vannak kérdések, amelyekre csak az értelem adhat választ – például az, hogy mikor keletkezett a Föld, vagy az a kérdés, hogy veszélyesek-e az atomerőművek, vagy sem.
- Vannak kérdések, amelyekre sem a hit, sem az ész nem tud válaszolni – hogy miért kell szenvedniük az ártatlanoknak.
- Vannak igazságok, melyeket az értelem felismer, a hit pedig igazol és elmélyít – így Isten létezésének vagy az ember szabad akaratának kérdése.

Egy ember papnak adta ki magát, és lelepleződött. A katolikus vallású nyomozó így szólt a megdöbbszent csalóhoz: „Ön az értelmet gyalázta előttem. Ebből tudtam, hogy még csak nem is katolikus.” (G. K. Chesterton)

Az értelem sérül...

- ha az ember hozzászokik ahhoz, vagy hagyja magát arra csábítani, hogy igaznak tartson értelmetlen dolgokat (rasszizmus, gender-ideológia stb.);
- ha „öncenzúrát” alkalmazva, csak politikailag korrekt módon merünk gondolkodni, azon az alapon, hogy egy pártnak vagy a többségnek mindig igaza van;
- ha nem törődünk a tényekkel, és elzárkózunk a megcáfolhatatlan érvektől: „Ami nem valószínű, az nem is lehetséges” (vö. a vakon született férfi meggyógyításának történetével, Jn 9). Ma is érvényes: sokan tagadják, hogy vannak csodák, akkor is, ha adott esetben tudományosan igazolható egy jelenség;
- ha nem akarunk elgondolkozni Isten létezéséről, az emberről, a jó és a rossz problémájáról;
- ha megpróbáljuk gondolkodásunkhoz szabni az igazságot, ahelyett hogy gondolkodásunkat igazítanánk az igazsághoz.

A Biblia a „szív megkeményítéséről”, „meg-
átalkodottságról”, „eltompult értelemről”
beszél (2Kor 3,14). Ennek oka általában az
önhittség, a képzelgés; de okozhatják a káros
hatások a környezet részéről, akár a nevelke-
dés során is.

*A nagy francia forradalom idején a jakobinusok
azt hirdették, hogy az „értelem istennője” a
„legfőbb lény”. Hogy ezt kézzelfoghatóvá tegyék
a nép számára, megbíztak egy színésznőt, hogy
jelenítse meg az istenséget a Notre-Dame-szé-
kesegyházban. A szánalmas színjáték a jakobinus
uralom (1793–1794) bukásáig tartott.*

Az értelem gyógyítása a hit által

„(...) hogy az ész helyesen tudjon működni,
mindig újra meg kell tisztítani, mert az érdek
és a hatalom – melyek megvakítják az észet –
eluralkodása miatti etikai vakság végleg soha
ki nem zárható veszedelem” (XVI. Benedek
pápa: *Deus caritas est...* 28).

Kardinal J. Ratzinger im Gespräch mit J. Habermas
Foto: KNA

- A hit leleplezi az ideológiákat, és védetség-
get biztosít velük szemben, feltéve, hogy
ismerjük és komolyan vesszük hitünket.
- A hit arra ösztönöz, hogy értelmünket
használva küzdjünk a babonáság tévhit
ellen, továbbá erőt ad az ellenállásra.

Kapcsolódó olvasmányok:

A három ifjú a tüzes kemencében (Dán 3)
Dániel az oroszlánok barlangjában (Dán 6)
Dániel leleplezi Bél papjait (Dán 14)

Az értelem nélküli vallásosság gyógyítása

Az értelem nélküli vallásosság gúny tárgyává
válík. A múltban erre több nevetséges példa is
adódott:

- Volt, hogy vallásosság címen az emberek
a Napot vagy egy aranyborjút (Kiv 32,4)
imádtak;
- vagy hogy Istent ősz szakállú öregember-
ként vagy felhőkön trónoló aggastyánként
képzelték el.
- A görög mitológia istenei emberek módjá-
ra hadakoztak egymással, házasságot tör-
tek és rendszeresen lerészegedtek.
- Arra is volt példa, hogy emberek a vallá-
sosság nevében csaltak és hazudtak,
miként Dániel könyvének 14. fejezetében
olvashatjuk.

Mondhatnánk, hogy mindez már a múlté,
csak hogy ma is vannak olyan vallások, ame-
lyek az értelemmel ellenkező istenképet hir-
detnek:

- Van olyan vallás, amely Istent hidegszívú
zsarnoknak tartja, aki kiszámíthatatlanul
és önkényesen dönt az emberek sorsáról.
- Előfordul, hogy vallásokat az erőszak legi-
timálásra használnak föl. E tévedés ellen
XVI. Benedek pápa különös határozott-
sággal emelt szót.

Az embereket csak távolítja a hittől, ha osto-
ba érvekkel próbálják meggyőzni őket.

Szókratész görög filozófus már Krisztus születése előtt felvetette a kérdést: „Valóban azt gondolod, hogy az istenek között kölcsönös ellentétek, szörnyű ellenségeskedések és harcok vannak? Tényleg azt kellene mondanunk, Euthüphrón, hogy ez mind igaz?” Szókratész számára világos volt, hogy mindez merő ostobaság.

Az értelmet nélkülöző vallásosság ártalmas, sőt veszélyes is lehet

- Istenkáromlás azt állítani, hogy Isten olyan, mint egy diktátor, aki az embereket apróságok miatt a pokol örökké tartó rab-ságába zárja.
- Nem visz közelebb a hithez, ha azt gondoljuk, hogy Isten „minden jónak elrontója”, aki sajnálja az emberektől a vidámságot és az örömet.

- Veszélyes dolog azt hinni, hogy a vallást és a hitet erőszakkal rákényszeríthetjük másokra.
- Megterhelő az embereknek, ha félniük kell isteneiktől vagy az általuk tisztelt szellemektől. Misszionáriusok beszámolóí szerint sokan azért veszik fel a kereszténységet, mert a katolikus tanítás és annak ésszerűsége révén megszabadulnak félelmeiktől.
- Az értelem segít különbséget tenni hit és babona között. XVI. Benedek pápa így fogalmaz: „Az egyháznak már a kezdetektől vitatkoznia kellett a pogány hiedelemvilággal. Ebben a harcban nem más vallások papjai, hanem a filozófusok voltak a szövetségesei az értelem képviselőiként.”

„Az erőszak ellentétes Isten lényegével és a lélek lényegével.” (XVI. Benedek pápa beszéde a regensburgi egyetemen, 2006.)

1. Ellentmond-e egymásnak hit és értelem?

Nem, mindkettő Istentől származik, és Hozzá vezet.

2. Beteggé lehet-e az értelem?

Igen, ha érdekek vagy szenvedélyek irányítják.

3. Szüksége van-e a vallásnak az értelemre?

Igen, az értelem helyes mederben tartja a hit fejlődését.

Vernunft und Glaube – Wege zu Gott

2 Isten létezik: természetes istenbizonyítékok

Christusikone in der Hagia Sophia, Istanbul

Foto: Humaus

Miért keresi Istent az ember?

Az embereket mindig foglalkoztatta Isten létének kérdése. De miből fakad az istenkérés, amikor nem is látjuk Őt?

AZ EGYHÁZ HÁROM OKOT NEVEZ MEG:

- A halál – „Az emberi lét a halál színe előtt válik a legnagyobb talánnyá. Az embert nemcsak a fájdalom és a test előre haladó szétesése gyöttri, hanem, s még inkább az örök megsemmisüléstől való félelem is. Szíve ösztönével helyesen ítél, amikor megborzad személyének teljes összeomlásától és végső kialakásától, s elutasítja azt” (a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes...* kezdetű lekipásztori konstitúciója 18).
- A végtelenség utáni vágy – „Az igazság és szépség iránti nyitottságától, erkölcsi jó iránti érzékétől, szabadságától és lelkiismerete szavától, a végtelenség és boldogság utáni vágyától indítva az ember fölteszi magának a kérdést Isten létéről. Mindezekben saját szellemi lelkének jeleit fogja föl. Az örökkévalóság magvát, amit [az ember] magában hordoz, nem lehet a pusztá anyagra visszavezetni, ezért lelke egyedül Istentől származhat” (a Katolikus Egyház Katekizmusa – a továbbiakban KEK – 33).
- Az Isten utáni vágyakozás – „Az Isten utáni vágy az ember szívébe van írva, mert Istentől és Istenért teremtetett; Isten pedig szüntelenül hívogatja magához az embert, és az ember csak Istenben találja meg az igazságot és a boldogságot, amelyet szüntelenül keres” (KEK 27).

„Istenem, ha létezel, engedd, hogy megismerjelek Téged!” (Boldog Charles de Foucauld – Károly, Jézus kistestvére)

Isten létének felismerése az értelem és a hit segítségével

Az istenbizonyításnak három elméleti lehetősége van:

- Az ember keresheti Istent, és képes saját értelmével felismerni létezését.
- Isten maga keresi az embert, és megszólítja őt.
- A két fenti megállapítás összekapcsolható: az ember saját értelmének segítségével felismeri Isten létezését, **és** Isten szól hozzá, felfedi kilétét.

Az egyház meggyőződése szerint a harmadik lehetőség a helytálló.

Isten létének természetes felismerésén túl tehát természetfölötti felismerés is van. Természetfölötti, mert felülmúlja az ember természetes lehetőségeit, hiszen Isten kezdeményezésén alapul.

Isten létének felismerése a Biblia segítségével

„Ami ugyanis megtudható az Istenről, az világos előttük, maga Isten tette számukra nyilvánvalóvá. Mert ami benne láthatatlan: örök ereje és isteni mivolta, arra a világ teremtése óta műveiből következtethetünk” (Róm 1,19–20).

„De azért nem maradt meg az ismeretlenségben, mert jót tett, adott nektek esőt és gyümölcsöt érlelő nyarat, ételt és a szívetekbe örömet” (ApCsel 14,17).

„Ő telepítette be az egy őstől származó emberiséggel az egész földet. Ő határozta meg itt lakásuk idejét és határát. S mindezt azért, hogy keressék az Istent, hogy szinte kitapogassák és megtalálják, hiszen nincs messze egyikünkől sem. Mert benne élünk, mozgunk és vagyunk, ahogy költőitek is mondják: Az ő fiai vagyunk” (ApCsel 17,26–28).

Ugyanakkor a Biblia óva int attól,

hogy azonosítsuk Istent a teremtettt világgal:

„Mert természettől balgák voltak mind az emberek, híjával voltak Isten ismeretének, s a látható tökéletességekből nem tudták felismerni azt, aki van, sem művei szemlélésekor nem ismerték fel a művészt, hanem a tüzet, a szelet vagy az iramló levegőt, a csillagok

körét, a hatalmas vizet vagy az ég világítóit tartották a világot kormányzó isteneknek. Ha már ezekben isteneket láttak, mert szépségük elbűvölte őket, akkor tudniuk kellett volna, mennyivel kiválóbb a parancsolójuk. Mert a szépség szerzője teremtette őket. Ha megcsodálták erejüket és hatásukat, ebből arra kellett volna következtetniük, hogy mennyivel hatalmasabb a teremtőjük. Mert a teremtmények nagyságából és szépségéből összehasonlítás útján meg lehet ismerni teremtőjüket” (Bölcs 13,1–5).

„A halhatatlan Isten fölségét fölcserélték a halandó ember, a madarak, a négy lábúak és a csúszómászók képmásával. (...) Isten igazságát hamissággal cserélték fel, s inkább a teremtmény előtt hódoltak, mint a Teremtő előtt, aki mindörökké áldott” (Róm 1,23.25).

Ilyesféle tévút ismerhető fel manapság abban, amikor emberek a természetet mint valamiféle istenséget tisztelik. Még a darwinizmus hívei is úgy nyilatkoznak időnként, mintha a természet isteni erővel rendelkezne.

Isten létének felismerése a teremtésből – az értelem által

Az Istent kereső ember bizonyos utakra lel, amelyek elvezethetik őt Isten létének felismerésére. Ezeket az utakat istenbizonyítékoknak is nevezzük.

Isten láthatatlan – Hogyan tudjuk mégis felismerni Őt?

Istent a teremtett világban található „nyomaiból” és műveiből ismerhetjük fel.

A másik embert szavai és külső tulajdonságai alapján ismerjük fel.

Amíg Isten nem teszi magát másképp felismerhetővé, értelmünk csak művei és a teremtett világban található nyomai által ismerheti fel Őt. Másképp fogalmazva: a természetes istenbizonyítás Isten műveiből indul ki. Az ember a teremtésből ismeri fel a Teremtőt.

„[A Bölcsesség könyvének szerzője] Fölismeri tehát az isteni kinyilatkoztatás első szakaszát, ami a »természet csodálatos könyve«; melyet az ember, ha eszének sajátos eszközeivel olvas, eljuthat a Teremtő megismerésére” (II. János Pál pápa, *Fides et ratio...* kezdetű enciklika, 19).

A tudományos felfedezéseknek vagy a fizika, a világmindenség törvényszerűségeinek, az élő természet csodáinak megismerése útján sokan jutnak el arra a meggyőződésre, hogy ezek mögött a rendkívüli összefüggések mögött egy nagyobb szellemi erőnek kell állnia, aki mindezt megalkotta.

„Kétséget kizáróan állíthatjuk, hogy ez a világ – amiként formáinak és mozgásainak sokféleségében megtapasztaljuk – semmi másból nem keletkezhetett, csak Isten mindenható és szabad akaratából, mely mindenben uralkodik és mindent irányít.” (Isaac Newton)

Istenbizonyítékok – Isten felismerésének egyértelmű útjai

Ha Isten létének felismerése az értelmet meggyőző, valódi bizonyossághoz vezető érveken – és nem érzéseken – alapul, istenbizonyítékokról beszélünk. Ezek a bizonyítékok természetesen nem „kényszerítő” erejű, vagyis aki nem akarja elfogadni őket, ki is bújhat alóluk. Például amikor egy ember számára – életmódjára nézve – kellemetlen következményekkel járna, ha felismerné Isten létét.

„Mielőtt elkezdenénk vallási kérdésekkel foglalkozni, kérdezzük meg magunktól: mi változik meg az életünkben, ha megtaláljuk a választ?” (Bertolt Brecht nyomán)

In den March-Auen

Isten – az első ok

A világ nem keletkezhetett a semmiből. Kell, hogy legyen egy első oka, valamilyen alapja. A világmindenség létalapját Istennek nevezzük.

■ Isten – a természeti csodák előidézője

A természet tele van csodákkal – ezt minden korábbi nemzedéknél jobban tudjuk. Nem szükségszerű, hogy az élő világ alapja egy szellemi erő legyen, aki behelyezte a világba az értelmes rendet? A Bibliában maga Isten biztat minket arra, hogy az állatok (a krokodil, a gazella stb.) szemlélésén keresztül jussunk el az Ő ismeretére (Jób 40).

„Meglehetősen valószínűtlennek tartom, hogy a világunkban tapasztalható rend a káoszból jött létre. Kell, hogy legyen valamiféle eredete a rendnek. Számomra Isten: rejtély, de egyben Ő a létezés csodájának magyarázata is – annak, hogy miért van valami, és miért nincs a semmi.” (Allan Sandage csillagász)

■ Isten a lelkiismeret szentélyében

Lelkiismeretében minden ember találkozik Istennel, még ha nem is nevezi annak. Örök kérdés: honnan ered a lelkiismeret hatalma, különös tekintélye, mely sem a saját akaratra, sem külső kényszerre nem vezethető vissza?

„A tudomány hit nélkül sánta; a hit a tudomány nélkül vak.” (Albert Einstein)

Meddig jut el Isten létének természetes felismerése?

Isten örök – Isten létezik. Öröktől fogva van, különben léte semmit sem magyarázna meg, hiszen újra meg újra bizonyítani kellene önön létét. Ha lett volna olyan, hogy nem volt semmi, akkor semmi sem keletkezett volna.

Isten láthatatlan – Isten nem látható és nem kézzelfogható a világban. Ennek így kell lennie, hiszen különben a világ része volna. A ház tervezője sem része a háznak, nem fal vagy ablak, sem bútor benne – ugyanakkor:

Isten mindenütt jelen való – Isten a világ-mindenség minden részében jelen van, különben nem tudna életben tartani minden létezőt. Erre mondjuk: Isten mindenütt jelen való, vagyis mindenhol „ott” van, és jelenléte teljes anélkül, hogy kiterjedése (hosszúsága, szélessége, magassága) lenne.

Isten lélek – Isten nem test (anyag), hanem lélek.

Isten mindenható – Isten mindent meg tud tenni. Ha ugyanis valamit Ő nem tudna megtenni, ki volna képes rá? Isten mindenható. Mindenhatóságába azonban nem tartozik bele, hogy értelmetlenséget, önmagának ellentmondó dolgot hozzon létre, például négyyszögletű kört.

Isten mindentudó – Isten mindent tud, mindent ismer, ami felismerhető. Ha ugyanis valamit Ő nem tudna felismerni, ki volna képes rá? Isten mindentudó.

Ezzel kapcsolatban bárki megjegyezhetné, hogy az ember szabad, belső döntései minden bizonnyal még Isten számára sem ismertek, mivel ezeket bizonyos értelemben az ember maga „hozza létre”. A kérdés pusztán az értelem segítségével nem válaszolható meg teljes bizonyossággal. A zsidó-keresztény kinyilatkoztatás egyértelműen azt állítja, hogy Isten mindentudása az ember legbelső döntéseire is kiterjed – nemcsak a múltra és a jelenre, hanem a jövőre vonatkozóan is. Hogy ez miként lehetséges, az kifürkészhetetlen titok az ember számára.

Isten igazságos – Felismerheti-e az emberi értelem Isten igazságosságát? Bizonyos értelemben igen. Ha ugyanis valaki azt állítaná, hogy Isten igazságtalan, ez az állítása azt feltételezná, hogy lehetséges Isten számára

törvényt szabni, Isten számára mértéket állítani, amihez Neki igazodnia kell. Ez azonban nem lehetséges, mert Isten maga a mérték, amelyhez minden szabad teremtménynek – Istenhez és a másik emberhez való viszonyában – igazodnia kell. Ahogyan Ő létezik, és aki Ő – Isten léte és lénye (és nem valamiféle önkényes döntése) mutatja meg nekünk, mi az „igaz”. Amiatt a hatalmas különbség miatt, mely Isten és miközöttünk fennáll, számolnunk kell azzal, hogy az Ő igazságossága a mi igazságosságról alkotott elképzelésünkötől nagyrészt különbözik. Ez azonban nem is olyan meglepő, hiszen mi, emberek nem mindig vagyunk azonos állásponton az igazságosságot illetően, elég csak a bírósági perekre vagy a szociális és politikai vitákra gondolnunk. Ennél tovább nem jut a pusztán az észre alapozott istenbizonyítás, sőt azokon a helyeken, ahol a zsidó-keresztény kinyilatkoztatás ismeretlen, sokkalta bizonytalanabb, és sokkal könnyebben keverednek bele tévedések.

„A világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert tetteik gonoszak voltak.” (Jn 3,19)

Csak a Jézus Krisztusba vetett hit tud lényegesen többet Istenről:

- **Isten háromszemélyű**, és így önmagában közösség és szeretet;
- Istennek velünk és a világgal nem csak valamiféle előlünk elrejtett terve van, hiszen **az ő terve: a szeretet**.

■ *A „filozófusok Istene” – tökéletlen istenismeret, az ész határain belül.*

■ *„Ábrahám, Izsák és Jákob Istene” – Isten szavából fakadó istenismeret, ahogyan Isten az ősatyáknak kinyilatkoztatta önmagát.*

■ *Jézus Krisztus Istene – Isten legbelső lényegének és tervének ismerete Jézus Krisztusban.*

Miért vannak mégis ateisták?

- Értelmi tényező – sok ember nincs abban a helyzetben, hogy a természetes istenismeret útjára lépjen.
- Akarati tényező – vannak, akik azért nem akarják elfogadni Isten létezését, mert akkor alá kellene rendelniük magukat neki (vö. KEK 37).
- Külső tényező – sokan nehezen tudnak megszabadulni környezetük ateista hatásaitól.

Egy hitetlen férfi elment egy szentéletű emberhez, hogy megcáfolja hitét, leleplezze elmaradottságát és eltántorítsa hitétől. A szent éppen imádkozott. Látogatója megpróbálta meggyőzni a maga érveivel, de ő így válaszolt: „A Biblia nem tudott meggyőzni téged, az Egyház sem, és én sem tudlak. De gondold csak el: lehet, hogy mindez igaz! Hát nem lenne csodálatos, ha úgy lenne?”

4. Felismerhetjük-e Isten létezését pusztán az értelmünkkel?

Igen, Istent fel lehet ismerni a műveiből.

5. Eljut-e minden ember Isten felismerésére?

Alapvetően igen, de ez az ismeret gyakran sötét és homályos. Csak a lelkiismeret az a terület, ahol minden ember találkozik Istennel és felismeri Őt, de csak, mintha függöny fedné (John Henry Newman bíboros nyomán).

6. Felismerhetünk Istenről a teremtés révén mindent, amit az ember meg tudhat róla?

Nem, megismerésünk korlátozott, és sok tévedés lehet benne. Isten igazi, legmagasabb rendű, az ember számára lehetséges ismeretet Jézus Krisztus által kaphatjuk meg!

7. Lehet-e az értelmi istenbizonyítékok alapján hitre kényszeríteni másokat?

Nem, különösen akkor nem, ha nem akarnak hinni Istenben!

Foto: Hinrich Bäsemann

3 Isten műve: teremtés vagy evolúció?

Michelangelo, Erschaffung des Menschen, Fresko in der Sixtinischen Kapelle

Foto: KNA

A hit válasza az ember kérdéseire

Az embert mindenkor foglalkoztatta a kérdés, hogy honnan jövünk, merre tartunk, honnan származunk, mi végre vagyunk a világon, és hogy honnan jön mindaz, ami van, és mi lesz a sorsa.

A hit válasza: „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet” (Ter 1,1). Ezekkel az ünnepélyes szavakkal kezdődik a Szentírás. Az egyház hitvallása átveszi ezeket a szavakat: „Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében.” Isten

„minden láthatónak és láthatatlannak” Teremtője. Az eredetre vonatkozó kérdés tehát így válaszolható meg: minden Istentől származik. Akkor tehát nem az evolúciónak köszönhető? Az egyház megtagadja a tudományt? Nem, nem erről van szó.

„A világ és az ember eredetének kérdésével sok tudományos kutatás foglalkozik, melyek hallatlanul megnövelték a világmindenség korára és méreteire, az élet keletkezésére és az ember megjelenésére vonatkozó ismereteinket. E fölfedezéseknek arra kellene indítaniuk bennünket, hogy megcsodáljuk a Teremtő nagyságát, és hálát adjunk neki műveiért” (KEK 283).

Evolúció a teremtő Isten helyett?

Evolúció vagy teremtés? Ha teremtés, akkor nincs evolúció, és fordítva?

Sztálin ifjúkorában vallásos volt, ám miután elolvasta Darwin *A fajok eredete* című könyvét, elveszítette hitét, és harcos ateistaként üldözte az istenhívőket. Az evolúcióelmélet tehát szükségszerűen ateizmushoz vezet?

Az evolúcióelmélet

Az evolúcióelmélet Charles Darwin angol tudós 1859-ben kiadott, *A fajok eredete* című könyvére vezethető vissza. Az alaptétel a következő: a szervetlen anyagból önszerveződéssel élő sejtek keletkeztek, és ezek, továbbfejlődve, évmilliók leforgása alatt az élet sokféleségét alakították ki. Az élőlények egyes fajai nem pusztán rokonságban állnak egymással, hanem egymásból fejlődtek ki természetes kiválasztódás és véletlenszerű mutációk útján.

- A természetes kiválasztódás szerint az életképesebb élőlények nagyobb valószínűséggel maradnak életben.
- Véletlenszerűen mutációk alakulnak ki, amelyek közül néhány a túlélés szempontjából előnyt biztosít.

Napjainkban sokan úgy gondolkodnak, hogy az evolúció mindent megmagyaráz, és kételkedni benne komolytalan, sőt örült dolog.

Ez a gondolkodásmód azonban nem felel meg a tudomány szabad és független szemléletének, mely szerint még a látszólag legbiztosabb ismereteket is meg lehet kérdőjelezni, ha új bizonyítékok adódnak.

Mikro- és/vagy makroevolúció?

A **mikroevolúció** a faj populációin belül történő változásait foglalja magában, ide sorolható például a kutyák kialakulása a farkasokból. Ugyanide tartozik számos más állat és mezőgazdasági szempontból fontos növény kifejlődése is.

A **makroevolúció** a faj szintje feletti változásokat öleli fel. Ide tartozik a speciáció (fajfejlődés) és a magasabb rendszertani egységek kialakulása. Így alakulhattak ki a madarak – nem madarakból.

Leben aus dem Wasser – ganz von selbst?

Az egyház és az evolúcióelmélet

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy miért foglalkozik egy hittankönyv az evolúcióval, egy olyan tudományos kérdéssel, melynek megítélésében a vallás nem illetékes. Ugyanakkor mindig is voltak, és ma is vannak olyan egyházi emberek, akik egyben a tudomány művelői is. Ilyen volt például Gregor Mendel Ágostonrendi szerzetes is, a tudományos örökléstan megalapozója. Ennek ellenére nem mondhatjuk azt, hogy a püspökök vagy a teológusok ezekben a kérdésekben szakembernek számítanak. Az egyház az Istennel és az Ő üzenetével kapcsolatos kérdésekben kompetens, nem pedig a természettudományáiban.

„A suszter maradjon a kaptafánál!”

Ez az elv azonban nemcsak az egyház képviselőit kötelezi, hanem a természettudósokat is. Az evolúció kutatói átlépik tudományterületük határait, amikor azt állítják:

- minden evolúció, elég az „istenörületből”, állítja Richard Dawkins.
- Birutė Galdikas etológus pedig a következőket: az ember csak egy magasabb rendű állat, állat az állatok között, az „őserdei orángutánok rokona”.

Mindazonáltal, noha minden embernek tisztában kell lennie a maga korlátaival, ám minden elgondolkozhat és mindenre rákérdezhet.

Az egyház válasza

- Az evolúció tudományos igazolásából is csak az következik, hogy Isten olyan világot teremtett, amelyben az evolúció törvényei működnek. Ő a Teremtő.
- Az ember, akinek halhatatlan szellemi lelke van, nem fejlődhetett ki az állatból (KEK 366).
- Semmiféle tudományos módszer nem tudja bizonyítani, hogy Isten nem létezik. Még a harcos ateista Richard Dawkins is csak azt írta ki plakátjaira: „Isten valószínűleg nem létezik...”.

Egy halásznak olyan hálójá volt, melynek tíz centiméter széles lyukai voltak. „A halak legalább tíz centi hosszúak” – magyarázta egy idegennek. A másik azonban azt mondta, hogy ő bizony már kisebb halakat is látott. Mire a halász így válaszolt: „Azok nem halak voltak. Amit én nem tudok kifogni, az nem hal!”

Ateisták és keresztények

Az **ateistáknak** nincs más választásuk, kénytelenek az evolúcióban „hinni”. Hiszen élőlények léteznek. Volt idő, amikor még nem léteztek. Ha nincs Isten, szükségszerű, hogy valamiképpen önmaguktól kezdtek el létezni. De hogyan? Az ateistáknak el kell ismerniük, hogy erre még nem találtak magyarázatot.

A **hívőknek** könnyebb dolguk van, ők többféleképpen gondolkodhatnak erről a kérdésről:

- A kreacionisták szerint Isten az élőlényeket úgy alkotta meg, ahogy az a bibliai tereméstörténetben szerepel (mintha szemtanúk beszámolója volna). A kreacionista magyarázat nem egyeztethető össze a tudományos nézetekkel, ezért nem lehet a katolikus egyház álláspontja.
- Az evolúciót elfogadó hívők szerint Isten a világot egyfajta beleprogramozott tervvel teremtette, mely a makroevolúcióhoz vezetett.
- Más hívők szerint Isten megteremtette a világot, de hogy miként, azt homály fedi. Az evolúcióelmélet nem meggyőző, folytatni kell a kutatásokat. Bizonyos, hogy az élőlényekben mindig új, csodálatos „programokat” és összefüggéseket lehet felfedezni, amelyeket csak töredékesen tudunk megfejtetni. De még mindig jobb elismerni, hogy nem tudunk valamit, mint hogy megelégedjünk nem helytálló érvekkel.

„Az élet eredetére irányuló több mint harmincévnyi kutatás nem hozott megoldást, sokkal inkább arra vezetett, hogy komolyabban vegyük a földi élet megjelenésének problémáját. Jelenleg minden ezzel kapcsolatos vita és kísérlet vagy zsákutcába torkollik, vagy pedig annak elismerésébe, hogy nem tudjuk a választ.” (K. Dose: Molecular evolution and the origin of life, San Francisco, 1972.)

A gondolatszabadság

A keresztények fontosnak tartják a gondolkodás és a kutatás szabadságát:

- Senkit sem szabad hitre kényszeríteni, főként valamely tudományos elméletbe vetett hitre nem.
- Az evolúcióelmélettel kapcsolatban sem érvényesülhet gondolkodási, kételkedési tilalom vagy elfogadási kötelezettség.
- Egy jó elméletet nem kell attól féltetni, hogy megcáfolják.

- A tapasztalat szerint a gondolati tilalmak mindig fájdalmasan érintették az adott embereket, és sokat ártottak a tudománynak, tehát tarthatatlanok.

Keresztények a vita kultúrájáért

Christoph Schönborn bécsi érsek 2005-ben kritikus kérdéseket fogalmazott meg a *New York Times* hasábjain az evolúcióelmélettel kapcsolatban. Richard Dawkins így nyilatkozott a bíborosról: „Vitathatatlanul állíthatjuk, hogy ha valaki kijelenti, hogy nem hisz az evolúcióban, az utálatos, tudatlan, ostoba, őrült vagy gonosz, de ezt a lehetőséget figyelmen kívül hagynám.”

Nem ennyire durván, de ugyanily fennhéjázó módon szólt a témához Richard C. Lewontin amerikai biológus: „Itt az idő, hogy világosan kimondjuk: az evolúció tény, és nem elmélet. A madarak nem madarakból, az emberek nem emberekből fejlődtek ki.” Hozzáteszi még, hogy ez éppoly kézenfekvő, mint az, hogy a Föld kerek.

Ám egy elmélet igazságát az érvek döntik el, nem pedig érzelmek és előítéletek.

Jézus ezt mondta, mikor kihallgatása közben egy katona arcul ütötte: „Ha rosszul szoltam, bizonyítsd be a rosszat. Ha meg jól, akkor miért ütsz?” (Jn 18,23)

Kritikai megjegyzések a makroevolúcióval kapcsolatban

- A hasonlóságok és a közös tulajdonságok nem bizonyítják az evolúciót. Attól még, hogy két autó hasonlít egymásra, még nem egymástól származnak.
- Darwin maga írja: „Ha be lehetne bizonyítani, hogy létezett olyan bonyolult szerv, amely nem jöhetett létre számos apró, egymást követő módosulás révén, akkor elméletem teljesen megdőlné.”

Sok tudós kihívásnak tekintette ezt a mondatot, és sikeres kutatásba kezdett. Számos olyan életformát találtak, amely nem jöhetett létre evolúció révén. Fontos érv emellett az, hogy nem az élőlények átmeneti formái maradhattak volna fenn, mert egy olyan létfontosságú szerv, amelynek hiányzik valamely lényeges része, nem szerv, és így az élőlény azonnal elpusztult volna.

- Még sohasem figyeltek meg – sem állatoknál, sem növényeknél – olyan mutációt, amely valamely szerv pozitív fejlődését okozta volna. Ezt még mesterségesen sem tudták előidézni.

A megfigyelés (tapasztalat) és a megismételhetőség a természettudományos bizonyítás két alapformája. Az evolúcióelmélet viszont nem felel meg ezeknek a kritériumoknak.

- Minden élőlény valamely terven alapul, és értelmes célra irányul. Nem magyarázható sem a természetes kiválasztódással, sem a véletlenel.

A szem – a darvinizmus buktatója: Darwin elismerte, hogy valahányszor megpillantott egy szemet, vagy ha csak eszébe jutott, tüstént elfogta a láz.

Az intelligens tervezettség (intelligent design) elmélete

Az intelligens tervezettség az evolúcióelmélet alternatívája. Michael Behe és más képviselői nem vallási tekintélyekre hivatkoznak, hanem az evolúcióelmélet gyenge pontjaira hívják fel a figyelmet.

Kritische Stimmen und Überlegungen **FORDÍTÁS**

- „Alázattal és csodálattal tölt el az a felismerés, hogy most először bepillantást nyerhetünk a saját használati utasításunkba, amit korábban csak Isten ismert” (Francis Collins, a Humán Genom Projekt vezetője).
- „Engem igazán az élet architektúrája döbent meg: szélsőségesen összetett rendszer. Mintha megtervezték volna. Valamiféle belső intelligencia rejlik benne – és ezt nem tartom tudománytalannak” (G. Meyers, Collins munkatársa).
- Az evolúció képviselői azt mondják, hogy nekik kell „hinnünk”. Mi szükség a hitre, ha bizonyított az evolúció?
- „Nincs semmiféle bizonyítékunk a származastanra” (Carl Friedrich von Weizsäcker német fizikus).
- „Kezdetben volt az Ige (Logosz). A teremtés aktusa biblikus vizsgálatának középpontjában azt a fogalmat találjuk, amely a tudomány számára is központi jelentőségűnek bizonyult: az információ fogalmát” (John C. Lennox oxfordi matematikaprofesszor az élőlények genetikai programjáról).
- „Amennyiben a tudomány a tapasztalaton alapul, akkor a tudomány azt állítja, hogy a DNS-be zárt információnak valamely intelligens indítékból kell származnia. De mégis miféle értelmes alkotóról van szó? A tudomány nem tud választ adni erre a kérdésre, ezt át kell engednie a valásznak és a filozófiának. Ez azonban nem gátolhatja a tudományt abban, hogy

felismerje az intelligens eredetre utaló nyomokat, bárhol is bukkan rájuk” (D. Kenyon biofizikus).

- „Hogy hogyan jött létre az élet, azt nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogyan nem: nem önszerveződéssel, nem mutációk, sem természetes szelekció által, nem véletlenszerű molekuláris folyamatok következtében, és nem magától” (B. Vollmert).

A véletlenszerűség cáfolata

Az állítólagos makromutációk nem következhetnek be sem véletlenül, sem kis lépésekben, sem a szelekciós nyomás hatására.

Azok a hívők, akik lehetségesnek tartják a makroevolúciót, úgy vélik: a világot teremtő Isten nem hagyta a véletlenre a növények és az állatok kifejlődését, különösen nem az emberét, aki a teremtés célja. A természetben tapasztalható rend sok embert vezetett el az istenhitre.

Minden élőlényt értelmes célra irányulás, valamely felépítési terv jellemmez, amit lehetetlen a véletlennel magyarázni. A véletlen elpusztítja a meglévő rendet, sohasem teremti. Ki számíтана egy nyomda felrobbanása esetén arra, hogy a visszahulló betűkből értelmes mondatok vagy akár csak szavak álljanak össze? Nem is beszélve egy hosszabb szövegről – mint egy genom (egy szervezet örökítő információinak összessége).

Peter Beck érdekes gondolati kísérletre hív: képzeljünk el egy írógép előtt ülő majmot, akit arra kényszerítenek, hogy folyamatosan gépeljen. A valószínűség-számítás szerint $1,7 \times 10^{44}$ másodpercre van szüksége ahhoz, hogy – másodpercenként egy leütéssel számolva – leírja egy meghatározott vers első hat szavát. Összehasonlításként megemlíthető, hogy a Föld mindössze ötmilliárd éve létezik, vagyis $1,6 \times 10^{17}$ másodperce (Alles Zufall?, Augsburg, 2006.)

A „kis lépések” cáfolata

A mikromutációk megvalósulhatnak kis lépésekben, a makromutációk viszont nem.

Három döntő érv igazolja ezt:

- Ha az evolúció darwini elmélete igaz volna, a világ tele lenne az állatok átmeneti formáinak maradványaival. De nem találunk ilyeneket.

- A makroevolúciót tekintve az élőlények átmeneti formái nem lennének életképesek, miként az autók sem üzemelhetnek kész szerkezeti terv nélkül. A makromutációknak egyik pillanatról a másikra érvényesülniük kellene, máskülönben elpusztulna az élőlény. Mikor az első madár kifejlődött volna a csúszómászókból, annak „kész” madárnak kellett lennie, nem valamiféle köztes lénynek.
- Mutáció-e a hernyó lepkévé alakulása? Nem, a hernyó pontosan arra van programozva, hogy lepkévé váljon, tehát nem a program megváltozásáról, főként nem véletlenről van szó ebben az esetben.

Ajánlott olvasmány: Wolfgang Kuhn, *A darwinizmus buktatói* (Kairosz, 2006.)

A természetes kiválasztódás cáfolata

Az élőlények bizonyos képességei adott körülmények között előnyt jelenthetnek, és – más élőlényekhez viszonyítva – könnyebb túlélést biztosíthatnak. Például egy napsütötte, ipari szennyezéstől mentes, tarka vegetációjú területen jobban fejlődnek a világos színű pillangók, mert ellenségeik nehezebben találják meg őket. Ám ha gyárakat építenének erre a területre, amelyek fekete füstöt bocsátanak ki, megváltozna a helyzet, és a sötét színű pillangók lennének előnyösebb helyzetben.

De ez minden, amit az evolúció a természetes kiválasztódástól várhat. Pusztá képzeltetés azt feltételezni, hogy képes új szerveket, szervrendszereket, felépítési terveket, sőt új fajokat és nemeket előidézni. Számos később kialakult faj gyengébbnek és veszélyeztetettebbnek bizonyul a létért folytatott küzdelemben, mint a megelőző fajok.

Az evolúcióelmélet számára megoldhatatlannak bizonyul a táplálékrendszerek és a szaporodási rendszerek összefüggése: bizonyos növényeket több állatfajta is beporoz, másokat ellenben csak egyetlen faj, például a méhek. Ha a méhek kipusztulnának vagy eltűnnének arról a területről, a kizárólag általuk beporzott növények is kipusztulnának. Hogyan alakulnak ki ezek a rendszerek?

A célratörően működő evolúció önmagában ellentmondásos, sőt: mese.

A katasztrófák mint a makroevolúció előidézői?

Néhány kutató az élőlényeknek a globális katasztrófákra adott reakcióját tartja az evolúciót előmozdító tényezőnek. Ezek közül a katasztrófák közül öt a többsejtűek megjelenése után történt; az utolsó pedig 65 millió évvel ezelőtt – ennek estek áldozatul például a dinoszauruszok. Más élőlények azonban e katasztrófahelyzetekben „átépítették” genomjukat, és makromutációkkal reagáltak,

véli Joachim Bauer. Arra azonban nincs bizonyíték, hogy mindez így történt volna, és továbbra is elképzelhetetlen, hogy egy katasztrófa hogyan válhatott ki értelmes mutációkat. Ha pedig az állatok be voltak programozva egy ilyen mutációra, föl kell tennünk a kérdést: ki programozta őket így? Isten?

„Az egyház tanítja, hogy minden egyes szellemi lelket Isten közvetlenül teremt – nem a szülők »hozzák elő« –; azt is tanítja, hogy a lélek halhatatlan; nem vész el, amikor a halálban elválik a testtől, és a végső föltámadásban újra egyesülni fog a testtel” (KEK 366).

Lehet-e az evolúció terméke az ember?

Sokan egyetértenek azzal a feltételezéssel, hogy az ember az evolúció terméke, majmok rokona.

Ha valóban lenne evolúciós függés az élőlények között, kézenfekvő volna azt gondolni, hogy az ember – testileg – rokon más élőlényekkel.

De még ebben az esetben is le kellene szögezni, hogy az ember lelke nem magyarázható az evolúcióból, nem anyagi természetű, éppen ezért nem vezethető vissza az anyagra és annak mutációira. Éppen a lélek miatt van lényegi különbség ember és állat között, és ez a különbség akkor is fennállna, ha az ember testileg az állatokból fejlődött volna ki.

A mindennapi tapasztalat számos ténnyel igazolja ezt az alapvető különbséget. Csak az ember képes feltenni a kérdést, hogy honnan jövünk és merre tartunk; hogy mi az értelme a világnak és életünknek. E kérdések sarkallták az embert – és csak őt – a kultúra felépítésére: az írásra, a tudományra, a költészetre, az irodalomra, a képzőművészetre, a zenére, a színjátszásra, a vallásra... Ugyanezen képesség miatt az emberi léthez felelősség is tartozik: Isten előtti (teljes) és emberek előtti (részleges) felelősség. Az ember és a többi élőlény közti különbséget általában mindenki elismeri. Ha nem így lenne, akkor állatok ellen is lehetne bírósági eljárást indítani.

8. Kell-e hinnünk az evolúcióban?

Nem, az evolúcióelmélet helytállóságának kérdése a tudományra tartozik, nem a hitre. E kérdésben is az érvek és a személyes véleményalkotás szabadságának kell érvényesülnie.

9. Katolikusként el kell-e utasítanunk az evolúcióelméletet?

Nem, Isten teremthetett olyan világot, amely az Ő tervének megfelelően fejlődik.

10. Elképzelhető, hogy az ember egy állatfajból fejlődött ki?

Nem, mert ha létezne is makroevolúció, akkor is csak új állatfajok keletkezhetnének állatokból, az ember halhatatlan szellemi lelke nem. Hogy hogyan alakult ki az emberi test, feltáratlan marad.

4 Isten választott népe: a zsidóság

Jerusalem, die Klagemauer, im Hintergrund der Felsendom

Foto: Laun

A zsidók és a katolikus egyház

A keresztények számára a zsidó felekezet nem valamiféle másik vallás. A zsidó istenhit az a gyökérzet, amelyből a kereszténység kinőtt, ahogy azt Szent Pál apostol képe szemlélteti (Róm 11,16).

Elidegenedés, szétválás, ellenségeskedés, majd vissza a kezdetekhez

Nem sokkal Jézus halála és mennybemenetele után szétváltak a zsidók és a keresztények útjai. Kezdetben az apostolok még a

zsinagógákban hirdették az evangéliumot, de hamarosan elutasításban volt részük, és az első évszázad végén a keresztényeket már kizárták a zsinagógából, az ellenségeskedés pedig nőttön-nőtt.

A történelem folyamán – az országok hozzáállása és a hatalmi viszonyok alakulása szerint – kisebb-nagyobb konfliktusok alakultak ki a zsidók és a keresztények között. A zsidók vallási alapú elutasítását antijudaizmusnak nevezzük. Nem azonos a XIX. században megjelent, majd a XX. század során a holokausztba torkolló antiszemitizmussal. E szörnyű események után a katolikus egyházban és más keresztény felekezetekben gyökeres gondolkodásmódbeli fordulat következett be: felismerték a zsidósággal való erős kapcsolatot.

A zsidó vallás

Mi a zsidó identitás kritériuma? Egyfelől egy zsidó anyától való származás, másfelől a hit. A hívő ortodox zsidók mellett van a zsidóságnak egy liberális irányzata is, és természetesen akadnak ateisták is köztük. A zsidó vallásosság lényegi ismertetőjegyei:

A Jahve istennév

Isten az égő csipkebokorban nyilatkoztatta ki a nevét Mózesnek, amelyet így fordítanak: „Én vagyok, aki vagyok” (Kiv 3,14). Isten nem valamiféle felhőkön trónoló önkényúr vagy más istenség, hanem a közel lévő Isten. Nem külső szemlélő, hanem minket segítő, a mi oldalunkon álló, cselekvő Isten. A zsidók tiszteletből nem ejtik ki a Jahve istennevet.

A zsidó tudósok által a Kr. e. 200 körül készített görög bibliafordításokban a Jahve nevet általában a Küriosz szó helyettesíti, melynek jelentése: 'Úr'. Ezt a hagyományt követték a keresztények későbbi latin fordításai is, és ez került a latin nyelvű liturgiába is (Dominus).

Az 1979-ben kiadott egységes német bibliafordítás azonban visszatért az eredeti istennév alkalmazásához, és ez került a szentmise olvasmányos könyveibe is. A római főrabbi kérésére XVI. Benedek pápa 2008-ban elrendelte, hogy a Biblia új fordításaiban és a katolikus szertartásokon már ne használják a Jahve istennevet.

A zsidók kiválasztottsága

A zsidó vallás nem emberi spekulációknak vagy a zsidók istenkeresésének a gyümölcse; épp ellenkezőleg: Isten volt a kezdeményező, Ő választotta ki magának ezt a népet, és szövetséget kötött vele (Ter 15). Isten nem vonta vissza e döntését (Róm 9,6), még akkor sem, amikor a nép vezetői elutasították Jézust.

Friedrich Heer történész *Isten első szeretete* címmel írt könyvet a zsidóságról. Miért ezt a népet választotta ki Isten? Erre a kérdésre nincs maradéktalanul kielégítő válasz. Hogy

miért, azt épp oly kevésbé lehet megmagyarázni, mint a szeretetet: „Mert te az Úr, a te Istened szent népe vagy, téged választott ki az Úr, a te Istened a föld népei közül a maga népének. Nem azért hajolt le hozzátok és választott ki benneteket az Úr, mert számban fölötté álltok az összes népnek, hiszen a legkisebb vagytok minden nép között, hanem mert szeretett benneteket az Úr” (MTörv 7,6–8).

A kivonulás és a húsvét

A zsidóság történetének egyik legmeghatározóbb eseménye az egyiptomi szolgaságból való kiszabadulás volt. A kivonulást a zsidók húsvétkor ünneplik. Ez, a számukra legnagyobb és legfontosabb ünnep a pászkaünnep. Ezt az ünnepet Jézus is megünnepelte a tanítványaival halála előtt Jeruzsálemben, ám új értelmet adott a zsidó pászkának.

A keresztény húsvét Jézus kereszthalálának és feltámadásának ünnepe. A keresztények is vacsorával ünneplik, mint hajdan a zsidók.

A zsidók más ünnepeken is megemlékeznek Isten üdvözítő tetteiről. Ezeknek egy részét – megváltoztatott formában – a kereszténység is átvette.

A szövetség és a Tóra

A *Tóra* Mózes öt könyvét, vagyis a törvényt jelenti, amelyet a hagyomány szerint Isten adott át Mózesnek a Sínai-hegyen mintegy háromezer évvel ezelőtt (Kiv 19–34). Ezzel pecsételte meg Isten Izrael népével kötött szövetségét. Ennek az eseménynek az emléket őrzi a zsidók sávuot nevű ünnepe (a Hetek ünnepe), amely a keresztény pünkösdvel rokon. Különbőség van írott és szóbeli Tóra között, az utóbbinak *Talmud* a neve. A törvény a zsidók számára olyan, mint egy védőfal, amely körülveszi életüket Istennel.

A szombat

A jiddis *sábesz* szó 'nyugalmi időszak'-ot jelent. A bibliai teremtéstörténet szerint Isten a hetedik napon megpihent, és ezt a napot megáldotta és megszentelte (Ter 2,2–3). A zsidók szombatja pénteken este kezdődik, és szombat este, a sötétség beköszöntével zárul. Ünnepnap ez a zsidók számára, melynek fontos kelléke a kenyér, a lámpás és a kiddush-kehely. A kenyeret lefedve az asztalra helyezik. Ezen a napon az egyetlen fényforrás a lámpás, legalább két gyertyával. A kiddush-kehelyben áldják meg a szent bort. A zsidóknak a hagyomány szerint a szombat kezdetéig minden munkájukat be kell fejezniük.

A körülmetélés

A körülmetélés a szövetség jele, amely a zsidó embert örökre bekapcsolja az Istennel kötött szövetségbe. Abból áll, hogy levágják a fiúgyermekek hímvesszőjének előbőrét. Isten így szólt Ábrahámhoz: „Ez az én szövetségem, amit meg kell tartanotok, közttem és köztetek, s utána utódaid között: Minden férfit körül kell metélni közületek, mégpedig előbőrötök húsát kell körülmetélni” (Ter 17, 10–11). Jézust is körülmetélték (Lk 2,21).

A Talmud

A Talmud a Tóra szóbeli értelmezése. Hasonlóan a katolikus egyház szenthagyományához, amely az isteni kinyilatkoztatást magyarázza. A Talmud legfontosabb stílus eszköze a tanításról folytatott vita.

A messiási remény

Izrael prófétái előre jelezték egy szabadító érkezését, aki elhozza majd az örökké tartó békét (héberül: shalom).

Izajás szavait a keresztények Jézusra értelmezik: „A nép, amely sötétben jár, nagy fényességet lát. Akik a halál országának árnyékában laknak, azoknak világosság támad. Nagy ujjongással töltöd el őket, kitörő örömet adsz nekik. Úgy örülnek majd színed előtt, ahogy aratáskor szoktak örülni, s ahogy akkor örülnek, amikor a zsákmányt osztják. Mert terhes igáját, a vállára nehezedő rudat, sanyargatója botját összetöröd, mint Midián idejében. Mert minden harcban viselt sarut, minden vérben forgatott ruhát elégetnek, s tűznek lesz martaléka. Mert gyermek születik, fiú adatik nekünk, s az ő vállára kerül az uralom. Így fogják hívni: Csodálatos Tanácsadó, Erős Isten, Örök Atya, Béke Fejedelme. Messzire kiterjed majd uralma, és a békének nem lesz vége” (Iz 9,1–6).

A szenvedő szolga (Iz 53) is Jézusnak, a Messiásnak az előképe a keresztények számára, a zsidók viszont általában az egész zsidó népet látják benne.

Maimonidész, a XII. századi híres zsidó tudós a zsidók hitvallásaként idézi a következő mondatot: „Teljes hittel hiszek a Messiás eljövételében, és ha késik is, minden nap várom az Ő megérkezését.”

A bár micvá

A *bár micvá* ('a törvény fia') szertartása keretében éri el a körülbelül tizenhárom éves korú ifjú a vallási nagykorúságot. Ettől kezdve köteles a zsidó törvények szerint élni.

A *bát micvá* ('a törvény leánya') ugyanezt a szertartást jelenti a tizenkét éves lányok számára. 1922-ben vezették be.

Bar-Mizwa-Feier

Foto: Hurnaus

A zsoltárok – a zsidók és a keresztények imádságai

A zsoltárok meghatározó elemei a zsidó és a keresztény vallásgyakorlatnak: a katolikus diakónusok, papok, püspökök és szerzetesek mindennap imádkozzák a zsoltárokat a zsolozsmában. Számos keresztény imakönyvben találhatunk válogatást a zsoltárokból, így a világiak is bekapcsolódhatnak a zsoltárok imádkozásába. Friedrich Heer történész szerint a zsoltárok nélkül nem született volna meg Európa és a keresztény Nyugat.

A zsinagóga

A zsidók a zsinagógákban gyűlnek össze imádkozni, a Szentírást tanulmányozni és tanítani. Jézus és az apostolok számára magától értődő volt a zsinagógába járás, ahogy Szent Pál számára is, aki gyakran betért a zsinagógákba imádkozni és tanítani.

A héber Biblia, a Tanak

A zsidó Szentírás három fő része a *Tóra* (Törvény), a *Neviim* (Próféták) és a *Ketuvim* (Iratok). Ezek a könyvek képezik – más sorrendben és csekély terjedelembeli eltérésekkel – az Ószövetséget, azaz a keresztény Biblia első részét. Általában innen valók a szentmisék első olvasmányai. Jézus maga is ebből olvasott fel a zsinagógában (Lk 4,16–30). A Biblia a világ legelterjedtebb és leggyakrabban kiadott írásműve.

A Szentföld: Erec Izrael

„A zsidó és a keresztény hívők számára megkerülhetetlen a tény, hogy az emberiség történetében egyetlenegyszer fordult elő, hogy Isten egy országot az Ő örökszeként (1Sám 26,19), tulajdonaként (Jer 2,7) vett birtokba. Ezt, a tulajdonául választott földet, ajándékként bízta rá a zsidó népre (MTörv 1,36). Izrael állam nem azonos az Erec Izraellel, és mégsem kételkedik benne senki, hogy ennek az országnak igenis köze van az ígéret földjéhez” (Christoph Schönborn bíboros). Ez persze nem igazolja mindazt, ami Izraelben történt és történik. Az igazságos ítéletalkotáshoz nagy tudásra van szükség, és még úgy is rendkívül nehéz feladat marad.

Szent Pál a zsidókról

Szent Pál, aki megtérése előtt üldözte a keresztényeket, szeretettel és fájdalommal beszél a zsidókról. Vágyva vágyott rá, hogy higgyenek Krisztusban, és ennek beteljesüléséért kész volt mindenét odaadni (Róm 9).

Sok jót ír róluk: Isten nem hagyta el a népét, ugyanúgy szereti, mint korábban: „övék az istenfiúság, a dicsőség, a szövetségek, a törvényadás, az istentisztelet és az ígéreték. Övéik az atyák, és test szerint közülük származik Krisztus” (Róm 9,4–5). Ugyanakkor kritikát is megfogalmaz velük kapcsolatban: csak egy kis részük hisz az evangéliumban, a

Begegnung mit Papst Benedikt XVI.

Foto: KNA

többségük, a vezetőkkel együtt, „megátalkodott”. A zsidók kizárólag magukat tekintik választott népnek, Ábrahámra hivatkoznak, és a törvény mindennél fontosabb számukra.

Szent Pál elismeri, hogy Isten az összes nép közül kiválasztotta a zsidókat saját népének, de hangsúlyozza, hogy a vér szerinti rokonságnak nincs jelentősége, mert a hit a fontos. Mivel nem tértek meg Jézushoz, „fátyol borítja szívüket” (2Kor 3,15). A pogányságból megtért keresztényeket arra figyelmezteti, hogy ne legyenek felfuvalkodottak. A zsidóság a törzs, a gyökérzet, ők csak ebbe

beoltott ágak: „nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged” (Róm 11,18).

Szent Pál jövendöl a zsidóknak Krisztushoz való megtéréséről. Isten majd irgalmat gyakorol a zsidók fölött, ahogy azt az olajfa képe szemlélteti: a pogányokhoz hasonlóan a zsidókat újra beoltják saját olajfájukba, s „akkor majd egész Izrael elnyeri az üdvösséget” (Róm 9,26). Isten szereti a zsidókat, hiszen „nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását” (Róm 11,29).

Az egyház tanítása szerint a zsidók megtérése bekövetkezik majd, ám nem tudjuk, hogy mikor. Az Istentől rendelt, megfelelő időben. Hatalmas esemény lesz a világtörténelemben.

A zsidók megtérése

Egyes zsidók úgy gondolkodnak, hogy ha mindannyian megtérnének Krisztushoz, az fölrne egy vér nélküli holokauszttal, mivel megsemmisülne a zsidó vallás. Azok azonban, akik áttértek a keresztény hitre, vitába szállnak ezzel a kijelentéssel, mondván, hogy ők zsidók maradtak, zsidó-keresztények, vagyis olyan zsidók, akik megtalálták hitük beteljesedését Krisztusban. Mindig voltak olyan zsidók, akik önszántukból, belső meggyőződésüknek engedelmeskedve keresztelkedtek meg.

11. Miért szerepel a zsidóság egy katolikus hittankönyvben?

Mert Isten kiválasztotta őket, ők a mi „idősebb testvéreink”. A kereszténység a zsidó vallás folytatása és beteljesedése.

12. Melyik a zsidók legfontosabb ünnepe?

A pászka ünnepe, melynek során arra emlékeznek, hogy Isten kimentette őket a szolgaságból.

13. Mi a különbség a zsidóság és a kereszténység között?

A zsidók abban hisznek, hogy majd eljön a Messiás; míg a keresztények szerint már eljött a Megváltó, és majd újra eljön.

5 Isten szól hozzánk: a Biblia és értelmezése

Biblischer Papyrus aus den Höhlen von Qumran

Foto: KNA

A Szentírás (vagy Biblia – a görög ‘könyv’ jelentésű szóból) azon könyvek gyűjteménye, amelyekben az üdvtörténet (Isten és az emberek közös történelme) és az isteni kinyilatkoztatás táruul föl.

A Szentírás kánonja

Az észak-afrikai Karthágóban 397-ben tartott zsinaton az egyház hivatalosan meghatározta, mely könyvek tartoznak a Szentíráshoz. Ezt a

listát 1546-ban a tridenti zsinat elismerte, és az egész katolikus Egyház számára visszavonhatatlanul érvényesnek nyilvánította.

A protestáns egyházak az Ószövetség bizonyos könyveit nem ismerik el, ezeket gyakran bibliakiadásaik függelékében közlik. Az újszövetségi könyvek listájában azonban nincs eltérés, noha Luther Márton úgy vélte, az újszövetségi könyvek némelyike haszontalan vagy kifogásolható. Különösen a Jakab-levelet utasította el, melynek tanítása ellentmondott meggyőződésének.

A Szentírás tekintélye

Minden szentmisén felolvasunk a Bibliából, a Szentírás a teológia lelke, Isten Igéje áll a keresztény vallásosság és igehirdetés – a homíliák, a hitoktatás, a katekézis – középpontjában.

A Biblia értelmezése azonban nem olyan egyszerű, ahogy azt egyes protestáns felekezetek állítják, és ezért elkerülhetetlen, hogy az egyház tanítóhivatala irányt szabjon neki. A bibliaismeret hozzátartozik az általános műveltséghez. Szinte mindenki ismeri a Biblia egyes részeit, vagy legalábbis hallott már róluk. Számos szentírási kifejezés került be a hétköznapi nyelvhasználatba, mint a tékozló fiú, a hét szűk esztendő, az irgalmas samaritánus és számos más szókapcsolat.

Ennek ellenére a kereszténység nem „könyv-vallás”, Isten nem írásban, hanem valóságosan szólt Ábrahámmal. Továbbá: Isten ember-ré lett, nem könyvré!

Az Ószövetség

Zsidó szemszögből ez maga a Szentírás, keresztény szempontból pedig a Szentírás első része. Negyvenhat (más számítás szerint negyvenöt) könyvből áll, melyek megközelítőleg Kr. e. 1000 és Kr. e. 50 között keletkeztek.

Az Ószövetség könyvei a következők:

- Mózes öt könyve: Teremtés könyve (Genesis), Kivonulás könyve (Exodus), Leviták könyve (Leviticus), Számok könyve (Numeri) és a Második Törvénykönyv (Deuteronomium).
- Tizenhat könyv szól Izrael népének történetéről: József könyve, Bírák könyve, Rút könyve, Sámuel I. és II. könyve, Királyok I. és II. könyve, Krónikák I. és II. könyve, Ezdrás könyve, Nehemiás könyve, Tóbiás könyve, Judit könyve, Eszter könyve és a Makkabeusok I. és II. könyve.
- A bölcsességi irodalom könyvei: Jób könyve, Zsoltárok könyve, Példabeszédek könyve, Prédikátor könyve, Énekek éneke, Bölcsesség könyve és Sirák fia könyve.

- A nagy- és a kispróféták könyvei: Izajás könyve, Jeremiás könyve, Síralkák könyve, Bérúk könyve, Ezekiel könyve, Dániel könyve, Ozeás könyve, Joel könyve, Ámosz könyve, Abdiás könyve, Jónás könyve, Mikeás könyve, Náhúm könyve, Habakuk könyve, Szoferiás könyve, Aggeus könyve, Zakariás könyve és Malakiás könyve.

Az Ószövetség héberül íródott, néhány könyve arám nyelven. A Krisztus utáni II. században egy Markion nevű eretnek azt állította, hogy az Ószövetség idejétmúlt, nem tartozik a Szentíráshoz. Tanítását az egyház elutasította. Annak ellenére, hogy az ószövetségi törvény – a Tízparancsolat kivételével – nem minden ponton érvényes a keresztényekre nézve (például a válás kérdésében), maga az Ószövetség a keresztények számára is érvényes. Nem pusztán azért, mert Isten nem vonta vissza az Izraellel kötött szövetséget, hanem azért is, mert az Ószövetség készítette elő Krisztus eljövételét, és így a kereszténység előtörténetét beszéli el. A kereszténységben nagyon sok minden érthetetlen volna az Ószövetség ismerete nélkül.

A keresztények az Ószövetséget az Újszövetség fényében, az Újszövetséget pedig az Ószövetség fényében olvassák. A kettő összetartozik.

Igaz Szent Ágoston bölcs mondása: „Az új el van rejtve az óban, az Ó- viszont az Újszövetségben tárol föl.”

Fejlődés

Mivel az Ószövetség Jézus Krisztusban teljessé vált, Ő az, aki helyesen tudja értelmezni azt. A nehezebben érthető bibliai részeknél segít, hogy Jézus rámutatott: nem kell minden szó szerint venni.

PRÓFÉCIÁK: Isten a Messiás eljövele előtt újra elküldi Illés prófétát. (Mal 3,23: „Nézzétek, elküldöm nektek Illés prófétát, mielőtt elérkeznék az én nagy és félelmetes napom”).

Azoknak, akik erről kérdezték, azt válaszolta Jézus, hogy Illés már eljött Keresztelő János személyében, minthogy János Illéséhez hasonló feladatot töltött be.

Jézus Isten törvényének új, magasabb rendű értelmet ad:

SZEXUALITÁS

A hatodik parancsot szó szerinti szövege az Ószövetségben pusztán a házasságtörést, a tizedik pedig a férfinak a felebarátja feleségére való vágyakozást tiltja, mintha az asszony a férj tulajdonának számítana (Kiv 20,14.17). Így a férfi ugyan házasságot nem törhetett, de a többnejűség megengedett volt számára, mint ahogy a feleség(ek) elbocsátása is, válólevél által.

Jézus az ilyen típusú válást érvénytelennek, az új házasságkötést pedig házasságtörésnek nyilvánítja. Ez érvényes a keresztények számára a házassággal kapcsolatban (Mk 10,2–12 és a párhuzamos helyek; 1Kor 7,10).

NE ÖLJ!

Az ötödik parancsot az ölést, azaz a jogosulatlan emberölést tiltja. Az Ószövetségben számos olyan hely van, amely – jogos önvédelemből vagy halálbüntetésből fakadóan – az ölést mint természetes vagy akár ajánlott cselekedetet említi: ide tartozik például, amikor az izraeliták a honfoglaláskor megölik Kánaán legyőzött őslakosait, de példaként említhető még a Saul király által legyőzött, majd gyerekestül-asszonyostul lemészárolt amalekiták esete.

„Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne ölj! Aki öl, állítsák a törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragot tart embertársával” (Mt 5,21–22). Az egyház tanítása: „az ártatlan emberi élet közvetlen és szándékos kioltása mindig súlyosan erkölcstelen” (II. János Pál pápa: Evangelium vitae... 57).

A FELEBARÁTI SZERETET

Az Ószövetségben sok helyen azt találjuk, hogy szabad gyűlölnünk ellenségünket. Az úgynevezett főparancs két része az Ószövetség két különböző helyén található meg. Eszerint Istent teljes szívből kell szeretni (MTörv 6,5), a felebarátot pedig mint önmagunkat (Lev 19,18). A felebarát kifejezést azonban szó szerint értelmezték: a rokont, a nép többi tagját és a szövetségest értették alatta. Egyetlenegy helyen találunk olyan utasítást, amely az ellenség szolgálatát rendeli el (Kiv 23,4), de ez is csak a személyes ellenségre vonatkozik, és nem a nép vagy a vallás ellenségére.

Jézus megparancsolja az ellenségszeretetet, ez pedig hallatlan, a régi törvénnyel ellenkező újítás: „Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért” (Mt 5,43–44). Az irgalmas szamaritanus történetével pedig nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a nép és a vallás ellenségeire is érvényes (Lk 10,25–37). Jézus újraértelmezte a felebarát szót, és így minden emberre vonatkozik.

Az Újszövetség

Az Újszövetség Jézus életét és tanítását beszéli el; bepillantást nyújt a fiatal egyház első évtizedeibe.

Huszonhét írás tartozik ide:

- a négy evangélium: Máté, Márk, Lukács, János;
- az Apostolok Cselekedetei;

Die Apostel (mit Attributen), Zeugen des Glaubens

Foto: Privat

- Szent Pál levelei a rómaiakhoz, a korintusiakhoz (két levél), a galatákhoz, az efezusiakhoz, a filippiekhez, a kolosszeiekhez, a tesszalonikaiakhoz (két levél), Timóteushoz (két levél), Tituszhoz, Filemonhoz és a zsidókhoz;
- az úgynevezett katolikus levelek: Szent Jakab levele, Szent Péter két levele, Szent János három levele és Szent Júdás levele
- és végül a Jelenések könyve.

Az evangéliumok keletkezése

Az evangéliumok alapját Jézus Krisztus élete és tanítása, az apostolok és tanítványaik szóbeli hagyománya képezik. Az evangéliumok szerzői abból az anyagból válogattak, ami szóban vagy írásban áthagyományozódott. Bizonyos dolgokat összekapcsoltak, bizonyos dolgokat megmagyaráztak. Semmiféle alapja nincs annak a feltételezésnek, hogy az apostolok vagy az evangélisták meghamisították volna Jézus tanítását, ahogy azt a Korán állítja. Épp ellenkezőleg, Szent Lukács evangélista kifejezetten hangsúlyozza, milyen nagy súlyt helyezett a történeti hűsége: „Mivel már sokan megkísérelték, hogy a köztünk beteljesedett eseményeket leírják, úgy, ahogy ránk maradt azoktól, akik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az Igének, jónak láttam én is, hogy elejétől kezdve mindennek szorgalmasan utánajárjak, és sorban leírjak neked mindent, tiszteletreméltó Teofil, hogy meggyőződjél róla, mennyire megbízhatók azok a tanok, amelyekre tanítottak” (Lk 1,1–4).

Két szövetség – egyetlen Biblia

Az Újszövetségben ugyanazzal az Istennel találkozunk, mint az Ószövetségben. A Szentírás azt beszéli el, Isten hogyan nyilatkozta ki magát egyre érthetőbben az embereknek, és fordítva: az emberek hogyan ismerték meg Őt egyre jobban. A próféták könyveiben már világosabban látszik, hogy ki Isten, és milyen Ő, mint az Ószövetség első könyveiben. Az

istenkép az Újszövetségben még jobban letisztul.

Ez a fejlődés éppúgy érintette az emberek erkölcsi életét, mint az izraeliták gondolkodását Istenről és törvényeiről. Példának okáért: a zsidók sokáig elfogadhatónak tartották a többnejűséget. Ám attól kezdve, hogy a próféták – a elsőként Ozeás – Istent mint egyetlen menyasszonyának, Izraelnek vőlegényét mutatják be, a poligámia gyakorlata egyre inkább háttérbe szorult, Krisztus születésének idejére pedig szinte teljesen eltűnt.

Tévedés azt feltételezni, hogy ellentmondás van az Ószövetség és az Újszövetség között: az Ószövetség Istene mindenekelőtt vagy kizárólag büntető Isten, az Újszövetségé pedig kizárólag a szeretet Istene. Ellenkezőleg: Jézus maga is beszél Isten ítéletéről, és Isten már az Ószövetségben is a szeretet Istene.

A Biblia irodalmi műfajai

Az újságolvasásnál is fontos, még inkább a Biblia tanulmányozásánál, hogy ismerjük a különböző műfajokat. A kommentár nem ugyanaz, mint a riport, a dokumentumfilm különbözik a játékfilmtől. Ha nem figyelünk ezekre a különbségekre, félreértjük az olvasottakat. A Bibliában is különböző műfajokat találunk:

Benedikt XVI. im Gespräch mit Simon, Seminarist aus Salzburg

Foto: Laun

- Egyes írások megtörtént eseményekről tudósítanak – mint például a Királyok könyve, az evangéliumok vagy az Apostolok Cselekedetei.
- Bizonyos könyvek törvényszövegeket tartalmaznak – így a Leviták könyve.
- Vannak olyan írások, amelyek az Istentől kinyilatkoztatott jövőt mutatják be – a jelennek szóló üzenettel (prófétai könyvek, Jelenések könyve).
- Némely szentírási könyv a világ kezdetét és az emberiség történetét írja le gazdag képanyaggal, a hit fényében (Ter 1–11).
- Találunk a Bibliában tanító célzatú történeteket (héberül midrások), illetve példabeszédeket: ezek olyan elbeszélések, amelyeknél nem oly fontos a történeti hitelesség – például Jónás könyve vagy Judit könyve.
- A Zsoltárok könyve egy imádságoskönyv énekekkel és elmélkedésekkel.
- A Bölcsesség könyve filozófiai mű, amely korának gondolkodását összekapcsolja az istenhittel.
- Az Énekek éneke voltaképpen szerelmi dalok gyűjteménye.
- Az apostolok (Szent Pál, Szent Péter, Szent Jakab, Szent Júdás, Szent János) levelei valódi levelek, melyeket közösségekhez vagy egyes személyekhez írtak.

Ha nem ismerjük a műfajokat, könnyen eshetünk abba a hibába, hogy olyan kérdésekre várunk feleletet a Bibliától, amelyekre nem tud és nem is akar válaszolni. Ebből ostoba elméletek származhatnak, amelyért aztán sokan a Szentírást hibáztatják – különösen a teremtéstörténet esetében. Mindig tudatosítanunk kell azonban, hogy a Biblia nem természettudományos, hanem Istenről szóló mű.

Az újszövetségi írások keletkezése

Az ókori iratok kormeghatározása többek között papiruszleletekre támaszkodik, amelyeket az anyag és az írásforma vizsgálata

Höhlen von Qumran, Fundstelle von bibl. Papyrus

Foto: KNA

alapján lehet datálni. Különösen nagy hírnév-re tettek szert azok az ősi tekercsek, amelyeket 1947-ben egy beduin pásztorfiú talált meg véletlenül a kumráni barlangokban, miközben elveszett birkáját kereste.

Segíthet továbbá bizonyos történések vagy személyek megnevezése, akik esetleg más forrásokban is szerepelnek, és így következtetni lehet arra, hogy mikor történtek ezek az események, mikor éltek az adott személyek.

A Szentírás egyik könyve szolgáltatja a legjobb kiindulópontot az újszövetségi események időpontjának meghatározására: az Apostolok Cselekedetei. A könyv Szent Pál Rómába érkezése után született, ami pedig egészen bizonyosan Krisztus után 61-ben történt. Minden valószínűség szerint Szent Pál perének lezárása és az ítélet végrehajtása előtt íródott (mivel erről nem esik szó benne), arra pedig legkésőbb Kr. u. 67-ben került sor. Az Apostolok Cselekedetei tehát Kr. u. 61 és 67 között keletkezett.

Az Apostolok Cselekedetei azonban a Lukács-evangéliumot követő második kötet, amelyet szerzője egy bizonyos Teofilnak ajánl. Az evangéliumot tehát nem sokkal korábban, Kr. u. 60 környékén születhetett.

Az azonosságok, melyek összekapcsolják a Lukács- és a Máté-evangéliumot Márk evangéliumával, arra utalnak, hogy mindkét szerző ismerte és használta Márk evangéliumát. Vagyis a Márk-evangélium Kr. u. 60 előtt keletkezett.

Jeruzsálem pusztulása – mint támpont

Kr. u. 70-ben a rómaiak elpusztították Jeruzsálemet és a templomot – így megszűnt az áldozatbemutatás. Ez az esemény mind a zsidó, mind a keresztény világot megrendítette. Ám az egész Újszövetségben nem esik róla szó. Vajon miért nem? A legérthetőbb magyarázat szerint az Újszövetségi iratok összessége vagy legalábbis nagy része Kr. u. 70 előtt íródott. Különösen tisztán látszik ez János evangéliumában (Jn 5,2): „Van Jeruzsálemben a Juh-kapunál egy fürdő, amelyet héberül Betezdának neveznek, és öt oszlopcsarnoka van.” „Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, kihozatta Jézust, és a bírói székbe ült azon a helyen, amelyet kövezett udvarnak neveznek, héberül meg Gabbatának” (Jn 19,13). Szent János mindkettőről jelen időben beszél, mint olyan dolgokról, melyeket még létezőnek, fennállóknak tekint. Ezek szerint János evangéliuma Jeruzsálem pusztulása (Kr. u. 70) előtt született.

Ha azonban Jézust pusztán embernek tartjuk, és nem tudjuk róla elképzelni, hogy képes volt megjövedőlni a város pusztulását, akkor homlokegyenest ellenkező álláspontra jutunk: minthogy Jézus beszélt Jeruzsálem pusztulásáról, ezeket a szavakat minden bizonnyal az evangélisták adták a szájába – az esemény megtörténte után. Vagyis az evangéliumok csak Kr. u. 70 után keletkezettek. Beláthatjuk: a keletkezési idő meghatározása a hittől és az előítéletektől is függ.

A sugalmazás

Azt a hatást, melyet Isten a szentírási könyvek szerzőire gyakorol, sugalmazásnak nevezzük. A katekizmus szerint: „A Szent Könyvek megírására Isten embereket választott ki, akiket erejük és képességeik birtokában úgy használt föl, hogy miközben bennük és általuk Ő maga cselekedett, mint valódi szerzők mindazt, de csak azt foglalják írásba, amit Ő akar” (KEK 106).

Ez azt jelenti, hogy az emberi szerző az isteni motiváció hatására írta le emlékeit, és mindazt, amit tanúktól hallott. Az isteni hatás abban mutatkozik meg, hogy a szerző nem hamisította meg a kinyilatkoztatást kihagyásokkal vagy egyéni ötletekkel. Máskülönb az emberi szerző a saját stílusában írt, saját korának elképzeléseit is szerepeltetve szövegében (pl. az ókori világképnek azt a sajátosságát, mely a Földet valamiféle korongnak tekintette, fölötte az ég boltozatával). A Szentírás Istennel és az ember üdvösségével foglalkozik, nem a világ megismerésével: „hinünk kell, hogy amit Isten a mi üdvösségünkre le akart íratni a szent iratokban, azt a Szentírás könyvei biztosan, hűségesen és tévedés nélkül tanítják” (KEK 107).

Félreértések

A Szentírás helyes megértéséhez nem elég pusztán vallásosnak lenni, vagy olvasni tudni, mint azt sokan (különösen a szekták képviselői) gondolják.

Az igazi megértéshez képesnek kell lennünk meghallani a belső készítéseket, hagyni, hogy mondjon nekünk valamit a szöveg. Péter apostol is figyelmeztet az önkényes magyarázat veszélyeire (2Pét 3,16, de a Bibliában máshol is: ApCsel 8,30; Dán 9,2).

A szó szerinti értelmezés buktatói

- A szó szerinti értelmezés úgy hangzik, mintha azt jelentené: „különösen hűséges magyarázat” – de ez sajnos nem ilyen

egyszerű. Jézus megkísértésénél például az ördög betű szerint idézi a Bibliát (Mt 4,1–11), csak éppen a szavak értelmét forgatja ki. Az evangéliumok nem rendőrségi jegyzőkönyvek, és nem biztonsági kamerák felvételeinek értékelései. A szó szerinti értelmezések lehetnek ártalmatlanok, de veszélyesek is.

- Ártalmatlan és komikus volna, ha valaki azt gondolná, hogy Heródesnek vörös szőrbundája volt, mivel Jézus rókanak nevezte őt (Lk 13,32).

Veszélyes lehet, ha valaki bizonyos helyeket szó szerint értelmez, és ennek megfelelően cselekszik:

- A Mt 27,25-re („Vére rajtunk és fiainkon!”) hivatkozva sokan azt gondolták, hogy a zsidók üldözése igazságos és Isten szándéka szerint való.
- Hasonlóképpen előfordult, hogy a házasságtörőket (Lev 20,10) vagy a homoszexuális embereket (Lev 20,13) sújtó halálbüntetést igazságos isteni parancsnak tartották.
- A III. században élt Órigenész kasztrálta magát, mert egy jézusi kijelentést (Mk 9,43) szó szerint értelmezett.

Pontatlanságok a biblia-olvasásban

A Szentírás maga is hangsúlyozza, hogy milyen fontos az odafigyelés, míg a figyelmetlenség tévedések forrásává válhat. Jézus is óv szavainak félreértésétől (Jn 21,21–23). A Jézus megkeresztelkedéséről szóló beszámoló nem azt írja, hogy a leszálló galamb volt a Szentlélek, hanem azt, „hogy az Isten Lelke mint galamb leszállt és föléje ereszkedett” (Mt 3,16).

Előítéletek

Nem szabad a Bibliát saját előítéleteink szemüvegén keresztül olvasnunk. Ha valaki azt állítja, hogy csodák nem történnek, vagy hogy az ördög nem létezik, az nem tudja elfogadni sem Jézus csodáit, sem ördögűzéseit.

Félreértések

A Biblia szerint Isten hét nap alatt teremtette a világot (Ter 1–2,3). A tudomány szerint nem. Melyik téved? Egyik sem. A Biblia azt mondja, hogy Isten teremtett mindent, és igazat állít, még ha az ókori mitológia nyelvezetével fogalmazza is meg. A tudomány a maga módszereivel vizsgálja a Föld keletkezését, és neki is igaza van. Biblia és tudomány nem mond ellent egymásnak.

Az első férfinak eggyel kevesebb bordája volt, mivel Isten az asszonyt a férfi oldalbordájából alkotta meg (Ter 2,22)? Ostobaság. Az „oldal-borda üzenete”, hogy a nő nem állat, nem alacsonyabb rendű, mint a férfi, hanem egyenrangú vele. A férfi anatómiájáról nem beszél a Biblia.

Tudnak-e a kígyók (Ter 3) vagy a szamarak (Szám 22,22–35) beszélni? Meg tud-e enni egy hal egy embert úgy, hogy három nappal később élve kiköpi a szárazföldre (Jón 2)? Természetesen nem. A Biblia képekben beszél, és időnként a mitológia nyelvén.

Biblia, szenthagyomány, egyház

Honnan tudja biztosan az Egyház, hogy mit üzen az embernek Isten?

Intensive Gespräche in Prag bei der Tagung über „Intelligent design“
Foto: Laun

- **Színhagyomány** – kezdetben színhagyomány által történt az igehirdetés és az áthagyományozás.
- **Szentírás** – a színhagyomány tanúsításának céljából keletkeztek a kereszténység első évszázadában a főntebb felsorolt írárok, melyeket az apostolok és munkatársaik írtak.
- **Hitelesség** – az első közösségek színhagyománya bizonyította a szóban forgó szövegek apostoli eredetét.
- **Kanon** – ez alapozta meg a későbbi kánont, vagyis a kanonizált írárok hivatalos listáját.
- **Egység** – a Szentírás, a szenthagyomány és az egyház megbonthatatlan egységben

vannak egymással; viszonyuk nem vagytagos, nem konkurensi egymásnak.

- **Szentlélek** – a Szentlélek biztosítja, hogy az egyház az igazságot tanítsa, és megakadályozza Jézus üzenetének meghamisítását.
- **Tanítóhivatal** – e cél érdekében ajándékozta Isten az egyháznak a tanítóhivatalt. Ez a püspökök testülete, élén Róma püspöke áll. E testület követi Pétert, a kősziklát, a mennyország kulcsainak őrét és legfőbb pásztort.

„Magam sem adnék semmi hitelt az Evangéliumnak, ha a katolikus Egyház tekintélye nem készítetne rá.” (Szent Ágoston)

14. Az Ószövetség is hozzátartozik a keresztény Bibliához?

Igen, az Ószövetség az egyház előtörténetét beszéli el. Az Újszövetség nem érthető nélküle!

15. Mindent szó szerint kell értenünk, ami a Bibliában áll?

Nem, a bibliai szövegeket szerzőik eredeti szándékának megfelelően kell olvasnunk!

16. Könyvvallás-e a kereszténység?

Nem. Isten emberré lett, nem könyvvé!

6 Isten emberré lett Jézus Krisztusban

Maria Verkündigung, Isenheimer Altar, Detail, Matthias Grünewald

© Musée d'Unterlinden, Colmar

Hihetetlen: a pápa hívó!

Miután XVI. Benedek pápa 2006-ban jelentette A názáreti Jézus című könyvét, a németországi Der Spiegel magazin újságírója döbbenetesen tudomásul, hogy „a pápa, akit általában intelligens embernek tartanak, valóban elhiszi, hogy Jézus Isten Fia volt”.

Igen, a pápa is és minden igaz keresztény valóban hisz benne. A maga jelenvalóságát, az emberekhez való közelségét Isten az addig elképzelhetetlenig fokozta Jézusban. Isten örök Fia emberként született a világba, és köztünk élt.

Érthető a nem hívők megdöbbenése és gúnyolódása. De azt talán még egy ateista is elismerheti, hogy mennyivel elfogadhatóbb lenne egy olyan Isten, aki eljön az emberek közé, együtt szenved velük, megváltja és megvigasztalja őket, mint egy olyan, aki csak beszél, figyel és ítélkezik – és esetleg a döntésnél kegyelmet gyakorol. A nem hívőknek is azt kellene mondaniuk: „Szép lenne, ha igaz lenne. De sajnos túl szép, hogy igaz legyen.”

Kicsoda Jézus Krisztus?

Ha a pápának és vele az egész egyháznak igaz van, hogy igaz, amiben hisznek, akkor a kereszténység a legizgalmasabb dolog a világtörténelemben. Olyannyira izgalmas, hogy képes megváltoztatni az egész világot és benne minden egyes embert. Jézus Krisztust nem elég újtónak, jótevőnek vagy zseninek tartani; sem pusztán prófétának, jóllehet a Biblia gyakran nevezi őt így (Mk 6,4; ApCsel 3,23; 7,37).

Jézus Krisztusban magával Istennel találkozhatunk, vagy egy olyan emberrel, aki különösen közel állt Istenhez?

A keresztény hit kulcsmondai

Hogy a keresztények valóban hisznek abban, hogy Isten a világba jött, kiderül abból, hogyan beszélnek Jézusról.

- A keresztények Úrnak nevezik Jézust, méghozzá abszolút értelemben: Jézusnál nincs nagyobb hatalom, nagyobb tekintély.
- A katolikus keresztények hisznek abban, hogy a szentmisén Jézus valóságosan jelen van a kenyér és a bor színe alatt. Valóban Ő, nem csak az emlékezete. Ezt csak Istennek hihetjük el. Ha egy ember mondaná, joggal tartanánk pszichiátriai esetnek.
- A keresztények nem ütköznek meg Jézus azon parancsán, hogy Őt jobban kell szeretniük, mint a legközelebbi szeretteinket. Egy kívülállót kell jobban szeretnünk, mint apánkat vagy édesanyánkat? Ha ezt egy ember kérné tőlünk, örülnek vagy arcátlanoknak tartanánk. Kivéve, ha ő valóban Isten Fia.
- A keresztények történelmi eseménynek tartják Jézus feltámadását. Hiszik, hogy Jézus kijött a sírból, visszatért az életbe és valóban legyőzte a minden élő elemésző halált. Másként fogalmazva: Jézus nem lett az enyészeté, hanem önjelétől kijött a sírból. Ezt Isten Fia tehette meg. Számunkra, emberek számára a feltámadás Isten megígért ajándéka.
- A keresztények hite szerint Jézus halála és feltámadása egyedülálló hatást gyakorolt a világra: ez a megváltás.
- A keresztények úgy tekintenek életükre, mint egy útra, amelyen Jézust követik. Ezen az úton Jézus kíséri, a végén pedig várja őket.

Három keresztény meglepetés

- Isten nem csak uralkodik, beszél és ítélkezik. Isten személyesen belép a világtörténelembe.
- Jézus láthatóvá teszi Istent – ugyanis aki Jézust látja, látja az Atyát is. Ő tudja, hogy milyen Ő: Isten Atya. Aki Benne bíz, annak nincs mitől félnie többé, különösen Istentől nem. Isten szereti az embert, és

várja őt, amíg csak lehetséges, amíg az ember rá nem csapja az ajtót, mondván: „Nem akarlak.”

- Isten a világba jött. Hatalom és dicsőség nélkül jött közénk, nem törekedve politikai uralomra. Az Ő országa nem ebből a világból való.

Isten ragyogása emberi arcon

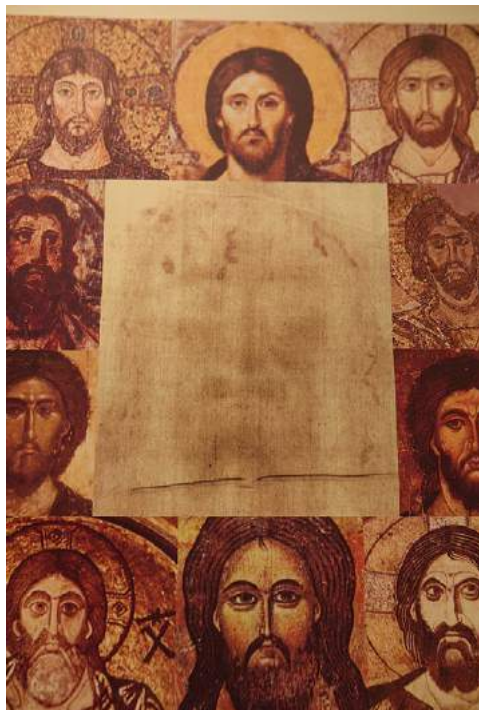
A régi vallások mítoszaiban az isteneknek emberi formájuk volt. Az ókori görög mitológia istenei például az Olümposz hegyén tanyáztak, kedélyes lakomákat tartottak, időnként lementek az emberek közé, hogy varázslatos erejükkel részt vegyenek háborúkban, vagy asszonyokat csábítsanak el, majd visszatértek otthonukba. Abszurd történetek; remélhetőleg ma már senki sem hisz efféle istenekben. Valószínűleg akkor sem hitt minden ember ebben a hiedelemvilágban.

Jézus is csak egy mítosz? Talán csak pár zsidó ember állította róla, hogy Ő a Messiás, és a rómaiak Isten Fiának nyilvánították? Vagy Ő is csak egy megvilágosodott, mint Buddha, Szókratész vagy Konfucius? Netalántán valamiféle guru vagy forradalmár volt?

Mindezen feltételezésekre: nem! Az apostolok tapasztalata szerint Isten dicsősége ragyogott fel Jézus arcán (vö. 2Kor 4,6).

Ezt az isteni ragyogást ismerhetik fel az emberek ma is az egyházban. Ezért hisznek Jézusban, Isten Fiában, aki emberré lett – az egyház hite szerint. E nélkül az isteni ragyogás nélkül senki sem hinne Jézusban.

Franz Kafka Jézusról: „Jézus a világosság végtelen mélységét jelenti. Az embernek be kell hunynia a szemét, hogy bele ne zuhanjon.”

Turiner Grabschiff im Vergleich zu anderen Jesusbildern, Ausstellung in Jerusalem *Foto: Humaus*

Isten közös története az Ő népével

Jézusról csak az tud lelkesen beszélni, aki vallja, hogy Ő egy csodálatos és igaz történet csúcspontja, amely történet jóval Jézus születése előtt kezdődött. Isten meghívta Ábrahámot (a mai Irak területén), kiválasztotta Izraelt a Sínai-hegyen, szövetséget kötött népével, melyet megújított, az emberek minden hűtlensége ellenére.

És ezek után egy olyan dolog történt, amit senki sem tudott volna elképzelni. Isten hihetetlenül nagy lépést tett az emberek felé: nem egy új prófétát küldött közéjük, hanem egy-szülött Fiát. Isten maga jött el a világba, belépett az emberiség történetébe.

Hogyan jött Isten a világba?

Isten nem ragyogás és csodák közepette érkezett, nem úgy, ahogyan az ember várta volna. Az akkori nyilvánosság számára láthatatlan volt eljövele, mintha nem akart volna „zavarni”. Nem is zavart; megváltotta a világot. Kiszolgáltatta önmagát – tévedhetetlen terve szerint – a gonoszok hatalmának.

Isten úgy jött a világba, ahogy az egyes emberhez is közeledik: az emberi szabadság kapuján keresztül. Nem úgy érkezett, mint egy földönkívüli a filmekben, hanem Szűz Mária igenje révén. Isten Fia úgy született meg, ahogy az emberek gyermekei jönnek a világra. Édesanyja a méhében hordozta, majd világra szülte Őt. Ki álmodott volna erről?

„Az Ige testté lett, és az akkori történetíróknak fogalmuk sem volt erről.” (Georges Bernanos francia író)

Mária, Jézus anyja

Isten kiválasztotta Máriát, és értesítette őt tervéről. Gábor arkangyal vitte hírül neki, de nem mint parancsot, hanem mint kérést.

Szent Bernát így ír az angyali üdvözléről: „Szent Szűz! Hallottad, hogy méhedben fogansz, és fiat fogsz szülni; hallottad, hogy nem férfiútól, hanem a Szentlélek csodája által. Várja az angyal a választ: ideje, hogy visszatérjen az Istenhez, aki küldte. Mi is várjuk tőled, Úrnőnk, az irgalom szavát, hiszen ránk nehezedik száműzetésünk keserves végzete. Nézd, most felkínálom neked üdvözlésünk váltságdíját: ha beleegyezel, máris üt számunkra a szabadulás órája! Isten örökkévaló Igéjében teremtett minket, és íme: pusztulás vár reánk; a te rövidke válaszodban viszont ott van összesűrítve újjászületésünk reménye! Szent Szűz, válaszodért eseng a nyomorult Ádám a paradicsomból száműzött szerencsétlen ivadékaival együtt. Válaszodat kéri Ábrahám és Dávid király is. Válaszodért könyörögnek a többiek, az ósatyák; igen a te

Die Frau mit der Sonne umkleidet!

Off 12,1 (Anna Paar-Kolbitsch)

atyáid, akik maguk is a halál árnyékában ülnek. Eléd borulva választodat várja az egész világ!”

A világtörténelmet megváltoztató válasz, melynek szavait a keresztények mind a mai napig imádkozzák, megszületett: „Íme, az Úr szolgálója vagyok, legyen nekem a te igéd szerint” (Lk 1,38). Ezután „az Ige testté lett, és közöttünk élt. Láttuk dicsőségét” (Jn 1,14). Egészen konkrétan: Isten a betlehemi születés révén jött közénk; néhány angyal rövid megjelenését leszámítva feltűnés, hatalom és dicsőség nélkül, gyámolításra szoruló, meztelen kisgyermekként. Nem úgy, ahogy az ember várná: mindenhatóságának ragyogásában és félelmet keltve. Jézus születését nem PR-cégek szervezték meg, hanem az örök Atya.

Jean-Paul Sartre, a híres XX. századi francia ateista filozófus fiatal korában így írt Jézus születéséről: „Mária arcára olyan csodálkozás ült ki, mely sohasem fog megismétlődni más teremtmény arcán. Íme, Krisztus, az ő fia, hús a húsból, méhének gyümölcse. Kilenc hónapig hordozta, most ölében tartja, anyateje Isten vérévé fog válni. (...) Kettős érzés dolgozott lelkében: egyfelől az, hogy Krisztus az ő fia, másfelől hogy maga az Isten. Ránézett és azt gondolta: Ez az Isten az én gyermekem. Ez az isteni hús az én húsom. Belőlem lett, szeme az én szemem, és szájának formája is az enyémet idézi. Hasonlít rám. Isten, aki rám hasonlít. Egy asszonyhoz sem volt ennyire közel az Isten. Egy egészen kicsinyke Isten, akit karunkba vehetünk, megcsókolhatunk. Egy hús-vér Isten, aki nevet és lélegzik, akit megérinthezünk. Élő Isten.”

A megtestesülés történetéből megtanulhatjuk, hogyan közeledik hozzánk Isten. Mária pedig megmutatja, nekünk hogyan kell nekünk közelednünk Hozzá.

Máriának az angyal szavaira adott válasza ugyanis mértékadó a mindenkori keresztények számára: így szabad Istenhez szólnunk, így kell válaszolnunk Neki, teljes önátadással. Mária az Istenhez való viszonyulást tisztábban és világosabban tanítja meg nekünk, mint az üdvtörténet korábbi nagy alakjai.

A máriás lelkiség az igazi keresztény lelkiség. Lehetnek ugyan apróbb különbségek ferences, domonkos, szalézi és más lelkiségek között, a lényeg azonban ugyanaz. Mária egyszerre a kiválasztott, a mennyország Királynéja, ugyanakkor mennyei Édesanyánk is, aki nem tőlünk elszakadva „lebeg” a mennyben, hanem egy közülünk, nővérünk, aki mindenkinek segít, mindenkit ismer, mindenkire barátsággal fordul; a világ anyai jó lelke, példakép mindannyiunk számára.

Mária másban is tanítómesterünké vált: megmutatta, hogyan kell viszonyulnunk az egyházhoz. Fia ugyanis a kereszten gondjaira bízta az egyházat, és ő azóta is eleget tesz ennek a kérésnek.

Anyai gondoskodásával és szolgáló szeretetével nemcsak Fiát, hanem az Ő művét, az egyházat is támogatja az egész történelem folyamán. Igazi anyja Ő, aki óvja gyermekeit, és mindenkor gondja van cselekedeteikre.

A hatalom nélküli Isten

Noha a hatalom újra meg újra megkísértette az egyházat, Isten sohasem támogatta, és sohasem fogja támogatni a katolikus hit erőszakos terjesztését, így az ilyen kísérletek mindig zátonyra futnak. Így lesz ez a világ végéig: az egyháznak nincs evilági hatalma, és soha nem is lesz. Ha világi hatalomra törekszik, elveszíti lelki hatékonyságát és termékenységét.

Isten Fia hatalom nélkül jött a világba, és mintegy harminc évig feltűnés nélkül élt és dolgozott Názáretben. Úgy élt, mint a többi vallásos zsidó ember. Mivel jól ismerte az Írást, és kitűnt az istenhitben, az emberek rabbinak, vagyis mesternek szólították. Ebben nem volt semmi különös, sokakat illetek ugyanezzel a megnevezéssel. A neki följánlott királyságot visszautasította (Jn 6,15). Nem törekedett politikai hatalomra; ellenben hitre, Isten iránti engedelmességre és szeretetre biztatta tanítványait. Mindemellett Úrnak bizonyult csodáiban, és különösen a halálból való föltámadásában.

Jézus kínszenvedése és kereszthalála

Meglepő azt olvasnunk, hogy Jézus, amikor közvetlen életveszély fenyegette, nem hívott segítségül angyalokat, jöllehet beszélt arról, hogy megtehetné. Még ekkor sem nyilvánította ki isteni hatalmát. Ellenkezőleg: ellenségei gúnyolódásai közepette vállára vette a keresztet, és vállalta a tehetetlenség legfájdalmasabb formáját, egészen a halálig.

Jézus feltámadása

Ma is – miként a történelem folyamán mindenkor – sokan kételkednek Jézus feltámadásában. Néha az az érzésünk, mintha örülnének annak, ha bebizonyosodna, hogy a világ-történelem legnagyobb csodája nem történt meg. Pedig csak két lehetőség van:

Az egyik az, hogy a rettenetes kínhalál után Jézus teste (mint a közönséges halandóké) a természet törvényei szerint elenyészett a sírban. Ettől még megőrizhetnénk őt emlékeztünkben, de el kellene ismernünk, hogy a hitetlenség győzött. Egy olyan Istent ugyanis, aki hagyja, hogy így haljon meg Fia, nyugodt szívvel elfelejthetünk!

A másik lehetőség, hogy Jézus kijött a sírból, és teste nem maradt a halottak között. Viszszatért az életbe, és tanítványai nem kísértetet láttak, hanem Őt magát, az élő Jézus Krisztust.

Kapitell, Estella, Spanien

Foto: Privat

Mit adott nekünk a názáreti Jézus?

Világbékét? Igazságot mindenki számára? Az éhezés megszűntét? Gyógyírt minden testi betegségre? Nyilvánvalóan nem. De akkor mégis: mit adott nekünk? XVI. Benedek pápa

így válaszol erre a kérdésre: „Istent adta nekünk. Ábrahám, Izsák és Jákob Istenét, az igaz Istent hozta el a Föld népeinek.”

De miért jó ez? Azért, mert az emberek Isten nélkül nem találhatják meg a valódi békét. Azért, mert a világ Istennel jobbá válik. Isten segítségével létrejönnek a béke szigetei, ahol virágzik az élet. Jézus Istent adta a világnak, és benne mindazt, amire szükségünk van. Istennek az emberi életre gyakorolt hatását Ezekiel próféta annak a folyónak a képével írja le, mely a templomból árad ki az országra, hogy vízzel lássa el és termékennyé tegye azt: „Lám, víz fakadt a templom küszöbe alatt (...) A víz áradt, mély folyóvá dagadt, (...) a folyó partján igen sok fa volt mindkét oldalon. (...) Amerre elér a folyó, minden élőlény, amely mozog, élni fog. Halak lesznek nagy bőségben, mert ahová ez a víz behatol, egészséges lesz, és élni fog minden, ahová a folyó elér. (...) Olyan tömérdek és sokfajta hala lesz, mint a Nagy Tengernek. (...) A folyó mentén, mindkét parton mindenfajta gyümölcsfa nő, amelyeknek lombja nem hull le, s gyümölcse nem fogy el: minden hónapban friss gyümölcsöt hoznak, mert vizük a szentélyből fakad. Gyümölcsük eledelül, lombjuk pedig orvossággul szolgál” (Ez 47,1–12).

Minden ember Isten választottja

Isten a zsidóságot saját népének választotta. De csak őket? Nem, már Izajás próféta is kijelentette, hogy „Izrael Szentje” Jézus által mintegy „globalizálja” az üdvösséget (Iz 49,6). Isten a kiválasztást kiterjesztette az egész világra. Ő mindenki Istene, mindenki Útja, mindenki Igazsága és Élete. A 87. zsoltár szerint mindenki Jeruzsálemben született, vagyis Isten Városában mindenki otthonra lel, és nem úgy, mint jövevény, aki örökké idegen marad.

A keresztények Istene más Isten, mint a zsidóké? Nem. Ugyanarról az Istenről van szó, az egyetlen és igaz Istenről, Ábrahám, Izsák és Jákob Istenéről. Jézus elhozta Őt minden

népnek. Az üdvösség a zsidóktól jön, de nem marad kizárólag az övék, elér mindenkihez, vagy legalábbis (a missziók révén) úton van mindenki felé. Mindenki imádkhatja Istent „lélekben és igazságban”, erre nem csak Jeruzsálemben van lehetőség (vö. Jn 4,22–24).

A történelem célja

Mindazonáltal azt, hogy Isten elérkezett minden emberhez, kezdetben csak igen kevesen tudták, csak az egyház számára volt nyilvánvaló. Az egyház még nem teljesítette küldetését végérvényesen, hiszen minden bizonnyal sok milliárd ember van még, aki nem hallotta az üdvösség örömhírét.

Szent Pál így ír erről: „Nekem, az összes szent közül a legkisebbnek jutott osztályrészül a

kegyelem, hogy Krisztus felfoghatatlan gazdagságát hirdessem a pogányoknak, és felvilágosítsak minden embert, hogyan valósult meg ez a titok, amely kezdettől fogva el volt rejtve az Istenben, a mindenség teremtettségében, hogy most az egyház által az Isten szerfölött sokrétű bölcsessége nyilvánvalóvá legyen a mennyei fejedelemségek és hatalmasságok előtt. Ez volt az ő örök szándéka, amelyet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban megvalósított” (Ef 3,8–11).

Annyi bizonyos, hogy az evangélium úton van a népek felé. Egyszer majd eljön az idő (senki sem tudja, mikor), amikor a zsidókhoz is elérkezik, akik ma még elutasítják. Az idő Jézusnak dolgozik. Senki sem tudja megállítani Jézus útját a világtörténelemben. Sokan megpróbálták, sok szenvedést okoztak ezzel, de tervük mindig megghiúsult.

17. Komolyan hiszi az egyház, hogy Jézus az Isten Fia?

Igen, ez az Egyház hite. Ha nem hinne benne, összeomlana, és számos tétele értelmetlenné és érthetlenné válna!

18. Mi változott a világban Jézus eljövetele után?

Jézus megmutatta, hogy Isten nemcsak a zsidók Istene, hanem minden ember Atyja!

19. Mit jelent az, hogy Jézus „újra eljön az ég felhőin”?

Azt jelenti, hogy Jézus újra eljön a világba, de immár nem hatalom nélkül, ahogy egykor Betlehemből megszületett.

Pro-life-Feier im Salzburger Dom.

Foto: Laun

7 Isten szeret minket

Kirche vom Barmherzigen Jesus nach Sr. Faustina (Krakau)

Foto: Laun

Isten szeretet... – ezt a címet adta enciklikájának XVI. Benedek pápa, az első János-levéltre utalva (1Jn 4,8).

Isten szereti az embereket. Ki gondolná? Minden durvaságunk, ostobaságunk, kevélységünk, kapzsiságunk, irigységünk, hazugságunk ellenére is? Az még hagyján, hogy élni hagy bennünket, de hogy még szeret is? Ez már tényleg hihetetlen!

Az istenhívó emberekben mindig fölmerült a kérdés, hogy kicsoda és milyen Isten Ő, akiben hiszünk. Az istenképről van szó, arról, ahogy egy ember vagy egy vallási közösség elképzei Istent.

Kreált istenképek

Képesek vagyunk rá, hogy képet készítsünk (bibliai szóval: képmást faragjunk) Istenről? Nem lenne már eleve értéktelen egy ilyen képmás? Nem faraghatunk magunknak képmást. Csak bálvány lehet, nem valódi kép Istenről.

A hamis, ember alkotta istenképektől mindenkor óvtak a próféták; ez az alapja a zsidóság képtilalmának: „S még mindig tovább vétkeznek: öntött szobrot készítenek maguknak ezüstköből a bálványok mintájára – kézművesek alkotása! Így szólnak hozzájuk: »Áldozatok nekik!« Borjakat csókolgatnak az emberek” (Oz 13,2).

Milyen Isten valójában?

A Biblia mellett az iszlám, sőt néhány filozófus is így nyilatkozik az Istenről: Isten a Teremtő.

Isten adja a léte mindennek.

Egy Isten van.

Isten mindenható.

Isten mindentudó.

Isten mindenütt jelen van.

Isten minden ember bírása.

Vajon azonos az ezen megállapításokkal leírt Isten azzal az Istennel, akiben a keresztények

hisznek és remélnek, aki életük „alfája és őmegája”?

Egyfelől igen, hiszen ezek a kijelentések igazak.

Másfelől viszont van a keresztény istenképnek két különleges vonása, mely megkülönbözteti minden más vallástól és világnézettől.

A keresztények Istene

Először is: Isten már az ószövetségi időkben sem pusztán szemlélője volt a történelemnek, hiszen szövetséget kötött népével. Ezt egy elképzelhetetlenül nagyobb lépés követte: Isten Fia belépett az emberi történelembe, alászállt a Földre az emberek közé, velük élt, értük szenvedett.

Ezt az Istent nem kell nagy erőfeszítéssel keresni, hiszen Ő maga jelentkezett, ahogy a keresztények mondják: kinyilatkoztatta önmagát. Isten arra hívja fel az emberek figyelmét az egyház révén, hogy hagyják abba keresését, hiszen Ő velük van, és várja, hogy hozzá térjenek. A keresésnek természetesen van értelme, csak nem szabad rossz helyen keresnünk. Úgy keresni, mint aki tudja, hol találja meg.

A másik különbség a keresztények Istene és más vallások istenképei között az, amit a Szentírás Isten lényegéről mond. Isten mindenható, szent, mindentudó, igazságos bíró – és mégis, mindenekelőtt: Atya. Ő a szeretet.

A különbség

Isten nem egy magányos, befelé forduló valaki, aki végtelen hatalmával szinte elnyomja teremtményeit, hanem Szentháromság; és a három személyt a szeretet egyesíti.

- A keresztények Istene szereti az embereket.
- A keresztények Istene szereti mindazt, amit alkotott.

Jézus, Isten önarcképe

A keresztények és a zsidók ugyanabban az Istenben hisznek, azonban a keresztények birtokában van – zsidó testvéreikkel ellentétben – az igaz istenkép. Nem a keresztények alkoták, hanem ajándékba kapták Istentől: Jézus Krisztus. Ez a kép nem mond ellent a zsidóság

Der Barmherzige Jesus nach Angaben von Sr. Faustina

ábrázolási tilalmának. Mivel Isten ajándékozta a keresztényeknek Jézusban, senki sem vádolhat bennünket kevélységgel.

Az apostolok is az istenképről kérdezték Jézust: „Fülöp kérte: »Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, s az elég lesz nekünk.« »Már oly régóta veletek vagyok – felelte Jézus –, és nem ismersz, Fülöp? Aki engem látott, az Atyát is látta. Hogy mondhatod hát: Mutasd meg nekünk az Atyát?» (Jn 14,8).

Aki ezt nem tudja, nem ismeri a kereszténységet; és így azon sem csodálkozhatunk, ha nem érdekli igazán, vagy ha az egész csak szorongást szül számára.

Tudni, hogy Isten szeret minket, a leglényesebb, legfontosabb és legszebb dolog, amit csak Istentől elmondhatunk. Nincs ennél jobb hír; nincs szebb istenkép, ami az emberek számára kedvezőbb és örömtelibb lehetne.

Az Isten szeretet, az ember Isten képmása

II. János Pál pápa fogalmazta meg a következőket: „Az Isten szeretet: benső életét a személyes szeretetközösség misztériumában éli. Azáltal, hogy a férfi és a nő emberi természetét a saját képmására teremti, a lelkiismerettel együtt beléjük oltotta a szeretetre és a közösségre szóló meghívást, azaz képességet és felelősséget. Ezért van az emberben képesség a szeretetre és a közösségre, s ugyanezért felelős is értük. Így a szeretet minden egyes ember alapvető és természetszerű hivatása” (*Familiaris Consortio...* – a továbbiakban FC –, 11).

Ez nem újdonság, de még senki sem fogalmazta meg ennyire világosan. Nem az a legfontosabb az emberben, hogy tud számítógépeket tervezni, sárkányt röptetni vagy zongorázni, hogy autót vezet és még számos egyéb érdekes dolgot csinál, hanem az, hogy valóban képes szeretni Istent, embertársait és a többi teremtményt. Vagyis: embernek lenni annyi, mint szeretni tudni. Ez a legfontosabb. Ez a képesség teszi az embert Isten képmásává, csak ez teheti emberré.

Hogyan szeret Isten?

Arisztotelész, a nagy görög filozófus így fogalmazott: „Istent lehet szeretni, Ő maga azonban nem szeret, mert nem tud.” Úgy vélte ugyanis, hogy az ember csak azt szereti, amire szüksége van, ami hiányzik neki. Istennek viszont nincsen szüksége semmire, neki nem hiányzik semmi. Egy olyan Istennek, amelyik szeretne, lenne egy gyengesége, a szeretet szükséglet volna a számára, vagyis valamiféle hiányt kellene a lényében feltételezni. Ez azonban lehetetlen: Isten tökéletes, benne nem lehet hiány, tehát Isten nem tud szeretni.

Egyetlen más vallásban sem találjuk meg azt a gondolatot, hogy Isten szeretet. Mivel Isten, természetesen igazságos, erős, aki megjutalmazza a jókat, és megbünteti a gonoszokat. Leginkább talán egy hatalmas uralkodóhoz lehetne hasonlítani, akinek az emberek az alattvalói, szolgálói, rabszolgái. Az ember Istennel való kapcsolata kimerül az engedelmes-ségben, és saját akarata alárendelésében. Örülni kell – vélük –, hogy legalább igazságos, és hogy egy kicsit még türelmes is. De hogy szeret? Lehetetlen! Erre csak gondolni is bűnös elbizakodottság!

Csak a keresztények vallják, hogy Isten szeret. A szeretet a legfontosabb és leglényegesebb tulajdonsága. Szeretete nem gyengeség, éppen ellenkezőleg!

Mi a szeretet?

Nem minden szeretet, amit annak mondanak. Akinek van egy kis élettapasztalata, tudja ezt. De mi a szeretet valójában?

- A materialisták szerint: mivel minden anyag, a szeretet is az. A gének és az ösztönök irányítják, amelyek kielégülésre töreksenek. Vagyis: a szeretet az ösztönök kiélése, csak egy testi folyamat.
- A keresztények szerint a szeretetet nem lehet meghatározni, csak leírni. A szeretet csodálatos válasz annak, akit szeretünk. A lélek mozgása a szeretett személy felé, a másik javának akarása, vágyakozás az

együttlétre. A szeretetnek szellemi természete van! És mi a helyzet a testtel? A szeretet formája szerint a test is részt vesz a szeretet mozgásában, különösen a férfi és a nő közti szeretetben.

A szeretet tulajdonságai

Hogyan írható le a szeretet? A szeretethez hozzátartozik a jóakarat; a szeretet lényege, hogy a másik javát akarjuk. A szeretet boldoggá akar tenni. A szeretet vágyakozás az összetartozásra, az egységre, a közelségre, a szeretet fajtájának megfelelően. A szeretet boldoggá tesz, mert a szeretetben teljesedik ki az ember élete. A szeretet felelősséget vállal a másikért.

A szeretet fajtái

Csak egy szeretet van. Ennek az egynek viszont sok arca van, attól függően, hogy kire vagy mire irányul: létezik istenszeretet, ember-szeretet, házastársi szeretet, szülői szeretet, baráti szeretet, felebaráti szeretet és ellenség-szeretet.

Ezenkívül létezik a szentek, az angyalok, a tisztítótűzben szenvedő lelkek iránti szeretet. A szeretet fajtájának megfelelően kap helyet a szeretet rendjében.

Attila mit seinem Enkel

Foto: Privat

Más a jelentése annak, ha valaki szereti az állatokat, a virágokat, a zenét, a sportot stb. Nem igazi szeretetről beszélünk akkor, mikor valaki azt mondja, hogy szereti a csokoládét. A pénzért megvásárolható „szerelem” sem tartozik ide.

A szeretet képei

Hogyan szereti Istent az ember? Hogyan szereti Isten az embereket? A Biblia Isten szeretetét az emberi kapcsolatokból merített hasonlatokkal fejezi ki. A legszebb és legfontosabb képek a következők:

- Menyasszony és vőlegény szeretete: „Mert amint a vőlegény feleségül veszi a leányt, úgy fog frigyre lépni veled föléptőd; és amint a vőlegény örül a menyasszonynak, úgy leli örömét benned Istened” (Iz 62,5; vö. Mt 22,1–14).
- A szerető atya képe, aki karjaiba fogadja a tékozló fiút, és ugyanúgy bánik vele, mint az idősebbikkel (Lk 15; vö. Ez 16,60).
- Anyai szeretet: „Így panaszkodott Sion: »Elhagyott az Úr! Megfeledkezett rólam!« De megfeledkezhet-e csecsemőjéről az asszony? És megtagadhatja-e szeretetét méhe szülöttétől? S még ha az megfeledkeznék is: én akkor sem feledkezem meg rólad” (Iz 49,14–15).
- Baráti szeretet: Jézus barátainak nevezi az apostolokat (Jn 15,14). Saját életét egy olyan emberhez hasonlítja, aki életét adja barátaíért (Jn 15,13).
- Az állatok szeretete: Istennek az emberek iránti szeretetét Jézus a pásztornak a juhái iránti szeretetéhez hasonlítja (Jn 10,11). Máshol pedig: „Mert az Úrnak a népe lett a része, Jákob jutott neki örökségül. A pusztában sajátjává fogadta, a sivatag kietlenségében és éjszakájában. Védőn körülvette, oltalmazta, óvta, mint szeme világát. Mint a sas, amelyik a fészket védi, ott lebeg a fiókája fölött, kiterjeszti szárnyát, felkapja, tulajdon szárnyán hordozza” (MTörv 32,9–11). Isten úgy akarja összegyűjteni fiait, „ahogy a tyúk szárnya alá gyűjti csibéit” (Mt 23,37).

A szeretet mint igehirdetés

Az igehirdetés legfontosabb formája a szeretet: „a szeretet a maga tisztaságában és önzetlenségében a legjobb tanúság Isten mellett, akiben mi hiszünk, és aki szeretetre készít minket. A keresztyén ember tudja, mikor van ideje annak, hogy beszéljen Istenről, és mikor jobb hallgatni róla és hagyni, hogy egyszerűen maga a szeretet beszéljen.” (XVI. Benedek pápa: *Deus caritas est...* 31).

A szeretet szentjei

Az egyház története során számos szép és rút, szent és bűnös dolog történt, és minden bizonnyal így lesz ez a jövőben is. Hogy mi az egyház, azt ott láthatjuk meg, ahol a szeretet eljut a teljességre, vagyis a szentek életében. Ők jelentik a vezérfonalat az egyház történetében (vö. Józs 2,8–21).

A történelem folyamán mindig voltak olyan nők és férfiak, akik tisztán látták és világosan hirdették szavaikkal és életükkel, hogy a keresztyén hitben a szeretet a legfontosabb: Isten szeret minket, és mi viszonzszeretjük Őt. Természetesen minden szent a szeretet szentje volt. Aki nem szereti igazán Istent és embertársait, az nem nevezhető szentnek, és az egyház bizonyosan nem emeli oltárra.

Néhány szent életében, gondolkodásában és tanításában azonban a többiekénél is fontosabb volt Isten, az emberek és az egyház szeretete. A „szeretet szentje” volt például:

- Sienai Szent Katalin, aki küldetésének tartotta, hogy szeresse az egyházat.
- Páli Szent Vince, aki megalapította a lazaristák rendjét, az egyház egyik legnagyobb szerzetesközösségét.
- Szalézi Szent Ferenc, aki, amikor megkérdezték tőle, hogy miben áll a keresztyénység, ezt válaszolta: „A szeretet az igazi vallásosság.”
- Lisieux-i Szent Terézre nagy hatást gyakorolt Szent Pál hasonlata az egyházzal mint testről, melynek mi különböző tagjai, test-

részei vagyunk. Nagy vágyát így fogalmazta meg: „Anyámnak, az egyháznak szívében én akarok lenni a szeretet!”

- Szent Fausztinának az isteni irgalmassággal kapcsolatos látomásai alapján vezette be II. János Pál pápa az irgalmasság vasárnapját.
- Maximilian Kolbe atya a felebaráti szeretet vértanúja lett Auschwitzban.

- Teréz anya abban látta hivatását, hogy gondoskodjon a „legszegényebbekről” (AIDS-betegekről, haldoklókról).
- De Veuster Szent Damján a leprások között bizonyult a szeretet szentjének.
- És még sokan mások...

20. Mit jelent az, hogy „Isten a szeretet”?

Azt, hogy az Isten–ember kapcsolat elsődleges meghatározója a szeretet.

21. Mondhatjuk azt, hogy az Ószövetség Istene haragos bíró, míg az Újszövetségé szerető Atya?

Rossz a kérdésfelvetés. Istennek az emberek iránti szeretete végigkíséri az Ószövetséget, és viszont: az Újszövetségben is találkozhatunk az ítélő Isten képével.

22. Hogyan beszélnek a szentek Istenről?

Mindannyian a szeretet Istenét hirdetik, de egyikük sem tagadja, hogy Isten egyszersmind bírálja is az embereknek.

Arten der Liebe: zwischen Mann und Frau – zur Schöpfung – zu Tieren

Fotos: Laun

8 A megváltó kereszt

Christus am Kreuz, Medjugorie

Foto: Hurnaus

A kereszt a történelemben

A kereszténységben megkerülhetetlen a kereszt. A kereszt immár hozzátartozik kultúránkhoz: ott van a nyakunkban, lakásunk falán, a hegycsúcsokon, az utak mellett, és természetesen a templomokban és a templomok tetején.

Vannak egyszerű, és vannak díszes keresztek is azok között, amelyeket viselünk vagy falra függesztünk. A kereszt eredetileg borzalmas találmány volt: arra szolgált, hogy a lehető leglassabban és a legtöbb szenvedést okozva

végezzenek ki egy embert. Ezt a büntetést csak akkor váltották fel más kivégzési módok, amikor a kereszténység államvallás lett.

Mi vezetett a kereszt-halálhoz?

Az evangéliumok beszámolnak Jézus kereszt-haláláról. De miért kellett elszenvednie? Azért, mert Isten Fiának nevezte magát. Ráadásul olyan értelemben, ami addig ismeretlen volt. Ezt az értelmet akkor még senki sem

ismerte föl a maga teljességében, és a zsidó hatalmasságok között voltak, akik úgy érték: Jézus több akar lenni minden embernél. Mintegy Isten közelébe helyezte magát, és ez olyan botránynak számított, hogy meg kellett halnia. A nép vezetői a rómaiak közreműködésével el is érték ezt. Amikor Jézus már a kereszten függött, akkor is ezt mondták neki: „Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről” (Mt 27,40). Kigúnyolták, hiszen haldoklása éppen azt bizonyította számukra, hogy nevetséges mindaz, amit magáról állított. Hiszen különben – az ő logikájuk szerint – Isten megmentette volna a haláltól. Kizártnak tartották, hogy Isten más utat kövessen, mint amit ők vártak és elképzelték, amit elő akartak írni neki.

Jézus kereszthalála: durva bírói tévedés vagy a világ megváltása?

Akárhogy csűrjük-csavarjuk is, a kereszténységgel kapcsolatban nem kerülhetjük ki a kereszthalál témáját. Ha pusztán durva bírói tévedés lett volna, akkor – noha nagyon szomorúak lennének miatta – nem lenne semmi köze a valláshoz. De az evangéliumok más mondanak: Jézus kereszthalála megváltást hozott az emberiségnek, az Ő kereszthalála jelenti az új hűsvétot, vagyis a bűnök Egyiptomából való megszabadulást.

Jézus kereszthalálát persze durva bírói tévedés következményének is tekinthetjük. A mai napig vannak, akik (így a jogtudós Hans Kelsen) úgy gondolják, hogy Pilátusnak igaza volt, hiszen a többség akarátának megfelelően járt el. „Pilátus ismét megkérdezte: »Mit csináljak hát azzal az emberrel, akit ti a zsidók királyának mondtok?« Azok újra ezt kiáltották: »Keresztre vele!« Pilátus folytatta: »Mi rosszat tett?« Azok annál hangosabban kiáltották: »Keresztre vele!« Erre Pilátus, aki eleget akart tenni a tömeg kérésének, szabadon bocsátotta nekik Barabást, Jézust pedig megostoroztatta, és átadta, hogy feszítsék keresztre” (Mk 15,12–15). Ám a római száza-

dos, aki a kivégzést vezette, elismerte Jézusról: „Ez valóban Isten Fia volt” (Mt 27,54).

Minden ember, akinek akár csak minimális jogi érzéke van, tudja: ennél vitathatatlanabb bírói tévedés szinte elképzelhetetlen, a keresztre feszítés égbekiáltó jogtalanság volt. Ezt a kijelentést enyhítheti az, hogy efféle bírói tévedések bizony gyakran előfordulnak. Jézus kereszthalálában az volt rendkívüli, hogy az újszövetségi beszámolók szerint Jézus a saját halálát összekapcsolta az emberiség megváltásával. Már az események előtt beszélt arról, milyen nehéz út vár rá, ő azonban végigmegy rajta. Az utolsó percben is megmenthette volna az életét, de nem tette. A Biblia nem értelmetlen, hanem megváltó halálként írja le Jézus halálát. Feltámadása után is arról beszél az emmauszi tanítványoknak, hogy halálával a próféták jövődöleése teljességedt be: „Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” (Lk 24,26).

Úgy látszik, János apostol megértette ezt. Mert ő, aki még a kereszt alatt is kitartott, tehát minden bizonytalansággal mélyebben érintették ezek a rettenetes események, ezt írja: „úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16). Jézust tehát a szeretet indította arra, hogy vállalja a halált, a világ életéért. Az egyház rendíthetetlenül vallja a Jézus-kereszthalál ezen értelmét, hiszen ez a lényege a keresztény hitnek. Jézus a világ üdvösségéért halt meg. A bűnök bocsánatát Jézus szerezte meg kereszthalálával.

A keresztáldozat

Jézus kereszthalálát az egyházi hagyomány áldozatnak is nevezi, mely által Jézus megváltotta a világot. Ezt igen nehéz megérteni. Íme, néhány megvilágító szempont:

- Izrael népének megszabadítása az egyiptomi fogságból: Isten Mózes által közli a zsidókkal, hogy minden család vágjon le egy bárányt, és egye meg annak húsát. Ez a vacsora jelentette az Egyiptomból való

kivonulás kezdetét (Kiv 12,1–14). A zsidók erről (beleértve a bárány feláldozását) a pászka ünnepén emlékeznek meg.

- Így megérthetjük, hogy miért nevezi Keresztelő János Jézust Isten Bárányának: „Nézzétek, az Isten Báránya! Ő veszi el a világ bűneit” (Jn 1,29). Jézus tehát a Bárány, mondja János, az ő áldozata nyitja meg a bűnöktől való megszabadulás útját.
- Később, az utolsó vacsorán, Jézus is megünnepeli tanítványaival a pászkát, és halálát ennek fényében magyarázza. Az evangéliumok így tudósítanak: „Most a kenyeret vette kezébe, hálát adott, megtörte és odanyújtotta nekik ezekkel a szavakkal: »Ez az én testem, amelyet értetek adok« (Lk 22,19). „Aztán fogta a kelyhet, hálát adott, és ezekkel a szavakkal nyújtotta nekik: 'Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetségé, amelyet sokakért kiontanak a bűnök bocsánatára'” (Mt 26,27–28). Azon a ponton, ahol a zsidó szokás szerint a bárányt említették, Jézus önmagáról beszél: arról, hogy hol és hogyan adja át Jézus önmagát, hol és hogyan ontják véré. Keresztthaláláról beszél az utolsó vacsorán.

Már a prófétáknál is megjelenik a bárány motívuma. Izajás például a szenvedő szolgáról beszél, aki némán vállalja az erőszakos halált, és magára vállalja az emberek bűneit (Iz 53,7.12; Jer 11,19).

A pap áldozás előtt minden szentmisén felidézi Keresztelő János szavait: „Íme, az Isten Báránya, íme, aki elveszi a világ bűneit”. Mivel Jézus halála áldozat volt, halálának emlékűnnep, a szentmise is az. Ezért beszél az egyház szentmiseáldozatról.

A kereszt érthetlensége

Ha megkérdeznék a keresztényeket, hisznek-e a keresztben, bizonyára igennel felelnének, és Jézus keresztthalálára hivatkoznának. Ha azonban az lenne a kérdés, hisznek-e abban, hogy a kereszt fontos volt a világ számára, valószínűleg elbizonytalanodnának. Ez teljességgel érthető. Senki se vádolja magát, ha nem érti, hogyan vezethet a keresztthalál a megváltáshoz. Szent Pál úgy fogalmaz, hogy a nem hívők (pogányok) számára a kereszt „balgaság”, a zsidóknak pedig „botrány”. Szent Pál, aki maga is a zsidó hitről tért meg, jól érti a zsidók megrökönyödését: azt nem tudták elfogadni, miként lehet ilyesmit egyáltalán feltételezni Istenről (vö. 1Kor 1,23).

De a többi apostol sem tanúsít nagyobb megértést ezzel kapcsolatban. Midőn Jézus előre jelezte szenvedéseit, Péter szemrehányást tett neki, amiért aztán meg is kapta a magáét (vö. Mt 16,21–23).

Szent Pál sohasem állította, hogy valaha is megérthetjük Krisztus keresztjének értelmét. Ez a keresztények számára is titok marad.

E tekintetben sokat tanulhatunk az emmauszi tanítványoktól. Szomorúak voltak és össze voltak zavarva Jézus keresztre feszítése és halála miatt. De Jézus megkérdezte tőlük: „Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” Szent Lukács így folytatja evangéliumát: „Aztán Mózesen elkezdve az összes prófétánál megmagyarázta nekik, amit az írásokban róla írtak.” Az evangélista ezután nem azt írja, hogy a tanítványok megértették a keresztthalál értelmét, hanem hogy ezt mondták: „Hát nem lángolt a szívünk, amikor beszélt az úton és kifejtette az írásokat?” (Lk 24,13–35). Oda kell figyelnünk, türelmesnek

kell lennünk, és akkor talán megsejthetjük: Jézus szenvedése is Isten bölcsességéhez tartozik, és mivel megváltást hozott, Isten erejét bizonyítja (vö. 1Kor 1,24).

Jézus kereszthalála Isten akarata volt?

Az Olajfák hegyén, ahol elfogták, Jézus félelemmel eltelve így imádkozott: „Atyám, legyen meg a te akaratom.” A szégyenletes bírói döntés, Jézus kereszthalála Isten akarata volt? Azé az akaraté, amelyiknek beteljesedéseért a Miatyánkban imádkozunk? Hogy Isten „akarta” Jézus halálát, csak úgy érthetjük meg, ha végiggondoljuk: Jézus hatalom nélkül jött a világba, és arra törekedett, hogy az embereket elvezesse a megtérésre és a hitre. Sokan nem fogadták el az Ő küldetését, és ez vezetett a végső konfliktushoz, amely Jézus halálát eredményezte. Jézus halála annyiban Isten akarata, amennyiben Isten teljesen erőszak nélkül akart a világba jönni, és a pokol hatalmaival nem mindenhatósága által akart szembeszállni. Aki ily védtelenül lép fel e hatalom ellen, annak számolnia kell azzal is, hogy keresztre feszítik.

A hívők kereszthordozása

Jézus többször is felszólította tanítványait, hogy vegyék vállukra keresztiüket (Mt 10,38). Mit jelent ez pontosan? A legtöbb keresztény számára, Istennek hála, nem a szó szoros értelmében vett keresztet jelenti, hanem a szenvedés vállalását. Minden ember életében jelen van ugyanis az ártatlan szenvedés, és ezeket nekünk, keresztényeknek el kell fogadnunk „Isten kezéből”, anélkül, hogy kételkednénk Isten szeretetében.

Harc a szenvedések ellen

Akkor tehát nem is kell küzdenünk a szenvedések ellen, minden úgy van jól, ahogy van? Nem, ez a hozzáállás teljességgel abszurd. Ha ez így

Madonna, Pietà von Michelangelo, Rom Foto: KNA

volna, az egyház nem építene és tartana fenn kórházakat, nem küzdene az éhezés ellen, és nem lépne föl az emberi jogok védelmében.

A szenvedés elfogadása

A kereszthordozás vállalása azt jelenti a hívő keresztény számára, hogy az a szenvedés, amit nem tudunk elkerülni, nem értelmetlen. Ha értelmetlen volna, az borzalmasabbá tenné az egészet. A szenvedés vállalása, noha a szenvedés maga rossz, valamiféle jót is hozhat. Hogy mi is ez, azt így fogalmazza meg Szent Pál: „Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az egyháznak javára” (Kol 1,24). Ez a kijelentés sem nyújt tökéletes megértést, de közelebb visz a válasz lényegéhez, miszerint a szenvedés értelmének kulcsa a Jézus Krisztussal való kapcsolatunkban rejlik.

„... szeretnék idézni néhány mondatot a vietnami vértanú, Le-Bao-Thin Pál (†1857) leveléből, amelyből láthatóvá válik a szenvedés (...) átalakulása a hitből fakadó remény ereje által. (...) »Ez a börtön valóban a pokolnak a képe. A kegyetlen kínzásnak minden fajtájához, mint bilincsek, vasláncok és kötelek, társul szegődik a gyűlölet, bosszú, gyalázkodások, obszcn szavak, hamis vádak,

Christus nimmt das Kreuz auf seine Schulter

Foto: Privat

titkolózások, hamis eskük, hazugságok, s végül a félelem és a szomorúság. (...) E gyötrelmek közepette, melyek általában meghajlítják és megtörik a többieket, én magam, hála Istennek, örömmel és derűvel vagyok tele, hiszen nem vagyok egyedül, mert Krisztus velem van» (XVI. Benedek pápa: *Spe salvi*... 37).

érezkelik, hogy Krisztus közelít hozzájuk a kereszttel, legszívesebben köddé válnának...”

Magunknak okozott szenvedések

Ebből a nézőpontból válik érthetővé, hogy az egyházban mindig voltak, akik maguk vállaltak különböző szenvedéseket – mindig az egyházért hozott áldozatként. Példaként említhetjük az arsi plébánost, Vianney-i Szent Jánost vagy a fatimai látnokokat.

A súlyos fogyatékkal élő Benedetta Porro írta: „Észrevettem, hogy sok ember nagyra értékeli a keresztény érényeket, de amint azt

Vannak szenvedések, amiket nem nevezhetünk keresztnak. Egy egoista, akinek saját önzése miatt egyetlen barátja sincs, nem nevezheti magányosságát Isten által rárótt keresztnak, hanem arra kell törekednie, hogy változtasson a hozzáállásán. A magunknak okozott szenvedéseket csak abban az esetben tekinthetjük keresztnak, ha már nem tudunk rajtuk változtatni. Ilyen lehet az az eset, mikor valaki túl gyorsan vagy alkoholos befolyásolt-ságban vezet, balesetet szenved, és egész életére lebénul.

23. Nem kellene a keresztről inkább hallgatni?

Nem, hiszen az evangélium kiemeli a kereszt jelentőségét!

24. Jézus kereszthalála pusztán egy durva bírói tévedés következménye volt?

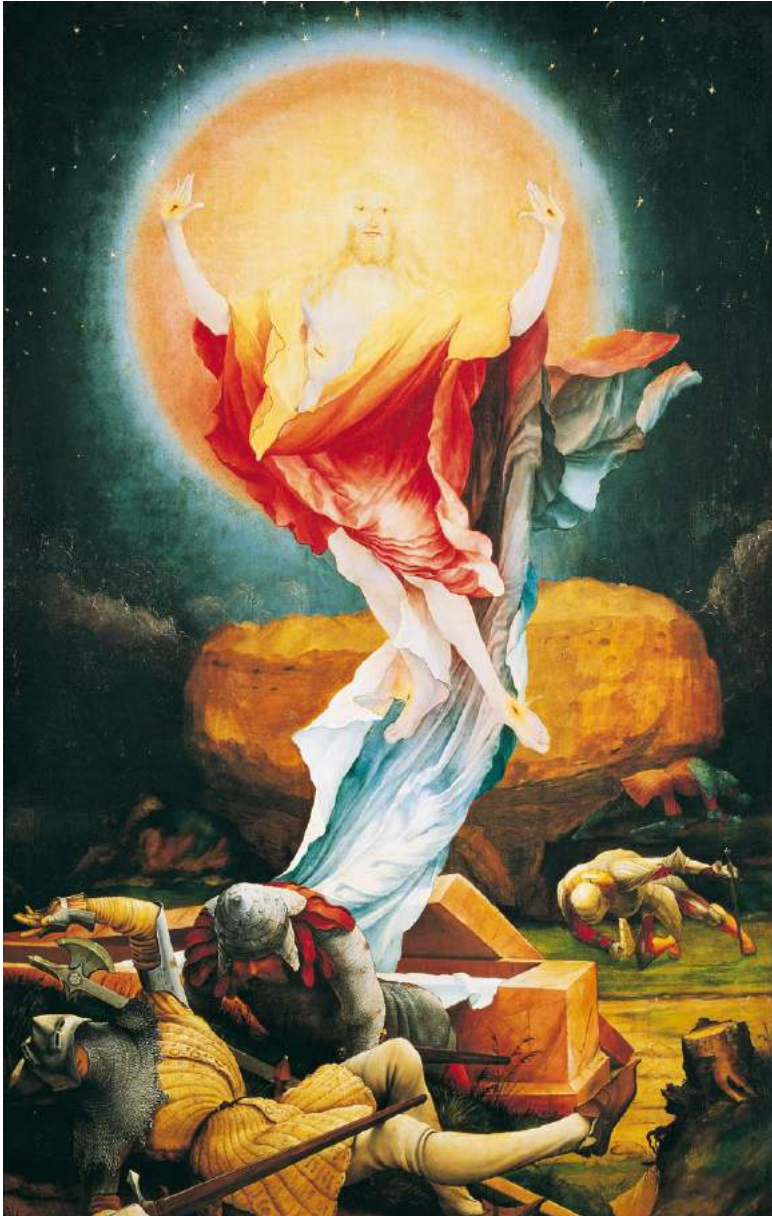
Igen. De hitünk szerint több volt annál. Krisztus kereszthalála megváltó áldozat volt!

25. Mi a kereszt értelme?

Teljesen sohasem tudjuk megérteni, a kereszt titok. Értelmét és célját azonban néven tudjuk nevezni: a világ megváltása.

9 Jézus feltámadása

Auferstehung! Isenheimer Altar, Matthias Grünewald

© Musée d'Unterlinden, Colmar

Ha a kereszt lett volna a befejezés, Jézus élete – az Újszövetség sok szép története ellenére – teljes vigasztalanságban zárult volna. Megtanulhattuk volna belőle, hogyan vegyük vállunkra a keresztet, ennek ellenére értelmetlen és kilátástalan vég lett volna, ami semmi reményt nem nyújthat számunkra.

Így azt sem értenénk, miért kellene Jézus történetével még ma is többet foglalkoznunk, mint más jeles történelmi személyiségekével. Hiszen számos hős adódott az emberiség történetében, akik ártatlanul haltak meg az igazságért.

A fő különbség, hogy Jézus története nem fejeződött be a sírral. Különbözik a régészek megtalálnák és föltárhathánák, mint az egyiptomi piramisokat. Jézus sírja azonban üres, egészen egyszerűen azért, mert Jézus teste nem maradt benne, hanem föltámadt, és elhagyta a sírboltot. A legtöbb sírban csontokat és a halottal együtt eltemetett fegyvereket, személyes tárgyakat találunk. Jézusában semmit. Ő valóban feltámadt!

Jézus feltámadása egyedülálló esemény

Az, hogy valaki föltámadt a halálból, és utána nem halt meg újra, egyedülálló esemény a világmindenség történetében. Olyan, ami sem korábban, sem később nem történt meg.

Vannak persze más hiteles föltámadástörténetek is, például Lázáré. Ezekben azonban közös vonás, hogy az érintett személy a feltámadást követően később újra meghalt, teste végül az enyészeté lett: porból lett, és visszavért a porba. Jézus azonban nem: „Tudjuk, hogy Krisztus feltámadt a halálból, többé nem hal meg, a halál nem lesz többé úrrá rajta” (Róm 6,9).

De miért éppen Jézus támadt föl, miért nem valaki más? Azért, mert Ő az élő Isten Fia, és ez megkülönbözteti Őt minden más híres tanítótól, és kizárja, hogy együtt említsük Buddhával, Mohameddel vagy bármely más vallásalapítóval.

Éppen ezért: Jézus kortársai, ha képesek lettek volna felfogni Jézus valódi természetét, teljes joggal mondhatták volna: „Amikor Jézust láttam, magát Istent láttam, mert Ő Isten Fia. Amikor kezet nyújtott nekem, Isten Fiának, menny és föld Teremtőjének kezét foghattam meg. Amikor aludni ment, a világmindenség Alkotója tért nyugovóra.” Ugyanez érvényes a feltámadásra is: csak Ő volt képes legyőzni a halált, mert Ő Isten Fia.

Gyámoltalan próbálkozások

A halhatatlanság a halandó ember ősi vágya. Nem csoda, hogy az ember minden lehetőt megtett, hogy megszerezze. De hiába minden: nem segít sem balzsamozás, sem hatalmas mauzóleumok építése, nem vigasztal a „halhatatlan” dicsőség; sem, ha gyermekeiben tovább él az ember. A halál visszavonhatatlanul utolér mindenkit.

Jézus Krisztus feltámadása

Egyedül Jézus Krisztusnak sikerült legyőznie a halált, amelynek mindannyian alá vagyunk vetve. Az egyház tévedhetetlen tanítása szerint: Jézus Krisztus föltámadt mindörökre. Legyőzte a halált, elhagyta a sírt, nem hal meg többé, hanem él örökkön-örökké.

Ez a tétel az egyház hitének legbelső lényegéhez tartozik. Épeszű ember nem keresné a kapcsolatot a halott Krisztussal. Szerzetesek és papok nem adnák oda egész életüket, nem halnának meg érte vértanúk. Egy halottnak nem lehet adni semmit, egy halottért nem lehet meghalni, különösen nem egy oszló holttestért vagy egy csontvázért.

Összefoglalva: Jézus feltámadásán alapul minden. Ha nem hinne benne, nem létezne az egyház. A feltámadás nélkül nem lenne reménységünk, nem lennének vértanúk, sőt: egyáltalán nem lennének keresztények a Földön.

Szent Pál a feltámadásról

Amikor Szent Pál Jézus feltámadásáról ír, illetve arról, hogy mi a helyzet a mi feltámadásunkkal, szenvedélyessé válik. „Ha pedig Krisztus nem támadt fel, nincs értelme a mi tanításunknak, s nincs értelme a ti hiteteknek sem” (1Kor 15,14). Még keményebben is fogalmaz: „Ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél szájalomra méltóbbak vagyunk” (1Kor 15,19). De ez szerencsére nem igaz, hiszen „Krisztus feltámadt a halálból, elsőként a halottak közül” (1Kor 15,20).

Erik Moerstad norvég teológus szemléletesen ragadja meg a lényeget: „Jézus a temetést követő harmadik napon búcsút vett a halottaktól a pokol tornácán, visszatért testéhez a sírba, legyőzte saját halálát, holttestének állapotát mennyei állapotra változtatta, és – mint Feltámadott – elhagyta a sírt.”

Szenvedélyes keresés vagy pusztá vágyálom?

Mielőtt valaki elkezdené azon gondolkodni, hogyan hihetünk egy olyan hihetetlen üzenetnek, mint Jézus feltámadása, tisztázni kell, hogy két feltétele van az értelmes gondolkodásnak.

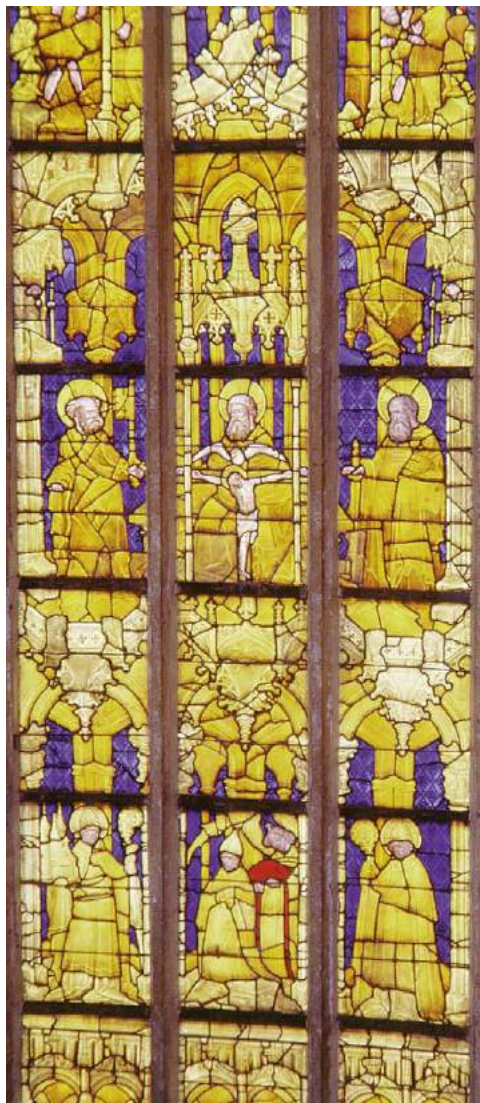
- Először is: vágyunk rá, hogy valóban legyen feltámadás.
- Másfelől: nem adhatjuk át magunkat a vágyálmoknak, kritikusnak kell lennünk az érvekkel szemben. A gyenge érvek akkor is gyengék maradnak, ha különben összehangban vannak vágyainkkal.

De hogy is lehet valaki számára jelentéktelen a feltámadás kérdése? Minél fontosabb számunkra valami, annál erősebben vágyunk a biztos válaszra, és annál alaposabban és intenzívebben keressük azt.

Ha azonban valaki arra keres szenvedélyesen bizonyítékokat, hogy ne kelljen hinnie a

feltámadásban, bizonyosan talál is. De a kell ige árulkodó: nem ránk erőltetett kényszerről van szó a feltámadásban való hittel kapcsolatban, hanem lehetőségéről.

Az az ember, aki megpróbálja megóvni magát ettől a hittől, teljességgel érthetetlen. Ahhoz lehetne hasonlítani, mint amikor az orvos új terápiás módszert ajánl egy súlyos betegnek,

Das Goldene Fenster von St. Leonhard: Gold – Farbe der Ewigkeit!

Foto: Pfarramt Tamsweg

melynek segítségével végre meggyógyulhatna. Ám a beteg így válaszolna az orvosnak: „Engem ez az egész nem érdekel, ki sem akarom próbálni, tűnjön el a házamból!”

Mindig is voltak és lesznek ilyen emberek. Róluk írja János evangéliuma: „a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot” (Jn 3,19). A „világosság” és a „sötétség” szavakat fölcserélhetjük „életre” és „halálra”. Érdemes elgondolkodnunk a magyarázaton is, mellyel az evangélium a fent leírt öngyilkos hozzáállást értelmezi: „mert tetteik gonoszak voltak”.

A feltámadás tagadása egykor...

A feltámadás lehetőségének tagadásához nem kell feltétlenül jártasnak lennünk a XXI. század orvostudományában. Elég arra az ősi „bölcsségre” hivatkoznunk, hogy a halál az halál, és kész.

Már a feltámadás hirdetni próbáló apostolok is ellenállásba ütköztek. Amikor Szent Pál arról beszélt Fesztusz helytartónak, hogyan találkozott a Feltámadottal a damaszkuszi úton, a római figyelmesen hallgatta. Pál így folytatta az elbeszélést: „»De az Isten megoltalmazott mind a mai napig, s tanúságot teszek kicsik és nagyok előtt egyaránt. Semmi mást nem mondok azonkívül, amit a próféták és Mózes megjövendöltek: hogy Krisztus szenvedni fog, elsőnek támad fel a halottak közül, világosságot hirdet népének és a pogányoknak.« Amikor így védekezett, Fesztusz hangosan közbevágott: »Elment az eszed, Pál! Nagy tudásod örülségbe kergetett.« Pál ezt felelte: »Nem vagyok én örült, kegyelmes Fesztusz, hanem igazat és józan szavakat mondok«” (ApCsel 26,22–25).

Hasonlóképp járt Szent Pál Athénban is, ahol az Areopáguszon hirdette az evangéliumot. Az emberek kíváncsian hallgatták, és megkérdezték tőle: „Megtudhatnánk, mi az az új tanítás, amit hirdetsz? Mert valami szokatlant hirdetsz. Tudni akarjuk hát, hogy mi az.” Az Apostolok Cselekedetei szerint ugyanis az „athéniak meg az ott tartózkodó idegenek

semmi mással nem töltötték az időt, csak azzal, hogy újdonságot mondjanak vagy halljanak”. Pál az Areopágusz (a legfelsőbb törvényszék) közepére állt, és elkezdett beszélni. A szónoklata végén tért rá Jézusra, aki mellett Isten „mindenki előtt tanúbizonyságot tett azzal, hogy feltámasztotta a halálból”. Ez már sok volt a görögöknek. „A halottak feltámadásának hallatára néhányan kigúnyolták, mások meg azt mondták: »Majd még meghallgatunk máskor is erről.« Pál erre eltávozott körükből” (ApCsel 17,16–34).

Marmortafel am Areopag (Athen): Paulus verkündet die Auferstehung und wird verlacht! (Apg 17, 19ff)

Foto: Laun

...és ma

Tény, hogy a feltámadásba vetett hit nem szűnt meg Jézus kora óta, de éppoly kevésbé halkultak el azok a hangok, melyek a feltámadást hazugságnak, nem bizonyítottnak és örülségnek tartják. A közelmúltban fogalmazta meg Roger Lenaers, korábbi teológia-professzor: „Jézus nem támadt fel a harmadik napon, mert a halál az életfunkciók gyors és visszafordíthatatlan leépülését jelenti, elsődlegesen az agyműködését. Nincs olyan természetfölötti hatalom, amely ezt a biokémiai katasztrófát egyik pillanatról a másikra érvényteleníteni tudná. Hasonlóképp elfelejthetjük Jézus mennybemenetelét is, ahogy azt is, hogy az idők végén eljön ítélni élőket és holtakat.” Lenaers abból indul ki, hogy szerint nincsen másik, természetfölötti világ, következésképp ez a nem létező másik világ nem is tudja befolyásolni a miénket.

Van igazság a fentebb megfogalmazottakban: a halál valóban „biokémiai katasztrófa”, és nincs senki, aki vissza tudná fordítani. Létezik viszont természetfölötti hatalom, amit Lenaers kétségbe von, hiszen Jézus nem kizárólag ember volt, hanem Isten Fia, aki föltámadt a halálból.

A feltámadásban való hit alapjai

A feltámadásban való hit kiválóan megalapozott tanítás, ezt bizonyítják a következők:

- Az újszövetségi beszámolók szerint az apostolok nem várták a feltámadást, nem voltak „ideológiailag felkészítve”, nem számoltak vele. Nehezen hitték el, meg kellett győződniük róla, és a Feltámadottal való találkozás minden esetben meglepte őket.
- Ugyanezekre a beszámolókra az is jellemző, hogy nem mindenben egyeznek meg egymással, tehát szó sem lehet arról, hogy fonderlatos módon kieszelték és összhangba hozták volna azokat.

Friedhofskreuz in Thomatal (Lungau)

Foto: Laun

- Lehetetlen lett volna meggyőzően beszélni a feltámadásról, ha Jézus keresztfeszítésének és sírba helyezésének tanúi azt mondhatták volna: „De hát ismerjük a sírját, ott van benne a holttest!”
- Tegyük fel, hogy néhány apostolnak támadt az az örült ötlete, hogy kitalálják a „feltámadás meséjét”, és erről meggyőzik a többieket. De hogyan lettek volna képesek erre csalódottságukban és szomorúságukban, úgy, hogy ez semmiféle előnyt nem jelentett volna számukra, sőt: brutális kegyetlen üldözésekre számíthattak miatta?
- Vagy a tizenkét apostol együtt találta ki és hajtotta végre ezt a tervet? És később kiegészítették meséjüket az éles eszű Pál történetével? Ő is csak képzelte az egészet? Mennyire hihető ez az elmélet?
- Egy porosz uralkodó egyszer megkért egy zsidó embert, hogy mondjon neki egy istenbizonyítékot. Mire a rabbi: „Hát a zsidók, felség!” Hasonlóképpen: a feltámadás legfőbb bizonyítéka az egyház fönnállása hosszú évszázadok óta. Elképzelhetetlen, hogy az egyház egy örült hazugságon alapuljon, és ne omoljon össze, miközben folyamatosan kegyetlen üldözésben van része, és ellenségei gyakran teljes megsemmisítésére töreksenek.

Feltámadás vagy ateizmus

Képzeliük el, hogy Jézus, akit az Újszövetség Isten Fiának nevez, meghalt és elenyészett volna, mint mindenki más. Ebből arra következtethetnénk, hogy az az Isten, aki nem tudja vagy nem akarja megmenteni a Fiát, tehetetlen vagy borzalmas Isten, de semmiképpen sem mindenható Atya.

Ha a Jézus feltámadásáról szóló bibliai beszámolókat nem volnának igazak, az

egész Szentírás hittelenné válna, s csak az ateizmus maradna. Minden keresztény közösség, így az egyház is, elveszítené létalapját, hiszen az hazugságnak bizonyulna.

Végkövetkeztetésünk szerint ez esetben az ateizmus teljes győzelmet aratna, hiszen nem létezhet olyan Isten, aki ezt megengedi. Ha Jézus áldozata, és nem – ahogy a Biblia írja – legyőzője a halálnak, akkor a holokauszt áldozatai is, miként a többi ember, örökké a halálban maradnak, igazságszolgáltatás nélkül, értelmetlenül. Döntenünk kell: vagy az ateizmust, vagy a feltámadásban való hitet választjuk.

26. Mítosz-e Jézus feltámadása?

Nem. Jézus feltámadása az egyház fennállásának alapja.

27. Miért hihetünk a feltámadásban?

Mert a feltámadás tanúi hiteles emberek, így beszámolóik is hitelt érdemelnek. Szavahihetőségüket az egyháztörténet igazolja!

28. Nem lehetséges, hogy a feltámadásban való hit csupán az apostolok csupán az apostolok vágyálmainak szüleménye?

Nem. Az apostolok nem számítottak Jézus feltámadására, meglepte őket. A Feltámadottal való találkozást először hitetlenséggel és félelemmel fogadták!

10 Isten velünk van az egyházban

Petersdom, Seligsprechung 2003

Foto: Laun

Eddig áttekintettük az ember teremtetését, Isten üzenetét a Bibliában, a szövetségekötést, Isten irgalmát a hűtlen emberekkel szemben, Jézus megtestesülését, halálát, föltámadását és megdicsőülését.

Mi következik ezután? Mi történik azon évezredek folyamán, amíg Jézus újra eljön ítélni élőket és holtakat?

■ Csupán emlékezünk az elmúlt idők nagy eseményeire? Az emlékek idővel elhalványulnak, megváltoznak és végül elenyésznek...

- Az embernek magára hagyva kell élnie gyötrelmes napjait, mintha Isten nem kötött volna szövetséget vele, mintha Jézus nem jött volna el a világba?
- Magunkra hagyva kell várunk hihetetlennek tűnő álmaink beteljesedésére? Mintha az idő múltával egyre nehezebb hinnénk bennük.

A hit ellentmond ezeknek a fölvetéseknek. Az Úr Jézus ugyanis újra eljön. Máshogy, mint első eljövetelekor. „Hatalomban és

dicsőségben”, „az ég felhőin”, immár nem észrevétlenül és hatalom nélkül, nem az idő korlátai között, hanem szembetűnően és örökre. (A felhő a bibliai szóhasználat szerint Isten közelségét jelöli.)

A keresztények a Messiás ÚJRA ELJÖVETELÉBEN, zsidók pedig ELJÖVETELÉBEN hisznek.

Velünk az Isten

A mennybemenetele és második eljövetele közti idővel kapcsolatban Jézus maga ad nekünk eligazítást: „Nem hagylak árván benneteket, hanem visszajövök hozzátok. (...) S a Vigasztaló, a Szentlélek, akit majd a nevemben küld az Atya, megtanít benneteket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek” (Jn 14,18.26). Vagyis Jézus másként van jelen, a Szentlélek által, akit Jézus Segítőnek, Vigasztalónak és az Igazság Lelkének is nevez. Isten velünk marad.

Isten minden embert üdvözíteni akar

Hitünk egyik alaptétele a következő: „Istenünk (...) azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,3–4). Másképp megfogalmazva: „Egy az Isten, mindnyájunk Atyja”, nem csak a keresztényeké (vö. Ef 4,6). Ebből egyenesen következik az egyház meggyőződése, hogy Istennek megvannak a maga eszközei és útjai az emberek megszólítására. Hogyan és hol történik ez? Az Istennel való találkozás legszemélyesebb színtere az emberi lelkiismeret.

Isten az egyházban marad

Isten Fia a világba jött, „testet öltött”, „közöttünk lakozék”, keresztre feszítették és meghalt, hogy megváltson bennünket. Halála és feltámadása után is velünk maradt (vö. Jn 14,18), de hogyan? Eltekintve a meglehetősen

ritkán előforduló jelenésektől, elmondhatjuk, hogy Jézust nem láthatjuk. Egészen újszerű módon válik láthatóvá a világban: műve, az egyház révén.

Egyháza pedig hallható, látható, kézzelfogható, akár meg is üthető. Mindenhol jelen van, ahol emberek élnek. Ott van képviselője az ENSZ-ben, és szinte a világ minden országába küld pápai követet (nunciust). De ennél is fontosabb, hogy az egyháznak egyházmegyékből és plébániákból álló hálózata van világszerte, amelyet püspökök, papok, diakónusok és szerzetesek vezetnek – az emberek javára.

Jézus emberré lett, és ennek megfelelően az egyháznak is van emberi arca. Emberek alkotják, akik bűnöket követnek el. De az egyház egyben természetfölötti is: „Krisztus titokzatos teste”, és ebből következően nem a pápa, hanem Krisztus a feje. Az egyház Istennek a „második megtestesülése”.

Stephansdom in Budapest

Foto: Laun

Isten tapintatos

Isten Fia kicsiny gyermekként jött a világba. Jézus harminc évig teljesen észrevétlenül élt. Nyilvános működése során sem tört világi hatalomra, hagyta, hogy keresztre feszítsék. Kortársai azt kérdezték: „Nem az ácsnak a fia?” (Mt 13,55). Sokan csak a hétköznapi embert akarták látni benne, nem hittek istenfiúságában, ezért a keresztt alatt is így gúnyolták: „Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről!” (Mt 27,40). Jézus nem szállt le a keresztről. Ez azt jelentené, hogy nem is Isten Fia, hanem szélhámos?

Az egyház sem részesül külön bánásmódban. Legtöbbször nemcsak azt vetik szemére, hogy emberi, hanem hogy túlságosan is emberi. Csak a júdásokat keresik benne, és aki keres, talál, hiszen az egyháznak valóban vannak bűnös tagjai. Aki így gondolkodik, annak számára nevetséges a feltételezés, hogy az egyház Isten műve. És mint Jézus esetében: azt állítják, hogy ha az egyházat el lehet pusztítani, akkor bizonyosan nem Isten műve. De mindenképpen megpróbálják. Jézus sem törekedett politikai befolyásra, így az egyháznak is le kell mondania a világi hatalomról. Ha enged a hatalom kísértésének, zátonyra fut, és elveszíti szellemi-lelki erejét, mint a történelem folyamán oly sokszor.

Isten látható az egyházban

Ellentmondás, de így igaz: Isten egyszerre látható és láthatatlan az egyházban. Szent Pál – Izajás prófétaéhoz hasonlóan – e szavakkal írja Jézusról: „A sötétségből támadjon világosság.” Ez azt jelenti, hogy „Isten dicsőségének ismerete [Jézus] Krisztus arcán” ragyog fel számunkra (vö. 2Kor 4,6). Jeleit és csodáit Jézus feltámadásával koronázta meg. De felragyog-e Isten dicsősége az egyházban, mely Krisztus titokzatos teste? Igen, Jézus szándéka az volt, hogy dicsősége felragyogjon az egyházban is. Ám a felületes szemlélő számára homályban marad; csak az láthatja

Papst Benedikt XVI. mit Kardinal Meisner, Weltjugendtag Köln 2005

Foto: Laun

meg, aki valóban látni akarja. Isten az egyházon keresztül cselekszik és szól, egyházában ragyogtatja föl dicsőségét.

Isten látható dicsősége

Jézus többek között a szentek által látható és jelenvaló a világban. Ők életpéldájukkal világosságot gyújtanak számunkra. Nemcsak azok tartoznak a szentek közé, akiket az egyház hivatalosan is szentté avatott, hanem olyanok is, akik nem vallották Jézust Isten Fiának, és így a látható egyházon kívül éltek, Isten kegyelme mégis félreérthetetlenül megnyilvánult lelkiismeretükben.

Az egyház szentként tiszteli Gianna Beretta Mollát, aki feláldozta életét születendő gyermekéért. De számos nem keresztény anyja is megteszi ugyanezt, őket is nevezhetjük szentnek.

Jézus láthatóságát és jelenvalóságának megtapasztalását az egyház szeretetcsелеkedetei is elősegítik. Az egyház szeretetszolgálatát, amit karitásznak is szoktunk nevezni, még nem hívó vagy nem keresztény államokban is elismerték és elismerik. A hivatalosan ateista Szovjetunió például eltúrte Teréz anya leányai-

nak az AIDS-betegekért végzett áldásos tevékenységét.

Egy másik példára emlékeztet XVI. Benedek pápa: „...az aposztata Julianus császár (...) elhatározta, hogy helyreállítja az ősi római vallást, a pogányságot, de meg is reformálja, hogy valóban a birodalom megtartó ereje lehessen. Ehhez sok mindent kölcsönzött a kereszténységtől. Fölépített egy metropoliták-ból és papokból álló hierarchiát. A papoknak az Isten és a felebarát iránti szeretetet kellett ápolniuk. Megírta egyik levelében, hogy az egyetlen dolog, ami mély benyomást tett rá a kereszténységből, az egyház szeretetszolgálat volt. (...) A »galileaiak«, mondta ő, ezzel szerezték népszerűségüket. Meg kell tennünk ugyanazt, sőt felül kell múlnunk őket. – Ezáltal a császár bizonyította, hogy a felebaráti szeretet gyakorlása, a karitás a keresztény közösség, az egyház döntő ismertetőjegye volt.” (XVI. Benedek pápa: *Deus caritas est...* 24).

„Veletek vagytok mindennap...”

JÉZUS JELENLÉTE AZ EGYHÁZ SZENTSÉGEIBEN

A katolikus tanítás szerint Jézus személyesen működik a szentségekben. A szentmise nem csupán megemlékezés az utolsó vacsoráról. A kenyér és a bor valóságosan Jézus testévé és vérévé változik át.

A keresztény liturgia felülmúlja mindazt, ahogyan az emberek korábban keresték Isten jelenlétét: felülmúlja a zsidók templomi istentiszteletét és magától értődő módon a pogány szertartásokat is. A szentségek ugyanis közel hozzák a mindenható és időn kívüli Istent, és az isteni életben részesítenek bennünket.

A szentmise nem hittanóra vagy valami jóleső együttlét. A misében ugyanaz a Krisztus van jelen és áldoztatik föl vérontás nélkül, aki a kereszt oltárán egyszer véresen feláldozta önmagát. Jézust csak egy lépés választja el a misén résztvevőktől: az, hogy a hívek

nem láthatják, testi szemükkel, ami az oltáron – nem csak szimbolikusan – végbemegy. Jézus Krisztus, a Föltámadott odaajándékozta önmagát mindazoknak, akik készek befogadni Őt.

Éppen ezért az eucharisztia ünneplése az egyház életének középpontja. Csúcs és forrás. Ezt ünnepeljük vasárnap, ünnepeken és hétköznapokon.

A haldoklók a szentostyában szent útravalót kapnak az örök életbe való átlépéshez.

A papok a legborzalmasabb körülmények között is bemutatják a szentmisét. A legkülönbözőbb diktatúrák börtöneiben is.

Mészáros Tibor atya például a gulagon misézett titokban, a barakkok mögött, hóban és fagyban.

A vietnami Nguyen Van Thuan bíboros a kommunista rendszer börtönében három csepp borral, egy csepp vízzel és egy kis darab ostyával mutatta be a szent áldozatot.

JÉZUS IGAZSÁGÁNAK FÉNYE

Napjaink egyik fő problémája, hogy az emberek teljesen bizonytalanok az élet nagy kérdéseit illetően. Ki vannak szolgáltatva mindenféle téveszmének, sőt: a hazugság hatalmának. Jézus nem egy zseni vagy a valaha élt legmagasabb intelligenciájú ember volt, hanem sokkal-sokkal több: Ő az Igazság, az Út, Ő a Világ Világossága.

Mindez semmit sem jelentene, ha ez a világosság eltűnt volna előlünk Jézus mennybenemenetelekor. Az egyház tanítása szerint azonban Jézus részt adott nekünk az ő világosságában:

- a Szentírás,
- a szenthagyomány
- és az egyháznak a Szentlélektől segített tanítóhivatala révén.

Ezért tud az egyház Istennel, az üdvösséggel és az erkölcsi parancsokkal kapcsolatban. Ez kötelessége is.

Az egyházi tanítóhivatal mintegy Isten GPS-e.

A tanítóhivatal tévedhetetlen. Ez azt jelenti, hogy a hitre és erkölcsre vonatkozó kérdések terén, adott feltételek teljesülése esetén, teljes mértékben támaszkodhatunk rá. Ennek semmi köze az elbizakodottsághoz! Ahhoz lehetne hasonlítani a tanítóhivatal tévedhetetlenségét, mint amikor egy geográfus szakember azt állítja az általa készített térképről, hogy az megbízható.

„A kommunizmus sohasem titkolta, hogy elvet minden abszolút erkölcsi fogalmat, gúnyt űz a jó és a rossz értékkategóriáiból. Az erkölcs a kommunisták számára a mindenkor uralkodó osztály relatív erkölce. A körülmények és a politikai berendezkedés függvényében bármely cselekedet, még a gyilkosság, sőt a tömegmészárlás is, lehet rossz vagy jó. Meg kell, hogy mondjam, hogy a kommunizmus ezen a téren bizonyult a legsikeresebbnek. Sikertől ugyanis megfertőznie az egész világot a jó és a rossz viszonylagossá tételével. Mai modern társadalmunkban is illetlenség komolyan beszélni jóról és rosszról. A kommunizmus belénk szuggerálta, hogy ezek régimódi és nevetséges fogalmak. De ha elveszik tőlünk a jó és a rossz kategóriáit, mink marad? Csak a vegetálás. Az állatok szintjére fogunk lesüllyedni.”
(Alekszandr Szolzsenyicin)

AZ ISTENI GONDVISELÉS

Az isteni gondviselés Jézus jelenvalóságának egy másik formája. Igazán megnyugtató ezt olvasnunk a Szentírásban: „Ugye két verebet adnak egy fillérre? S Atyátok tudta nélkül egy sem esik le a földre. Nektek minden szál hajatok számon tartják. Ne féljete hát! Sokkal többet értek a verebeknél” (Mt 10,29–31).

A gondviselés nem csak rendkívüli eseményekben nyilvánul meg. A keresztények Isten

Stift Heiligenkreuz

Foto: Laun

gondviselő szeretetét látják életük minden eseményében, jó- és balsorsukban egyaránt.

Miután Ali Agca 1981. május 13-án, a fatimai Szűzanya ünnepén II. János Pál ellen elkövetett merénylete kudarcot vallott, a pápa kijelentette, hogy megmenekülését az isteni gondviselésnek és Mária közbenjárásának tulajdonítja. A pisztolygolyót elküldte Fatimába, ahol beleépítették a kegyeszobor koronájába. Ali Agca 2008-ban katolizált.

Papst Johannes Paul II. dankt der Gottesmutter von Fatima für seine Rettung!

Jézus Krisztus az Úr – mindörökké

Jézus mennybemenetele nem azt jelentette, hogy végképp elbúcsúzott volna tőlünk. Az egyház hite szerint Ő a világ Ura, görögül: a Pantokrator. Szent Pál megfogalmazásában: „Urunknak, Jézus Krisztusnak Istene, a dicsőség Atyja [...] nagyszerű erejét Krisztusban mutatta meg, amikor a halálból feltámasztotta, s a mennyben jobbjára ültette, minden fejedelemségnek, hatalomnak, erőnek és uralomnak, s minden néven nevezhető méltóságnak fölé emelte, nemcsak ezen a világon, hanem az eljövendőben is. Mindent lába alá vetett, őt magát meg mindenek fölött az egész egyház fejévé tette: ez az ő teste és a teljessége annak, aki mindenben mindent teljessé tesz” (Ef 1,17–23).

Ez tehát az az „új állapot”, amiben élünk. Lehet, hogy valaki értelmetlennek tartja, de attól még igaz. Az egyház tanítása szerint Jézus jelen van az egyházban és a világtörténelemben. Isten eljött a világba, sokat

megengedett az embereknek, de többé nem tűri el, hogy kivessék a világból: velünk marad a világ végéig.

A varsói gettó egyik zsidó áldozata nem sokkal halála előtt ezt a feliratot rózta a falra: „Hiszem, hogy a Messiás el fog jönni.” Ezt akár egy keresztény is írhatta volna!

Kölner Dom

29. Miért marad Isten az egyházzal?

Azért, mert az egyháznak szüksége van rá!

30. Hogyan van jelen Isten az egyházban?

Kegyelme által, a Szentírás, a szenthagyomány és a tanítóhivatal révén, továbbá a szentségekben, az áldozatos szeretetben és a keresztények életpéldájában.

31. Jelen van-e a Szentlélek a nem keresztények életében?

Igen, Isten minden embert szeret. A Szentlélek kegyelme nem keresztények életében is meg nyilvánul, amikor azok szeretik az igazságot, jót tesznek, vagy az igazságosság megvalósításán fáradoznak.

11 Isten jelei és csodái

Lichterprozession in Lourdes, Frankreich

Foto: Hurnaus

Az Újszövetség Jézus számos csodajeléről beszámol. Az emberek ámulva figyelték csodatetteit (Mt 13,54), megtértek a csodák hatására (Jn 11,42), vagy kíváncsiságot keltettek bennük (Jn 12,9). Hogyan viszonyulunk a csodához?

„Ő, hit! A csoda legszebb magzatod”, állapítja meg Faust Goethe híres művében. (Jékely Zoltán és Kálnoky László műfordítása.) Ez a gondolkodásmód inkább a vallási álmodozókra jellemző, nem a hitüket ismerő katolikusokra. Az egyház történetében ugyanis törtétek, és ma is történnek csodák.

Mit értünk csodán?

Nem tekintjük csodának a megdöbbentő, „csodaszerű” eseményeket, mint például egy repülőgép-szerencsétlenség túlélését, sem a megmagyarázhatatlan, de *szabályosan előforduló* jelenségeket, mint a denevérek tájékozódása vagy a gömbvillám. A csoda kritériumai a következők:

- a jelenségnek észlelhetőnek kell lennie. A láthatatlan történeteket, mint amilyen a szentségek kegyelmi hatása, nem tekintjük csodának;

- az eseményt józan ítélőképességű embereknek kell igazolniuk, azaz bizonyíthatónak kell lennie (akár a törvényszék előtt). A látomások így nem tartoznak a csodák közé, mert a kívülálló csak a látnok szavahihetőségét tudja igazolni, a jelenség megtörténtét nem;
- olyan eseménynek kell lennie, amely még sohasem vagy csak nagyon ritkán történt meg;
- tudományosan megmagyarázhatatlannak kell lennie;
- Isten „kézjegyet” kell hordoznia, vagyis a hit és az imádság valóságában bekövetkezett jelenségnek kell lennie;

ilyen vagy ehhez hasonló események sohasem fordulnak elő a hit és az imádság valóságán kívül. Ha valaki kigyógyul egy betegségből, azt csak akkor tarthatjuk csodának, ha az orvosi szakirodalom szerint sem történt korábban hasonló, váratlan gyógyulás ugyanilyen esetben.

Jó példa erre a vakon született ember meggyógyításának története. Amikor a farizeusok megpróbálták kétségbe vonni csodálatos gyógyulásának hitelességét, a férfi ezt mondta nekik: „Amióta fennáll a világ, sohasem lehetett hallani, hogy valaki visszaadta volna egy vakon születettnek a szeme világát” (Jn 9,32).

A csodák fajtái

JÉZUS FELTÁMADÁSA

A legnagyobb, mindent felülmúló, mással össze sem hasonlítható csoda Jézus feltámadása a halálból: Jézus, aki meghalt a kereszten, feltámadt halottaiból. Ennek feltétlenül meg kellett történnie, mert a megváltás célja a halál legyőzése volt, és hogy az ember testével és lelkével belépjen Isten dicsőségébe. A feltámadás az egyház hitének alapja. Jézus kereszthalála a zsidók szemében a legnagyobb társadalmi szégyennek számított; az őszövétségi törvény szerint az akasztott (vagy

keresztre feszített) embert Istentől megátkozottnak tekintették (vö. MTörv 21,23). Ezzel kapcsolatban a következőket írja Szent Pál: „Krisztus megváltott minket a törvény átkától, amikor átokká lett értünk. Hiszen az Írás szerint: »Átkozott mind, aki a fán függ«” (Gal 3,13).

Kizárólag egy, minden emberi elképzelést felülmúló isteni „rehabilitáció” – a feltámadás – által vált lehetővé, hogy a tanítványok hinni tudjanak Jézusban, abban, hogy Ő a Messiás, Isten Fia.

FELTÁMADÁS-TÖRTÉNETEK

Az evangéliumok három halott – Lázár (Jn 11,1–54), a naimi ifjú (Lk 7,11–17) és Jairus leányának (Mk 5,21–43) – feltámasztásáról számolnak be. Ezek az emberek azonban később újra meghaltak, és a halálban maradnak a „holtak feltámasztásai” az idők végezetén. Ez lényegi különbség Jézus feltámadásához viszonyítva.

CSODÁS GYÓGYULÁSOK

Leggyakrabban testi betegségekkel kapcsolatosan történnek csodák. Dr. Patrick Thellier, a lourdes-i orvosi központ korábbi vezetője írja: „Az elmúlt százötven évben körülbelül hét-ezer-kétszázán érkeztek, hogy – Szűz Mária közbenjárására – meggyógyuljanak. Kétezer olyan esetet regisztráltunk, amikor orvosilag a mai napig sem megmagyarázható gyógyulás

Lourdes: Viele Kranke warten, bis der Herr (in der Monstranz!) vorübergeht Foto: Humaus

történt. Az egyház ezek közül csak hatvanhetet ismert el csodának. (...) Az egyház tehát sokkal óvatosabb, mint az orvosok.”

TERMÉSZETI CSODÁK

Ide tartozik minden, az anyagi világban történt csoda, a halottak feltámasztását és a csodás gyógyulásokat leszámítva. Erre példa Jézus csodái közül a vihar lecsendesítése (Mt 8,23–27) és az ételekkel-italokkal kapcsolatos csodák, mindenekelőtt a csodálatos kenyérszaporítás (Mt 14,13–21). Ehhez hasonló eseményeket a XVIII–XX. században is följegyeztek; többet, mint amennyi a Bibliában szerepel. A legutolsó esetben, amelyet az egyház is megvizsgált és elismert, csodálatos rizsszaporítás történt. 1949-ben egy spanyolországi plébánia ingyenkonyháján a vasárnapi ebédosztás során arra lettek figyelmesek, hogy a fazékban fővő rizs, a többszöri szedés ellenére nem fogyott el délután egy órától öt óráig. Az eseménynek számtalan tanúja volt, aki egyhangúlag igazolta a csodálatos eseményt.

Két igazi csoda

GYÓGYULÁS II. JÁNOS PÁL PÁPA KÖZBENJÁRÁSÁRA

Egy francia betegápoló szerzetesnő 2001-től súlyos Parkinson-kórban szenvedett. Csodálatos gyógyulása 2005. június 2-án éjszaka történt. Arles érseke arról számolt be, hogy az eset kivizsgálására felkért igazságügyi orvosszakértők szerint az egyház által megkövetelt irányelvek lényegesen szigorúbbak voltak a törvényzéki előírásoknál.

EGY, CSODÁLATOS GYÓGYULÁSKÉNT ÉS TERMÉSZETI CSODAKÉNT IS ÉRTELMEZHETŐ TÖRTÉNET

Gianna Beretta Molla olasz orvosnő visszautasított egy életmentő műtétet, melynek során egy daganatot távolítottak volna el a méhéből. Arra hivatkozott, hogy a beavatkozás veszélyeztette volna születendő gyermeke életét. Döntése a halálát okozta. Szentté avatása előtt történt a következő csoda: egy harmincnégyszáz éves brazil asszony, Elisabeth

Comparini negyedik gyermekét várta. A terhesség negyedik hónapjában elfolyt a magzatvíz. Azonnal kórházba ment, ahol megállapították, hogy a magzat életben van, de magzatvíz nélkül a gyermek és az anya is veszélyben van. Az orvos abortuszt javasolt, az asszony azonban visszautasította. „A szívem nem tudta elfogadni ezt a döntést. Megkértem a férjemet, hogy hívjon papot.” Az a püspök látogatta meg, aki eskette őket. „Mélyen megérintett, egyre csak sírtam. A férjem elmondta a püspöknek, mit javasoltak az orvosok.” A lelkiatya együtt imádkozott velük. „Kérjük kitartóan Isten segítségét, Ő biztosan segít”, mondta. Adott egy könyvet az édesanyjának Gianna Beretta Molla életéről, így biztatva őt: „Kövessd az ő példáját! Ha kell, add oda életedet a gyermekeért!”

Megfogadták a püspök tanácsát. Elisabeth az Isten iránti teljes bizalommal kérte a hős édesanya közbenjárását: „Gianna, eljött szentté avatásod pillanata. Kérd az Urat, adja meg kegyelmét, tegyen csodát gyermekem megmentése által!” Elhagyta a kórházat, hazatért családjához. Az egész egyházközség és több szerzetesközösség is imádkozott érte. Így emlékezik vissza arra az időszakra: „Ellentmondásos érzések kavargtak bennem. Néha elfogott a félelem, hogy meghalok. Mi lesz a három gyermekemmel? Sokan azt gondolták, hogy felelőtlenül döntöttem, hogy elutasítottam az abortuszt. Ám én egyre nagyobb lelki erőt kaptam, bizalom töltött el, hittem, hogy minden rendben lesz, és egyikünk sem hal meg.” A 32. héten az orvosok a császármetszés mellett döntöttek. 2000. május 31-én Elisabeth egészséges gyermeknek adott életet. II. János Pál pápa 2003. december 20-án ismerte el csodának az esetet.

Gianna Beretta Mollát 2004. május 16-án avatták szentté. Az eseményen a brazil család és püspökük is jelen volt. Ez az eset azonban nem minősül csodás gyógyulásnak, az állapot asszony ugyanis nem gyógyult meg. A csoda az volt, hogy a magzat – magzatvíz nélkül – életben maradt az anyaméhben.

A BOLDOGGÁ, ILLETVE SZENTTÉ AVATÁSHOZ SZÜKSÉGES CSODÁK

A csodák elismerése két hatóság illetékeségi körébe tartozik:

- az egyik a lourdes-i orvosi iroda és a hozzá kapcsolódó nemzetközi orvosi bizottság;
- a másik pedig a Szentté avatási Ügyek Kongregációja. Ez a szentszéki intézmény végzi a csodának mondott események tudományos vizsgálatát.

Az egyházi követelmény alapján a boldoggá és a szentté avatáshoz egy hivatalosan igazolt csodára van szükség, mely isteni jelnek tekinthető. Azt is bizonyítani kell, hogy a csoda a jelölt közbenjárására történt. Kizárólag vértanúk boldoggá avatása esetén tekint el az egyház a csodától, ám szentté avatásukhoz már e feltételnek is teljesülnie kell.

A csodának mondott esemény vizsgálatára első fokon az adott egyházmegyében kerül sor. Ezt követően kerül az ügy Rómába. A Szentszék számtalan dokumentumot őriz el nem ismert csodákról. Ezekbe bárki betekinthez, nincsenek titkosítva.

Tudományosan megmagyarázhatatlan, csodaszerű események

Vannak olyan, tudományosan eddig nem igazolt események és jelenségek, amelyeket az egyház nem ismer el szigorú értelmében vett csodának, de érdemes foglalkozni velük.

ROMLÁSNAK NEM INDUL HOLTTESTEK

Néhány szent holtteste nem indul oszlásnak, jóllehet nincsenek bebalzsamozva, és sírjuk sem „klímája” sem különleges. A legismertebbek: Soubirous Szent Bernadett, a lourdes-i látnok, valamint Labouré Szent Katalin, akinek látomásain alapul a „csodás érem” kultusza.

Die hl. Bernadette, Seherin von Lourdes, unverwest bis heute

Foto: Laun

STIGMATIZÁCIÓ

A stigmatizáció az a jelenség, amikor valakin Jézuséhoz hasonló sebhelyek jelennek meg.

Ez történt Konnersreuthi Neumann Teréz (1898–1962) esetében is. A bajor parasztlánynon először 1926-ban tűntek fel a sebek. Ezután élete végéig nem fogyasztott sem ételt, sem italt, csak a Szentostyát vette magához. Példája azért is különleges, mert a nemzetiszocializmus időszakában történt. Mindent elkövettek, hogy csalónak tüntessék fel Terézt, de nem jártak sikerrel, a jelenség tudományosan megmagyarázhatatlan maradt. Egy Gerlich nevű újságíró, hogy leplezze a csalást, Neumann Teréz falujába utazott, ám az események más fordulatot vettek: Gerlich megtért, és lelkipályozója Ingbert Naab kapucinus szerzetes lett, akivel együtt küzdöttek a náci ideológia ellen. Regensburg akkori püspöke azonban továbbra is tartózkodó volt a jelenséggel kapcsolatban, mert családjá nem járult hozzá ahhoz, hogy Terézt egy, ott-honukon kívüli vizsgálatnak vessék alá. Ismert volt továbbá egy hasonló, a XVI. században történt eset, melyről csak hosszú idő elteltével derült ki, hogy csalás volt. Ez további okot szolgáltatott az óvatosságra.

Tudományos kutatások igazolták, hogy ha valaki akarattal próbál stigmákat előidézni, akkor – ha egyáltalán sikerül – csak felszíni sebek keletkeznek, amelyek hamar meg is gyógyulnak. A valódi stigmák azonban rejtélyesek: mélyek, nem gyógyulnak, ugyanakkor nem fertőződnek el.

A közelmúlt legismertebb stigmatizáltja Pió atya volt, akivel kapcsolatban számos csodás történetet ismerhetünk.

Egy róla szóló anekdota szerint egy látogatója így szólt hozzá: „Pió atya! Nem lehetséges, hogy olyannyira beleélte magát Jézus szenvedéseibe, és oly mértékben azonosult velük, hogy ennek következtében keletkeztek a sebei?” Ő így válaszolt: „Tisztelt uram, bármilyen erősen próbálja elképzelni, hogy ön egy ökör, attól még nem nőnek szarvai...”

ÉLET ÉTEL NÉLKÜL

Hiteles beszámolók szólnak olyan emberekről, akik hosszú éveken keresztül kizárólag a Szentostyát vették magukhoz. Közéjük tartozik Sienai Szent Katalin (életének utolsó éveiben élt minden étel és ital nélkül) és a közelmúltból a fent említett Konnersreuthi Neumann Teréz.

MEGMAGYARÁZHATATLAN EREDETŰ KÉPEK

Két olyan Jézus-arcképet és egy Mária-képet ismerünk, amelyek keletkezésével kapcsolatban nem tud magyarázatot adni a tudomány.

A torinói lepel

A halotti leplen egy keresztre feszített férfi testének lenyomata ismerhető fel. Alapos okunk van azt feltételezni, hogy ez az ember Jézus volt. A szövet Jézus korából származik. A rajta látható ember sebei azonosak a bibliai szenvedéstörténetben szereplőkkel. Nem festmény; nem tudjuk, hogyan keletkezett, hogyan készült. Miért nem mosták ki, és hasznosították újra? Miért vették ki belőle a holttestet? Ki tette volna? – Számtalan megválaszolatlan kérdés... A leplet Torinóban őrzik. Tisztelőinek száma egyre nő.

A manoppellói Jézus-kép

A dél-olaszországi kisvárosban található kép megfelel a torinói lepelnek, azzal a különbséggel, hogy nyitott szemű férfit ábrázol. Eredete rejtélyes, még mikroszkóp alatt sem

Das Schleiertuch von Manopello (Süditalien)

Foto: Paul Badde

láthatóak rajta festéknymokok. A hagyomány szerint Veronika kendője.

A guadaloupe-i Mária-kép

A Szűzanyát ábrázoló guadaloupe-i kép is sok fejtörést okoz. A XV. századból származó leírások szerint a következőképpen keletkezett. Egy Juan Diego nevű indiánnak látomásban megjelent a Szent Szűz, és arra kérte, hogy menjen el a püspökhöz, és mondja meg neki: építtessen templomot az általa kijelölt helyen. Azért, hogy a püspök higgyen a férfinak, a Szűzanya rózsákat adott neki, melyeket Juan a köpenyébe rejtett. A püspök előtt levette a köpenyét, és a rózsák a földre hullottak. Ekkor vált láthatóvá: valójában nem a rózsák voltak a Szűzanya jelei. A ruhán annak az asszonynak a képe rajzolódott ki, akitől az indián férfi a virágokat kapta. Nem lehet megmagyarázni, hogyan keletkezett a kép. A közelmúltban fedeztek fel rajta valami rendkívül: mikroszkópos vizsgálatok során felfedezték, hogy a Szűzanya szemében néhány ember alakja tükröződik az optika törvényeinek megfelelően, miként minden élő emberi szemben. Hogyan jutott volna a festő eszébe, és hogyan lett volna képes ábrázolni?

LÁTOMÁSOK ÉS ÁLMOK

Az Ószövetségben és az Újszövetségben is olvashatunk látomásokról, Istentől származó hangokról és álmokról:

- József álmában meglátja a jövőt (Ter 37);
- Dániel álomfejtése Babilonban (Dán 2);
- Sámuel meghívása (1Sám 3);
- Szent Józsefnek álmában megjelenik az Úr anyja (Mt 1,18–25);
- Szent Pál a damaszkuszi úton találkozik Jézussal, akitől küldetését kapja (ApCsel 9,1–19). Az ateisták szerint Pálnak epilepsziás rohama volt. Ám a bibliai leírás nem emlékeztet annak kórképére.
- Szent István diakónus látomása megkövetése előtt: „Látom, hogy nyitva az ég, és az Emberfia ott áll az Isten jobbán” (ApCsel 7,56).
- Számos hiteles látomás, természetfölötti álom kísérte és kíséri az egyház történetét, gondoljunk akár a XIX. században élt szentre, Don Boscóra. Arra is volt példa, hogy látomás alapján született egy pápai döntés:
 - IV. Orbán pápa Juliana von Lüttich Ágoston-rendi apáca látomása alapján vezette be Krisztus szent Testének és Vérének ünnepét (Ürnapját);
 - Szent Fausztina nővér látomásai arra indították II. János Pál pápát, hogy húsvét második vasárnapját az isteni irgalmasság vasárnapjává nyilvánítsa.

- Franz Jägerstätter álma
 Franz Jägerstätter 1938-ban, nem sokkal Hitler Ausztriába való bevonulása előtt egy hegyek-völgyek között zakatoló vonatról álmodott. Az utasok vidámak voltak; úgy tűnt, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van. Senki sem akart leszállni a vonatról, sőt: amikor megállt, felnőttek és gyerekek tolongtak, hogy föl szállhassanak. Az álmot látó férfi ekkor egy hangot hallott: „Ez a vonat a pokolba tart.”
 Felébredvén, Jägerstätter a nemzetiszocializmus veszélyére való figyelmeztetésként értelmezte álmát. Megtagadta, hogy katonai szolgálatot teljesítsen Hitler hadseregében. 1941-ben kivégezték. Jose Saraiva bíboros avatta boldoggá 2007-ben.

Franz Jägerstätter.

Foto: K-TV

A MÁRIA-JELENÉSEK

Különös érdeklődés kíséri a Mária-jelenéseket, melyre sok példát találunk az egyház történetében: Guadalupe (Mexikó, 1531), Siluva (Litvánia, 1608), Lourdes (Franciaország, 1858), Fatima (Portugália, 1917), Tre Fontane (Olaszország, Róma, 1947). Bizonyosan számtalan olyan jelenés volt, melyről kevesen tudnak.

A jelenések hitelességét a következő szempontok alapján vizsgálják:

- Összhangban van-e a látomás az egyház tanításával?
- Nem szenvednek-e pszichés betegségben a látók?
- Viselkedésük alapján szavahihetőek-e?

A FATIMAI „NAPCSODA”

Az utolsó fatimai Mária-jelenés alkalmával, 1917. október 13-án a felhők mögül opálfényű, forgó korongként bukkant elő a Nap, szivárványszínű sugarakat szórt, majd meglódukt a Föld felé. A látók körű összegyűlt emberek mindannyian észlelték a jelenséget, így az az újságíró is, aki azért érkezett Fatimába, hogy gúnyt űzzön az eseményből, biztos lévén abban, hogy elmarad a várt jelenés. Több kilométerrel távolabb is látták a különös eseményt. A Nap természetesen nem „táncolt” valóságosan, hiszen azt a Föld napos

Maria erschien 1858 in Lourdes

Foto: Hurnaus

oldalán mindenkinek látnia kellett volna; hatására bolygónk kizökkent volna keringési pályájáról, ami az élet teljes pusztulását okozta volna. Közös látomásról volt szó, ami a látókkal együtt jelen lévő hívők és hitetlenek számára adatott meg. Különleges látomásként hivatalosan is elismerte az egyház a „napcsodát”.

MEGSZEGIK-E A CSODÁK A TERMÉSZET TÖRVÉNYEIT?

A csodákat illetően két fő ellenvetést szoktak megfogalmazni.

- Az egyik, hogy a csodák ellentmondanak a természet törvényeinek. Isten nem borítja fel a saját maga alkotta törvényeket. François Reckinger német teológus így közelíti meg a kérdést: „Amikor Isten csodákban mutatkozik meg, azt nem tekinthetjük a természeti törvények megszegésének. Sokkal inkább arról van szó, hogy Isten ezeket a törvényeket különleges módon állítja önnön szolgálatába. Hasonlóképpen állítja az ember is a maga szolgálatába a természettörvények szerinti

Maria erschien 1917 in Fatima

folymatokat. A víz mindig lefelé folyik, de a technika segítségével képesek vagyunk rá, hogy alacsonyabb területekről magasabbakra juttassuk el, ahol az embereknek, az állatoknak és a növényeknek szükségük van rá. Isten még inkább hajlik a beavatkozásra, ha az emberek megsegítése, üdvöztetése a cél. A beavatkozás pedig nem zavarja meg a természettörvényeket. A természet törvényei szempontjából nincs különbség aközött, hogy egy betegséget az orvosság vagy Isten ereje gyógyít-e meg. Ha mégis, talán annyit fűzhetünk hozzá, hogy az utóbbi eshetőséggel jobban járunk: nincsenek káros mellékhatásai.” Úgy is fogalmazhatunk: a csodák nem a természet törvényei ellenében működnek, hanem felülmúlják azokat.

- A másik ellenvetés szerint Isten a csodákkal éppen azt bizonyítja, hogy hibásan alkotta meg a teremtett világot, és ki kell javítani. A válasz: a teremtés csak abban az esetben volna hibás, ha ahhoz kellenének a csodák, hogy a dolgok természetes

menetét biztosítsák. Ha Isten folyamatosan csodákkal szabályozná az időjárást, ahogy a korábbi időkben elképzelték. A csodák nem a teremtés elhibázottságára utalnak, hanem Isten szerető gondoskodásának rendkívüli jelei, melyekkel az emberek kérő imádságaira válaszol.

A csodák a hitelesség jelei

A keresztények számára a csodák egyben Jézus Krisztus örömhíre hitelességének jelei. Jézus is a csodáira hivatkozik, amikor azt akarja kifejezni, ő a Megváltó, Isten Fia.

- Keresztelő János kérdésére így felel: „Menjetek, s adjátok tudtul Jánosnak, amit hallotok és láttok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak” (Mt 11,4–5).
- A kánai menyegzőn tapasztalt csoda miatt csatlakoznak Jézushoz az első tanítványok (vö. Jn 2,11).

- A vakon született ember – gyógyulása után – így veszi védelmébe Jézust: „Ha nem Istentől való volna, nem tehetett volna semmit” (Jn 9,33).
- Pütkösi beszédében Szent Péter rámutat, hogy a „Názáreti Jézust Isten igazolta [...] a hatalmas csodákkal és jelekkel” (ApCsel 2,22).

Csoda, hit, ítélet

A csodák nem kényszerítenek, de elvezetnek a hitre. Mindazok, akik látják, de nem gondolkoznak el a csodának és Jézus örömhírenek hitelességén, bűnt követnek el.

Jézus mondja: „Ha nem vittem volna végbe olyan tetteket közöttük, amilyeneket senki más nem vitt végbe, nem volna bűnük. De látták ezeket, mégis gyűlölnek engem is, Atyámat is” (Jn 15,24).

Jézus szavai szerint: „Szodoma földjének tűrhetőbb sorsa lesz az ítélet napján”, mint nekik (azoknak, akik nem tértek meg csodái láttán – vö. Mt 11,20–24; Ter 19,1–29).

32. Vannak-e csodák?

Igen. Mind a Biblia, mind az egyház története arról tanúskodik, hogy vannak csodák. Ezek közül sok, különösen az utóbbi két évszázadban történt csodát hitelesen igazoltak és dokumentáltak.

33. Megszegik-e a csodák a természet törvényeit?

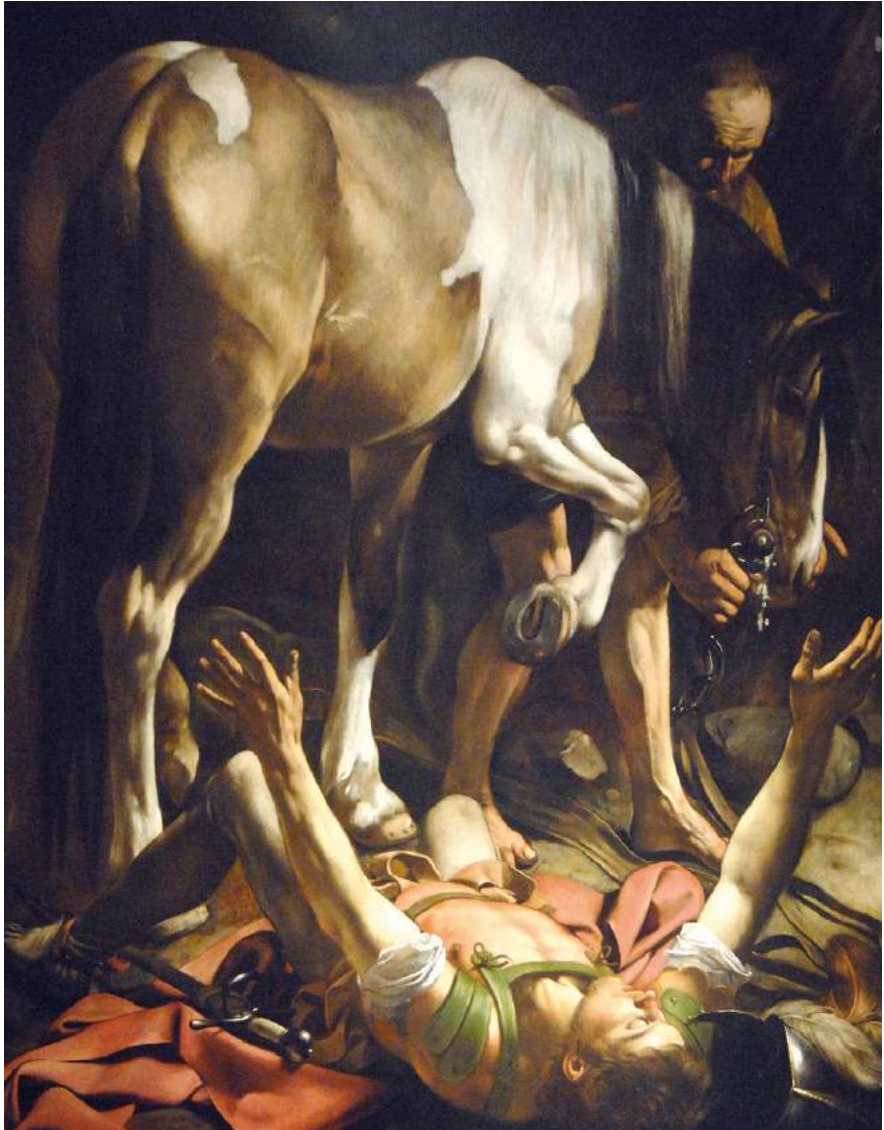
Nem, Isten beavatkozása éppoly kevésbé borítja fel a természet törvényei szerinti folyamatokat, mint az emberi alkotótevékenység.

34. Mi a csodák jelentése és célja?

A csodák a krisztusi örömhír hitelességének jelei!

12 Isten vonzása: megtérések

Paulus stürzt zu Boden in der Begegnung mit Christi vor Damaskus (Caravaggio † 1610)

Foto: KNA

Isten kegyelme egyes emberek életében különleges módon mutatkozik meg: hitre vezeti és egyházába hívja őket. Ezt a feladatot bízta egyházára is: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mk 16,15).

A megtérés

Minden megtéréstörténet teljesen egyedi. Lehet drámai vagy rendkívüli, de alig észrevehető is. Bekövetkezhet egy pillanat alatt, és lehet egy hosszú út kimenete is.

Minden megtérésre igazak Jézus Péternek mondott szavai: „nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked”, nem az értelem, sem más emberek meggyőző beszéde, „hanem az én Mennyei Atyám” (Mt 16,17).

A megtérés jellemzői

Isten a végsőig tiszteletben tartja szabad akaratunkat, a megtérésnek tehát elengedhetetlen feltétele az ember szabad beleegyezése.

Az európai katolikusok többsége vallásos családban nő fel, a hitet mintegy otthonról hozza. De a keresztyénségbe „beleszületett” embernek is lehet megtérése, például amikor mintegy fölébred a szokás-keresztyénségből, és elkezd komolyan venni a hitét.

Van, aki elhagyja a katolikus hitet, és kerülőutakon talál vissza hozzá.

Mások ateista környezetben nőnek föl, és egy élmény vagy egy találkozás hatására térnek meg. Más vallások követői is eljuthatnak Krisztus ismeretére: sokan közülük elhagyják korábbi vallásgyakorlatukat, és megkeresztelkednek. Ők az egyház hitében mindannak beteljesedését fedezik föl, ami jó és igaz volt korábbi hitükben.

Hasonlóképpen: amikor nem katolikus keresztyének vagy zsidó vallásúak csatlakoznak a katolikus egyházhoz, nem szűnnek meg igaz keresztyének vagy zsidónak lenni, hanem kiteljesedik korábbi hitük.

Változások a megtérő életében és gondolkodásában

A megtérés előtt értelmetlennek tűnt az élete – **a megtérés után** Isten ad értelmet életének.

Korábban csak a siker számított – már az egyházhoz tartozás válik a legfontosabbá.

Azt gondolta, hogy keménynek kell lenni, mindent meg kell tenni az érvényesülésért – észreveszi mások nehézségeit, és kész segíteni.

A betegséget tekintette a legfőbb rossznak – rájön, hogy a legfőbb rossz a bűn, az Istentől való elszakadás.

Azt csinált, amit akart, legfeljebb az árak, a betegségek és a társadalmi törvények korlátozták – Isten törvénye lett a GPS-e.

Úgy gondolta, hogy a tudomány mindenre képes választ adni – belátja, hogy létezik egy másik világ, csak a hit adhat eligazítást.

Meg volt győződve arról, hogy a halállal vége mindennek – örömmel vágyakozik az örök élet után.

Megtérők életpéldái

Szent János és Szent András apostolok

Mindketten Keresztelő János tanítványai voltak. Ő küldte őket Jézushoz, akinek apostolai lettek. A Jézussal való találkozás döntő változást hozott az életükbe (vö. Jn 1,35–51).

A vakon született ember

Jézus meggyógyította. Ezt követően azért kellett küzdenie, hogy Jézus ellenségei elismerjék a vele törtétek hitelességét. Találkozáskor, Jézus megkérdezte tőle, hisz-e az Emberfiában. A vakon született férfi válasza jelzi: eljutott a Jézusban való hitre (Jn 9,35).

Zolli rabbi

1944 októberében, jom kippur (az engesztelés napja a zsidóknál) ünnepén Zolli rabbi tartotta az istentiszteletet a római zsinagógában. A szertartás végén megjelent előtte Krisztus. „Leírhatatlan belső békét éreztem, és szívemben ezeket a szavakat hallottam:

»Ma voltál itt utoljára. Ezután engem követsz.« Hazaérve az imaházból azon gondolkodott, hogy nem képzelődött-e csupán. Ekkor felesége így szólt hozzá: „Amint ma a Tóra-szekrény előtt álltál, úgy tűnt, mintha Jézus Krisztus állna melletted, és kezét a fejedre téve megáldana téged.” Zolli először úgy tett, mintha nem értené, amit az asszony mond, de felesége megismételte szavait. Nem sokkal ezután a rabbi letette hivatalát, és megkeresztelkedett. Az Eugenio nevet választotta XII. Pius pápa tiszteletére, aki sokat tett a zsidókért a náci uralom idején. A vele történeteket így értékelte: „Megtérésem nem megtagadása volt zsidó hitemnek, hanem kiteljesedése.”

Dietrich von Hildebrand filozófus

Legkisebb húga így emlékezik vissza egy Jézusról folytatott beszélgetésre: Dietrich még csak ötéves volt. A kislány a liberális szüleitől hallottakat ismételte: „Jézus Isten fia volt, úgy, ahogy mindannyian Isten gyermekei vagyunk. Semmi különös nem volt benne.” A fiú erre felugrott, és ünnepélyesen kijelentette: „Márpedig én megesküszöm neked, hogy Krisztus: Isten.” Dietrich, amint lehetett, megkeresztelkedett. Egész életében, valahányszor az egyházra terelődött a szó, arca mindig ragyogott az örömtől.

Dietrich von Hildebrand († 1977).

Foto: Laun

Keresztes Szent Terézia Benedikta, eredeti nevén Edith Stein

A zsidó származású, hitetlen filozófusnő egyszer egy barátnőjénél szállt meg. A könyvespolcon fölfedezte Avilai Szent Teréz életrajzát. Kíváncsian belelapozott, és egész éjjel nem tudta letenni. Virradatkor becsukta a könyvet, és kijelentette: „Ez az igazság.” Megkeresztelkedett, majd belépett a karmelita szerzetesrendbe. Auschwitzban halt meg. Az egyház Európa társvédőszentjeként tiszteli.

Edith Stein († 1942 in Auschwitz).

Foto: KNA

Jacques Fesch

1954-ben gyilkosságot követett el, elfogták és halálra ítélték. Rabsága idején megtért. A siralomházból írta bátyjának a következőket: „Nem értem, hogy bírtam eddig hit nélkül. A kegyelem meglátogatott, eltöltött az öröm és valamiféle eddig ismeretlen, belső béke. Egy szempillantás alatt minden tisztává és világossá vált. Megváltoztam. Mintha egy hatalmas kézen kesztyű lennék, és a kéz gazdája kifordított volna. Korábban csak élő halott voltam. Sírtam, mikor megbizonyosodtam róla, hogy Isten megbocsátott nekem.”

Lustiger bíboros, Párizs érseke 1993-ban ezekkel a szavakkal indította el a boldoggá avatási eljárást: „Remélem, hogy Jacques Fesch egy napon a szentek között

tisztelhetjük majd. Reményt adna mindazoknak, akik megvetik magukat, akik elveszítik hitüket, mert azt gondolják, nem képesek jó útra térni.”

Egy szállodaigazgató

Habsburg Ottó egy alkalommal meghívást kapott egy számára ismeretlen pap újmiséjére. A meghívóhoz egy levelet is mellékeltek, melyben ez állt: „Egyszer előadást tartott egy szállodában, ahol én voltam az igazgató. A terem végében álltam, és hallgattam Önt. Katolikus hitéről beszélt. Ezen az estén indultam el a hit útján, katolikus lettem, és most pappá szentelnek. Ön segített nekem megtalálni Krisztust. Köszönöm!”

Sigrid Undset

Jelentős esemény volt a híres író nő életében, amikor katolikus hitre tért. Áttérése óriási közbotránynak számított a mélyen protestáns Norvégiában. Megtérésének történetét írásaiiban, esszékötetében is feldolgozta.

Sylvester Stallone filmsztár

Hosszú évekig élt a hittől eltávolodva. Visszatérvén az egyházba Sly ezt mondta: „az egyház a lélek konditerme.”

Zé Roberto brazil focista

Édesanyja megtérése kíváncsivá tette. Elkezdte olvasni a Szentírást, és rátalált a Krisztushitre. „Isten és a családom mindennél, még a focinál is fontosabbak számomra”, nyilatkozta.

Egy ateista családban felnőtt **orvos** a hüvelykujj tanulmányozásával foglalkozott. Kutatási területe csodálattal töltötte el. Arra a belátásra jutott, hogy kell lennie valakinek, aki ilyen fantasztikusan megalkotta a hüvelykujjat. Ez a felismerés indította el a hit útján őt, és a feleségét is.

Remete Szent Antal

Gazdag ifjú volt. Egy napon egy kis templomot talált, amely tele volt emberekkel. Kíváncsian lábujjhegyre emelkedett, hogy

benézzen az emberek feje fölé. Nem sokat látott, de hallotta, amint a pap a gazdag ifjú történetéből olvas fel: „Mester, mi jót kell tennem, hogy eljussak az örök életre?” Jézus így felelt neki: „Add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, (...) aztán gyere és kövess engem!” (vö. Mt 19,16–22). A szavak szíven ütötték Antalt: „Ezt nekem mondta Jézus!” Engedelmeskedve a jézusi tanácsnak, eladta mindenét, és a sivatagba vonult, hogy egészen Istennek élhessen.

Erik Moerstad norvég evangélikus teológiai tanár, Őszövetségskutató.

A Biblia tanulmányozása vezette el a katolikus

egyházba. Véleménye szerint Luther nem értette meg a tizenkét apostol jelentőségét, pedig őket tette Jézus az egyház alapjává.

Hellmut Laun

Az volt az alapelve, hogy csak az létezik, amit látható, hallható, tapintható. Egy napon súlyos motorbalesetet szenvedett. A gyógykezelés során, narkózis állapotban halálközeli

Hellmut Laun und seine „Glückshand“ († 1982).

élménye volt, mely megváltoztatta világképét. Ráébredt, hogy létezik egy másik világ. Lépésről lépésre közelebb került a hithez, de sok erős előítélet volt benne a katolikus egyházzal szemben. Ám apró élmények és felismerések révén lassan megszabadult ezektől. Még mindig tévőázott, hogy megtegye a döntő lépést, amikor egy nap munkahelyi baleset érte: egy gép levágta bal kezének négy ujját. A baleset pillanatában hozta meg a döntést: „Katolikus leszek!” Sebesült kezét később mint „szerencsét hozó kezét” emlegette.

A jókedvű megtérő

Egy baráti társaság tagjai nagy örömet leltek az egyházon való gúnyolódásban. Különösen a kolostorokat találták nevetségesnek. Egyszer, miután alaposan a pohár fenekére néztek, az az ötletük támadt, hogy egyikük kolostorba vonul, aztán majd elmeséli az élményeit, amelyeken még jobban tudnak

majd szórakozni. Az elhatározást tettekre váltották, ám a vállalkozás nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: ugyanis az ál-szerzetes a kolostorban maradt, és többé nem akart visszatérni onnan. Jókedvét ott is megőrizte, amely azonban már teljesen másféle derű volt: megtérésének, élete jobbra fordulásának örült immár (Szalézi Szent Ferenc nyomán).

Roy Schoemann, a Harvard Egyetem neves professzora

A tudóst hosszú ideig gyötörte az érzés, hogy értelmetlen az élete. Ám egy napon minden megváltozott. Így számol be erről: „Kora reggel volt. Még mindenki aludt, amikor sétálni indultam. A madárcsicsergés volt egyedüli társam a homokbuckák között. Egyszer csak – nem találok rá jobb szavakat – a mennyben éreztem magam. Megéreztem Isten szinte kézzelfogható jelenlétét.”

35. Mit nevezünk megtérésnek?

Megtérésnek azt nevezzük, amikor valaki a hitetlenségből vagy a töredékes hitről eljut a katolikus egyház hitére. Azokat, akik más vallásból lépnek át a katolikus egyházba, áttérőknek nevezzük.

36. Ki lehet-e kényszeríteni a megtérést?

Nem, a kényszer és a hit kizárják egymást!

37. Létezik, illetve létezett-e kényszerkeresztség?

Sajnos, igen, de az egyház teljes határozottsággal elutasítja. Súlyos bűn, ha valakit hitre kényszerítenek, vagy akár csak megpróbálják.

13 Legyenek mindnyájan egyek: az ökumené

Papst Benedikt XVI. 2006 im Regensburger Dom mit Vertretern anderer Kirchen und christlicher Gemeinschaften.

Foto: Humaus

Az ökumené fogalma

Az Újszövetségben szereplő görög oikumené szó az egész akkor ismert világot jelentette, mint a jézusi örömhír címzettjét (vö. Mt 24,14).

Az ökumené ma a felbomlott keresztény egység helyreállításáért végzett fáradozást jelöli. „A keresztények közti szakadások botrányt okoznak, és hátráltatják az evangélium terjesztését. A keresztény egység elengedhetetlenül szükséges az egész világ békéjének

megvalósulásához” (XVI. Benedek pápa, 2006).

Az egység helyreállítását tekintette egyik legfontosabb céljának a II. vatikáni zsinat (1962–1965) is, mely e témának szentelte *Unitatis redintegratio*... kezdetű dekrétumát.

Egyházszakadások

Az egyházszakadás súlyos seb a kereszténységben. Worms székesegyházának közelében egy felülről lefelé végighasított kereszt állt

– az egyházszakadások emlékjele. A keresztes elváló szárai egy nagy sebet formáztak, amelyből vér fakadt. E műalkotás azt fejezi ki, hogy a keresztények szétválása nyílt és szüntelenül vérző seb.

Viszályok és kisebb szakadások már az apostolok idejében is voltak, melyek az idők folyamán újra és újra felfakadtak. Később következtek be a máig is tartó, nagyobb egyházszakadások.

Az 1054-es egyházszakadás: az ortodoxok kiválása

Nagy Konstantin császár a IV. században új fővárost épített: Konstantinápolyt, vagy másik nevén: az Új Rómát. Ezt követően politikai, kulturális, végül vallási különbségek kezdtek kialakulni a Római Birodalom nyugati és keleti részén élők között. A szakadás 1054-ben következett be: a pápa és a konstantinápolyi pátriárka kölcsönösen kiközösítették egymást, egyszersmind felbontották az egyházi közösséget is.

Döntő jelentőséggel bírt ebben a folyamatban az 1204-es esztendő: egy Jeruzsálembe tartó nyugati keresztes hadsereg elfoglalta és kifosztotta Konstantinápolyt; és a pápa – minden korábbi tiltakozás ellenére – elismerte egy latin pátriárka és egy latin császár uralmát. Mindez abban a téves meggyőződésben történt, hogy így megvalósulhat az egység. A nagy dráma utolsó felvonása az volt, hogy az 1439-es firenzei zsinaton, fáradságos előkészítő munka után aláírt és kihirdetett egységnyilatkozatot a keleti fél néhány évvel később visszavonta.

A szomorú eseményekből a következő tanulságokat vonhatjuk le:

- Az egységet nem lehet kényszerrel vagy erőszakkal elérni, ahogy azt 1204-ben próbálták.
- Az egység nem csak püspökökön és teológusokon múlik, népeknek is van beszólásuk.

- A keleti egyház számára a legnagyobb nehézséget a pápa tanítói és pásztori főhatalma jelenti. 1995-ben kiadott, *Ut unum sint...* („Hogy egyek legyenek”) kezdetű enciklikájában II. János Pál pápa ezért a péteri szolgálat gyakorlatának átgondolására buzdított, hogy a keleti keresztények számára is elfogadható lehessen.

Ortodox keresztényeknek azokat nevezzük, akik tiszteletbeli előjárójuknak ismerik el a konstantinápolyi pátriárkát. A területi tagolódás szerint létezik görög ortodox egyház, orosz ortodox egyház stb.

A keleti keresztények egy része – püspökeikkel és papjaikkal együtt – az újkor elején egységre lépett a pápával és így a katolikus egyházzal. Őket nevezzük görögkatolikus (illetve ukrán katolikus stb.) keresztényeknek.

A reformáció (1517)

Luther Márton korában számos visszaélés jellemezte az egyházat. Luther ezek ellen lépett föl. Azt tartotta a legnagyobb visszaállásnak, hogy a hívek többet imádkoztak a szentekhez, mint Istenhez; jobban építettek a maguk erejére, mint Isten kegyelmére. Különösen felháborították a bűnbocsánattal való visszaélések, hogy egyes szerzetesek búcsúcédulákat árusítottak.

1517. október 31-én szögezte ki latin nyelven írt 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára – így akarta rábírní „teológuskollégáit” arra, hogy érdemben foglalkozzanak a búcsúcédulák ügyével. Luther nem utasította el kategorikusan a búcsút, de kíméletlenül ostromozott minden könnyelműséget a bűnbánat szentségével kapcsolatban. 32. tétele szerint: „Örök büntetést kapnak tanítóikkal együtt, akik a búcsúcédulákkal biztonságban hiszik magukat az üdvösségük dolgában.” Láthatjuk, hogy Luther megújítani, s nem megosztani akarta az egyházat. Az általa elindított mozgalom azonban sajnos mindmáig fennálló egyházszakadáshoz vezetett.

Luther tanítása

Néhány kérdést illetően valóban igaza volt Luther Mártonnak, de azzal, hogy tagadta a szabad akaratot, túl messzire ment. Véleménye szerint az ősbűn következtében az emberek olyannyira az ördög hatalmába kerültek, hogy csak bűnt tudnak elkövetni. Kiválasztottai Isten kegyelméből képesek a jóra, és így jutnak a mennyországba. Akik azonban nem tartoznak a kiválasztottak közé, elkárhoznak. Luther e tanítását a svájci reformátor, Kálvin János még jobban kiélezte.

Evangélikusoknak nevezzük azokat a reformációt követő keresztényeket, akik a vallás-újítókat követve elszakadtak a katolikus egyháztól. Luther követőit protestánsoknak is nevezzük. Az elnevezésnek az a történelmi alapja, hogy protestáltak, tiltakoztak a speyeri birodalmi gyűlés határozata ellen.

Liberális jelenségek a protestáns egyházakban

A XVIII. század nagy eszmeáramlata, a *felvilágosodás hatására* számos protestáns felhagyott a szabad akarat tagadásával. Katolikus szempontból ez örömdetesnek tűnhet, a liberális protestantizmus azonban számos más hittartalommal fordult szembe: megtagadta a kinyilatkoztatást, Jézus istenségét, a kereszthalála általi megváltást, a csodákat, a feltámadást és Isten kegyelmi működését az emberben – mondván, hogy minden emberi cselekedet kizárólag a szabad akaratból fakad. Ehhez adódnak még a jelenkor kényes erkölcsi kérdései (különösen az 5. és a 6. parancsolattal kapcsolatban), melyek tekintében a protestánsok nem ritkán a korszellem áramlatait követik.

Ennek következtében nem csoda, hogy a legtöbb protestáns egyház semmit sem tud Luther tanításáról, melynek valójában a létét köszönheti. Mégis – a mai napig – tartják magukat a református hitújítók elveihez:

- Nem létezik Krisztus által alapított tanítói és pásztori hivatal.
- Nem kötelező az egyházi hagyomány követése.
- Kizárólag a Biblia ad útmutatást a hitben.

A tanítói és a törvényi szövegeknek különböző értelmezési lehetőségei vannak, ezért vezették be az állami jogrendben az alkotmánybíróság intézményét. Az a felfogás, hogy kizárólag a Biblia ad útmutatást a hitben, Istentől adott „alkotmánybíróság” nélkül, voltaképpen azt jelenti, hogy a hit kánonja az egyéni bibliaértelmezés vagy inkább félreértelmezés.

Luther még azt is állította, hogy a Bibliának vannak értékes és kevésbé értékes részei, sőt kifogásolható részek is vannak benne, így például a Jakab-levél. Ez a hozzáállás nagyban meghatározta a protestáns bibliaértelmezést.

- A katolikus tanítással szemben a református hitújítók csak két szentséget ismertek el: a keresztséget és az úrvacsorát.
- Minthogy tagadták a pap- és a püspökszentelés szentségi hatását, le is mondtak róluk. Szerintük az egyház vezetésére alapvetően mindenkinek teljes felhatalmazása van, pusztán megállapodás kérdése, hogy ki gyakorolja e tisztséget.
- Tanításuk szerint minden keresztény kiszolgáltathatja az úrvacsorát. Hevesen tagadták azt a katolikus hittételt, miszerint a szentmisének áldozati jellege van.
- Luther Jézus úrvacsorai jelenlétét vallotta – a következő módon: „a kenyérben és a kenyérrel, a borban és a borral”, vagyis nem úgy, ahogyan a katolikus egyház tanítja: a kenyér és a bor Jézus testvé és vérévé lényegül át. Azt is hirdették, hogy a jelenlét csak a szertartás végéig tart, ami megmarad, immár közönséges kenyér és bor. Ezért a protestáns templomokban nincs sem tabernákulum, sem örökmécses, és nem tartanak szentségimádást.

A protestantizmus továbbforgácsolódása

A svájci reformátorok, Kálvin és Zwingli – Lutherrel ellentétben – csak szimbólumnak tekintették az úrvacsorát. Így már Luther életében heves viták alakultak ki a protestáns csoportok között.

Az egymás után fellobbanó vitákat senki sem tudta elsimítani, hiszen a protestánsoknál nem létezik tanítóhivatal. Ennek következtében folyamatos szakadások történtek, s mára átláthatatlan sokszínűség jellemzi a protestáns felekezeteket, melyek közül némelyik államvallás szerepű, de vannak szabadegyházak, és mindenféle más csoportok is.

Az anglikánok elszakadása (1534)

VIII. Henrik angol király fiatal korában még védelmébe vette a katolikus egyházat Luther tanításával szemben, később azonban arra akarta rábírní a pápát, hogy érvénytelenítse terméketlen házasságát. Minthogy a pápa – megvizsgálta az indokokat – nem teljesítette a követelést, a király kihirdette az anglikán egyház függetlenségét, és önmagát nevezte ki annak fejévé. Lordkancellárját, Morus Tamást és Fisher János püspököt azért végeztette ki, mert nem voltak hajlandók követni őt a Rómától való elszakadásban.

Az idők folyamán egyre több ponton távolodtak el a katolikus egyház tanításától: nőket szenteltek pappá, engedélyezték az elváltak újraházasodását, és több erkölcsi kérdésben (fogamzásgátlás, homoszexualitás) a katolikus tanítással ellentétes álláspontot fogalmaztak meg. Mindez az anglikán egyházon belül is további szakadásokhoz vezetett.

Az ókatolikusok kiválása (1873)

Az úgynevezett ókatolikusok az I. Vatikáni Zsinatnak (1869–1870) a pápai tévedhetetlenséggel kapcsolatban megfogalmazott dogmája miatt szakadtak el az egyháztól. Vezetőjük az ismert teológus, Ignaz Döllinger volt. Mára – az anglikánokhoz hasonlóan – az erkölcsi kérdések tekintetében is eltávolodtak a katolikus egyháztól.

A Szent X. Pius Papi Testvériség (1971)

A II. vatikáni zsinat után katolikusok egy csoportja úgy vélte, nem tud egyetérteni a zsinat liturgikus reformjával és a lelkiismereti szabadságról megfogalmazott tanításával. Megbotránkoztak a zsinat – a nem katolikus keresztény felekezetekkel és a más vallásokkal szembeni – békülékeny hangnemen is. Vezetőjük Marcel Lefébvre francia érsek volt. Magukat Szent X. Pius Papi Testvériségnek nevezték el. Tagjai továbbra is érvényesen mutatták be a szentmisét, és a fent említett pontokat leszámítva nem távolodtak el az egyházi tanítástól. Mikor azonban Lefébvre 1988-ban önhatalmúlag püspököket szentelt, a pápa kiközösítette őt püspökeivel együtt, így szakadárook lettek. XVI. Benedek pápa komoly erőfeszítéseket tett a velük való kien-gesztelődés érdekében.

Az ökumenikus mozgalom kezdetei

Krisztus világosan megfogalmazta egységkivánalmát, így mindig is voltak keresztények, akik kitartóan fáradoztak megvalósításán. Néhány kisebb keleti egyházzal már régebben létrejött az egység, a nagyobb egyházakkal és keresztény közösségekkel azonban még nem.

„A századok Ura azonban, aki irántunk, bűnösök iránti kegyelmének tervét bölcsen és türelmesen valósítja meg, napjainkban az egymástól különvált keresztényekre bőségesebben kezdte árasztani a megbánás lelkét és az egység vágyát. E kegyelem szerte a világon sok embert megmozgatott, és a Szentlélek kegyelmének ihletésére még különvált testvéreink között is napról napra szélesebb körben mozgalom kezdődött a keresztények egységének helyreállításáért. Ebben az egységmozgalomban, más szóval ökumenikus mozgalomban azok vesznek részt, akik a Szentháromság Istent hívják segítségül, és Jézust vallják Úrnak és Megváltónak, s nemcsak egyénenként, hanem azokban a közösségekben, melyekben meghallották az evangéliumot, s melyet mindegyikük a maga és Isten egyházának nevez.” (A II. Vatikáni Zsinat Unitatis redintegratio... kezdetű dekrétuma, 1.)

Ökumenische Begegnung, Regensburg 2006

Foto: KNA

Az ökumenikus mozgalom kiindulópontjai

Az ökumenikus mozgalom azon fáradozik, hogy helyreállítsa a keresztények egységét. Elsősorban arra figyel, ami összeköt, és nem arra, ami szétválasztja a Krisztus-hívőket:

- Összeköt bennünket a **keresztség**, melynek révén egymás keresztény testvérei vagyunk.

- Minden keresztény olvassa és tiszteli a **Bibliát**.
- A nem katolikus keresztények között is vannak olyanok, akik hősiek fokon gyakorolják az erényeket, vagyis **szent életet élnek**.
- Minden keresztény egyház és közösség tagjaival előfordulhat, hogy hitük miatt üldözik és kivégzik őket. II. János Pál pápa szavai szerint: „A megosztottság drámája ellenére ezek a testvérek egy olyan radikális és föltétlen Krisztushoz és az Atyához való ragaszkodást őriztek meg magukban, hogy eljuthattak a **vértanúságig**” (Ut unum sint... 83).

Ezt példázza a lübecki vértanú esete: a nácik 1943. november 10-én három fiatal katolikus papot és egy evangélikus lelkipásztort végeztek ki Lübeckben, hitük miatt. A katolikus papokat 2011. június 25-én avatták boldoggá, de a szertartáson Karl Friedrich Stellbrink evangélikus lelkészről is megemlékeztek.

Régi és új nehézségek

Az utóbbi évtizedek komoly ökumenikus eredményei mellett nem ritkák a kudarcok sem. Néhány példa:

- A hierarchia problémája: a protestáns közösségek továbbra sem ismerik el a pap- és püspökszentelést. Az utóbbi években lehetővé tették, hogy nők is betölthessenek lelkipásztori és (sajátos protestáns értelemben vett) püspöki funkciót.
- Erkölcsi kérdések: bizonyos nem katolikus keresztény közösségek az egyházi tanítás-tól eltérő nézeteket képviselnek az abortusz, a fogamzásgátlás, a házasság előtti nemi kapcsolat, az embriókísérletek és a homoszexualitás témájában.
- Régi sérelmek és előítéletek: sokszor hallhatjuk, hogy „ezt meg ezt csinálták velünk a katolikusok...”, vagy: „így és így bántak velünk a protestánsok...” Az ilyen

szavak heves érzelmeket váltanak ki, és gátolják az egység útját.

- A szentek tisztelete: a protestánsok régóta azt vetik a katolikus szemére, hogy összekeverik a tiszteletet az imádattal. Jóllehet a katolikus tanítás szerint az imádat csak Istent illeti meg, a szenteket csupán tiszteljük.

A szeretet vezet az egységhez

- Szeretet a véleményalkotásban: a legfontosabb a szeretet! Amíg kölcsönösen ostobának vagy rossznak tartjuk egymást, nem lesz egység.
- Mire helyez hangsúlyt a szeretet? A szeretet a másokban elsősorban a jót látja meg, és azt emeli ki, nem pedig a tévedéseket és a hibákat.
- A szeretet megengedő: amíg csak lehetséges, minden félnek késznek kell állnia arra, hogy elfogadja a másik álláspontját.

Kirche Arbore in Rumänien, innen und außen voller Fresken!

Foto: Moser Reisen, Linz

„Mindenben engedni kell a protestánsoknak, ha ők – mintegy ellentételezésként – vissza akarnak térni a katolikus hitre”, mondta Szelési Szent Ferenc a reformáció születése után.

- Az igazság szeretete: az ökumené meggyőződése szerint nem győzelem vagy vereség, hanem igazság a tét. Ha megvalósul az egység, csak győztesek lesznek.
- Szeretet a mindennapokban: a keresztényeknek minden körülmények között szót kell érteniük egymással, törekedniük kell egymás megértésére és megbecsülésére.
- Szeretet a teológiai vitákban: kölcsönös szeretet nélkül ezen a téren sem lehet leküzdeni az akadályokat.
- Közös cselekvés: a caritas, a szegények megsegítése, az emberi jogokért és az élet védelmében folytatott küzdelem olyan területek, ahol a keresztények együtt tudnak fellépni.

1974-ben Ausztriában a katolikus, a protestáns és más vallásokhoz tartozó életvédők együttesen léptek föl a liberális abortusztilvány ellen.

- Közös imádság: a közös imádság segít tudatosítani, hogy a szakadások ellenére testvérei egymásnak.
- Folyamatos megújulás: egyetlen keresztény egyház vagy közösség sem ringathatja magát abba az illúzióba, hogy náluk minden a legnagyobb rendben van. Szükséges, hogy mindenki folyamatosan törekedjen arra, hogy rendet tartson a saját háza táján.

Az ökumené célja az egység

Jézus akarta az egységet: „Szent Atyám, tartsd meg őket a nevedben, akiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi” (Jn 17,11). Az egységnek a hitben, a liturgiában és az egyház vezetésében is meg kell valósulnia.

Koptischer Mönch in Jerusalem.

Foto: Laun

Ez nem uniformizálás, hiszen „az egyház (...) egysége kezdettől fogva gazdag sokféleséget mutat. E sokféleség egyrészt Isten ajándékainak különbözőségéből, másrészt az azokat befogadó személyek sokféleségéből származik. Isten népének egységében népek és kultúrák különbözőségei gyűlnek össze” (KEK 814).

Vannak, akik úgy vélik, hogy a teljes egység csupán illúzió. A legtöbb, amit elérhetünk, hogy a különböző felekezetek kiengesztelődve élnek egymás mellett. Vagyis a keresztényeknek véget kell vetniük a vitatkozásnak, békében kell egymás mellett élniük, és a jó ügy érdekében közösen kell föllépniük. Tehát: szétválva, de kiengesztelődve.

Van benne igazság, a kiengesztelődés valóban nagy előrelépés, de Jézus többet akart. Ha pusztán kiengesztelődésre törekszünk, kicsinyhitűek vagyunk, azt mutatja: kételkedünk abban, hogy Isten segítséget nyújt az egység létrejöttében.

- **Egység hitben és igazságban:** az ökumené nem akarja sem deformálni, sem megnyirbálni a hitet, és a korszellemhez

sem akarja hozzáigazítani. Az igazságot keresi: Krisztust.

- **Egység a liturgiában:** az ökumené a szentségek ünneplésének egységéért küzd, megőrizve a különböző, a lényegét nem érintő sajátosságokat.
- **Egység az egyház vezetésében:** az a cél, hogy egységből és irányításból annyi legyen, amennyi szükséges, annyi szabadság, amennyi csak lehetséges. A teljes központosítás is, az öntörvényűség és a káosz is kerülendő.

A sokféleségben való egység annak a jele, hogy az egyház katolikus, vagyis egyetemes. Egy a szentmise, de sokféle rítusban ünneplik. Mi a római rítust ismerjük leginkább, hagyományos és rendkívüli formájában. Ezen kívül létezik kongói, bizánci-szláv és számos keleti rítus. Mind egységben van a pápával. Jézus Péterre, a közziklára építette egyházát. Az egyház olyan, mint egy város különböző házakkal, festői utcákkal és terekkel, s nem mint egy laktanya vagy hatalmas lélektelen lakótelep.

Mi az „igazság”?

Miként Pilátus (Jn 18,38), ma is sokan felteszik ezt a kérdést. Arra akarván célozni, hogy valójában nincs igazság sem Istent, sem az élet értelmét, sem a jó és a rossz kérdését illetően. Az egyház ezzel szemben azt tanítja, hogy van igazság, és csak egy igazság van, mely mindig és mindenütt ugyanaz.

Káin megölte Ábelt, ez volt az első gyilkosság a Földön. Abszurd feltételezés lenne, hogy 2017-től kezdődően ez nem gyilkosságnak, hanem jócselekedetnek számít; vagy, hogy ha Káin egy másik országban ölte volna meg Ábelt, nem számított volna bűnnek; vagy: ha Káin gyermekként követte volna el tettét, nem lenne bűnös; vagy: ha Káint törvény jogosította volna föl testvére megölésére, nem nevezhetnék gyilkosnak.

Ha valahol **vízerőművet építenek**, sokan bizonyára azt mondják, hogy jót tesz a gazdaságnak. A közelben lakók esetleg örülnek, hogy új helyen tudnak átkelni a folyón. A környezetvédők az erőmű okozta természeti károkat emelik ki. Lesznek, akik gátszakadás-tól tartanak. Egy erőmű – sokféle igazság?

Ismert tanmese: **vakok tapogatnak egy elefántot**, és mindahányan máshogy írják le. Egyikük szerint, aki a lábát fogja: oszlop; a másik bojttnak érzékeli, a harmadik két hegyes karónak, a negyedik háztetőnek. Úgy tűnik, hogy az igazság sokféle. Hiszen mindegyiküknek igaza van, nem? Minden igazság relatív? Nem mondhatjuk azt, hogy így viszonyulnak az egyes vallások is Istenhez: mindegyik más-milyennek tapasztalja. Nem! A történet vakokról szól, akik csak az elefánt egy-egy részéről tudnak véleményt mondani, nem az egész állatról, mert nem látják. Aki lát, ismeri az igazságot.

Csak **egy igazság van** Istennel kapcsolatban. De létezik-e valaki, aki Isten egészét látja? Igen: Jézus. „Istent nem látta soha senki, az Egyszülött Fiú nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölében van” (Jn 1,18).

Egység a zsidósággal

Az idők végezetéig minden nép előtt tanúságot tesznek az evangéliumról (vö. Mt 24,14). Akkor majd a zsidók is felismerik Jézusban a Messiást. Egyesülnek az egyházzal az egész világ üdvösségére. Szent Pál írja: „Nem szeretnék benneteket tájékoztatlanul hagyni, testvérek, e titok dolgában, nehogy egyéni véleményetekre hagyatkozzatok. A megátalkodottság csak részben érte Izraelt, amíg a pogányok teljes számban meg nem térnek, akkor majd egész Izrael elnyeri az üdvösséget” (Róm 11,25–26).

Ehhez kapcsolódik a XVI. Benedek pápa által bevezetett nagypénteki könyörgés a régi rítusú szertartásban:

„Imádkozzunk a zsidókért, hogy Urunk és Istenünk szíveiket fölvilágosítsa, hogy Jézus Krisztust, minden ember üdvözítőjét fölismerjék. Mindenható örök Isten, aki azt akarod, hogy minden ember megváltasson, és az igazság megismerésére eljusson: add meg kegyesen, hogy egyházad népeinek teljességébe belépve, Izrael egésze megmeneküljön!”

38. Nem volna jobb, ha minden vallás olyan marad, amilyen volt?

Nem. Az ökumené az isteni igazságról szól, Jézus pedig akarta az egységet.

39. Nem lenne elég csak annyi, ha békében élénk egymás mellett?

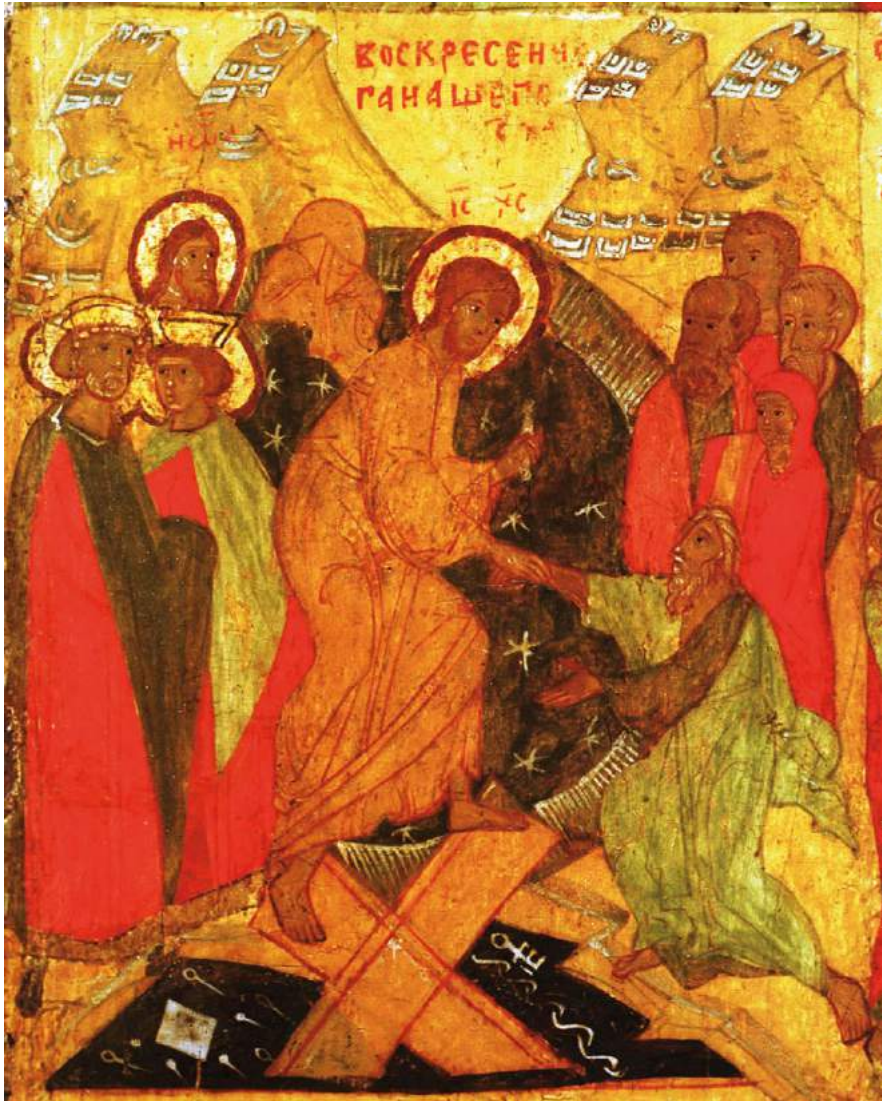
Nem, a kiengesztelődés csak egy állomás az egység felé vezető úton.

40. Mi a fő akadálya katolikusok és protestánsok egységének?

Jézus kiválasztotta a tizenkét apostolt: az ő utódaik a püspökök. Amíg ezt nem fogadják el protestáns testvéreink, addig nem valósulhat meg az egység.

14 Isten vár minket: halál és öröklét

Festtagsikone der Auferstehung Christi, 15. Jh., Novgorod, Museum Rotterdam

Foto: KNA

Az örök élet kérdése

Vigasztalanok lennénk, ha azt állítanánk, hogy Isten megteremtette a világot, eljött közénk, és szeret bennünket, ám a halállal mindennek vége, utána nincs semmi – ahogyan az ateisták gondolják.

Az sem vigasztalna bennünket, ha valamiképpen tovább élnénk, mintegy föloldódnánk a nirvánában, ahogyan a hinduk, illetve a buddhisták hiszik.

Felmerül a kérdés: mit ér Isten szeretete, ha az ember a halálban visszazuhan a semmibe?

Hitünk szerint senki sem hullik vissza a semmibe. Isten minden embert vár az örök életben.

Az ember maga dönti el, akar-e találkozni Istennel. Dönthet úgy is, hogy nem akarja ezt a találkozást, megmaradt halálos bűnében, és kizárja magát az Istennel való örök közösségből.

A halál kérdése

Mindenki tudja, hogy egyszer meg kell halnia. A kérdés az: hogyan. A halálnak látszólag számos fajtája van. Lényegileg azonban ugyanaz minden ember esetében; nincs olyan, hogy valaki „kevésbé” vagy „jobban” halott. A halál az halál. Félve tesszük fel a kérdést: mi lesz velünk a halál után? A testünk természetesen elbomlik. De nem marad meg belőlünk valami? És ha igen: mi? És mi lesz vele? Az egóm az, a szívem, a lelkem? És mi történik a lelkemmel, vagyis velem? Van valami, amiben reménykedhetünk?

Sokan úgy gondolják, hogy a halállal mindennek vége, az enyészeté leszünk. A bűnösök éppúgy, akár a szentek. Kár reménykedni bármiben is, a halál után nincs semmi.

„Hogy ateista-e, az majd később derül ki. Egy orvos mondta, hogy a halálos ágyán hirtelen mindenki katolikus lesz. Magam is láttam, hogy sírt egy ateista, amikor kórházba vitték. Bizony: csak az utolsó métereken derül ki, hogy tényleg ateisták vagyunk-e”

(Harald Schmidt német televíziós műsorvezető).

Mindenkit legyőz a halál: a legnagyobb zseniket, a leggazdagabbakat és a leghatalmasabbakat, egyaránt. Egyetlen kivétel van: Jézus Krisztus. Ő is meghalt, azonban legyőzte a halált, feltámadt a sírból, és örökké él.

Halálunk órája

A halál bekövetkezhet fájdalmasan vagy fájdalom nélkül; betegség, baleset vagy előrehaladott életkor miatt, esetleg erőszak révén. De hogyan beszélhetünk jó és rossz halálról?

A jó halál

A keresztények már gyermekkoruktól imádkoznak a jó halál kegyelméért. Ezt kérjük

Beerdigung Papst Johannes Paul II., 2003.

Foto: KNA

minden Üdvözlégy elmondásakor is: „Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján.”

Az részesül a jó halál kegyelmében, aki kien-
gesztelődik Istennel, és a szentségek – szent-
gyónás, áldozás, betegek kenete – által készül
az Istennel való találkozásra.

*„Halála pillanatában az égre emelte tekinte-
tét, mosoly futott át az arcán, és örömtől
ragyogó arccal mondta az ágya mellett álló
feleségének és három lányának: »Itt van
Jézus. Most mennem kell. Isten veletek!«
Aztán meghalt.” (Erik Moerstad norvég teológus írta
apósa haláláról)*

A rossz halál

„A legnagyobb veszély azok számára, akik
haláluk óráján nem engesztelődnek ki Istennel,
a kétségbeesés” – mondja Sienai Szent
Katalin. Úgy menekülhetnek meg, ha Isten
irgalmasságához fordulnak, mert hatalmas-
sabb, mint bármely bűn, amit az ember elkö-
vethet.

*Voltaire, a nagy egyházgyűlölő halálos ágyán
papért rimázkodott, ám ateista barátai nem
teljesítették kérését. A filozófusnak kétségek
között hányódva kellett meghalnia.
Szaddám Huszein iraki diktátornak ezek vol-
tak az utolsó szavai kivégzése előtt: „Menje-
tek a pokolba!”*

Megváltó halál?

Jobb lenne, ha nem halnánk meg? XVI. Bene-
dek pápa a reményről írt enciklikájában egy
különös dologra hívja fel a figyelmet: „...a
halál megszüntetése vagy gyakorlatilag korlát-
lan elodázása a földet és az emberiséget lehe-
tetlen helyzetbe hozná, és az egyes emberek
nek sem volna jótétemény” (*Spe salvi*... 11).
Az emberek félnek a haláltól, minden erejük-
kel küzdenek ellene, ugyanakkor addigi élete
örökké való folytatását senki sem kívánja,
hiszen az rettentő unalmas és elviselhetetlen

volna. Ebből a nézőpontból a halál megváltás.
Ezt állítja az egyház is. Persze, bekövetkezhet
túl korán, és lehet szörnyen fájdalmas; de a
végtelen földi létehez képest a halál jó. Az élet
végével szembesülve, újra azzal a kérdéssel
találkozunk, hogy mi az egész értelme, hol
van Isten szeretete?

A boldogság utáni vágy

Valójában mit akarnak az emberek? Nem
akarnak örökké e világban élni, de meghalni
sem akarnak. Szent Ágoston szerint: „...való-
jában egy dolgot akarunk: boldog életet.
Vagyis: olyan életet, amiben csak boldogság
van. Csak ezért imádkozunk.” Ezt mindenki
érti, hiszen senki sem akar szándékosan bol-
dogtalan lenni.

Felmerül a következő kérdés: mi az a nagy
boldogság, amire mindennél jobban vágyó-
dunk?

Detail aus dem Jüngsten Gericht von Michelangelo
in der Sixtinischen Kapelle

Foto: KNA

A szeretet utáni vágy

Természetesen a szenvedés hiánya is a boldogsághoz tartozhat, de ez kevés. A boldogság nem a wellnesshétvégékben, egzotikus utazásokban, tévésorozatokban vagy számítógépes játékokban rejlik. A sport és az evés sem az örök boldogság. A gazdagság, a jólét, az élvezetek, mind elmúlnak, kellemetlenné, sőt taszítóvá válnak. Sok gazdag ember van, aki mindent megengedhet magának, mégis boldogtalanul és kétségek közt hal meg.

Valójában minden ember tudja, mi okoz valódi boldogságot: a szeretet. Hiszen az ember Isten képmása, Isten pedig szeretet. Vagyis a szeretet az ember beteljesülése, ez a boldogság.

Nyugtalan a mi szívünk...

Tisztáznunk kell, hogy kire irányul és milyen az a szeretet, amelyiknek beteljesedése nem hagy úrt maga után. Megelégedhetünk-e pusztán emberek, netán állatok szeretetével? Ha valakit nagyon szeretünk, egészen életünk végéig, még akkor is marad bennünk valami megmagyarázhatatlan nyugtalanság.

...amíg meg nem nyugszik benned, Istenünk

Az egyház tanítása szerint: az ember csak Istent szeretve találja meg a teljes és örök boldogságot. E szeretet nélkül az ember nyugtalan marad, és továbbra is a nagyobb boldogságot keresi.

„Nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik benned, Istenünk”, írja Szent Ágoston, megfejtve a titkot, mire irányul az ember vágya.

Milyen választ adhatunk a halál kérdésére? Életünk végén, a halál órájában Isten vár minket. Ahogyan a tékozló fiúról szóló

példabeszédben olvashatjuk: az apa várja fiát, lesi, mikor érkezik, és amikor meglátja, elébe szalad. Nehéz elképzelnünk, de valahogy így vár bennünket Isten, hitünk szerint.

„Múltak az éveim. Hova megyünk innen? Mikor katolikus lettem, összeszedtem a dolgaimat. Attól kezdve csak arra tudtam gondolni, hogy lelkem igazi otthona a mennyben van. A mennyben, mely megkeresztelkedésem óta előttem is nyitva áll.” (Roy Schoeman)

Katholischer Glaube auf dem Grabstein! (St. Koloman bei Salzburg)
Foto: Privat

A Biblia és az egyház tanítása

A halál a lélek és a test különválása. A test elenyészik, a lélek tovább él. Ha az ember – akár élete utolsó pillanatában – Isten mellett dönt, akkor Ő várja, és az ember belép az

örök boldogságba. Ezt a boldogságot, hogy az ember Istennel lehet, nevezik a keresztyeny mennyországnak.

„Óriási tévedés azt gondolni, hogy a halottak elhagynak bennünket. Nem: örökké boldogan élnek, ugyanakkor közel vannak hozzánk. Csodálatos átalakuláson mennek keresztül, de ez semmit sem vesz el a szeretetükből. A halál a jó emberek számára átmenet a fénybe és a szeretetbe.” (Egy idős pap gondolatai)

A mennyország

A hitetlen emberek azt gondolják, hogy nem létezik túlvilág vagy mennyország. A hívők a halál utáni élettel kapcsolatban Jézusra, a Szentírásra és az egyház tanítására hagyatkoznak. Nem tudnak mindent a túlvilágról, de eleget tudnak róla ahhoz, hogy örömmel vágyakozzanak rá.

Jézus így szólt a jobb latorhoz: „Bizony, mondom neked: még ma velem leszel a paradicsomban!” (Lk 23,43). Nem magyarázta el neki, mi a mennyország, mert biztos volt benne, hogy a másik tudja, miről beszél.

A mennyországot nem lehet elképzelni, nem készült róla reklámfelvétel. A Biblia is képekben beszél róla: menyegzőhöz, lakomához, az otthonhoz hasonlítja; „mennyei Jeruzsálemről” beszél.

„Mi mindent megtennének az emberek, hogy új életet kezdjenek, ha ismernék az örökkévalóságot.” (Jácinta, az egyik fatimai látnok)

Alfred Delp, a náci által gyűlölt és üldözött jezsuita atya kivégzése előtt ezt mondta az őt meglátogató papnak: „Egy órán belül többet fogok tudni, mint ön.”

Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön

Csak keresztyenyek vagy csak katolikusok jutnak a mennybe? Nem.

Az Újszövetség néhány szövegrésze erre enged következtetni. Például: „Menjete el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkezesztelkedik, üdvözl, aki nem hisz, az elkárhozik” (Mk 16,15–16). E bibliai szövegek alapján a keresztyenyek hosszú évszázadokig azt gondolták, hogy csak ők juthatnak el Isten örök boldogságába.

Csak később figyeltek fel arra, hogy olyan helyek is vannak az Újszövetségben, melyek éppen az ellenkezőjét bizonyítják: „Istenünk (...) azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,3–4). „Az élő Isten (...) minden embernek üdvözítője, kivált a hívőnek” (1Tim 4,10).

Hogyan hangolhatjuk össze a látszólag egymásnak ellentmondó állításokat? A Márk-evangéliumból idézett részlet azokhoz az emberekhez szól, akik hallották az apostolok vagy követők igehirdetését. Miután a keresztyenség igen gyorsan elterjedt a Római Birodalom területén, sokan – naiv módon – azt hitték, hogy immár a Föld minden népe hallott az evangéliumról.

Az első nagy megrázkódtatást az új világ felfedezése okozta a XV. században.

A XIX. században felismerték, hogy még a keresztyen közegben felnőtt emberek között is vannak olyanok, akik hallották ugyan a krisztusi örömhírt, de kedvezőtlen életkörülményeik vagy az evangélium eltorzítása miatt nem tudják megérteni és követni. Lelki értelemben voltaképpen „Krisztus előtti” állapotban vannak, és erről nem vagy csak részben tehetnek.

Rájuk vonatkozhat az, amit Jézus az utolsó ítéletről szóló beszédében mond: „Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 25,40).

A II. vatikáni zsinat tanítása

A zsinat *Lumen gentium*... (a továbbiakban LG) kezdetű konstitúciójában leszögezi: „...a földön vándorló egyház szükséges az üdvösséghez. Mert egyedül Krisztus a közvetítő és az üdvösség útja, aki az Ő testében – ami az egyház – jelenik meg számunkra; Ő maga pedig, kifejezetten hangsúlyozva a hit és a keresztség szükséges voltát (vö. Mk 16,16; Jn 3,5), egyúttal az egyház szükségességét is megerősítette, melybe a keresztségen mint ajtón át lépnek be az emberek” (LG 14).

Az egyház megkülönbözteti:

- a katolikus egyházban keresztelteket, akik teljes közösségben vannak az egyházzal;
- a katekuménokat és a nem katolikus keresztényeket, akik szorosan kötődnek az egyházhoz, és akiket inkább az egyházon belülnek tekintünk;
- a zsidóságot, Isten választott népét;
- a nem zsidó-keresztény vallásokhoz és világnézeti irányzatokhoz tartozókat, akik „különböző módokon vannak Isten népéhez rendelve”. „Akik ugyanis Krisztus evangéliumát és az ő egyházát önhibájukon kívül nem ismerik, de őszinte szívvel keresik Istent, és a kegyelem hatására teljesítik a lelkiismeretük szavában fölsímt akaratát, elnyerhetik az örök üdvösséget” (LG 16).
- Természetesen minden emberre vonatkozik, hogy „nem üdvözülhetnek azok (...), akik tudják ugyan, hogy Isten Jézus Krisztus által az üdvösség szükséges intézményének alapította meg a katolikus egyházat, mégsem akarnak belépni oda vagy megmaradni benne” (LG 14).

Katolikus kiváltság?

Második eljövételével és az utolsó ítélettel kapcsolatban mondta Jézus: „Az a szolga, aki ismeri ura akaratát, de nem áll készen, hogy akarata szerint járjon el, sok verést kap. Aki azonban nem ismeri s így tesz olyat, amiért

büntetést érdemel, csak kevés verést kap. Mert aki sokat kapott, attól sokat követelnek, és akire sokat bíztak, attól annál többet kívánnak” (Lk 12,47–48).

Ebből kiindulva tanítja a II. vatikáni zsinat, hogy „nem üdvözül, aki beépül ugyan az egyházba, de nem tart ki a szeretetben, és így »teste szerint« az egyház kebelében marad, »szíve szerint« azonban nem” (LG 14).

Grabkreuz mit dem Auferstandenen (Windischgarsten, OÖ)

Foto: Privat

Az egyház tagjainak tudatosítaniuk kell, hogy „kiváltságos helyzetüket nem saját érdemeiknek, hanem Krisztus különös kegyelmének kell tulajdonítaniuk; s ha nem válaszolnak rá gondolattal, szóval és cselekedettel, nemcsak, hogy nem üdvözülnek, hanem szigorúbb ítélet alá is esnek” (LG 14).

A mennyország – az irgalom ünnepe

Ha átgondoljuk a fentieket, megrémülhetünk: ha ez így van, legtöbbször bizonyosan elkárhoznak, mivel legtöbb ember – akár keresztény, akár pogány – bizonyos elkövetés olyan bűnök, melyeket a Biblia és a keresztény hagyomány súlyosnak minősít, és így kizárja magát az üdvösségből. Ráadásul nagyon kevesen jutnak el odáig, hogy haláluk előtt megbánják bűneiket, ahogyan a jobb látortette a keresztén.

És mégis van remény. Minthogy korántsem mindig vétkezik szubjektív szempontból súlyosan az, aki objektív szempontból megítélve súlyos bűnt követ el. Vagy azért, mert akadályozzák szabad akarátában, vagy azért, mert nehezen vagy egyáltalán nem tudja megítélni tettének súlyát. Ez érvényes sok esetben pszichés betegekre és azokra, akik kényszer hatására cselekszenek.

Az okok általában a gyermekkorban kerecsendők.

- Akinek az apja vagy a mostohaapja folyamatosan iszik, szidja és veri a feleségét és gyermekeit, az meglehetősen nehezen tudja Istent mint szerető Atyát elképzelni, akiben megbízhat.
- Aki otthon azt tapasztalja, hogy szülei folyamatosan váltogatják partnereiket, állandóan kiabálnak egymással, és beszélgetés helyett egész nap megy a tévé, az speciális segítség nélkül nem lesz képes arra, hogy szeretettel és megértéssel forduljon embertársai felé.
- Aki csak azt hallja szüleitől, hogy minden a pénz és az élvezetek körül forog, az nagy valószínűséggel nem lesz irgalmas másokkal szemben, és képtelen lesz a lemondásra.
- A jó módú, rendes családokban is előfordulhat, hogy a tetszetős látszat rejtőzködő önzést vagy a Biblia és az egyház tanításával szöges ellentétben álló erkölcsi hozzáállást takar.

A környezetnek, az iskolának és a médiának a gyerekekre gyakorolt hatása erősítheti a lelkiismereti fogyatékoságot. Sok ember úgy követ el bűnt, hogy alig van vagy egyáltalán nincs bűntudata, és téves lelkiismerete miatt bizonyos dolgokat megengedettnek vagy csupán bocsánatos bűnek tekint.

Mindenkiben megszólal a lelkiismeret hangja; segít, hogy észrevegyük és kiiktassuk az életünkben a környezet hazugságait és káros hatásait. Erkölcsi kötelességünk, hogy ha a lelkiismeretünk jelez valamivel kapcsolatban, akkor alaposan utánajárjunk, tüzetesen megvizsgáljuk.

Isten irgalma egész életünkben körülvesz bennünket. Nagy meglepetés lesz majd a túlvilágon azt látnunk, hogy kik találták meg a helyes utat. Bizonyosan ámulunk és bámulunk majd, ki mindenkinek kegyelmezett meg Isten. A mennyország az irgalom ünnepe lesz.

Isten igazságos ítélete

Mindegy, mit tettünk és mit nem tettünk; bűnös és áldozata békésen él majd egymás mellett örökkön-örökké, mintha mi sem történt volna? Nem, a Szentírás egyértelműen fogalmaz: az ítéletkor Isten igazságot tesz a Földön. Hogy miként történik majd, és hogy milyen Isten igazságossága, azt nem tudjuk. De biztos, hogy megvalósul.

A végső megtisztulás: a purgatórium (tisztító tűz)

„Akik Isten kegyelmében és barátságában halnak meg, de még nem tökéletesen tiszták, örök üdvösségüket illetően ugyan biztonságban vannak, de a halál után tisztuláson mennek át, hogy elnyerjék azt a szentséget, melyre szükségük van, hogy beléphessenek a mennyország örömébe” (KEK 1030). Szent Pál „tűz általi” megmenekülésről beszél (vö. 1Kor 3,15); ebből fakadóan a végső tisztulást valamiféle tűznek képelték el, és így is ábrázolták a művészi alkotásokon.

De elképzelhetjük úgy is, mint jéghideg, frissítő és tisztító fürdőt. Bárhog is lesz: e megtisztulásban egyszerre lesz jelen a bűnök miatt érzett szomorúság és a ránk váró menyország öröme. A megmenekülés a Krisztussal való „találkozás fájdalmában történik, melynek során létünk tisztátalansága és

„Mondhatjuk: »Legyen meg a te akaratod.« De azt is mondhatjuk: »Ne legyen meg a te akaratod.« Szabad akaratunk megnyílhat a mennyország felé, de a pokol kapuja is lehet.” (Paul Evdokimov)

Wasser statt Feuer?

betegsége nyilvánvalóvá válik. Az ő tekintete, az ő szívének érintése meggyógyít bizonyos fájdalmas átváltoztatásban, mintegy »tűz által«. De ez a fájdalom boldog, amelyben az ő szeretetének szent hatalma lángként átjár bennünket, úgy, hogy végre teljesen önmagunk, s ezáltal teljesen Istenéi leszünk” (XVI. Benedek pápa: *Spe salvi...* 47).

A pokol: örökre elszakítva Istentől

A poklóról szóló tanítás szerint az ember képes arra, hogy életében elszakadjon Istentől, és örökre meg akarjon maradni ebben az állapotban. A pokol tehát a magunk akarta elszakítottság Istentől. Mindig voltak és mindig vannak olyan emberek, akik szinte kézzelfoghatóvá teszik számunkra a poklot: Hitler, Sztálin és mások, akikről talán kevesebbet tudunk, de ugyanolyan gonoszok voltak.

Köztes állapot és végállapot

A Hiszekegyben megvalljuk, hogy Jézus „alászállt a poklokra”. Ez azt jelenti, hogy Jézus lelke a keresztre feszítés és a temetés után alászállt a holtak birodalmába, hogy minden idők elhunyt igazait az Atya dicsőségébe vezesse. Magával vitte a jobb latort is, akit a kereszten oldozott fel. A harmadik nap hajnalán testetül-lelekestül feltámadt.

Minden halott számára adódik valamiféle „köztes idő”, mely a személyes halál és az idők végezetén történő feltámadás között „telik el”, amikor Jézus újra eljön ítélni a világot; ez az utolsó, nagy, közös ítélet dönti el végérvényesen a mennybe vagy pokolba jutás kérdését.

A nagy várakozás

A Szentírásban csak kevés szó esik a halál és a végítélet közti állapotról. Az első keresztények azt hitték, hogy Krisztus második eljövetele még az ő életükben megtörténik.

Felmerül a kérdés, hogy ha minden ember, aki Krisztus dicsőséges visszatérése előtt hal meg, már halálakor külön ítélet alá esik, miért lesz szükség egyetemes ítéletre az idők végezetén.

Minden bizonnyal azért, hogy az emberek tettei és szándékai nyilvánvalóvá váljanak a többi ember számára, de legalábbis azok számára, akikkel dolguk volt földi életük során. Ám nem lesznek csípős megjegyzések, hiszen mindenki magával lesz elfoglalva.

A külön ítélet és a közös végítélet

Közvetlenül a halálunk után Isten előtt meglátjuk egész valónkat, ezt nevezzük személyes vagy külön ítéletnek. Az egyetemes ítélet Krisztus második, dicsőséges eljövetelekor történik.

Jézus Krisztus második, dicsőséges eljövetele

Lehet, hogy csak sok ezer vagy sok millió év múlva, de a világ vége, bolygónk lakhatatlanná válása a tudomány szerint előbb-utóbb bekövetkezik.

Ez különösebben nem foglalkoztatja az embereket. De az is lehet, hogy önmagát pusztítja el az emberiség a fogamzásgátlás, az abortusz, a háborúk által; tönkreteszi, levegőbe röpíti, vagy sivár pusztasággá teszi a Földet. Vagy időben észhez tér.

MIT MOND MINDERRŐL A HITÜNK?

Az egyház az életet szolgálja, és ragaszkodik azokhoz a törvényekhez, melyek az életet biztosítják.

Ám a keresztények nem próbálják megtudni a Szentírásból, hogy mikor lesz a világ vége. Arra sem tesznek kísérletet, hogy leírják, hogyan történik majd.

Ami valóban fontos a mindenkori keresztények számára: Jézus második eljövetele „hatalomban és dicsóságban” (vö. Mt 24,30). Mikor az utolsó ítéletről gondolkodunk, Jézus figyelmeztetéseit és ígéreteit kell szem előtt tartanunk:

„Virrasszatok hát és imádkozzatok szüntelenül, hogy (...) megállhassatok az Emberfiának színe előtt” (Lk 21,36).

„Vigyázzatok, nehogy elnehezdedjék szívetek a mámorban, a tobzódásban, meg az élet gondjaiban, és készületlenül érjen benneteket az a nap” (Lk 21,34).

„Amikor ez teljesedésbe kezd menni, nézzetek fel, és emeljétek föl fejetekeket, mert elérkezett megváltásotok ideje” (Lk 21,28).

41. Jó vagy rossz a halál?

Egyszerre mindkettő. Természetesen rossz, ezt nem is kell magyarázni, ugyanakkor valami jó is van benne. Senki sem kívánja ugyanis, hogy földi élete örökké tartson.

42. Létezik-e a tisztítótűz?

Igen, létezik, de helyesen kell értenünk. A tisztítótűz lényege voltaképpen pozitív: azoknak, akik nem jutottak el az életszentségre, szükségük van még némi tisztulásra, hogy képesek legyenek arra, hogy együtt legyenek Istennel.

43. Hol van a mennyország, a tisztítótűz és a pokol?

A Bibliában nem esik erről szó, az egyház sem beszél erről.

15 Akik gyűlölik Istent: ateizmus egykor és ma

London: Bus mit dem atheistischen Slogan von R. Dawkins (rechts)

Foto: KNA

Közvetlen lázadás Isten ellen

Már a Teremtés könyvében is szerepel, hogy az ember ellenszegült Isten parancsának, és a „kígyóra” hallgatott. Ez a történet nem a különleges és ezért „tiltott” gyümölcsről szól, hanem a kígyó ígéretéről: „amely napon abból esztek, szemetek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat” (Ter 3,5). Ádám tettének éppen

ellenkező következménye lett: az ember nem lett olyan, mint Isten; a jó és a rossz kérdésében gyakran tévútra jut, és olyan erkölcsöt fabrikált magának, amely tulajdonképpen erkölcstelenség.

VALÓBAN LÉTEZIK AZ ÖRDÖG?

„Lehetséges-e úgy szemlélni az emberiség történelmét, hogy nem hiszünk az ördögben?” (Vlagyimir Szolovjov orosz filozófus)

Részlet Jean-Marie Lustiger bíboros, párizsi érsek és egy újságíró beszélgetéséből:

- Bíboros úr, hisz ön az ördög létezésében?
- Igen, hiszek benne.
- Ma, amikor a tudomány ilyen nagyszerű eredményeket mutat fel?
- Igen, továbbra is hiszek az ördögben.
- Talán látta is már az ördögöt?
- Igen, láttam.
- És mégis hol?
- Dachauban, Auschwitzban, Birkenauban. Ezen a ponton elnémult a riporter.

Újra meg újra megismétlődnek a következő történetek:

- Az emberek Isten nélkül, sőt Isten ellenében alakítják saját életüket és politikai rendszereiket, ám az eredmény „Bábel”, „zűrzavar”, összevisszaság (vö. Ter 11,1–9).

Turmbau zu Babel, Brueghel

Foto: KNA

- Többre tartják saját terveiket Isten hívó szavánál (vö. Jézus példabeszéde a királyi menyegzőről: Mt 22,1–14).
- Arra töreksenek, hogy mindazt, amit Isten rájuk bízott, kisajátítsák, és kiüzzék belőle Istent (Példabeszéd a gyilkos szőlőművesekről: Mt 21,33–46).

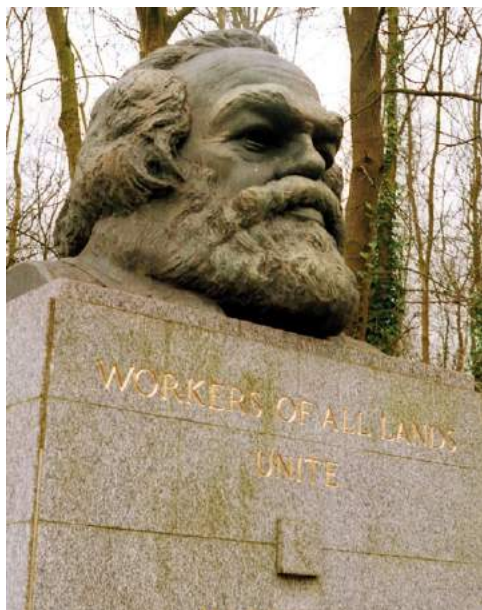
Néhány helyen még drámaibban fogalmazza meg a Biblia az ember örök lázadását és Isten végső győzelmét:

- Az egyik oldalon az asszony áll, fején tizenkét csillagból álló korona; az egyház képe ez, és Máriaé, aki igent mondott Isten akaratára, és világra szülte Jézust. Vele és fiával szemben megjelenik a sárkány, hogy elnyelje a gyermeket, de az angyalokkal vívott harcban végérvényesen alulmarad (vö. Jel 12).
- Az Isten ellen lázadó gonoszt a Biblia gyakran Antikrisztusnak vagy ellenségnek nevezi, aki tévútra vezeti az embereket, és istennek adja ki magát. Ki az Antikrisztus? János „sok Antikrisztusról” beszél, gondolhatunk itt a történelem nagy gonosztevőire, például Hitlerre vagy Sztálinra. Az ellenség „mindenek fölé emelkedik, amit Istennek és szentnek neveznek. Sőt, Isten templomában foglal majd helyet, és istennek akar látszani”. (2Tessz 2,4)

Vlagyimir Szolovjov *Az Antikrisztus története* című híres könyvében megkísérelte lefesteni az ellenséget. Tehetséges uralkodóként ábrázolja, aki látszólag az emberek üdvösségeért fáradozik, valójában azonban rabszolgasorba dönt mindenkit. Kezdetben a keresztényeknek kedvében jár, de látszólagos politikai korrektségének tényleges célja, hogy felfalja őket, ahogy mindenki mást.

A könyv utolsó, drámai vitájában János szta-recet, II. Péter pápát és Pauli professzort állítja szembe az antikrisztuscászárral:

„Szomorú hangon szólt hozzájuk a császár: »Mit tehettek még értetek? Olyan furcsák vagytok! Mit akartok tőlem? Mondjátok el magatok, ti, keresztények, akiket elhagyott a többség és vezetőik, és akiket elítél a közgondolkodás: mi számotokra a legfontosabb a kereszténységben?» János sztarc erre fölemelkedett, mint egy hófehér gyertya, és szelíd hangon így válaszolt: »Felséges úr! Számunkra a kereszténységben maga Krisztus a legdrágább. Ő maga és mindaz, ami tőle jön, mivel tudjuk, hogy benne lakik az Istenség egész teljessége.»

K. Marx

Foto: KNA

J. Stalin

Foto: KNA

Közvetett lázadás az Isten ellen

A bibliai bűnbeesés-történet újra és újra megismétlődik a történelem folyamán. De bármennyire is gyűlöli valaki Istent, nem támadhat rá közvetlenül. Egy lehetőség marad: Isten helyett mindazt támadni, ami Istenhez tartozik, vagy ami rá emlékeztet:

- ide tartoznak a választott nép, a zsidóság elleni támadások, a pogromok és a holokauszt;
- ide sorolhatók a keresztényüldözések, az Isten újszövetségi népe ellen irányuló támadások;
- ide tartoznak Isten képmása, az ember elleni támadások. Régen sokszor mutatnak be emberáldozatot, és végeztek kegyetlen kivégzési szertartásokat. Mind a mai napig történnek tömeggyilkosságok, mint például az örmény népirtás vagy a kommunizmus több millió áldozatot követelő pusztításai. Napjaink népirtása az abortusz.

Minden ártatlanul megölt emberre vonatkozik:

„...amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40) Vagyis: minden gyilkosság Krisztus-gyilkosság!

„Mikor egy ember sérül, minden ember vele együtt sérül.” (Abraham Heschel rabbi)

„Bárhol is gázoljanak bele az emberi méltóságba, minden ember méltóságába gázolnak.” (Dietrich von Hildebrand katolikus filozófus)

- Az Isten képmására teremtett emberrel szembeni támadásnak minősülnek azok az ideológiák is, melyek az ember Isten alkotta természete ellen irányulnak. Képviselőik „új embert” akarnak formálni. Tagadják a házasság és a család intézményének létjogosultságát, és helyette inkább az együttélés különböző változatait akarják bevezetni. Úgy tesznek, mintha nem két nem létezne, hanem többféle. A genderideológia hívei szerint minden

embernek joga van eldönteni, hogy melyik nemhez akar tartozni.

- A teremtett világ önkényes pusztítása is Isten elleni lázadásnak tekinthető: „Mert a teremtmények nagyságából és szépségéből összehasonlítás útján meg lehet ismer- ni teremítőjüket” (Bölcs 13,5).

Az erőszakos ateizmus

Az ateizmus mai formája a XVIII–XIX. században keletkezett Európában. Sokan gyakorlati, néma ateista van, aki úgy véli – és ennek csendesen hangot is adnéha –, hogy Isten nem vagy valószínűleg nem létezik, és ennek megfelelően is él. Valójában teljesen mindegy számukra, van-e Isten, vagy nincs. Szerintük kínos Istenről beszélni, és úgy gondolják, hogy komoly emberek számára Isten nem téma.

Minél inkább meggyőződésükké válik, hogy Isten zavarja az életüket, annál erőszakosabbá válnak az ateisták. Nagy kérdés azonban, hogy miként tudja Isten megzavarni az életüket, ha szerintük egyáltalán nem is létezik.

Ateista alaptételek:

- Minden vallás alapja a félelem, mely elnyomja az embert, és akadályozza a gondolkodásban. (Richard Dawkins)
- Minden vallás hajlik az erőszakosságra.
- Hogy élvezhessük az életet, meg kell való- sítanunk a magunk paradicsomát. Isten parancsolatai azonban elrontják az örö- münket.
- A vallás kábítószer, mely álomba ringat, és gátolja, hogy az emberek javítsanak élet- körülményeiken. (Karl Marx)
- Isten zsarnok. (Elie Wiesel)
- Ha Isten létezne, az ember semmi volna. (Sartre)

Richard Dawkins, Az isteni téveszme című könyv szerzője és harcostársai arra törekse- nek, hogy gyökerestül kiirtsák az istenhitet. Kiindulópontjuk a 2001. szeptember 11-ei merénylet, melynek során terroristák repülő- gépeket vezettek a World Trade Center iker- tornyaiba New Yorkban. Az elkövetők vallási fanatikusok voltak. Dawkinsék következteté- se szerint: mivel minden vallás magában hordja az efféle fanatizmus csíráit, ezért min- det ki kell irtani; minthogy a vallásosság a vakhiten alapul, legkönnyebben a tudomá- nyok segítségével lehet lerombolni, és ami- kor majd elpusztulnak a vallások, ők előáll- nak egy új, ateista erkölccsel.

Dawkins nemcsak Istent gyűlöli, hanem mind- azokat, akik ellentmondanak neki. 2008-ban ezt írta honlapján John Lennoxról, aki az evo- lúció kapcsán neki ellentmondó, hívő állás- pontot fogalmazott meg: „John Lennoxot fej- be kéne löni!”

New York: Zerstörung des World Trade Centers, 11. September 2001
Foto: KNA

Isten gyűlölete

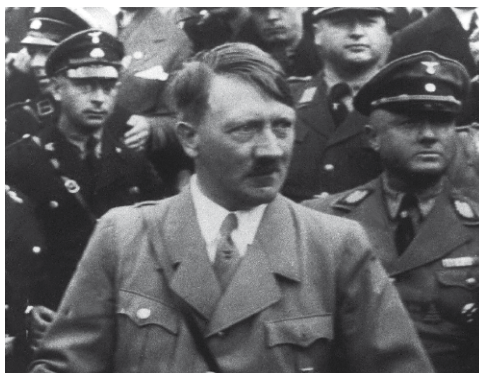
A legtöbb ateista számára Isten elutasítása nem egyszerűen hit vagy hitetlenség kérdése, hanem Istenre irányuló, mélységes gyűlölettel kapcsolódik össze. Számukra másodlagos, hogy létezik-e Isten, vagy sem. Sőt valamiféle homályos sejtelen azt súgja nekik, hogy Isten mégiscsak létezik, hiszen hogyan lehetne akkor gyűlölni, ha valóban meg volnánk róla győződve arról, hogy nem létezik.

- A párizsi kommünár, Flourende mondta 1871-ben: „A mi ellenségünk Isten. Isten gyűlölete a bölcsesség kezdete.”

A kommünárok párizsi forradalmárok voltak, akik 1871 márciusa és májusa között szocialista kormányzást akartak bevezetni a francia fővárosban. Mozgalmuk véres harcokba torkollott, melyek során mintegy harmincezer ember vesztette életét.

- Karl Marx ifjúkorában még keresztény volt; később azonban ilyen gondolatokat fogalmazott meg: „Szeretnék bosszút állni azon, aki odafent uralkodik.” Vagy: „Megvetéssel dobom kesztyűmet a világ arcába, és ennek a törpe óriásnak az összeomlása nem fogja kioltani gyűlöletemet. Aztán majd istenként és diadalmasan vonulok végig a világ romjain, és mivel szavaim hatékonyak bizonyultak, a Teremtőhöz hasonlóan érzem majd magam.”
- Friedrich Engels, Marx harcostársa a következőket írta: „Ez már nem pusztán hűvös közömbösség az Úr iránt, hanem nyílt, bevallott gyűlölet.”
- Lenin: „Harcolnunk kell a vallás ellen, ez a materializmus alapja.” Miért? Mert a vallás rossz, árt az emberiségnek. „A vallás egyfajta szellemi pálinka, melybe a töke rabszolgái emberi ábrázatukat és egy félig-meddig emberhez méltó élet iránti igényüket fojtják.”
- Marx szerint a vallás „a nép ópiuma”, mely a kizsákmányolók érdekeit szolgálja.

- Egy szovjet kommunista újságban ez állt: „Nem a hívők és nem a papok ellen harcolunk. Isten ellen harcolunk, hogy megfosszuk a hívektől.” Egy másik beszámoló még jobban megvilágíthatja ennek értelmét. Egy papot kínzással próbálták rábírní arra, hogy tagadja meg hitét, mondván: „Ha mi megölünk benneteket, keresztényeket, a mennybe juttok. De nem akarjuk, hogy megkapjátok a vértanúk koronáját. Először tagadjátok meg Istent, hogy aztán a pokolba kerüljete.”
- Alekszandr Szolzsenyicin egyik írásában az istengyűlölet egy példájáról olvashatunk: a szovjet belügyi népbiztos, Jagoda egyik kedvenc hobbija az volt, hogy Jézus, Szűz Mária és a szentek képeire lövöldözött.
- Hitler és követői is gyűlölték Istent. Képmutató módon Istenről beszéltek, valójában azonban arra törekedtek, hogy mindenkit kiirtsanak, aki hisz Istenben, elsőként a zsidókat, majd az áhított végső győzelem után a keresztényeket is: „Véget vetünk az emberiség nagy tévedésének. A Sínai-hegy kőtáblái érvényüket veszítették. A lelkiismeret a zsidók találmánya.”

Adolf Hitler

Foto: KNA

„Remélem, hogy az egész német katolicizmusnak, mely a nemzetiszocializmus legnagyobb ellensége, meg tudjuk adni a kegyelemdőfést.” (Alfred Rosenberg, a nemzetiszocializmus egyik fő ideológusa)

„Előre, bajtársak, akasszátok fel a zsidókat, üssétek agyon a csuhásokat!” (felhívás bécsi újságok lapjain 1938-ból)

„Talán nem tudja, hogy Führerünk megesküdtött, hogy kiirt minden zsidót és minden katolikus papot?” (egy Gestapo-ügynök egy szlovén papnak)

Az istengyűlöletről már az evangéliumokban is szó esik: „Ha nem vittem volna végbe olyan tetteket közöttük, amilyeneket senki más nem vitt végbe, nem volna bűnük. De látták ezeket, mégis gyűlölnek engem is, Atyámat is” (Jn 15,24).

Ha az ateizmus pusztán hinni nem tudásból fakadna, és nem állna mögötte istengyűlölet, minden ateistának ezt kellene mondania: „Remélhetőleg igazuk van a hívőknek, és tényleg létezik Isten, aki szeret minket, megment minket az örök haláltól, és örök mennyei életet ajándékozik nekünk.” Számos ateista azonban gyűlöli Istent, és így képtelen kifejezni ennek reményét.

John Lennox oxfordi professzor, hitvalló keresztény egyszer megkérdezte egy ateista vitapartnerétől:

„Ha ön arra a meggyőződésre jutna, hogy Jézus valóban feltámadt a halálból, követné Őt?” Mire az ateista: „Nem, semmilyen körülmények között.”

Az istengyűlölethez mindig hozzákapszódik a hazugság, a valódi motivációk elfojtása és leplezése. Erre láthatunk példát már a János-evangéliumban is: „Miért törtök az életemre?” – kérdezi Jézus. Ellenségei visszakérdezek: „Te ördögtől megszállott (...), ugyan ki tör az életedre?” (Jn 7,19–20). Mások azonban megérezték, miről van szó: „Ugye, ez az, akit halálra keresnek?” (Jn 7,25).

Nem sokkal később, Lázár feltámasztása után világossá válik, hogy céljuk az, hogy elpusztítsák Jézust: „Ettől a naptól eltökélt szándékuk volt, hogy megölik” (Jn 11,53).

A sátánizmus

Nem csoda, ha a fent vázolt gondolkodás sátánizmushoz vezet, vagy éppen abból származik. Az Istent gyűlölő ateisták között számos sátánista is volt és van ma is.

A sátánizmus vallásnak adja ki magát, melynek az istengyűlölet az alapja. Hívei az ördögöt imádják, akiről úgy gondolják, hogy isteni hatalommal bír; és az a céljuk, hogy győzelemre segítsék.

■ Sztálin kezdetben álnéven írt. Álnéve – „Demonoschwili” – azt jelenti: ‘démoni’. Mintegy negyvenezer halálos ítéletet írt alá saját kezűleg.

■ Mihail Bakunyin orosz anarchista, aki Marxszal is barátságban volt, a következőket írja: „Az ördög az első szabadgondolkodó; ő a világ üdvözítője. Ő szabadította fel Ádámot, homlokára nyomva a humanitás és a szabadság pecsétjét azáltal, hogy engedetlené tette őt.”

A sátánizmus meggyalázva használja a keresztény jelképeket: szertartásain többek között fordított keresztet, templomból ellopott Szentostyát és fekete gyertyákat használ. A sátánizmus ismertetőjegyei: gyűlölet, rombolás, féktelen erkölcstelenség, állatok rituális elpusztítása, sőt szélsőséges esetben az emberöléstől sem riadnak vissza követői.

Néhányan – például rockegyüttesek – csak polgárpukkasztásból hivatkoznak az ördögre; mások pusztán kíváncsiságból érdeklődnek a sátánkultusz iránt. Azonban óvatossá kell lenni: a sötét hatalmakhoz fordulni nem ártalmatlan játék!

Az okkultizmus

A latin *occultus* szó jelentése: ‘rejtett’, ‘titkos’. Az okkultizmus szerint spiritiszta szeánszokon halottakkal lehet kapcsolatba lépni, és információkat lehet szerezni tőlük. Mivel a legtöbb okkultista jelenség teljességgel átláthatatlan,

ezzel kapcsolatban is fokozott óvatosságra van szükség – különösen azokban az esetekben, mikor az okkultizmusnak sátánizmussal fertőzött változatáról van szó. A legjobb, ha

teljesen távol tartjuk magunkat ezektől a dolgoktól. Már az Ószövetség is óva int az ehhez hasonló cselekedetektől (vö. Lev 19,31; 20,6; 1Sám 28,3).

44. Új jelenség-e a történelemben az istentagadás?

Nem, de a kifejezett istentagadás csak az utóbbi évszázadokban bontakozott ki.

45. Miben mutatkozik meg az istengyűlölet?

Mindannak üldözésében, ami Istenhez tartozik, illetve a teremtés rendjének összezavarásában.

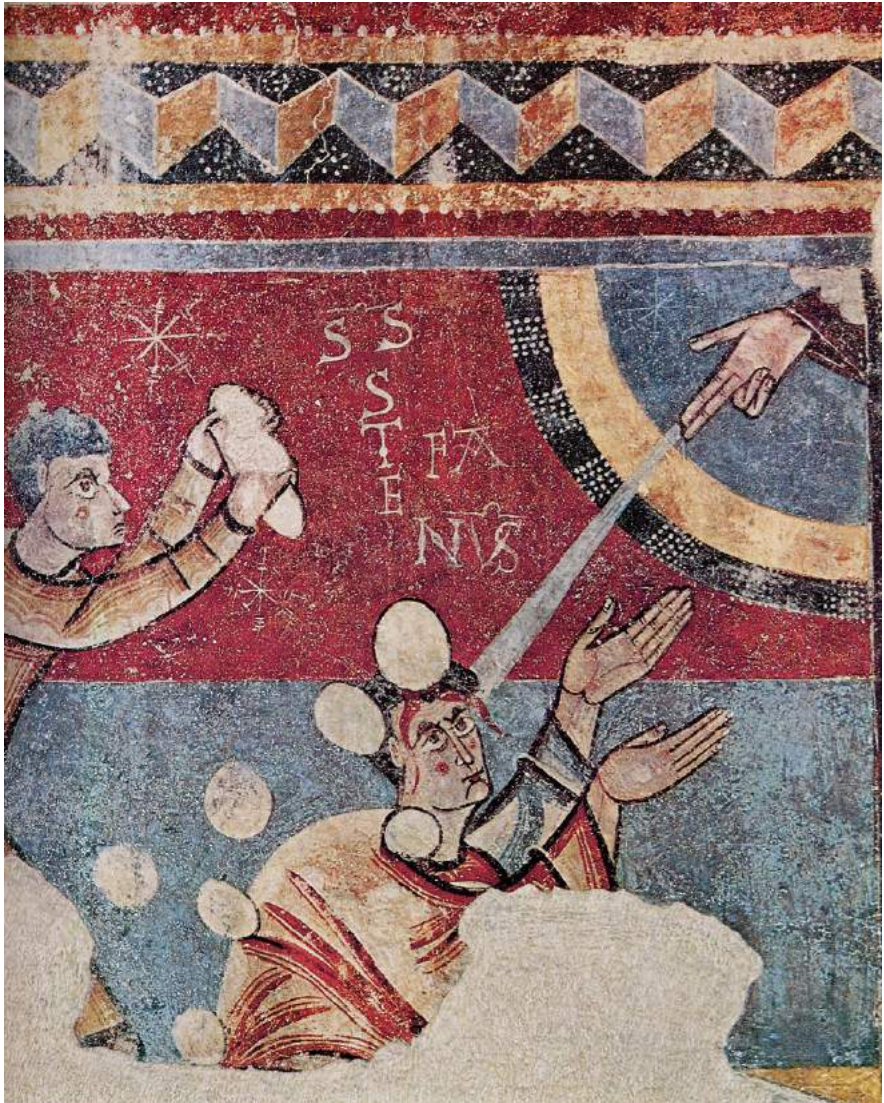
46. Vannak emberek, akik gyűlölik Istent?

Igen, a tapasztalat sajnos azt mutatja, hogy vannak.

Christus, der Herr! Mosaik in der St.-Paul-Basilika in Rom.

16 Istent üldözik egyházában – keresztényüldözés

Steinigung des hl. Stephanus, Sant Joan de Boi, Spanien.

Foto: Hirmer Verlag, München

Jézus előre megmondta követőinek: „Ha (...) engem üldöztek, titeket is üldözni fognak”, ugyanis „nem nagyobb a szolga uránál”. Az üldözés alapja a következő: „...ezt mind az én nevemért teszik veletek, mert nem ismerik azt, aki küldött engem” (Jn 15,20–21). Félnünk kell tehát? Nem! Jézus ugyanis azt is mondta tanítványainak, hogy ne féljenek azoktól, akik csak a testet tudják megölni (vö. Lk 12,4). Továbbá: „Örüljete, ha majd ez bekövetkezik, és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben. Atyáik is így bántak a prófétákkal” (Lk 6,23).

A keresztények több évszázados tapasztalata igazolja Jézus szavait: hogy az egyháznak újra és újra üldözésben lesz része a különböző országokban, még ha időnként a béke átmeneti időszakba köszönt is be.

Az első üldözések

Az első keresztényüldözésekről az Apostolok Cselekedetei számol be: „Saul még mindig lihegett a dühtől, és halállal fenyegette az Úr tanítványait. Elment a főpaphoz, s arra kérte, adjon neki ajánlólevelet a damaszkuszi zsinagógához, hogy ha talál ott embereket, férfiakat vagy nőket, akik ezt az utat követik, megkötözve Jeruzsálembe hurcolhassa őket.

Már Damaszkusz közelében járt, amikor az égből egyszerre nagy fényesség vette körül. Földre hullott és hallotta, hogy egy hang így szól hozzá: »Saul, Saul, miért üldözöl?« Erre megkérdezte: »Ki vagy, Uram?« Az folytatta: »Jézus vagyok, akit üldözöl. De állj fel és menj a városba, ott majd megmondják neked, mit kell tenned.«

Útitársainak elakadt a szavuk, mert hallották a hangot, de látni nem láttak semmit. Saul feltápáskodott a földről, kinyitotta a szemét, de nem látott. Így vezették be Damaszkuszba, kézen fogva” (ApCsel 9,1–8).

Keresztényüldözések a történelemben

- A Római Birodalom néhány császára – így Néró és Diocletianus – különös kegyetlenséggel üldözte a keresztényeket: arra is volt példa, hogy a nép szórakoztatására oroszlánok elé vetették őket; másokat elevenen égettek el.
- Számos mohamedán országban kegyetlen üldözésben van része a keresztényeknek. Egyes helyeken halállal büntetik azt, aki megkeresztelkedik. (Ezzel a témával kapcsolatban érdemes fölkeresni a Christian Solidarity International honlapját: <http://www.csi-magyarorszag.hu/>.)
- A keresztényüldözést gyakran az egyház missziós tevékenysége váltotta ki – mint például Koreában, Japánban (Miki Szent Pált és társait 1597-ben feszítették keresztre), az észak-amerikai indiánok között, Afrikában, manapság pedig elsősorban Indiában.
- Minden idők legborzalmasabb és legnagyobb keresztényüldözése a XX. század két ateista diktatúrájához kapcsolódik.
 - A kommunisták a nép ópiumának tekintették a vallást. Számos templomot lefoglaltak vagy leromboltak, és számtalan keresztényt – főként papokat és püspököket – küldtek a Gulag-szigetcsoporthoz (így nevezte Alekszandr Szolzsenyicin a szovjet koncentrációs táborokat).
 - A náci gyűlölték a katolikus egyházat és más keresztény felekezeteket, mert a keresztény hit összeegyeztethetetlen a fajelmélettel és az örült hatalomvágygal. Számos világi hívő és pap halt meg koncentrációs táborban. Hitler célja az volt, hogy a háború után felszámolja az egyházat: az összes püspököt fel akarta akasztatni, minden Krisztus-hívőt el akart pusztítani – ahogy korábban a zsidókat.

Alexander Zartysky starb 1963 für seinen Glauben in einem Zwangsarbeitslager in Karaganda (Kasachstan). Er wurde 2001 von Papst Johannes Paul II. selig gesprochen. Foto: Athanasius Schneider

Az üldözések nagy részét hitelesen dokumentálták. Megindító példái annak, hogy egyfelől milyen nagyszerű, másfelől milyen kegyetlen dolgokra képes az ember.

A keresztényüldözések okai

Ép ésszel felfoghatatlan, miért üldözik a keresztényeket, akik nem törnek politikai hatalomra, engedelmeskednek az állam törvényeinek, adót fizetnek, törődnek a társadalom periferiáján élőkkel (például a leprásokkal és az AIDS-betegekkel), és fő üzenetként a szeretetet hirdetik az embereknek: azt, hogy Isten jó, és szeret bennünket. Miért szenved üldöztetést egy szelíd és barátságos vallás?

Ennek több oka is van.

- Azért üldözik a keresztényeket, mert zavart keltenek és agressziót váltanak ki azzal, hogy Isten törvényeihez tartják

Emilian Kovch, Ukraine, griechisch-katholischer Priester: Er rettete Juden aus einer brennenden Synagoge, kam ins KZ und blieb freiwillig dort: „Die Menschen brauchen mich hier, Gott hat mich an diesen Platz gestellt.“ Er starb 1944 im KZ!

magukat, és így lelkiismeret-furdalást ébresztenek a bűnösökben.

- Keresztelő János megmondta Heródesnek, hogy nem veheti el testvére feleségét. Heródes ezért börtönbe záratta, majd lefejeztette a Keresztelőt (vö. Mt 14,1–12).
- Az abortuszlobbi – a főként keresztény – életvédők iránti gyűlölete csak azzal magyarázható, hogy az életvédőket az abortuszban részt vevőket vádló lelkiismeret szövetségeseinek tekinti.
- 1886-ban az ugandai király azért ölelt meg különös kegyetlenséggel fiatal férfiakat, mert nem voltak hajlandók kielégíteni homoszexuális vágyait.

- Sokszor az állam „mindenhatóságának” ürügyén is üldözik a keresztényeket. A keresztény tanítás szerint ugyanis minden emberi hatalom korlátozott, így az államé is. Az a hatalomgyakorló, aki pártolja az eutanáziát, az abortuszt, a családok szétzilálását, óhatatlanul konfliktusba kerül az egyházzal, és így harcol is ellene.
- A keresztényüldözés az igazságosság ellen vívott harcból is fakadhat. Az egyház ugyanis azt tanítja, hogy minden ember azonos méltósággal rendelkezik. Ebből

egyenesen következnek, hogy minden igazságtalan társadalmi struktúrának ellenséggé válik. Ez különösen azokban a társadalmakban mutatkozik meg, amelyeket kasztrendszer vagy apartheid jellemez, ahol az „alsóbbrendű” embereket megkülönböztetik a „felsőbbrendűektől”. Oscar Romerót, El Salvador érsekét 1980-ban szentmise közben, a templomban lőtték le, mert a szegények jogaiért harcolt.

- A keresztényüldözést vallási motivációk is kiválthatják. Mivel a keresztények azt vallják, hogy örömhírük üzenete igaz, megkérdőjelezik más vallások és világnézetek abszolút érvényét, és ezzel erőszakot váltanak ki. A béke csak akkor valósulhat meg, ha mindenki elismeri a vallásszabadság alapelvét.

Vallási alapú üldözések

Hogyan lehetséges az, hogy „vallásos” emberek más vallású embereket „vallási alapon” üldöznek, és közben azt gondolják, jogosan cselekszenek? Gondoljunk át néhány alapvető és döntő kérdést:

- Megengedett-e, vagy egyenesen kötelező az adott vallásban más vallások követőinek üldözése?
- Nem értelmezik-e félre saját vallásuk tanítását az „üldöző vallás” követői?

Menschenrechte für Christen.

Foto: KNA

- Vagy az üldözők pusztán saját bűnös indíttatásait követik?

Jézus előre megmondta, hogy üldözésben lesz részünk: „Kizárnak benneteket a zsinagógákból, s eljön az óra, amikor az, aki megölt titeket, azt hiszi, hogy szolgálatot tesz vele az Istennek” (Jn 16,2).

Az üldözés módszerei

A módszerek sokfélék, ám hasonló mintákat követnek:

- Az üldözők kifosztják a hívőket – a keresztényeket, a zsidókat –, és megfosztják őket a munkalehetőségtől.
- Kiközösítik a hívőket; gyermekeik nem járathatnak egyetemre. (Ez volt a kommunista egyházüldözés egyik fő jellemzője, egészen 1989-ig.)
- Különböző bűncselekményekkel vádolnak keresztényeket, és bűnözőknek állítják be őket. (Ez történt a náci korszakban, papok ellen folytatott erkölcsrendészeti eljárásokban.)
- Nyílt erőszakot alkalmaznak: lincselés, börtön, koncentrációs tábor, kínzás, kivégzés.

Az üldözések megghiúsulnak

Több rendszer is megkísérelte már, hogy teljes egészében lerombolja az egyházat, és egy tisztán istentelen államot hozzon létre. A XX. században Portugáliában, Albániában és az összes magát ateistának valló diktatúrában voltak ilyen törekvések.

E kísérletek rettenetes következményekkel jártak az üldözöttekre nézve: az egykori keleti blokk egyes területein valóban sikerült kiirtani a kereszténységet. Ennek ellenére minden üldözés kudarcra van ítélve:

- Az egykori kommunista pártfőtitkár, Kádár János villája ma a jezsuiták lelkigyakorlatos házáként üzemel Dobogókőn;
- Albánia fővárosában, Tiranában egy katólikus szentről, Kalkuttai Teréz anyáról nevezték el a repülőteret;

- II. János Pál pápa Romániában azon a téren mutatott be szentmisét, ahol korábban a kommunista vezetőket éltető felvonásokat tartották;

Kardinal J.
Mindszenty,
Budapest: 1949
Schauprozess, 1971
Exil in Wien, gestor-
ben 1975, nach dem
Fall des eisernen
Vorhangs 1991 nach
Esztergom überführt.
Foto: Privat

- Az ateista állam kiépítését célzó portugál kísérlet a fatimai jelenésekkel végződött. Az üldözők nem válogattak a megfélemlítés eszközeiben: azzal fenyegették a kis látnokokat, hogy forró olajba dobják őket, amit a gyermekek a veszélyhelyzetben el is hittek.

A Biblia az üldözésekről

„A föld királyai fölkelnek, nagyjai összeesküsznek az Úr ellen és Fölkentje ellen. (...) Aki

az égben lakik, az mosolyog rajtuk, kineveti őket az Úr” (Zsolt 2,2-4).

„Megesküszöm önmagamra, igaz beszéd fakad ajkamon, egy visszavonhatatlan szó: Előttem hajlik meg minden térd, és rám esküszik minden nyelv. Ezt mondják majd: Csak az Urban van üdvösség és erő. Hozzá térnek megszegyenülve mind, akik lázadoztak ellene” (Iz 45,23-24).

„Akkor az igaz teljes biztonsággal áll szemben azokkal, akik sanyargatták, és lebecsülték a fáradozását. Amikor ezt látják, iszonyú félelem fogja el őket, és nem tudnak hová lenni; annak nem várt üdvössége miatt. Bánkódva szólnak egymáshoz, és sóhajtoznak lelkük félelmében: »Ez az, akit egykor kineveltünk és akiből gúnyt űztünk. Mi esztelenek! Életmódját örültségnek tartottuk és halálát dicstelennek. Hogy lehet az, hogy Isten fiai közé sorolták és a szentek között van az osztályrésze? Így hát mi letértünk az igazság útjáról, nekünk nem világított az igazságosság fénye, és számunkra nem kelt föl a nap. A kimerülésig jártuk a bűn és a romlás ösvényeit, úttalan pusztaságokban kóboroltunk, az Úr útját azonban nem ismertük fel. Mi hasznát láttuk a gögnek és mit nyertünk gazdagságunkkal és nagyzásunkkal? Ez mind tovatűnt, mint valami árnyék, mint a szálló mendemonda«” (Bölcs 5,1–10).

47. Melyek voltak a legnagyobb keresztényüldözések?

A két nagy ateista diktatúra, a náciizmus és a kommunizmus üldözései.

48. Miért szenvednek üldözést a keresztények?

Látszólag különböző okokból, az üldözések mélyén azonban mindig az Istenhez való viszonyulás áll. Az üldözők megtagadják, gyűlölik Istent; harcolnak ellene, még akkor is, ha azt gondolják, hogy neki tesznek szolgálatot.

49. Véget érnek-e valaha az üldözések?

Bizonyosan nem, hiszen Jézus is megmondta előre, és az üldözést kiváltó okok mindig is fennállnak.

17 Istent üldözik – a zsidóságban

Yad Vashem, Holocaust-Gedenkstätte: Auf den Felsen stehen die Ortsnamen der Judenverfolgung in Europa

Foto: KNA

A zsidók vallási és rasszista indíttatású üldözése azért is érinti mélyen a keresztényeket, mert a kereszténység a zsidó vallásból ered. Sokszor keresztények is voltak a zsidóüldözők között. Ez meglehetősen abszurd, hiszen a zsidók és a keresztények ugyanazt az Istent imádják, ugyanazt a történetet beszélik el a világnak, azzal a különbséggel, hogy a keresztények „tovább mondják” ott, ahol a zsidók megállnak, ugyanis a keresztények szerint már megérkezett a Megváltó, a zsidók azonban még a Messiást várják.

Az ellenségeskedés kezdete

Az első keresztények zsidó származású keresztények, vagyis áttért zsidók voltak. Keresztényként is zsidónak tartották magukat, és továbbra is rendszeresen jártak a zsinagógába. Jézusról mint a zsidó vallás beteljesítőjéről beszéltek. Mivel egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy Jézussal valami egészen új kezdődött el, a kívülállók Krisztus követőit „keresztények”-nek, vagyis Krisztushoz tartozónak kezdték nevezni (vö. ApCsel 11,26).

Lassanként megjelentek köztük olyanok is, akik megkeresztelkedésük előtt nem zsidók, hanem pogányok voltak: pogány keresztények. Mivel a keresztények egészen másként éltek, mint környezetük, a különbözőségekből hamarosan elidegenedés, elutasítás és kölcsönös ellenségeskedés fakadt. A Kr. u. I. század végén következett be a szakadás: a keresztények nem járhattak el többé a zsinagógai istentiszteletekre.

Az antijudaizmus

A zsidóság vallási alapú elutasítását antijudaizmusnak nevezzük. Alapja egy evangéliumi szöveg hely téves értelmezése. Eszerint az egész zsidóság a felelős Jézus igazságtalan kivégzéséért, amiből persze egyenesen következik, hogy jogos bántalmazni, kifosztani, sőt: megölni őket. A félreértelmezett mondat a következő: „Vére rajtunk és fiainkon!” (Mt 27,25).

A II. vatikáni zsinat Nostra aetate... (a továbbiakban NA) kezdetű nyilatkozata rendkívül határozottan foglal állást ebben a kérdésben: „Jóllehet a zsidó hatóságok követőikkel együtt Krisztus halálát követelték, mindaz, ami az Ő szenvedésében történt, sem az akkor élő zsidóknak, sem a mai zsidóknak nem számítható be megkülönböztetés nélkül” (NA 4).

Az antijudaizmus tipikus megnyilvánulási formája volt: a gettók kialakítása, a külön a zsidók számára elrendelt megkülönböztető ruha viselése, a mozgásszabadság korlátozása és annak megtiltása, hogy zsidók bizonyos munkaköröket betöltsenek. E tilalom később ahhoz vezetett, hogy számos zsidó kezdett pénzügyekkel foglalkozni, mert az megengedett volt számukra. Erre pénzsóvársággal kezdték vádolni őket. Ördög kör.

Az antiszemitizmus

A zsidóság rasszista alapú, zsidó származásuk miatti gyűlöletét antiszemitizmusnak nevezzük. A fogalom nevében a szemita szóra

bukkanhatunk, melyben Noé egyik fiának, Szemnek a neve rejlik (vö. Ter 6,10). Az igazság az, hogy az arabok is a szemiták (vagy semiták) közé tartoznak... Ebből is látszik, hogy az antiszemitizmus nem pusztán erkölcsstelen, de értelmetlen is.

Az antiszemitizmus a XIX. században jelent meg mint a rasszizmus különösen veszélyes változata. A rasszizmus lényege, hogy egy nép önnön „faját” különbnek tartja a többinél.

„Az antiszemitizmus visszataszító jelenség. Krisztus révén Ábrahám leszármazottai, tehát szemiták vagyunk!” (XI. Pius pápa 1938-ban)

A pogromok és a holokauszt

A pogrom azon erőszakos cselekmények gyűjtőneve, melyeket a zsidók ellen követtek el, származásuk miatt. Voltak olyan időszakok

Yad Vashem: Waggon, in dem Juden nach Auschwitz transportiert wurden. Foto: KNA

is, amikor békében éltek egymás mellett zsidók és nem zsidók, mégis mindig újra fellángolt a gyűlölet. A legkülönbözőbb ürügyekkel indítottak pogromokat a zsidók ellen.

A pápák újra és újra felemelték szavukat a zsidók védelmében, de nem hallgattak rájuk. Minden idők legszörnyűbb és legkegyetlenebb pogromja a holokauszt (más néven soa) volt a XX. században, amikor a náci megpróbálták teljesen kiirtani az európai zsidóságot.

*„Az egyetlen világméretű összeesküvés, amit zsidók valósítottak meg: a katolikus egyház”
(Tomas Chaimowicz zsidó tudós, aki jó kapcsolatot ápol az egyházzal).*

Új irányvonal az egyházban

A holokauszt tragédiája után sor került az egyházak, a keresztény felekezetek és a zsidóság kiengesztelődésére. Elsőként a katolikus egyház vállalta, hogy „megtisztítja emlékezetét” (ahogy XVI. Benedek pápa fogalmazott).

„Az egyház – mely elutasít minden üldözést, bárkit is érjen – megemlékezvén a zsidókkal közös örökségről, nem politikai megfontolásoktól, hanem evangéliumi vallásos szereptől indítva fejezi ki sajnálatát a gyűlölet, az üldözések és az antiszemita megnyilvánulások miatt, bármikor és bárki részéről érték a zsidókat” (II. vatikáni zsinat: *Nostra aetate*... nyilatkozat, 4).

A zsidóüldözések okai

A keresztényüldözéshez hasonlóan ebben az esetben is számos okot szoktak említeni, de ezek valójában csak ürügyek:

- A zsidók „istengyilkosok”, és ezért büntetést érdemelnek.
- A zsidók szentostyákat lopnak és szentségtelenítének meg.
- A zsidók keresztény gyermekeket áldoznak fel. Számos emléktábla hirdetett ilyen állítólagos bűneseteket, például a tiroli Rinnben vagy Trientben. Ezekkel tartották

életben a gyűlöletet, és ezek időről időre zsidók elleni erőszakos cselekmények kiváltó okai lettek. Még ha akár egy is igaz lenne, akkor sem lenne értelme folyton újra erről beszélni, és ma élő zsidókat felelősségre vonni miatta.

- A pestisjárványok idején is a zsidókat okolták. Ugyanis nem ismerték a járványt okozó baktériumot, bűnbakra azonban szükség volt. Részben azért esett a zsidókra a választás, mert közülük – szigorú tisztasági előírásai miatt – kevesebben betegedtek meg.
- A zsidókat okolták a háborúk elvesztése miatt is.
- A sikeres zsidókat azzal vádolták, hogy kizsákmányolók. Ezt egyébként szokás volt tipikus zsidó jellemvonásnak tekinteni.
- Számos legenda szól különböző, világméretű zsidó összeesküvésekről. A leghírhedtebb ezek közül az úgynevezett *Cion bölcseinek jegyzőkönyve*. Ez a könyv később a náci propagandának is jó szolgálatot tett, és mind a mai napig jól ismert antiszemita körökben és mohamedán országokban.
- Gyakran hallhatjuk: „A zsidók hozták ránk a kommunizmust!”
- Sokszor elhangzik az a vád is, hogy a zsidók erkölcsstelenek és gátlástalanok.
- A zsidókat nevezték már alacsonyabb rendű, a „gazdanépeken” élősködő „faj”-nak is.

Szakadó esőben két ember beszélget.

– Ez is a zsidók miatt van.

– Bizony, bizony, a zsidók meg a kerékpárosok miatt!

– Hogy jönnek ide a kerékpárosok?!

– Hát a zsidók?

Természetesen vannak bűncselekményeket elkövető és pénzsóvár zsidók, ahogy a Föld minden népének is vannak bűnöző és kapzsi tagjai, de igazságtalanság és örűtség az egész egyetlen nép, a zsidók nyakába varrni. Sajnos, mind a napig vannak olyan körök,

melyekben az előítéletek és az antiszemita megnyilvánulások tovább élnek és terjednek. A zsidókkal szembeni gyűlölet ma az arab országokban a legerősebb.

A zsidógyűlölet Krisztus-gyűlölet

Ez a címe egy zsidó származású katolikus pap, Johannes Österreicher könyvének. Sokan – köztük neves zsidó személyiségek is – megerősítették ezt az állítást, például Joseph Roth, Sigmund Freud és Marc Chagall.

Abraham Heschel rabbi szerint az antiszemitizmus ma egyben keresztényellenességet is jelent, és fordítva: a keresztényellenesség antiszemitizmus is egyben.

Joseph Roth szavaival: „A breslaui Moritz Finkelsteint ütötték, de közben a názareti zsidóra gondoltak.”

Papst Benedikt XVI. in Auschwitz (2006) – über ihm der Regenbogen, Zeichen der Hoffnung und des Bundes mit Gott!

Hogy milyen közel is áll egymáshoz ez a két dolog, azt jól mutatják náci vezetők kijelentései és a keresztényeket és zsidókat gyalázó náci rigmusok:

- Alfred Rosenberg, a náciizmus egyik fő ideológusa, aki valószínűleg maga is zsidó származású volt, ezt mondta: „Remélem, hogy az egész német katolicizmusnak, mely a nemzetiszocializmus legnagyobb ellensége, meg tudjuk adni a kegyelemdőfést.”
- Adolf Hitler mondta magáról, hogy szerinte a gondviselés tette őt katolikussá, hogy így „még jobban árt hasson” az egyháznak.
- Egy náci mondóka: „Zsidó hordák gyermekét árja katonák megölték. Most pedig Hitler elrendelte: feszítsük őt horogkeresztre!”
- És egy másik: „Akkor lesz majd a Földön minden szép és jó, akkor lesz majd igazán nekünk való, ha majd az utolsó csuhás belével fojtjuk meg az utolsó zsidót.”

Részlet XVI. Benedek pápa 2006-ban, Auschwitzban elhangzott beszédéből:

„A Harmadik Birodalom gonosztevői a választott nép maradéktalan eltörlésével tulajdonképpen azt az Istent akarták megölni, aki meghívta Ábrahámot, szólt a Sínai-hegyen, aki parancsolatokat szabott, hogy azok örök érvényű normaként szolgálják az emberiség életét. Ha ez a nép pusztán a létével rámutat arra az Istenre, aki szólt az emberhez és felelősséget vállalt érte, akkor ennek az Istennek végre meg kell halnia, hogy a hatalom kizárólag az embereké legyen – azoké, akik erősnek tartották magukat, akik ahhoz értettek, hogyan magukhoz ragadják a világ fölötti hatalmat.”

A katolikus egyház és a holokauszt

A holokauszt egyértelműen a náci műve volt, mégis felmerül néhány kritikus kérdés az egyház szerepével kapcsolatban.

- Együttműködött-e az egyház a nemzeti-szocialistákkal, bűnrészes-e az egyház a holokauszt elkövetésében?

Nem. Az egyház a nemzetiszocializmus elleni védekezés legerősebb bástyája volt. De voltak gyáva, elvakult, korrupt keresztények is, akik nem ismerték föl a náciizmus ördögi természetét, és maguk is beléptek a nemzetiszocialista pártba.

- Mindent megtett-e az egyház a zsidók megmentésének érdekében?

Ezt a kérdést nem lehet megválaszolni. Csak annyit mondhatunk: egyes keresztények mindent megtettek, amit csak tudtak. Voltak azonban, akik nem tettek meg, amire pedig lehetőségük lett volna.

- Az egyház antijudaizmusa felelős-e a holokausztért?

Egyfelől nem, mert az antijudaizmust világok választják el a náci antiszemitizmustól. Másfelől viszont igen, mert minden lépés, ami a zsidók befektetésére irányult, kedvezett a náciizmusnak, és megkönnyítette számukra a zsidóüldözést, ördögi tervük végrehajtását.

„Az antiszemitizmusnak a gyóntatószékben a helye.” (Alois Mager OSB salzburgi teológiai professzor 1935-ben)

Tanúságtevők a nehéz időkben

Hitlert katolikusnak keresztelték, és munkatársai között is számos keresztény volt, ahogy Júdás is „Krisztus apostola” volt. Meg kell jegyeznünk, hogy ha csak a katolikus többségű tartományok szavazatait számolták volna össze, Hitler nem nyerte volna meg a választást 1933-ban. Számos katolikus és más felekezethez tartozó keresztény a lehetőségeihez képest mindent megtett a nemzetiszocializmus és az antiszemitizmus ellen: Németországban egészen Hitler hatalomra jutásáig (1933), Ausztriában pedig az Anschluss, az országnak a Német Birodalomba való bekebelezéséig.

Néhány példa a sok közül:

- Ingbert Naab bajorországi kapucinus szerzetes a „barna ideológia” ellen elsősorban diákoknak szóló kritikus hangvételű előadásaival és írásaival küzdött. Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket fogalmazott meg: „Hitler úr, ki választotta meg önt?” 1932-ben nyílt támadást intézett Hitler ellen. Menekülés közben halt meg, 1935-ben.
- Dietrich von Hildebrand katolikus filozófus Münchenben, majd Bécsben élt. Itt a kormányzat megbízásából náciellenes újságot szerkesztett. Ebben írta: „Hitler az Antikrisztus. Harcolnunk kell a nemzetiszocializmus ellen, amíg csak meg nem szabadulunk a barna pestistől.” Hitler Bécs elfoglalásakor parancsba adta, hogy haladéktalanul likvidálják. Hildebrandnak végül sikerült elmenekülni.
- A katolikus újságíró, Fritz Gerlich *Egyenes Út (Der gerade Weg)* című lapjában a nemzeti szocializmust pestisnek nevezte, a náciakat pedig uszítóknak, bűnözőknek és zavarodott elméjűeknek, Hitlert magát pedig „nagyzási hőbortban szenvedő”-nek. Hitler hatalomátvétele után Gerlichtet letartóztatták, megverték, majd 1934-ben Dachauban agyonlőtték.
- Irene Harand bécsi katolikus asszony Moritz Zalmann zsidó ügyvéd támogatásával hívta életre a Harand-mozgalmat,

Irene Harand, Gründerin der „Harandbewegung”.

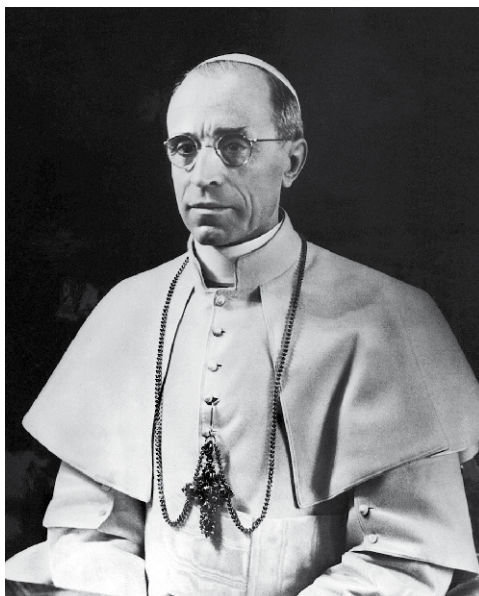
a náci elleni harc céljából. *Sein Kampf* című könyvében ezt írja: „Mikor Hitler az év elején átvette a hatalmat Németországban, és megmutatkoztak a gyilkos szenvedély első jelei, keresztényként és emberként kötelességemnek éreztem, hogy szót emeljek az antiszemitizmus ellen.” Sikertelennek bizonyult; 1975-ben halt meg New Yorkban.

- A bécsi érsek, Innitzer bíboros így szólt a Stephansdomban az őt provokáló fiatalhoz: „A mi vezérünk Krisztus!” Erre náci szabadsapatok dúlták fel az érseki palotát. A bíboros megmenekült, de a garázdálkodók két papot kilöktek az ablakon. Nem sokkal ezután a Heldenplatzon gyűltek össze, és azt ordították: „Innitzer zsidóbérenc!” Később a bíboros menedékhelyet biztosított rezidenciáján „nem árja keresztények”, vagyis zsidók részére.
- Lichtenberg berlini nagyprépost nyilvánosan imádkozott a zsidókért, így provokálva a náciakat: „A zsinagóga is Isten háza.” 1943-ban, Dachauba hurcolása közben halt meg.
- Max Michael Metzger német pap perében az államügyész ezt ordította: „Az olyan dögvészes kelevényt, mint ez a pap itt, ki kell irtani!” Késsel később kihírdették a már jó előre borítékolt halálos ítéletet.

XII. Pius pápa és a zsidók

XII. Pius pápa minden nunciatúrának utasításba adta, hogy lehetőségeikhez képest segítség a zsidókat. A római kolostoroknak meghagyta, hogy fogadják be és bújtassák a zsidókat. Amikor a náci elrendelték, hogy a római zsidó közösség a lehető legrövidebb időn belül adjon át nekik meghatározott mennyiségű aranyat, a főrabbi, Zolli levélben fordult a pápához: „Az Újszövetség nem hagyhatja cserben az Ószövetséget!” Néhány órán belül megvolt az arany.

Ennek ellenére se vége, se hossza a XII. Piusz elleni támadásnak és uszításnak.

Papst Pius XII. † 1959.

Foto: KNA

Rolf Hochhuth német író több évtizeddel a háború befejezése után azzal vádolta meg XII. Piuszt, hogy elhallgatta a náci rémtetteit, és semmit sem tett a zsidók érdekében.

Am azok a zsidók, akik tanúi voltak a nehéz időknek, megcáfolják Hochhuthot. A háború után Golda Meir és más vezető izraeli politikusok megköszönték XII. Pius pápának, hogy a katolikus egyház segítette a zsidókat. Zolli rabbi ezt írta a pápáról naplójában: „Ki fogja tudni majd elbeszélni, mi mindent tett ő a felebaráti szeretet nevében?”

Névtelen segítők

Az ismert személyiségek mellett, akik életüket kockáztatták, számos egyszerű, ismeretlen ember is akadt, aki lehetőségeihez mérten segítette a zsidókat a menekülésben.

Rosa Pserer kertész volt Bécsben, és a háború alatt menedéket adott egy zsidó házaspárnak, Dr. Hajeknek és feleségének. Mindketten megbetegedtek; először a férj halt meg,

majd az asszony is. A nő titokban temette el őket a kertjében, de a holttestek mellett egy palackba zárt üzenetet is elhelyezett: „Aki megtalálja a holttesteket, ne kezdjen el gyanakodni, hogy itt valamiféle bűncselekmény történt! Két szerencsétlen sorsú zsidó nyugszik itt, akiket Hitler rémuralma alatt éppen itt ért a halál!” (H. Laun nyomán).

Ítélet a gyilkosok felett

Adolf Eichmann, a holokauszt végrehajtásának egyik vezéralakja azt mondta: nevetve ugrik majd be a sírba.

De neki is – mint a Föld minden zsarnokának – meg kellett volna fontolnia Izajás próféta szavait: „Összetörte az Úr a kevélyek botját s a zsarnokok vesszejét, amely vesztül verte a népeket verést verésre halmozva, s nemzeteket igázott le haragjában, kíméletlenül üldözve őket. Megnyugszik az egész föld, végre megpihen, s ujjongó örömeiket hallat. Még a ciprusok s Libanon cédrusai is így ujjonganak bukásodon: »Mióta ledőlél, nem jön fel senki sem, hogy kiirtson minket.« Miattad az alvilág is megmozdul odalenn, érkezésedet várva. Tiszteletedre felriasztja az árnyakat, a föld minden fejedelmét. A nemzetek királyainak mind fel kell előtted trónjukról állaniuk.

Mindnyáján megszólalnak, és ezt mondják neked: »Így hát te is semmivé lettél, akárcsak mi, te is hozzánk hasonlóvá lettél. A te dicsőség is az alvilágba szállt hárfáid zengő hangjával együtt. Rothadás lett a fekvőhelyed és férgek lettek a takaród. Hogy is hullottál le az égből, te fényes csillag, hajnalnak fia? Hogyan buktál a földre, te, aki szolgaságba döntötted a nemzeteket? Azt gondoltad magadban: én az égbe megyek föl, az Isten csillagai fölé állítom trónomat. Az egybegyűlés hegyén telepszem majd meg, messze fenn, északon. Felszálllok a felhők magasába, hasonló leszek a Fölségeshez! És lám! Az alvilágba zuhantál alá, a mélységes szakadékba.« Akik meglátnak, rád emelik tekintetük, és nézelődve elgondolják: »Hát ez az az ember, aki a földet megrendítette, s megingatta a birodalmakat? Aki a világot pusztasággá tette, városait lerombolta, és aki foglyainak börtönét soha ki nem nyitotta?« A föld nemzeteinek királyai mind dicsőségben pihennek, ki-ki a saját sírjában. De téged messze kidobnak sírodból, mint valami szennyes hulladékot. A harcban elesettek temetnek maguk alá, s azok, akik kard élén veszttek el. Odadobnak a vizesárok köveire, mint egy széttaposott hullát. Neked nem lesz részed, mint nekik, temetésben, mert elpusztítottad saját országodat, és saját néped gyilkosa voltál” (Iz 14,5–20).

50. Mi az a pogrom?

Pogromnak a zsidók származásuk miatti üldözését nevezzük.

51. Mi a különbség az antijudaizmus és az antiszemitizmus között?

Az antijudaizmus a zsidók vallási alapú, az antiszemitizmus pedig rasszista indíttatású gyűlölete.

52. Mi az egyház álláspontja a zsidóüldözésekkel kapcsolatban?

Az antiszemitizmus minden formája bűn.

53. Bűnrészes-e az egyház a holokausztban?

Nem. De a keresztényekre is áll: amint vannak köztük szentek és hősök, úgy gyávák és árulók is.

18 Gottes Auftrag: Mission und andere Religionen

18. „Menjete el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek”

A cím fordítása? ha lehet, max 2 sor legyen

Neuevangolisierung Europas! Weltjugendtag in Köln mit Papst Benedikt XVI. 2005

Foto: Laun

A kereszténységen kívül sok más vallás is létezik. A történelem során néhány vallás eltűnt (mint például a görög vagy a germán istenek világa), néhányat pedig – így a bahái vallást – nem is oly régen alapítottak. Világvallásnak azokat a vallásokat nevezzük, amelyeknek sok hívuk van, és amelyek több országban, esetleg az egész Földön elterjedtek.

„Magasabb rendűnek” nevezünk egy vallást annak alapján, hogy milyen az istenképe és hogy miként viszonyul a mítoszokhoz. Fontos megjegyezni, hogy egy természeti nép egyszerű vallása magasabb rendű lehet, mint akár egy nagyobb kultúrnépé, gondoljunk csak a Római Birodalom pogány hiedelemvilágára.

Kinyilatkoztatott vallásnak azokat nevezzük, amelyek isteni kinyilatkoztatással magyarázzák saját fennállásukat. Ilyen a zsidóság, a kereszténység és az iszlám.

Minden ember kapcsolódik Istenhez

- Isten az emberi élet forrása, Ő teremtett bennünket.
- Isten mindenkit szeret, és mindenkit üdvözíteni akar.
- Az isteni gondviselés minden emberre kiterjed.

- Isten jelen van mindannyiunk lelkiismeretében. (Ez az oka annak, hogy nem beszélhetünk „istentelen” emberekről. Senki sem tudja Istent teljesen kizárni az életéből.)
- Isten azt akarja, hogy minden ember eljusson a Jézus Krisztusban való hitre.

A vallás az ember végső kérdéseire adott válasz

Bizonyos vallások – így például a kereszténység – mindenekelőtt hitet várnak el követőiktől, mások viszont inkább meghatározott szertartások, szokások betartását és vak engedelmességet. Minden vallásban közös azonban, hogy választ akarnak adni az ember végső kérdéseire, és kapcsolatot akarnak teremteni híveik és Isten vagy az istenek között. Minden ember az élet nagy kérdéseire vár választ maga vallásától:

- Honnan jövünk?
- Mi az élet értelme és célja?
- Mi a jó és a rossz?
- Mi a bűn?
- Miből fakad a szenvedés?
- Hogyan érhetjük el az igazi boldogságot?
- Mi a halál?
- Létezik-e túlvilági igazságszolgáltatás?

„Megtérésem előtt vallástalanul éltem. Gyakran mondogattam magamnak: már húszéves vagyok, és fogalmam sincs, miért vagyok a világon. Nem tudom, mi az életem értelme, és hogy mi célból kerültem erre a Földre. Csak az egyház tudott választ adni ezekre a kérdéseimre.” (Theodor Ratisbonne, a Notre-Dame de Sion Kongregáció alapítója)

Más vallások katolikus szemmel

- Minden, ami jó, Istentől származik. Más vallásokban is jelen van a jó és az igazság: „A népeknél a legősibb koroktól fogva napjainkig megtalálható annak a titokzatos

erőnek bizonyos észlelése, mely jelen van a dolgok folyamatában és az emberi élet eseményeiben, sőt, olykor ismernek egy Legfőbb Istenséget s még egy atyai Istent is” (A II. vatikáni zsinat *Nostra aetate*... kezdetű nyilatkozata az egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról, 2).

- Isten minden embert szeret, Krisztus mindenkiért meghalt. Isten kegyelmi segítségével, a lelkiismeret szavára hallgatva minden vallás az ember üdvösségére lehet.
- A vallási célokért elkövetett erőszakos cselekmények miatt az egyház különösen fontosnak tartja, hogy minden Istent kereső embernek szent és sérthetetlen joga a vallásszabadság.
- A szeretet és az igazságosság őszinteséget követel, még a másképp gondolkodókkal folytatott párbeszédben is. Nincs helye a ködösítésnek és a mellébeszélésnek, a kritikus hozzáállás elengedhetetlen. Nincsenek tabutémák.

„Mindig nagyon távol állt tőlem az a gondolat, hogy Isten irgalmassága hozzá volna kötve a látható egyház határaihoz.” (Edith Stein, Európa társvédőszentje)

A missziós parancs

A misszió 'küldetést' jelent. Jézus adta apostolainak a missziós parancsot mennybemenetele előtt: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mk 16,15). Mára a katolikus misszió a világ szinte valamennyi országába eljutott.

A misszió alapelvei

- A misszió Krisztus evangéliumának hirdetése. Célja, hogy az emberek eljussanak a hitre Jézus Krisztusban, Isten Fiában.

Walter Mixa augsburgi püspök 2007-ben megcáfolta a dalai lámának azon állítását, miszerint teljesen mindegy, ki miben hisz.

*Erhaltenswerte Kultur des Aberglaubens und
Notwendigkeit der Befreiung durch Christus?*

Foto: Kiefer

- Minden ember szeretné tudni a teljes igazságot Istennel kapcsolatban. Mivel az egyház hite szerint Jézus az egyetlen, aki ezt az igazságot teljességében ismerte, az egyház kötelességének tartja, hogy minden emberrel megismertesse Jézus üzenetét.
- Jézus megosztotta velünk az igazságot Istentől. Ennek az igazságnak a hirdetése jótétemény az emberiség számára, ugyanis megszabadít a félelmektől, olyan Istent enged megismerni, aki szeret bennünket, és akivel egészen különleges szeretetkapcsolatba léphetünk.

„Isten már kétezer éve eljött közénk, és ti csak most jöttetek ide, hogy elmondjátok ezt nekünk?” – kérdezték a misszionáriusoktól az indiánok, akiket csak néhány éve fedeztek föl a brazil őserdőben. Miután sikerült megérteniük egymást, a misszionáriusok megismertették a bennszülöttekkel a keresztény hit alapjait.

- A katolikus misszió arra törekszik, hogy megőrizzen és beépítsen az egyházi életbe minden szépet és jót, amit az egyes kultúrákban fölfedez. Ez az inkulturáció. Az egyháznak sajátos, az Európaitól különböző arculata van a missziós területeken. Sajnos ez korábban nem feltétlenül volt jellemző. Ma már megvannak a maga sajátosságai az afrikai, a brazil vagy a kínai egyháznak.

Egy szalézi szerzetesnő több mint ezer lány számára alapított iskolát a kongói Kinshasában. Európai segítséggel modern pékséget is épített, amely több embernek ad munkát, a városrészt pedig ellátja kenyérrel. A bevételt az utcán kallódó gyermekek nevelésére fordítja.

- A misszió elsődleges célja, hogy felszabadítsa az ember Istennel való kapcsolatát. Szeretetről azonban nem beszélhetünk szeretetből fakadó cselekedetek végrehajtása nélkül. Ha az éhezőknek csak beszélünk az evangéliumról, figyelmen kívül hagyjuk anyagi szükségleteiket. Ha viszont csak testi kenyeret adunk nekik, az Istennel való kapcsolatra és az igazság megismerésére irányuló vágyukat hagyjuk figyelmen kívül. Éppen ezért a misszionáriusok a teljes emberért tevékenykednek: a templomok mellett iskolákat, kórházakat, munkahelyeket építenek, és arra törekszenek, hogy helyes választ adjanak az emberek alapvető kérdéseire.

Nincs segélyszervezet, melyet össze lehetne mérni az egyházzal.

Az egyházon kívül álló szakemberek szerint a katolikus misszionáriusok hatékonyabbak, mint az állami segélyszervezetek. Az önkéntesek jönnek és mennek, a misszionáriusok azonban maradnak; ismerik az országot és az embereket, és a motivációjuk is más.

- A misszió feltétele, hogy a másikat komolyan vevő, őszinte párbeszéd alakuljon ki a felek között. Az evangélium hirdetése nem PR-stratégia.

- A hit erőszakos terjesztése értelmetlen és igazságtalan. „Az erőszak ellentétes Isten lényegével és a lélek lényegével. (...) Aki tehát el akar vezetni valakit a hitre, annak a meggyőző beszéd és a helyes gondolkodás képességére van szüksége, nem erőszakra és fenyegetésre” (XVI. Benedek pápa beszéde a regensburgi egyetemen 2006-ban).

A történelem során sajnos számos példa volt arra, hogy embereket erővel kényszerítettek arra, hogy megkeresztelkedjenek. Az egyház azon tagjai, akik ilyesmiben vettek részt, bünt követtek el. A legismertebb eset a százszok „megtérítése” Nagy Károly uralkodásának idején. A császárt püspökök és papok is segítették céljának megvalósításában. Azok is bűnösök, akik tevőlegesen ugyan nem vettek részt az eseményekben, de „elfordították a fejüket”. A bencés Alkuin, a császár tanácsadója tiltakozott a kényszerszertérítés ellen, és ebben bizonyára mások is követték, de sajnos eredménytelenül. A kérdés mára egyértelművé vált: sehol a világon nem fordulhat elő erőszakos térítés a katolikus egyház részéről.

- A vallását mindenki szabadon választhatja meg. Súlyos bűn, ha valakit más vallás megválasztására kényszerítenek, a vallás szabad megválasztásában akadályoznak, vagy ezzel kapcsolatban fenyegetnek.

2008 húsvétjának éjszakáján XVI. Benedek pápa megkeresztelte a mohamedán Magdi Allamot.

- Az El Shark El-Ausat internetes oldal így kommentálta az eseményt: „A víz, melyet Benedek pápa Allam fejére öntött, olyan, mint a civilizációk összecsapásának tüzeire öntött benzin.”
- Egészen másképp vélekedett Mario Sciajola, az olaszországi muszlimok képviselője: „Szabad döntés volt, amit tiszteletben tartunk.”

- A megkeresztelt így nyilatkozott: „Megkeresztelkedésem személyes ügy, egy hosszú belső út végállomása.”

Foto: Kiefer

- Mindenkinek joga van hozzá, hogy a hitéről beszéljen, és megpróbáljon meggyőzni másokat. Ez egyik fél számára sem jelenthet veszélyt. A muzulmánoknak szabadságukban áll, hogy meg akarják győzni a keresztényeket a maguk igazságáról, és viszont. És ez az alapelv minden vallásra érvényes.
- A katolikus egyház kész együttműködni más vallások képviselőivel. Ugyanis vannak célok, melyek elérése minden értelmes és becsületes ember számára fontos. Ilyen a világbéke megvalósítása, az emberi jogok kiterjesztése, az igazságosság és a teremtet világ védelme. Ebből adódóan fontos, hogy más vallások képviselőivel ne csupán beszéljünk a közös célokról, hanem együtt törekedjünk azok megvalósítására.

Érvek és ellenérvek a misszióval kapcsolatban

Sokan úgy vélik: jobb lenne, ha egyszerűen hagynánk, hogy minden nép a maga vallását kövesse, mindenki éljen a maga hite szerint. Ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés: vajon

„boldog” lehet így az is, akinek a vallása tévút? Engedhetjük-e, hogy valaki tévúton járjon, csak azért, mert az a „saját” tévútja? Nem. A missziónak minden ember számára lehetővé kell tennie, hogy megtalálhassa az igazsághoz vezető utat.

A názáreti Jézus című könyvében XVI. Benedek pápa felteszi a kérdést: „Vajon mindenkinek a maga vallásában kell eljutnia az üdvösségre, sőt akár az ateizmusban? Sajátságos isten- és emberképről tanúskodik az a gondolat, hogy az ember akkor lesz boldog, ha lelkiismeretesen teljesíti a vérbosszú kötelességét. Vagy akkor, ha nagy lelkesedéssel veti bele magát a „szent háborúba”. Esetleg akkor, ha megfelelő módon hajtja végre az állatáldozatokat, a tisztulási szertartásokat, és szigorúan betartja a különböző rituális előírásokat. Netán akkor lesz boldog az ember, ha saját véleményét és vágyait tekinti a lelkiismeret szavának, és így önmaga válik minden dolog mértékévé? Isten éppen az ellenkezőjét kéri tőlünk: azt, hogy éberen figyeljünk lelkünkben felhangzó csendes szavára, mely kiragad bennünket megszokása-inkból, és elvezet az igazság útjára.”

■ Árthat-e a misszió a különféle kultúráknak, a tarka sokféleségnek? Nem. A misszióknak nem szabad tönkretennie más kultúrákat, ellenben segítenie kell a tévedések és az emberellenes szokások legyőzésében. Az igazság csak a tévedést szorítja ki. Nem lerombolja, hanem gazdagítja a kultúrát. Bizonyító erejű példák:

- Az aztékok istenei emberáldozatokat „követeltek”.
- Indiában az özvegyeket halott férjükkel együtt elhamvasztották.
- Az ókorban templomi prostitúcióra kényszerítettek nőket.
- Néhány vallásban a mai napig jelen van a kísértetektől való félelem.
- Bizonyos szekták még ma is síkra szállnak a többnejűség mellett.
- Pápua Új-Guineában még 1867-ben is

megtörtént, hogy a bennszülöttek megették a keresztény hittérítőket.

- Néhány országban ma is él a lányok „körülmetelésének” kegyetlen és értelmetlen szokása, ráadásul vallási alapon.

Az a tény, hogy a kereszténység kizorítja az erőszakos istenekben és veszedelmes szellemekben való hitet, hogy megszünteti a kannibalizmust és hasonló embertelen szokásokat, hogy tiltja a poligámiát, nem más kultúrák megsemmisítését jelenti, hanem az ember felszabadítását.

A zsidóság misszionálásának kérdései

A zsidók misszionálása nem a zsidóság megsemmisítésének egy formája?

Nem, a kereszténység a zsidóság kiteljesedése, nem pedig megsemmisítése.

Nem az igazság birtoklásának jogtalan igényén alapul a misszió gondolata?

Az igazságot Istentől kapjuk, ez nem jogtalan birtoklás. Bűn az lenne, ha figyelmen kívül hagynánk a kinyilatkoztatást.

Legyen katolikus az egész világ?

Ahogy kívánatos, hogy minden ember részesülhessen a modern orvostudomány vívmányaiban, hogy a lehető legjobb képzést kapja, úgy kívánatos az is, hogy minden ember megismerhesse Jézus Krisztust és örömhírét, és szabad döntése alapján megkeresztelkedjen. Furcsa lenne, ha úgy gondolkoznánk, hogy Isten ember lett, de akik tudnak erről, azoknak hallgatniuk kell róla, hogy a mindenkinek szóló üzenet csak kevesekhez jusson el.

Az egyház szerint Krisztus a világ világossága, és ezt a fényt mindenkinek látnia kell, ennek a fénynek mindenki számára világítania kell.

A misszió jövője

Az üldözések ellenére növekszik egyházunk, különösen Ázsiában. II. János Pál pápa ezt mondta 1995-ben Manilában, a Fülöp-szigetek fővárosában: „Európa, Amerika és Afrika után a harmadik évezredben Ázsia evangelizációja lesz a feladatunk.” Szintén II. János Pál pápa mondta azt is, hogy Európának új evangelizációra van szüksége.

MEGRENDÍTŐ TÖRTÉNETEK EURÓPÁN KÍVÜLI MISSZIÓS ORSZÁGOKBÓL

A thaiföldi Chiang Mai püspöke arról számolt be, hogy egyházmegyéjében havonta legalább egy templomot vagy közösségi házat kell megnyitni, hogy elegendő hely legyen azoknak, akik a keresztségre készülnek. „Egyszer megkérdeztem egy keresztségre készülő hölgytől, hogy mi a legmélyebb oka annak,

Katholiken im Kongo – glückliche Gesichter.

hogy katolikus akar lenni. Azt mondta, nem az motiválja elsősorban, hogy minőségi képzésben részesüljön, vagy hogy megfelelő orvosi ellátást kapjon, hanem az, hogy végre le tudja győzni a szellemektől való félelmét. A hagyományos helyi vallásban ugyanis a haragvó szellemek a felelősek minden rosszért. Az emberek tyúkokat, disznókat, teheneket, bivalyokat áldoznak, hogy kiengeszteljék őket, de áldozatuk nem jár eredménnyel, csak szegénységüket növeli. A katolikus falvakban azonban az emberek egyetértésben és szeretetben élnek, a nehéz időkben segítik egymást. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy Krisztus az erősebb, az egyetlen, aki minden szellemet legyőz.”

A szegénység legyőzése

Kínában sokan kiábrándultak a politikusokból, akik föladták kommunista elveiket, és nem tudják teljesíteni szociális ígéreteiket. Mások belső ürességet éreznek.

Az emberi jogok utáni vágy

Egy kínai egyetemi tanár írja: „Kínának új kulturális forradalomra van szüksége. Évezredetig a császárnak való feltétlen engedelmesség volt az egyetlen jog. Itt az ideje megérteni, hogy léteznek emberi jogok. Hogy ezt fölismerje, Kínának meg kell tanulnia, hogy az ember nem az államé, hanem Istené.”

Vallás és haladás

A keresztények a tanúk rá, hogy a hit, az ész és a tudomány összeegyeztethető. Ezzel szemben vannak vallások, melyek nem ismerik el a tudományos haladás eredményeit.

?

54. Miért küld az egyház misszionáriusokat más népekhez, más vallások követőihöz?

Azért, mert Jézus azt a feladatot adta nekünk, hogy hirdessük az evangéliumot az egész világon.

?

55. Joguk van-e más vallásoknak is missziós tevékenységet folytatni?

Természetesen. Ez a vallásszabadság alapvető emberi jogából adódik.

?

56. Nem teszi-e tönkre a misszió a különféle kultúrákat?

Nem, a misszió a kultúra megőrzésére törekszik. Nem célja azonban a tévhitek és az embertelen szokások fenntartása.

19 Az iszlám:

világvallás

kétsoros címet kérek, ha lehet

Islamische Welt, vom Koran geprägt.

Foto: KNA

A zsidóság a keresztények számára nem egy másik vallás, mert a kereszténység a zsidóság „fájába van beoltva”. Az iszlám bizonyos szempontból közel áll a kereszténységhez, és mivel követőinek száma igen magas, az egyház számára a legfontosabb másik vallás. Az iszlám szó alávetést jelent. A muzulmán hívő aláveti magát Allahnak, és engedelmeskedik neki.

Allah akarata a muszlim hagyomány legfontosabb gyűjteményeiben, a Koránban és a Hadísban lelhető fel. A muzulmánok próféta-ként tisztelik a vallásalapító Mohamedet.

Mohamed élete

- Mohamed arról számolt be, hogy egy Mekka közeli barlangban megjelent neki Gábrriel arkangyal, és Kr. u. 610 és 632 között lediktálta neki a Koránt.
- A mekkaiak azonban nem hittek Mohamednek, aki ezért Medinába zarándokolt. Míg Mekkában elsősorban a békéről írt, Medinában már inkább a háborúról és az erőszakról.

Az iszlám – vallási jellege mellett – politikai mozgalommmá is vált.

- A próféta Mekkában szóval próbálta meggyőzni az embereket, Medinában már kardot is használt. 622-ben hódításokba kezdett. Halála után követőinek hadserege elfoglalta Palesztinát, Szíriát, Perzsiát, Észak-Afrikát, Hispániát, és rövid ideig behatolt a mai Franciaország területére is, egészen Poitiers-ig. Úgy rendelkezett, hogy az ellenség soraiból a túlélőket meg kell ölni, az asszonyokat és a gyermekeket pedig el kell adni rabszolgának.
- A hithű zsidókat és keresztényeket életben hagyták, ha vállalták, hogy „fejadót” fizetnek. Korlátozott jogokkal, mint dhim-mik élhettek a mohamedán fennhatóságú területeken (vö. 9. szúra).

A Korán kinyilatkoztatása és értelmezése

Mohamed azt állítja, hogy a Korán, amelyet Gábrriel arkangyal diktált le neki, szó szerint tartalmazza Isten ígétjét. Csak az arab szöveg érvényes, a fordítások nem. A Koránt nem szabad értelmezni, mindent szavát el kell hinni.

A Koránban is vannak ellentmondások. Egyes helyeken szeretetről, békéről és megbocsátásról beszél, a 9. szúra 5. versében azonban ezt olvashatjuk: „Öljétek meg a pogányokat!” Hogy melyik parancs érvényes, azt a mohamedán írástudók a Naskh-elv alapján döntenek, melynek a lényege az, hogy mindig a későbbi, medinai szöveget kell figyelembe venni.

A Hadísz

A Hadísz ('hír', 'elbeszélés') Mohamed próféta életéről, személyéről és tanításairól szóló, illetve más korabeli muzulmánok tetteiről és szavairól összegyűjtött elbeszélések hatkötetes gyűjteménye.

A saría

A saría az iszlám erkölcsi és vallási vezérelve, törvénye. Legfőbb célja a közösségi élet szabályozása.

Allah, a muzulmánok Istene

A különbözőségeik ellenére a zsidók, a keresztények és a muszlimok is az egy Istenben hisznek, nem pedig istenekben. A muszlimok mint Teremtőre, Bíróra, a holtak feltámasztójára tekintenek Allahra; „irgalmas szívű”-nek és „megbocsátó”-nak nevezik Őt.

A közös vonásokkal kapcsolatban így fogalmaz a II. vatikáni zsinat *Nostra aetate*...

Al-Aqsa Moschee am Tempelberg Foto: KNA

kezdetű nyilatkozata: „Az egyház megbecsüléssel tekint az iszlám követőire is, akik az egy élő és önmagában létező, irgalmas és mindenható Isten imádják, ki a mennynek és a földnek Teremtője, ki szólt az emberekhez, s kinek még rejtett határozatait is teljes szívből engedelmeskedve akarják követni” (NA 3).

Különbségek az iszlám és a kereszténység között

A közös vonások mellett nagyon komoly különbségek is vannak, főként az istenképpel kapcsolatban. A keresztények Szentháromság-hitét a muszlimok politeizmusnak tartják. Az iszlám számára elképzelhetetlen egy

háromszemélyű Isten, aki Atyaként nyilatkoztatja ki magát, aki szereti az embereket, akinek Fia emberré lesz, és meghal az emberekért. A mohamedánok szerint Allah ítélete kiszámíthatatlan, a mennyországba csak azok jutnak be bizonyosan, akik a dzsihadban az iszlám ellenségei ellen harcolva halnak meg.

MEGVÁLTOZTATOTT Ó- ÉS ÚJSZÖVETSÉGI TARTALMAK AZ ISZLÁMBAN

Az iszlám átvesz alakokat és történeteket a Bibliából, melyeket azonban később keletkezett, fantáziadús legendákkal kapcsol össze. Ennek következtében alig ismerünk rá az eredeti bibliai elemekre.

- Az iszlám Ábrahámra hivatkozik, ezért a harmadik „ábrahámi vallás”-nak is nevezzük. A mohamedán hagyomány – mindenféle bizonyíték nélkül – azt tartja, hogy a mekkai Kába követ, a muzulmánok szent relikviáját Gábrriel arkangyal adta Ábrahámnak.
- A Korán elismeri Jézus szűzi fogantatását, de ezt gyermekded legendákkal keveri össze. Arról ír, például, hogy Jézus közvetlenül születése után beszélni kezdett, meg hogy agyagból készült madarakat élővé változtatott.
- A mohamedánok szerint Jézus csak látzólag halt meg a kereszten, a valóságban Isten a keresztre feszítés előtt titokban kicserélte egy másik emberre, őt pedig élve magához vette a Paradicsomba.
- Van olyan mohamedán hagyomány, mely szerint Jézus a mennyből jön majd el újra a világ végén, de a keresztény tanítástól teljesen eltérő módon. E hagyomány szerint úgy jön majd el, mint a tökéletes és csodálatos hatalommal felruházott muszlim, aki elpusztít minden disznót, keresztet, zsinagógát és keresztény templomot.
- Más tradíció szerint Jézus megnősült és gyermekei születtek. Miután meghalt, Mohamed mellé temették. A világ végén majd a többi emberhez

hasonlóan támad fel. Nem ő tart majd ítéletet, ahogy a keresztények állítják; pusztán közbenjáró szerepe lesz.

Az iszlám öt pillére

Az iszlám öt pillére a muzulmán ember kötelezettségeit foglalja össze.

- Az első a hitvallás: „Tanúsítom, hogy nincs más isten Allahon kívül, és tanúsítom, hogy Mohamed Isten küldötte.” Ezt a muszlimok minden imádság alkalmával elmondják.
- A második az ima, melyet naponta ötször végeznek, arccal Mekka felé fordulva.
- A harmadik az adakozás, a szegények segítése. Minden évben egyszer kötelező. Egyfajta adóként szedik, és a rászorulóknak között osztják szét.
- A negyedik a böjt, melynek időszaka alatt, ramadánkor, a hívőnek sem ételt, sem italt nem szabad magához vennie hajnalhasadtól napnyugtáig.
- Az ötödik a mekkai zarándoklat, mely minden muzulmán számára kötelező egyszer az élete során.

A mecsetek

A mohamedán imaházakat mecsetnek nevezzük. Vallási rendezvényeken kívül politikai gyűléseknek is otthont adnak. A tisztelet jeleként a belépőnek le kell vennie a cipőjét. A nők számára a mecsetben elkülönített imatermet alakítanak ki.

A dzsihad

- A Korán egyik fő témája a dzsihad, a harc azok ellen, akik az iszlám útjában állnak, vagy akik megtagadják a muzulmán vallás felvételét (8. szúra, 39. vers). A fegyveres küzdelem csak kevesek kötelessége. Bizonyos feltételek teljesülése esetén békés időszakok is adódhatnak.

- Al-Ghazáli muzulmán filozófus (1058–1111 körül) a dzsihádot lelki harcként, nem fegyveres erőszakként magyarázta.
- Az iszlámisták számára a dzsihádnak csak katonai jelentése van.
- Az iszlám célja a vilááguralom, az egész világ iszlamizálása vallási és politikai szempontból. Az iszlám ugyanis egyszerre vallás és államforma. Az iszlám nem ismeri a vallás és a politika megkülönböztetését.

Az umma, a dar-ul-islam és a dar-ul-harb

Umma: az iszlám vilááguralma.

Dar-ul-islam ('az iszlám háza'): olyan terület, melyen megvalósult az iszlám uralma.

Dar-ul-harb ('a háború háza'): olyan terület, melyen még nem valósult meg az iszlám uralma.

A **fatva** vallásjogi döntést jelent. 1989-ben például Salman Rushdie indiai íróra mondták ki, *Sátáni versek* című kötete miatt. A lényege az, hogy bármelyik muzulmán megölheti őt. Ugyanakkor nincsen olyan tekintély, amely minden muszlim számára érvényes fatvát mondhatna ki.

A többi valláshoz hasonlóan az iszlámban is vannak **szakadások és különböző irányzatok**. A legismertebb a szunniták és a síiták közt fennálló szakadás. Különbségek vannak a világiasabb beállítottságú és a tradicionalista muszlimok között is. Azokat a radikális muzulmánokat, akik az erőszak eszközeivel is élnek, iszlámistáknak vagy fundamentalistáknak is nevezik.

Kényes kérdések

A katolikus egyház arra törekszik, hogy párbeszédet folytasson a muzulmán viláággal, és jó kapcsolatot építsen ki vele. Veszélyes lenne azonban, és csak rövid távú célokat szolgálna, ha az aggodalmat keltő és félelmet kiváltó kényes kérdéseket szőnyeg alá söpörnék.

Szükség van arra, hogy feltegyük ezeket a kérdéseket, és ugyanígy az azokra adott válaszokra.

A keresztények és muszlimok közti párbeszéd előfeltételei

Mark Gabriel, a kairói egyetem egykori, kereszténnyé lett tanára szerint a keresztények és muszlimok közti párbeszéd előfeltételei a következők:

- kölcsönös tisztelet,
- odafigyelés a másikra az előítéletek megszüntetése és a gyanúsítgatások elkerülése érdekében,
- különbséget kell tenni a vallási tanítás és a vallás egyes követőinek cselekedetei között. *Föl kell tenni a kérdést, hogy e tettek megfelelnek-e a vallás alapelveinek, vagy ellentmondanak azoknak;*
- érvelni kell, nem veszekedni;
- tiszteletben kell tartani mindazt, ami a másik fél számára szent;
- a saját hit nyílt megvallása.

A vallásszabadság

„Nincs kényszer a vallásban”, szerepel a Koránban (2. szúra, 256. vers). Ugyanakkor bizonyos mohamedán országokban a keresztények nem építhetnek templomokat, kiközösítést kell elszenvedniük, és több adót kell fizetniük, mint más polgároknak. Azokat a muzulmánokat, akik elhagyják a vallást, megbüntetik, egyes országokban halálbüntetéssel sújtják őket.

Mikor a fentebb idézett Mark Gabriel megkeresztelkedett, el kellett menekülnie Egyiptomból. Nem sokkal később találkozott egy muzulmán nővel, aki megkérdezte tőle, „hogyan árulhatta el az iszlámot”. Ő két törétenettel válaszolt:

„Mohamed elé vitték egy lányt, aki házasságon kívül fogant magzatot hordott a méhében. Megkérdezték, mit tegyenek vele. Mohamed hazaküldte őket, hogy várják meg, amíg a lány csöndben megszüli a gyermekét, aztán hozzák vissza hozzá. Amikor a gyermek születése után újra Mohamed elé vitték, a próféta parancsot adott a megölésére.”

„Az írástudók és a farizeusok egy házasságtörésen ért asszonyt vittek” Jézus elé. „Odaállították középre, és így szóltak hozzá: »Mester, ezt az asszonyt röviddel ezelőtt házasságtörésen érték. Mózes azt parancsolta a törvényben, hogy az illet meg kell kövezni. Hát te mit mondasz?« Jézus azt mondta nekik: »Az vesse rá az első követ, aki büntelen közületek!« A kérdezők »ennek halálára eloldalogtak, egyikük a másik után«. Jézus így szólt az asszonyhoz: »Menj, de többé ne vétkezzél!« (Jn 8,1–11).

„Most már tudja, miért lettem keresztény”, mondta Mark Gabriel a muzulmán asszonynak. Mivel a nőt is majdnem kivégezték házasságon kívül fogant gyermeke miatt, megértette a történetek üzenetét, és később ő is megkeresztelkedett.

Erőszak és terrorizmus

A legtöbb muzulmán természetesen nem terrorista. Ám akik igen, azok a Korán bizonyos szöveghelyeire hivatkozhatnak – így például az 5. szúra 33. versére: „Hanem részesedése azoknak az, kik háborúban állnak Allahhal és az Ő Hírnökével, (...) hogy megölettenek, vagy keresztre feszítetten, avagy levágattatik ellentétes oldali kezük és lábuk, avagy kiüzettenek a földről.” Vagy: a mennyország azoké, akik „Allah útján harcolnak, (...) ölnek és megöletnek” (9. szúra, 111. vers).

A nők helyzete

A muzulmán világban a nőknek lényegesen kevesebb joguk van, mint a férfiaknak. Kevesebbet örökölnek, és a bíróság előtt egy férfi tanúvallomása két nőével ér fel (vö. 2. szúra,

Sichtbare Unterschiede!

Foto: KNA

282. vers). A mecsetekben külön helyiség és külön bejárat van a nők számára, hasonlóan a régi bérházak cselédbejáróihoz. Egy nő megérőszakolásakor a szenvedő alanyt szigorúbban büntetik, mint a bűnös férfit. A férfiak bizonyos esetekben megverhetik feleségüket (vö. 4. szúra, 34. vers). Hogy az iszlám asszonyokra csupán mint vagyontárgyakra és élvezeti cikkekre tekint, az kiderül a világ végével kapcsolatos tanításából is. Allah kiszolgált harcosai a mennyben nem pusztán egykori, földi feleségeik társaságának örvendhetnek majd, hanem gyönyörű „hurik” várják majd őket, készen minden óhajuk teljesítésére (vö. 55. szúra, 72–74. vers; 56. szúra, 22–37. vers).

„Nem találtam az asszonyoknál ártalmasabb lényeket az emberiségre nézve.” (Mohamed; Islam-Lexikon, Wiesbaden, 1995. 203.)

A muzulmán férfiaknak négy főfeleségük lehet, szolgáskorban élő mellékfeleségük pedig akármennyi (vö. 4. szúra, 3. vers).

A prófétának Allah azt is kinyilatkoztatta, hogy egyedül neki korlátlan számú főfelesége lehet, sőt még olyan nőt is feleségül vehet, akit egyébként – a túlságosan közeli rokonság miatt – a törvények eltiltanának tőle (vö. 33. szúra, 37–38. vers). Mohamed utolsó felesége a kilencéves Aisa volt...

Tekinthető-e prófétának Mohamed keresztény szemszögből?

Nem, mivel azt állította, hogy olyan kinyilatkoztatást kapott Istentől, ami meghaladta Istennek Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatását önmagáról. Ez azonban lehetetlen, amennyiben – a keresztény tanításnak megfelelően – Jézus Isten egyszülött Fia. Erkölcsi szempontok is szólnak az ellen, hogy Mohamedet prófétának tekintsük, mivel saját magának ítélte meg különféle földi javakat, állítólagos isteni szóra hivatkozva. Ez nemcsak korlátlan poligámiájában nyilvánult meg, hanem abban is, hogy később azt a „kinyilatkoztatást” kapta, hogy a hadizsákmány „Istent és az Ő küldöttét” illeti (vö. 8. szúra, 1. vers).

Állam és vallás szétválasztása

Csak akkor lesz lehetőség hosszan tartó békés egymás mellett élésre, ha a muzulmánok megtanulnak különbséget tenni állam és vallás között, és ha készek lesznek arra, hogy szent szövegeiket megfelelő módon értelmezzék.

Antiszemitizmus az iszlámban

Mohamed kezdeti (mekkai) pozitív viszonyulása a zsidó és a keresztény hagyományhoz Medinában az ellenkezőjére fordult, amikor azt tapasztalta, hogy a zsidók és a keresztények nem csatlakoznak az iszlámhoz. Ezért a Szentírás meghamisításával vádolta meg őket (5. szúra, 13. vers), ami miatt isteni átok sújtja őket (2. szúra, 159. vers). „Eltévelyedettek”-nek nevezi őket (4. szúra, 44. vers), akiknek a földön nyomorúság, a túlvilágon pedig a pokol az osztályrészük (vö. 3. szúra, 112. vers; 7. szúra, 152. vers; 2. szúra, 90. vers). A Medinában őt elutasító zsidókat „majmok”-nak és „disznók”-nak nevezi, és bálványimádással vádolja őket (5. szúra, 60. vers). Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy ezek a szövegek bizonyos zsidókra vonatkoznak, nem pedig a zsidóságra általában. Meg kell különböztetni a zsidókhoz való alapvető hozzáállást, mely alapvetően jó kapcsolatot eredményez a két vallás követői között a muzulmán

országokban, bizonyos radikális mohamedán politikusok szélsőséges megnyilvánulásaitól, melyek időnként hitleri mélységeket megjárva a zsidóság teljes kiirtását tűzik ki célul. A legtöbb zsidóellenes megnyilvánulásnak nem valósi, hanem politikai okai vannak. Fontos feladat párbeszédet folytatni a muszlim iratok zsidóellenes idézeteiről.

Az emberi jogok kérdése az iszlámban

Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 1948-as elfogadásakor hiányzott néhány mohamedán állam beleegyezése. 1990. augusztus 5-én az Iszlám Konferencia Szervezetének negyvenöt külügyminisztere elfogadta az ellentmondásos Iszlám emberi jogok kairói nyilatkozata című dokumentumot. A 25. pontban ez áll: „A saría az egyetlen mértékadó forrás jelen dokumentum bármely cikkelyének értelmezéséhez vagy magyarázatához.” Amikor azt látjuk, hogy Európában az abortuszt gyakorlatilag szavazás útján akarják emberi joggá minősíteni, igazat adhatunk a muzulmánoknak: annak megítélése, hogy mi számít emberi jognak, és mi nem lehet az, kizárólag az isteni törvény alapján lehetséges. Különösen fontos tisztázni, hogy mi is az isteni törvény, a muszlimok szerint ugyanis a saría, a keresztények szerint viszont a „természetjog”.

A kairói Al-Azhar Egyetemen 2003 februárja óta működik egy bizottság, mely a monoteista vallásokkal folytatott párbeszédért felelős. Ez a bizottság Vallásközi Párbeszéd Pápai Tanácsával a következő alapelvekben állapodott meg:

- vissza kell utasítani az elnyomást és az erőszakot, az egyes embernek az élethez, biztonságához és békéhez való jogának megsértését;
- mindkét vallás szent szövegeit a maguk kontextusában kell értelmezni. Vallásaink szellemével ellentétes, ha egyes szöveghelyeket – a szövegösszefüggésből kiragadva – erőszak legitimálására használnak.

- Különbséget kell tenni a vallásaink szent irataiból levezetett tanítások és bizonyos, vallásainkhoz tartozó személyek viselkedése és cselekedetei között.

Lehetséges-e reform az iszlámban?

Vannak modern muzulmánok, akik reformokat akarnak, és nyitottak a vallásukkal kapcsolatosan megfogalmazott kritikus kérdésekre és érvekre. Manij Irshad, egy kanadában élő mohamedán nő így fogalmaz: „Miért nem teszünk mi is a zsidósághoz és a kereszténységhez hasonlóan? Ha megtennénk, meg tudnánk nyílni az eszmék és az értelmezések pluralizmusára, és ez lehetővé tenné számunkra, hogy elismerjük az emberi jogokat, köztük a vallásszabadsághoz való jogot, és hogy szét tudjuk választani a vallást és az államot.

Már Dzamal ad-Din al-Afgani (1838–1897) is a reformok érdekében lépett föl, és ezek szükségességéről beszélt követőinek. Az értelem használatára buzdított, annak biztos tudatában, hogy nem lehet ellentmondás az értelem és a hit között.

Keresztények és muzulmánok a XXI. században

A II. vatikáni zsinat már többször idézett *Nostra aetate*... kezdetű nyilatkozatában ezt olvashatjuk: „Bár a századok folyamán a keresztények és a muszlimok között nem kevés nézeteltérés és ellenségeskedés támadt, a Szentséges Zsinat mindenkit arra buzdít, hogy a múltat feledvén, őszintén törekedjen a kölcsönös megértésre, és mindenki számára közösen gyarapítsák és óvják a társadalmi igazságságot, az erkölcsi értékeket, a békét és a szabadságot” (NA, 3).

AZ ÉRSEK VÉGRENDELETE

2008. február 29-én Irakban terroristák elrabolták Paulosz Faradzs Rahho moszuli káld érseket. Három kísérőjét azonnal lelőtték. Az érsek holttestét két héttel később találták meg Moszul közelében. Végrendeletében ezt írta: „Arra kérek mindnyájatokat, nyíljatok meg muszlim testvéreitek felé, legyetek hűséges gyermekei hazátoknak, és munkálkodjatok együtt azon, hogy a szeretet és a testvériség szálai szorosan fűzzék össze szeretett hazánk, Irak gyermekeit. Az élet Isten kezébe való tökéletes belesimulás.”

Paolo Dall'Oglio olasz származású jezsuita szerzetes – rendje megbízásából – fiatalon a Közel-Keletre került, hogy elkezdje ismerkedését az muzulmán kultúrával. Ez a találkozás élete fordulópontjává vált: miután Libanonban arab szakon egyetemi diplomát szerzett, 1982-ben, egy Szíriában tett látogatás során, Damaszkusz közelében felfedezte Deir Mar Múszát, az akkor romokban heverő valahai keresztény kolostort. Itt alapította meg közösségét 1991-ben, melynek hivatása az iszlám–keresztény párbeszéd előmozdítása. A kolostor a muzulmánokkal való baráti találkozásnak kíván otthont adni. A szerzetesek a muzulmán világ közepén Krisztust hirdetik.

Papst Benedikt XVI. beegnet Muslimen

XVI. Benedek pápa és a muzulmánok

XVI. Benedek pápa – péteri szolgálatának kezdetétől – folytatta az elődje, II. János Pápa pápa által elindított párbeszédet a muzulmánokkal. 2007-ben Regensburgban egy sajnálatos félreértés történt: számos muszlim vélte úgy, hogy a pápa beszédében meggyalázta Mohamed prófétát és a Koránt. Mi történt valójában? Benedek pápa Manuel bizánci császár (1391 és 1425 között uralkodott) idézte, aki egy művelt perzsával beszélgetett a kereszténységről és az iszlámról: „Miután a császár (...) súlyosan fejezte ki magát, aprólékosan elmagyarázta az érveket, miért esztelen dolog a hit erőszakos terjesztése. Az erőszak ellentétes Isten lényegével és a lélek lényegével: »Isten nem leli kedvét a vérben – mondja –, nem értelmesen cselekedni (...) ellentétes Isten lényegével.«”

A beszédet a muszlim világ nagy felháborodással fogadta. Miután a pápának sikerült lecsillapítania a kedélyeket, a mérsékelt irányzathoz tartozó muzulmánok nyílt levelet írtak neki, melyet a jordán királyi ház képviselője adott át a pápai követnek Ammánban.

A levélben így fogalmaztak:

„A muszlimok és a keresztények együttesen a világ népességének több mint felét teszik ki. Ha nincs béke e két vallási közösség között, a világon sem lehetséges valódi békéről beszélni. A világ jövője múlik a muszlimok és keresztények közti békén. A béke és a kölcsönös megértés megvalósulásában a két vallási meggyőződés alapelvei segíthetnek.”

A muzulmánok és a keresztények kapcsolata eltérő az egyes mohamedán országokban. Vannak olyan országok (mint például Kazahsztán), ahol egyértelmű tolerancia jellemzi a vallások együttélését.

57. Hogyan és mikor alakult ki az iszlám?

Az iszlámot Mohamed (570–632) alapította, aki Gábrriel arkangyaltól kapott kinyilatkoztatásokra hivatkozott.

58. Melyek az iszlám „oszlopai”?

A hit megvallása napi rendszerességgel; a napi ötször – Mekka felé fordulva – végzett imádság; az adakozás; a böjt ramadánkor és a mekkai zarándoklat.

59. Mely kérdéseket kell tisztázni az iszlám képviselőivel folytatott párbeszédben?

A vallásszabadság, az antiszemitizmus és az erőszakos megnyilvánulások kérdését, valamint vallás és állam szétválasztásának, illetve a nők helyzetének problémáit.

60. Isteni kinyilatkoztatáson alapul-e az iszlám?

A muzulmánok hite szerint igen, a keresztények szerint viszont nem.

20 A természeti vallások és az ázsiai vallások

Buddhistische Mönche.

Foto: KNA

A természeti vallások

Természeti vallásoknak azon vallásokat nevezzük, amelyek konkrét alapító személy nélkül fejlődnek ki az egyes törzsek és népek története során, és amelyek nem rendelkeznek írásos hagyománnyal.

Kultúrvallásoknak azokat nevezzük, amelyek – alapítóval vagy alapító nélkül – egy magas fejlettségű írásos kultúrához kapcsolódnak.

A természeti vallásokat animista vallásoknak is szokták nevezni, mivel nem különböztetik meg a földi világot az istenitől, sem az

isteneket egymástól. A természet egészére mint istenektől és/vagy szellemektől „átlelkésített” valóságra tekintenek. Ezek között a szellemek között éppúgy ott vannak a halottak lelkei, mint az emberfeletti szellemi lények is.

Hochgott... fordítás hiányzik

A természeti vallásokat követő írástudatlan népek legtöbbszörében él az a meggyőződés, hogy létezik egy úgynevezett főisten, amely fölötté áll a többi istennek és szellemnek.

Amennyiben ezek a törzsek és népek a főistenhez hasonlóan a többi istent és a szellemeket is öröktől fogva létezőnek képzelik el, úgy megmaradnak a politeizmusban, vagyis a többisten-hitben.

Ha azonban csak a főistent képzelik örökké létezőnek, a többi istennel és a szellemekkel kapcsolatban azonban függőben hagyják ezt a kérdést, közel kerülnek a monoteizmushoz.

Kelet-afrikai országokban működő misszionáriusok számoltak be arról, hogy a bennszülöttek hittek egy legfőbb istenben, aki hatalmas, és szereti az embereket; de sajnos olyannak képelték el, aki nem törődik az emberi élet apró-cseprő dolgaival, hanem átengedi azokat a szellemeknek. E szellemek – legalábbis egy részük – azonban nem föltétlenül bizonynak kegyesnek az emberek iránt: balesetekkel, betegségekkel és korai halállal sújtják őket. Ráolvasásokkal és áldozatokkal kell kiengesztelni őket.

A hinduizmus

Maga a szó európai szülemény az Indiát jellemző – többnyire politeista – vallási sokféleség megragadására. Ezek a vallások minden különbözőségük ellenére néhány tulajdonságban megegyeznek, ezek a következők:

A kasztrendszer

A kasztokra tagolódást az Indiát Kr. e. 1500 körül elfoglaló bevándorlók hozták magukkal.

Összességében négy fő- és körülbelül három-ezer alkaszt van.

A főkasztok a következők:

- brahmanok – papok és szerzetesek, írásmagyarázók, a tudomány és a törvény képviselői;
- ksatriják – harcos nemesek, közülük származott a király;
- vajszják – földművesek, kézművesek, kereskedők;
- sudrák – szolgák.

Ez a felosztás csak a bevándorlók utódaira és a bennszülött őslakosság asszimilálódott részére vonatkozott. Akik nem asszimilálódtak, azokból lettek a kaszton kívüliek, akikre a kasztok tagjai mint tisztátalanokra tekintettek, megvetették és kerülték az „érinthetetleneket”. Érthető hát, hogy a páriák (így is nevezik a kaszton kívülieket) különösen nyitottak a kereszténységre, hiszen ott minden ember egyenlőnek számít.

A lélekvándorlás

Az indiai vallások másik közös pontja a lélek-vándorlásban való hit. A lélek-vándorlás a lélek örökös újjászületését jelenti. Ez a tanítás arra szolgál, hogy megmagyarázza az alsóbb kasztba tartozóknak, miért hordoznak oly nehéz terhet, és hogy miért áll érdekükben kiszolgáltatni a magasabb kaszthoz tarozókat. Ugyanis – a hitük szerint – a jelen élet minden nehézsége az előző életben elkövetett bűnök büntetése. Ha az illető ezt az életét jobban irányítja, és kellőképpen odaadónak bizonyul a fölötte álló kasztok tagjai iránt, akkor következő életében majd egy magasabb kasztba kerül, sőt, esetleg istenként vagy istennőként születik újra. Ellenkező esetben – ha elhibázza életét – következő újjászületesekor még alacsonyabb, akár állati szintre kerül.

A panteizmus

Hogy milyen a hinduizmus istenképe, eldöntetlen. Az alacsonyabb iskolázottságú hinduk nagy része sokistenhívő. Valláskutatók mintegy 300 millió istent számoltak össze az indiai vallásokban. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők között vannak olyanok, akik – minden bizonnyal a keresztényekkel és a muszlimokkal való érintkezésből is adódóan – monoteista módon gondolkodnak. Többségük azonban panteista. A *panteizmus* a görög *pan* ('minden') és a *theosz* ('isten') szavakból ered. A panteizmus jelentése: 'hit abban, hogy a mindenség az isten'; 'isten minden dolgok összessége'. Vagyis: nem létezik személyes Isten.

Pesszimista világkép

A hinduizmus pesszimistán tekint a látható világra és a lélekvándorlásra. Ez utóbbit a naiv európai ember egzotikumnak tartja, ám a hinduizmus követői egészen másként vélekednek felőle. Az élőlények és – ebből következően – az egyedek létezésének feltételezését a hindu filozófia elutasítja, illúzióknak tartja. A látható világ, ahogyan mi megtapasztaljuk, látszatvilág. Nem pusztán a bennünket körülvevő dolgok nem léteznek valóságosan, de mi magunk – mint egyedek – sem nem vagyunk többek látszatnál. A valóságban minden együtt a Minden Egy. Pusztán egy ősi katasztrófa következménye, hogy azt gondoljuk: létezik élettelen dolgok, élőlények, emberek, istenek sokfélesége. Ezt kell – véli a hinduizmus – kiküszöbölni, hogy földi életünk véget érhesen.

A nirvána

A földi törekvések célja a hindu tanítás szerint az, hogy a kasztról kasztra való emelkedés során feloldódjunk a *Minden Egyben*, és így megmeneküljünk az újjászületéstől. E cél mihamarabbi elérésére a vallási tanítók különféle utakat és módszereket dolgoztak ki.

E módszerek egyike – a buddhizmus – önálló vallássá vált.

A Minden Egy hindu elnevezése: *Brahman*.

Részletek:

- A hinduizmus szent iratai a *Védák* (istentiszteleti imák és szertartások a Kr. e. II. évezredtől) és az *Upanisadok* (a Kr. e. VI. századtól), a vallásról és a világról szóló bölcséleti tanítások.
- A három főisten: *Brahma*, a világ alkotója (nem semmiből teremt, mint a keresztények Istene, inkább rendezőelv); *Visnu*, a világ fenntartója és *Siva*, a világ lerombolója s egyszersmind az új élet létrehozója.

- Az *istentisztelet* formája: imádság és különböző szertartások családi és templomi keretben. Hozzá tartoznak még a – szinte mindig vér nélküli – áldozatok, a körmenetek, a templomi tánc és a Gangszhez tartó zarándoklatok.
- A *mantra* mágikus formula (hang, szótag, szó vagy rövidebb mondat, ill. szavak sorozatának ismételtgetése), mely egy isten vagy istennő jóindulatának elnyerését célozza.

A keresztény tanítás szerint az első parancsot szigorúan megtiltja idegen istenek segítségül hívását, az egy igaz Istent pedig csak imádni lehet, csak imádkozni lehet hozzá, és nem lehet különféle módszerek és technikák segítségével kiereszokolni a segítségét.

A buddhizmus

Az elnevezés Gautama Sziddhártha Buddha (Kr. e. 450–370) indiai hercegre vezethető vissza, akit harmincéves korában arra indított az öregség, a betegség és a halál gondolata, hogy föladjon kényelmes, semmittevő életét, a magányba vonuljon, és ott mélyen elgondolkodjon az életről, a szenvedésről és a lét értelméről.

Geisterglaube?

Foto: KNA

A buddhista hagyomány szerint Sziddhártha herceg elmélkedés közben megvilágosodott, innen kapta a *Buddha* ('a megvilágosodott') elnevezést. Ezt követően hirdetni kezdte tanítását.

A négy nemes igazság és a nemes nyolcrétű ösvény

A „négy nemes igazság” a következő:

- Az élet és a cselekvés szenvedés.
- A szenvedés oka a létre és az életre, a hatalomra és az élvezetekre való vágyakozás.
- A vágyakozás kioltása ment meg a szenvedéstől – és egyben további az újjászületéskétől.
- A vágyakozás kioltásához a „nemes nyolcrétű ösvény” vezet: a helyes hit, a helyes gondolkodás, a helyes beszéd, a helyes cselekvés, a helyes életmód, a helyes törekvés, a helyes vizsgálódás és a helyes szemlélődés.

A nyolcrétű ösvényt a nyolcküllőjű dharma-csakra (dharma kereke) szimbolizálja, ami egyben a buddhizmus jelképe is.

A helyes hit és a helyes gondolkodás a buddhista értelmezés szerint közömbösséget jelent minden és mindenki iránt, mivel teljesen közömbös, hogy létezik-e, vagy sem, hogy kellemes-e, vagy kellemetlen.

Ez a gondolat a hindu filozófia azon meggyőződésén alapul, mely szerint a világ pusztán látszat, és valójában a gondolkodó én, a személy sem létezik.

A buddhizmus és a kereszténység közötti különbségek

BUDDHA

- nem isten, csak ember. A buddhisták további, Buddhához hasonló megvilágosodottak eljövételét várják a történelemben.

- Buddha az „én” megszüntetésének útját mutatta meg tanítványainak.
- Buddha nem tekinti a bűnt az embert szerető Isten vagy az isteni kegyelem megsértésének. Ennek ellenére Buddhának volt fogalma a bűnről, hiszen megnevezte, mely magatartásformák és cselekedetek kerülendők.
- Buddha azt tanította, hogy mindenkinek a saját útját kell megtalálnia, és azon a maga erejéből kell előrehaladnia.
- Buddha csak minta. Egyáltalán nem fontos, hogy élt-e valójában, vagy sem.

JÉZUS KRISZTUS

- a keresztény hit szerint valóságos Isten és valóságos ember.
- Jézus saját magát nevezi az Istenhez vezető „út”-nak, melyen mindenkinek járnia kell, ezért a keresztény ember nem keres külön utat.
- Jézus beszél a bűnről, a megtérésről és a megbocsátásról.
- Jézus igehirdetésének lényege: Isten szeret bennünket.
- „Kövessetek engem!”, mondta Jézus a tanítványainak, és megalapította átlátható felépítésű egyházát.
- A keresztények Jézust Megváltójuknak tekintik, és várják dicsőséges újra eljöveteletét.
- Jézus tesz igazságot, és az Istenhez tartozókat a mennyei örök boldogságba hívja.

A meditáció

- A buddhisták arról elmélkednek, hogy mennyire értéktelen az egész világ és az élet. Éppen ezért meg akarnak szabadulni a tipikus emberi „illúzióktól”, a vágyaktól és a szenvedéstől, sőt: önmaguktól is.
- A keresztény elmélkedés Isten dicsőségét szemléli, azt, hogy mit tett és mit tesz Isten az emberekért. A keresztények tisztában vannak Istentől kapott méltóságukkal, és örömmel gondolnak Istennel való szoros kapcsolatukra.

A buddhisták végső célja

A buddhizmus végcélja hasonló a hindu filozófiához: az „én” kioltása a *Minden Egyben*. Ők azonban nem brahmannak, hanem nirvánának nevezik, ami annyit jelent: 'elfújni az érzéki csalódás lángját'. A nirvánát mint tökéletes nyugalmat, a vágyaktól, illúzióktól, szenvedésektől való megszabadulást, mint teljes békét írják le. A buddhisták célja nem az Istennel való egység. Hogy valaki Istenben vagy az istenekben hisz-e, az az eredeti buddhista tanítás szerint teljesen közömbös, mint ahogy minden ezen a „látszatvilágon”.

A szenvedés értelmezése

- A szenvedés a buddhisták szerint valami olyan dolog, amitől mindannyian szeretnénk megmenekülni, mivel nincsen semmi értelme.
- A keresztények is rossznak tartják a szenvedést, de hitük szerint a szenvedés elfogadásával, azzal, hogy „vállunkra vesszük keresztünket”, közelebb tudunk kerülni Istenhez, és mintegy kiegészítjük Krisztus megváltó szenvedését (vö. Kol 1,24).
- A keresztények fontos feladatnak tekintik a szenvedés enyhítését.

Valóságsszemlélet

- A buddhisták szerint nem lehet bebizonyítani, hogy valóban létezne bármiféle egyedi dolog vagy élőlény. „A dolgok illúziók. Sem azt nem állíthatjuk róluk, hogy léteznek, sem azt, hogy nem.”
- A keresztény hit szerint Isten teremtette a világot, és a teremtett világ valóban létezik.

A buddhizmus válfajai

A buddhizmusnak sok irányzata van. A három legfontosabb a következő:

- A hinajana (‘kis szekér’) irányzat, követői az én megszüntetésére töreksenek. Nem

hisznek Istenben, sem istenekben. Elsősorban szerzetesek tartoznak ide, akik szigorú cölibátusban és önmegtartóztatásban élnek, tartózkodnak a gyilkosságtól, a lopástól és a hazugságtól.

- A mahajana (‘nagy szekér’, ‘nagy út’) tan, megközelítőleg 150 évvel Buddha halála után keletkezett. Keveredett a többisten-hit helyi formáival. Ezen irányzat által vált a buddhizmus vallásos jellegűvé és tömegjelenséggé azzal, hogy Buddhát – szándéka ellenére – istenné tette.
- A vadszrajána (‘gyémánt szekér’, ‘gyémánt út’) buddhizmus, elsősorban Tibet vallása. Számos helyi istenséget tisztel, köztük egy megváltót is, aki a jövőben majd eljön. Ez az irányzat nem beszél önmegváltásról, sem a világból való kimenekülésről, a nagy boldogságot tekinti céljának. Ennek elérését a különböző geometriai alakzatok (az ún. mandalák) segítségével végzett meditáció, mágikus formulák ismételtése és erotikus praktikák segítik.

II. János Pál pápa 1979-ben látogatást tett a New York-i Szent Patrik-székesegyházban, ahol a tibeti buddhisták vezetőjével, a dalai lámával is találkozott.

Miközben a pápát várták, a dalai láma odalépett egy paphoz, és megkérdezte: „Tudja ön, hogy mi a különbség az önök vallása és az enyém között?” A pap elcsodálkozott a kérdésen, és nemmel válaszolt. „Önök hisznek egy személyes Isten létében, én viszont nem”, magyarázta a dalai láma.

Vallás-e a buddhizmus

A keresztény, a zsidó és a muzulmán vallás középpontjában Isten áll, fő kérdésük pedig az Isten–ember kapcsolat mibenléte. Ebben a viszonylatban igen nehéz választ adni arra a kérdésre, hogy vallás-e a buddhizmus.

Ha azt nézzük, hogy a buddhizmus a világ ősokegének felderítésére törekszik, akkor

bizonyos értelemben nevezhetjük vallásnak. Abból a szempontból viszont, hogy a buddhizmusban nincsen tartalma az „isten” szónak, nem tekinthető vallásnak. Az eredeti buddhizmus lényegében elutasítja az istenfogalmat, és így nem minősül vallásnak. Ez persze nem áll a buddhizmus későbbi irányzataira, melyek politeista elemekkel bővültek.

Semmiképpen sem lehet egyszerre kereszténynek és buddhistának is lenni.

A keresztények minden emberben, minden vallásban és világnézetben elismerik az igazat és a jót, így a buddhizmusban is. Isten minden ember szívébe beleírta törvényét, mindenkinek van lelkiismerete.

A buddhista misszió

A dalai láma 2007-ben Németországba látogatott, és ott bírálta keresztények ázsiai missziós tevékenységét, mivel az – szerinte – elszakítja az embereket kulturális gyökereiktől, miközben az lenne a kívánatos, hogy megőrizték hagyományaikat. Mongóliában arra hívta fel a keresztény misszionáriusok figyelmét, hogy buddhista országban nincs helye a hittérítésnek.

Ezekre a következőképpen reagálhatunk:

- A világ nincs felosztva vallási alapon. És ha így lenne is: a kereszténység Ázsiából ered.
- Az autókkal kapcsolatban sem arra vagyunk kíváncsiak, hogy Európában vagy Ázsiában gyártották-e őket, hanem hogy jól működnek, vagy sem.
- Az evangélium nem kultúráról, hanem az igazságról szól. Ha Jézus Krisztus Isten Fia, minden embernek joga van ahhoz, hogy halljon róla.
- Minden embernek szabadon kell döntenie, hogy melyik valláshoz kíván tartozni. Ezen a téren kizárólag Istennek tartozik felelősséggel, a lelkiismerete által.
- Nehéz megérteni, hogy milyen érdeke fűződik a dalai lámának ahhoz, hogy meghatározza más emberek vallását azzal, hogy megtiltja a vallás megváltoztatását,

és fellép a keresztény missziós tevékenység ellen.

- A buddhisták azt állítják, hogy ők nem térítenek. Ezzel szemben a volt buddhista Martin Kamphuist így nyilatkozik: „Én, aki buddhista voltam, állítom, hogy ez nem igaz: a beavatási szertartások is missziós formák!”

Foto: KNA

Buddhizmus és békeszeretet

A dalai lámát mint jószágos, mindig mosolygó öregurat ismerjük. A buddhistákat általában békés embereknek tartják. Valójában a tibeti irányzat Buddhától származtatott kinyilatkoztatásainak 45 százaléka békés, 55 százaléka viszont erőszakos tartalmú. Vagyis: nemcsak a megvilágosodásnak vannak békés formái, hanem a haragnak is vannak megvilágosodott formái. A belső béke – mindezek alapján – csak úgy valósítható meg, ha az ember megismeri és bizonyos módon kiéli mind békés, mind haragvó természetét.

A tibeti próféciák a 2425. esztendőre azt jósolják, hogy egy buddhista uralkodó fogja magához ragadni a hatalmat az egész világ fölött, és megvalósítja a világbékét, a szó buddhista értelmében, azaz a más vallású hívők kizárásával.

Kínai vallások

A TAOIZMUS

A taoizmus létrejött Lao-ce ('öreg mester') nevéhez fűződik. A *Tao* – minden: a lét ősoka, világtörvény, a helyes cselekvés irányelve, út, élet, isten. A nemlétből származik a lét (a tao), mely létrehozza a *jin* és a *jang* kettősségét; az őserő dualista megnyilvánulásából származik az életlehelet (csi). Az istenvilág hierarchiájának csúcán Jü Huang (az égisten) és a megistenült Lao-ce áll. A taoizmus követői hisznek a túlvilágban.

A KONFUCIANIZMUS

Kung Fu-ce ('Kung mester'; latinosan: Konfucius) tanításai a kínai kultúra és gondolkodás alapjává váltak. A legfőbb alapelveknek Konfucius a *tiant*, vagyis az eget tartotta, és nyitva hagyta azt a kérdést, hogy ez a princípium személyes-e, vagy sem. A konfucianizmus olyan filozófia, melyhez nem tartozik istenhit, sem pedig a halál utáni életben való hit. Konfucius nem beszélt transzcendens dolgokról. Tisztelete halála után kezdődött. Kr. e. 120-ban templomot építettek neki, 1906-ban pedig császári határozat állította az ég és a föld isteneivel egy sorba. A konfucianizmus így vallássá, a császárkultusz támaszává vált. A taoizmussal és a buddhizmussal szemben

Ps. 1,3: *Der Gerechte ist wie ein Baum, der an Wasserbächen gepflanzt.* Foto: Laun

nem bizonyult toleránsnak.

Jóllehet Konfucius kultuszát 1912-ben hivatalosan eltörölték, a filozófus mind a mai napig nagy tiszteletnek örvend Kínában.

A konfucianizmus erkölcstana nem hivatkozik isteni törvényekre vagy isteni kinyilatkoztatásra.

Kína legnagyobb népcsoportjának tagjai, a han kínaiak olyan vallás követői, amelyben Konfucius, Lao-ce és Buddha tanításai és más világnézeti tartalmak keverednek.

Az 1966-ban kezdődött kulturális forradalommal minden vallás elnyomás alá került Kínában. Mindemellett egyre több jele van annak, hogy erősödik a kínai kereszténység.

61. Mi a hinduizmus?

A hinduizmus India vallásainak gyűjtőfogalma. E vallások fő ismertetőjelei: a lélekvándorlás és a kasztrendszer.

62. Mi a buddhizmus?

Buddha 'megvilágosodott'-at jelent. A megvilágosodás az élet mulandóságának felismerése, elérni a vágyak teljes kioltásával lehet. A végső cél az újjászületések sorának megszűnte, feloldódás a nirvánában.

63. Vallás-e a buddhizmus?

Ha a vallás fogalma feltételezi az istenhitet, illetve az Isten–ember kapcsolatot, akkor a buddhizmust nem tekinthetjük vallásnak, hanem inkább ateista életszemléletnek.

21 Istenünk: az élet Istene

Jugendtreffen mit Papst Benedikt XVI. Sao Paolo, 2007

Foto: Hurnaus

Mikor az életről beszélünk, döntő jelentőséggel bírnak a következő kérdések. Mi az ember? Mikor kezdődik az ember? Mit akar kezdeni az ember az életével? Mire van lehetősége és szabad megtennie? Vannak-e korlátai a szabadságának, és ha igen, melyek azok? Szabad-e mindent megtennünk, amit meg tudunk tenni?

Mi az ember?

Az ember személy, értelemmel, szabad akarral, szeretetre és önátadásra való képességgel rendelkezik. Az emberi személy egyszerre

testi és szellemi lény. Ebből fakad elidegeníthetetlen méltósága, és ebből fakadnak emberi jogai. Lélek és anyag alkotja az emberi természetet. A lélek teszi az anyagi testet emberi testté.

Mikor kezdődik az ember?

Fontos hangsúlyoznunk, hogy itt nem pusztán az emberi élet kezdetéről gondolkodunk, hanem arról, hogy hol kezdődik az ember. Már egyetlen sejt emberi életnek számít, de még nem minősül embernek vagy személynek. Ezért az egyes sejtek nem jelentenek

erkölcsi problémát. Más a helyzet azonban az embrióval, amely a hímivarsejt és a petesejt egyesüléséből jön létre. Ez az esemény jelenti az emberi létezés kezdetét, ettől a pillanattól kezdve áll rendelkezésre az a teljes genetikai program, amely az új emberi személyt egészen a haláláig alakítja. Tehát a tudomány mai állása szerint az ember a fogantatás pillanatában kezdődik.

„Kezdetből fogva ember” – nincs olyan, hogy „kialakulóban lévő” emberi élet. Az ember kezdetéről beszélünk, az emberéről, aki fejlődik és növekszik.

Mensch von Anfang an, man wird nicht Mensch, man ist Mensch! (E. Blechschmidt, Prof. für Anatomie).
Foto: Inara Uzolina

ELLENVETÉSEK

Az embrió rendkívül parányi, és nem úgy néz ki, mint egy ember. Ha a megtermékenyített tojást sem nevezzük csirkének, miért kellene az embriót embernek tartanunk? A válasz: nem az a lényeg, hogy néz ki, hanem hogy mi az. Már a tojásban is ott van a tyúk. A kis embereket kisbabának nevezzük, ami nem azt jelenti, hogy még ne lennének emberek.

ERKÖLCSI KÖVETKEZMÉNYEK

Mivel az embrió emberi lény, emberi jogokkal rendelkezik: joga van az élethez és a sérthetlenséghez. Nem arról van szó, hogy az egyház biológiai összefüggésekről dönt, hanem arról, hogy – figyelembe véve a biológiai tényeket – Isten törvényének fényében dönt arról, hogy mit szabad tennie az embernek, és mit nem.

„Minden emberi élet a fogantatás pillanatától a halálig szent, mert az emberi személyt az élő és szent Isten önmagáért akarta a maga képére és hasonlatosságára teremteni.” (KEK 2319)

AZ EMBER SEMMIBEVÉTELE

Káin és Ábel óta sok jó is történt az emberi történelemben, de a vérontás is része. Ugyan minden nép körében, mindenkor érvényben volt az a törvény, hogy védeni kell a családtagokat, a törzshöz és a nemzethez tartozók életét, az idegenek azonban védtelennek, különösen az ellenségek. Védtelennek minősülnek azok is, akikről még – bizonyos időszakokban, bizonyos okokból – azt is megtagadták, hogy teljes értékű embernek számítsanak: a nők, a zsidók, a rabszolgák, a feketék, az indiánok vagy a fogyatékkal élők.

Amikor a spanyolok fölfedezték Dél-Amerikát, és ott indiánokkal találkoztak, nem voltak még fejlett híradástechnikai eszközök, és az információáramlás is meglehetősen lassú és nehézkes volt. Így eleinte csábítónak tűnt számukra az a gondolat, hogy az indiánok embernek látszanak ugyan, de mégsem igazi

emberek, és így emberi jogokkal sem rendelkeznek. Az egyház és V. Károly császár döntötte el a kérdést: az indiánok emberek, és ehhez méltóan is kell hozzájuk fordulni.

III. Pál pápa 1537. június 9-én adta ki a Sublimis Deus... kezdetű bullát, amely mérföldkönek számít az emberi jogok egyházi elismerésének folyamatában. A pápa ebben az indiánok szabadságjogait hangsúlyozta, és minden rabszolgaságot törvénytelennek nyilvánított. A korra jellemző, hogy a pápának hangsúlyozottan ki kellett jelentenie: az indiánok valóságos emberek, s ezért sem a szabadságuktól, sem a tulajdonuktól nem szabad megfosztani őket.

Az emberi élet védelmében lépésről lépésre hozott áttörést a kereszténység. Ez nem jelenti azt, hogy keresztények sohasem szegték meg az ötödik parancsolatot, ám az egyház az évszázadok során egyre világosabbá tette, hogy mit is jelent az emberölés tilalma. Sajnos, hosszú idő kellett ahhoz, hogy általánosan elutasítsák a különböző gyilkolási formákat (vallásháborúk, eretneküldözések, párba-jok, könnyelműen kimondott halálos ítéletek).

Az emberölés tilalmának pontos meghatározása

II. János Pál pápa egyértelműen fogalmaz ebben a kérdésben: „Az ártatlan emberi élet közvetlen és szándékos kioltása mind súlyosan erkölcstelen” (*Evangelium vitae...* enciklika, 57). Ki kell emelni az *ártatlan* és a *szándékos* szavakat.

Csak meglehetősen ritka esetekben lehet megengedett egy objektíve súlyosan bűnösnek minősülő ember életének szándékos kioltása. Példák:

JOGOS ÖNVÉDELEM

Megengedett, sőt bizonyos esetekben kötelesség is önmagunkat vagy más embereket (például családtagjainkat) jogosulatlanul támadó személyektől megvédeni, illetve a támadókat szélsőséges esetben akár meg is

ölni. A rendőröknek kötelezettsége, hogy megvédjék a bűncselekmények áldozatait, akár a bűncselekményt elkövetők megölésével is. Jóllehet ilyen esetekben a rendőrök „támadnak” (tehát nem „védekeznek” a szó szoros értelmében), de nem jogtalanul. A velük szemben védekező, bűnt elkövetőkre nem érvényes a jogos önvédelem.

HÁBORÚ ÉS BÉKE

A háborúk mindig rettenetes borzalmakat és számtalan rosszat okoztak az emberiségnek, mégsem szűkölködött véres harcokban a történelem. Az emberek álmaiban azonban mindig élt egy békét teremtő király, aki összekapcsolja a hatalmat a békével, nem él vissza az

Folge von Terror und Krieg!

Foto: Kiefer

uralmával, hanem arra törekszik, hogy megteremtse és megőrizze a békét.

A keresztényeket mindig is foglalkoztatta az a kérdés, hogy szabad-e, és ha igen, milyen körülmények között szabad részt venniük háborúban, illetve mikor szabad megtagadniuk a katonai szolgálatot. Az egyház meghatározza a háború erkölcsi megengedettségének feltételeit, ezek a lehető legszűkebbre határolják azon háborúk körét, amelyben keresztény ember részt vehet (vö. KEK 2309).

A félreértések elkerülése végett ma már nem szokás „igazságos háború”-ról beszélni, mert minden háborúban igazságtalanság rejlik. Van-e olyan háború, amelyben a katonák vagy a szembenálló felek bármelyike „igazságosan”, jogosan vesz részt? Ma már nem „igazságos háború”-ról beszélünk, hanem „legitim védekező háború”-ról, amelyben jogos a védekezés.

A jogos védekező háború kritériumai

- Egyértelműen egy súlyos igazságtalanság elhárításáról van szó.

Még Hitler is azt akarta elhíttetni, hogy a lengyelek ellen indított háborúja védekező háború, tehát igazságos. Éppen ezért a német rádiók így jelentették be a háború kitörését: „Hajnali öt óra óta visszalövünk.”

- A megfélemezésre bevetett minden egyéb eszköz hatástalan.

Mahatma Gandhi vér nélküli ellenállással érte el India – az angol birodalomtól való – függetlenedését. Ha a törvényes cél erőszakmentes eszközökkel is elérhető, akkor súlyos igazságtalanság fegyveres harchoz folyamodni.

- A háborús eszközök bevetése nem okoz súlyosabb kárt, mint a megszüntetendő igazságtalanság. (Gondoljunk a modern háborús eszközök – atomfegyverek és egyéb tömegpusztító fegyverek – pusztítására.)
- A háborús eszközök csak addig vethetők be, amíg ez feltétlenül szükséges a legitim cél elérése érdekében.
- A totális háború, amely az ellenség teljes megsemmisítését célozza, mindig súlyosan igazságtalan.
- A megtámadott államnak késznek kell lennie arra, hogy felhagyjon a háborús cselekedetekkel, amennyiben a szemben álló fél fegyverszünetet kezdeményez, vagy ha ENSZ-csapatok érkeznek az övezetbe, hogy elhárítsák az igazságtalan támadást.

Az ENSZ és a Nemzetközi Bíróság azt a célt hivatottak szolgálni, amelyet a pápák már a XX. század eleje óta sürgetnek: hogy legyen egy olyan nemzetközi szervezet, amely jogsúgt és képes arra, hogy igazságosan rendezze az államok közötti konfliktusokat, megakadályozza a háborúkat, vagy azokat – vég-szükség esetén – erőszakkal megszüntesse.

- Hogy egy védekező háború jogosnak minősüljön, szükséges, hogy komoly esélyei legyenek a kedvező kimenetelnek, továbbá nem lehet hiábavaló vérontás.
- Nem szabad erkölcstelen eszközöket alkalmazni – ilyenek: a terror, kínzás, nemi erőszak, az ellenfél életfeltételeinek megsemmisítése.

Ezeket a feltételeket nem minden esetben lehet maradéktalanul alkalmazni a konkrét konfliktusra, és a nemzetközi egyezmények ellenére számtalan esetben megszegik őket, ám mindez nem elegendő ok arra, hogy tévesnek tartsuk őket.

A fenti feltételeket a nemzetközi jog a következőképpen konkretizálja:

- A hadifoglyokkal való bánásmód alapszabályai: a sebesülteket el kell látni, tilos kíntást alkalmazni.
- Bizonyos fegyvereket nemzetközi egyezmények tiltanak. Ilyenek: a mérges gáz, a dumdum golyó. Remélhetőleg hamarosan a következők is felkerülnek a listára: taposókna, tömegpusztító atom- és biológiai fegyverek.
- A háborús bűnösöket törvényszék elé állítják. Ilyen volt a nürnbergi per a második világháború után, a kambodzsai népirtás felelőseinek pere, a balkáni háború utáni eljárások sorozata de megemlíthetjük az iraki háborúban harcoló amerikai katonák ellen indított vizsgálatokat is; bár ez utóbbiak csak a szövetségi bíróságok szintjéig jutottak, és nem kerültek nemzetközi törvényszék elé.
- Az ENSZ megpróbál közvetítőként fellépni az egyes konfliktusokban.

A katonai szolgálat megtagadása

A következő okok teszik lehetővé vagy kötelezővé a katonai szolgálat megtagadását:

- Még egy önmagában legitim védekező háborúban is meg kell tagadni az

engedelmességet abban az esetben, ha a parancs ellenkezik az erkölccsel (terror, tömegmészárlás, túsok kivégzése, civilek szándékos megölése, kínzás, nemi erőszak).

- Meg kell tagadni a részvételt egy olyan háborúban, ha az – a katonai szolgálatra szólított meggyőződése szerint – igazságtalan.

Franz Jägerstätter álma – Franz Jägerstätter 1938-ban, nem sokkal Hitler Ausztriába való bevonulása előtt egy hegyek-völgyek között zakatoló vonatról álmodott. Az utasok vidámak voltak; úgy tűnt, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van. Senki sem akart leszállni a vonatról, sőt: amikor megállt, felnőttek és gyerekek tolongtak, hogy főlsszállhassanak. Az álmot látó férfi ekkor egy hangot hallott: „Ez a vonat a pokolba tart.” Felébredvén, Jägerstätter a nemzetiszocializmus veszélyére való figyelmeztetésként értelmezte álmát. Megtagadta, hogy katonai szolgálatot teljesítsen Hitler hadseregében. 1941-ben kivégezték. Jose Saraiva bíboros avatta boldoggá 2007-ben. ez a74. oldalon

szó szerint benne van már! csak 7 sor legyen!

- Papok és szerzetesek semmilyen körülmények között nem vehetnek részt háborúban fegyveres katonaként. Tábori lelkeszekként azonban jelen lehetnek, és jelen is vannak a katonák között, hogy lelkipásztori szolgálatot teljesítsenek közöttük.

A HALÁLBÜNTETÉS

Egészen a közelmúltig magától értődő joga volt minden államnak, hogy a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetőit kivégeztesse.

64. Mikor kezdődik az ember?

A fogantatással!

65. Mi az ember?

A halhatatlan lélek és a test egysége.

66. Miben áll az emberölési tilalom?

Az ártatlan emberi élet közvetlen és szándékos kioltása mindig súlyi bűn!

Ennek megítélése számos országban megváltozott. A változás okai:

- Sohasem lehet teljesen kizárni a bírói tévedés lehetőségét. Gyakran előfordult, hogy utólag bizonyosodott be egy ítéletről, hogy tévedésen alapult.
- A halálbüntetést sokszor alkalmazzák politikai ellenfelek végérvényes félreállítására.
- A kivégzés különösen kegyetlen büntetési forma, még ha nem is oly brutálisan hajtják végre, mint régen.
- Az államnak ma már más lehetőségei is vannak arra, hogy megbüntesse és ártalmatlanítsa a bűnözőket.
- Sok ország megszüntette a halálbüntetést. Az egyház támogatja ezt az irányvonalat.

„Ha (...) a vérontás nélküli eszközök elegendők a támadó elleni védekezésre és a személyek biztonságának megőrzésére, a hatalom ezekre az eszközökre korlátozódjék, mert jobban megfelelnek a közjó konkrét javainak, és nagyobb összhangban állnak az emberi személy méltóságával.” (KEK 2267)

TERRORIZMUS, ÖNGYILKOS MERÉNYLŐK

Terrorizmus mindig volt, napjainkban azonban mintha rosszabbá vált volna a helyzet. Sokan úgy vélik, hogy ha egy jó célért, például a szabadságért vagy a társadalmi igazságtalanságok legyőzéséért küzdenek, minden eszköz megengedett, még ha ártatlan áldozatokat követel is.

Nemcsak a technika új, hanem a kíméletlenség is, amelynek következtében olyan személyek is áldozattá válnak, akiknek semmi közük a terroristák céljaihoz.

Újak a módszerek, és az indítékok is. Vannak például olyan muzulmán öngyilkos merénylők, akik vallási alapon hajtják végre a terroristai akcióikat. Hittestvéreik nem öngyilkos merénylőnek, hanem mártírnak tartják őket, akik tettük jutalmaként a mennybe jutnak, annak ellenére, hogy a Korán is tiltja az öngyilkosságot. A dzsihád nevében végrehajtott öngyilkos merényletek azonban nem számítanak öngyilkosságnak.

22 Isten és a biotechnika

Darf der Mensch alles tun, was er kann?

Foto: KNA

A tudományos kutatás hosszú évek óta próbál közelebb kerülni az emberi élet kezdetéhez és a humángenetikai programhoz. Ezzel kapcsolatban számos erkölcsi kérdés merül fel, melyek így foglalhatók össze: szabad-e az embernek mindent megtennie, amire képes? Alapszabály: mindig szem előtt kell tartani az embernek az élethez és a sérthetetlenséghez való jogát.

A mesterséges megtermékenyítés (in vitro fertilizáció – IVF)

Nagy feltűnést keltett 1978-ban Luise Brown, az első lombikbébi. Születése egy olyan

házaspárnak jelentett nagy örömet, akiknek természetes úton nem lehetett gyermekük. Azóta több ezer olyan ember él a Földön, aki mesterséges megtermékenyítés által jött a világra.

Hogyan történik a mesterséges megtermékenyítés?

Az IVF során több petesejtet vesznek ki a nőtől, amelyeket laboratóriumi körülmények között „hoznak össze” a férfi hímivarsejtjeivel, abban a reményben, hogy sor kerül a megtermékenyítésre. Amennyiben több megtermékenyülés is történik, a nem kívánt emb-

riókat eltávolítják, és ezzel megölik őket (szelktív abortusz).

Ma már arra is van lehetőség, hogy egyetlen hímivarsejtet juttatnak el a petesejthez. A megtermékenyítés után megvizsgálják, hogy az így megtermékenyített petesejt nem hordoz-e genetikai sérüléseket. Csak egészséges petesejtet ültetnek vissza az anyaméhbe, a többit befagyasztják vagy azonnal eltávolítják.

A mesterséges megtermékenyítés célja

Az IVF eredeti célkitűzése az volt, hogy gyermektelen párokat utódhoz segítsenek. Ehhez a célhoz azonban az idők során újabbak adódtak: a tudósok azért kutatják az embriókat, hogy összejteket nyerjenek belőlük, melyekből új szerveket hoznak létre. Az erre a célra „használt” embriók egyértelműen halálra vannak ítéelve.

A mesterséges megtermékenyítés megítélése

Az egyház elítéli a mesterséges megtermékenyítést, még a legkedvezőbbnek tűnő esetben is.

E legkedvezőbb eset, amikor a házaspár a férfi hímivarsejtjeinek felhasználásával szeretne saját gyermeket (homológ inszemináció), mivel természetes úton nem születhet gyermekük. Rosszabb esetekben egy másik férfi hímivarsejtjeit (heterológ inszemináció) vagy egy másik nő méhét használják fel; homoszexuális vagy leszbikus párok is szeretnének élni a mesterséges megtermékenyítés lehetőségével, hogy „közös” gyerekük lehessen; vagy béranya hordja ki a gyermeket.

Az egyházi tiltás alapjai

- 1) Minden mesterséges megtermékenyítés során számos embrió pusztul el.
- 2) A mesterséges megtermékenyítés elválasztja a fogantatást a házasfelek

szeretetben történő egyesülésétől. Isten terve azonban az, hogy minden ember a szeretet gyümölcse legyen, nem pedig egy szakemberek által irányított folyamat eredménye. Miként a házasfelek szeretetben történő egyesülését nem szabad mesterséges fogamzásgátló módszerekkel szabályozni, úgy a nemzést sem szabad elválasztani a szeretetben történő egyesüléstől. Ez az érv a katolikus egyház azon meggyőződésére épül, hogy Isten szeretetből teremtette a világot, tehát a fogantatásnak is a szeretet aktusának kell lennie, nem pedig technikai eljárásnak.

VI. Pál pápa 1968-ban kiadott, Humanae vitae... kezdetű enciklikájában megerősítette a fogamzásgátlás tiltását.

A mesterséges megtermékenyítést a Hittani Kongregáció Donum vitae... kezdetű instrukciója tiltotta meg 1987-ben, II. János Pál pápasága idején. A Hittani Kongregáció prefektusa ekkor Joseph Ratzinger, a későbbi XVI. Benedek pápa volt.

Mind a fogamzásgátlás, mind pedig a mesterséges megtermékenyítés elválasztja a fogantatást a szeretetben történő egyesüléstől, de épp ellentétes módon. A fogamzásgátlásnál a megtermékenyítést akadályozzák, a mesterséges megtermékenyítésnél pedig a szeretetben történő egyesülést.

Az őssejtkutatás

Az őssejtek a modern tudományos kutatás nagy reménysége. A tudósok abban bíznak, hogy egy napon majd teljes szerveket tudnak létrehozni belőlük. Ha ez megvalósul, akkor – véleményük szerint – transzplantációnál nem lesz szükség halottak szerveinek felhasználására, hanem új szerveket lehet majd beültetni; s ha az új szerv a beteg saját őssejtjéből származik, a beültetés után immunkilődéstől sem kell tartani. Mindennek az a feltétele, hogy sikerüljön az őssejtből létrehozni a megfelelő szervet.

Der sprichwörtliche „Zauberlehrling“ im Labor
Foto: KNA

másolatának előállítása. A „terápiás célú klónozás” kifejezés megtévesztő, hiszen az eljárás a halálra ítélt klónra nézve egyáltalán nem gyógyító hatású.

- 4) Felnőtt ember testéből: a gyógyászatban tudnak összejet nyerni csontvelőből, perifériás vérből, és köldökzsinórvérből is. A fenti módszerekkel ellentétben itt nem beszélhetünk erkölcsi aggályokról.

Az embrionális őssejtek tumorsejtek

Minden eddigi, embrionális őssejttel folytatott gyógyászati kísérlet kudarcot vallott. A másik szervezetbe ültetett embrionális őssejtek nem gyógyulást, hanem rákot idéztek elő: „Az embrionális őssejtek tumorsejtek” (Lukas Kenner bécsi rákkutató).

Honnan nyerhetők őssejtek?

Négy elméleti lehetőség:

- 1) **Embriókból:** laboratóriumi körülmények között, mesterséges megtermékenyítés által létrehoznak egy embriót, és belőle vesznek ki őssejteket. A következmény: az embrió meghal.
- 2) **Ember-állat hibridekből:** bizonyos kutatók azzal kísérleteznek, hogy ember-állat lényeket hozzanak létre úgy, hogy emberi hímivarsejtet ültetnek olyan szarvasmarha-petesejtbe, melyekből az eredeti sejtmagot eltávolították. Angliában már engedélyezték az ilyen irányú kutatást. Ha sikerül, a kutatók embrionális őssejteket tudnak majd nyerni ezekből a hibridekből.
- 3) **Klónokból:** történnek próbálkozások klónok előállítására is, őssejtek kinyerése céljából. A klón a folyamat során elpusztul. Mivel az ilyen klónok előállításának célja a gyógyászati felhasználás, ebben az esetben **terápiás célú klónozásról** beszélnek, szemben a **reproduktív klónozással**, melynek célja egy ember genetikai

A felnőttőssejtek a gyógyításban

„Megalapozott a remény, hogy a felnőttőssejtekkel végzett kutatás pozitív eredményekkel jár a gyógyászatban, ráadásul nem vet föl erkölcsi kérdéseket sem. Az első sikerek már meg is születtek: amerikai és brazil szakemberek kutatásának köszönhetően felnőttőssejtekkel kezelt cukorbetegség abba-hagyhatták a napi injekciózást” (Colin McGuckin professzor, Newcastle).

Reproduktív klónozás

Az állatokon végzett klónozási technikák alkalmazásával emberek klónozását is meg akarják kísérelni. A céljuk – a tudományos siker mellett – az, hogy különösen tehetséges embereket állítsanak elő. Egy klón egyfajta szervraktárként is szolgálhatna, amelyből a kilöködés veszélye nélkül lehetne szerveket átültetni az eredeti, genetikailag lemásolt emberbe.

Attól eltekintve, hogy milyen mélységesen erkölcsstelen lenne ilyesmivel próbálkozni, a

tudomány sem kecsegtet túl sok reménnyel: „Semmi sem bizonyítja, hogy a terápiás célú klónozás valaha is működhetne” (Lukas Kenner bécsi rákkutató).

A génállomány manipulálása

A humángenom feltérképezése után felmerült a lehetősége annak, hogy olyan technológiákat fejlesszenek ki, amelyek segítségével bele lehetne nyúlni a génállományba, hibátlan emberek „kitenyésztése” céljából. A közvélemény egyelőre elutasítja e törekvéseket. Elméletileg csak akkor volna elképzelhető a génállományba történő – erkölcsileg megkérdőjelezhető beavatkozás, ha az orvoslás szabályai szerint az embrió javát szolgálná, vagyis ha segítségével például meg lehetne gyógyítani egy Down-kóros magzatot. Kétséges, hogy lesz-e valaha is lehetőség ilyesmire.

A biotechnológia erkölcsi megítélése

A meglehetősen bonyolult biotechnológia erkölcsi értékelése alapvetően egyszerű: mivel az embrió emberi személy, úgy is kell bánni vele. Nem szabad emberi embriót laboratóriumi körülmények között előállítani, de ha már megtörtént, nem szabad szándékosan megölni, kísérletezésnek alávetni, nyersanyagként használni. Ezt még jó célok sem írhatják felül.

Das Kind im Mutterleib, sichtbar durch Ultraschall!
Foto: KNA

Politika és embriókutatás

Hosszú ideig a legtöbb országban tilos volt embriókísérleteket végezni, mára azonban megváltozott a helyzet. Sok helyütt már engedélyezik, abban a reményben, hogy áttörést hoz a gyógyításban, vagy gazdasági hasznot hoz, és az országnak előkelő helyet biztosít a tudományos kutatás élmezőnyében.

Ennek ellenére a politikusok érzik, hogy az embriókutatás engedélyezésével erkölcsi korlátokat hágnak át. Ha a közvélemény titkon nem lenne meggyőződve róla, hogy az embrió emberi lény, érthetetlen volna az erkölcsi nyugtalanság. Amennyiben az embriók nem volnának emberi lények, gondolkodás nélkül felhasználhatnák őket, legalábbis az állatvédelmi törvények keretén belül.

Ezért aztán néhány ország úgy határozott, hogy külföldről importál embrionális őssejteket kísérleti célokra. Meglehetősen képmutató eljárás: az embriók megölésének felelősségét az exportáló országra hárítják. Ez azonban nem változtat erkölcsi megítélésükön.

A szervátültetés

Az orvostudomány képes arra, hogy donorok szerveit más betegekbe átültesse. Felmerül a kérdés: tehet-e ilyet az ember? Elméletileg egyszerű a válasz, a gyakorlatot azonban nem mindig egyértelmű az erkölcsileg megítélés. A kérdések nem a szervet befogadó beteggel, hanem a donorral kapcsolatban merülnek fel.

- Élő személy is lehet donor, amennyiben az eljárás során nem szenved maradandó károsodást, szélsőséges esetben: nem hal meg. Erre példa a véradás vagy az egyik vese adományozása.
- Halott donorok esetében a probléma a következő mondatban foglalható össze: „A donornak annyira kell halottnak lennie, amennyire szükséges, és annyira élőnek, amennyire csak lehetséges.” Felmerül a kérdés, hogy mikor tekinthető egy ember valóban halottnak, és hogyan lehet ezt megállapítani. Manapság azt a

szabályt tartjuk irányadónak, hogy a halottá nyilvánítás kritériuma az agyhalál beállta. A gond az, hogy az agyhalál kritériumai országonként eltérőek. Egy ember halálának megállapítása azonban nem függhet attól, hogy éppen melyik országban, a határnak ezen vagy azon oldalán van.

- A szervátültetés legsúlyosabb kérdései továbbra is megoldatlanok: az agyhalált kell-e elfogadnunk a halál tulajdonképpeni kritériumának? Nem lehetséges, hogy a szervátültetés mai gyakorlatában sok esetben valójában élő embereket ölnek meg?

A szervátültetés gyakorlatával párhuzamosan egy új bűnözési ág fejlődött ki: a szervkereskedelem. A szervkereskedők erőszakkal vagy cselet alkalmazva rabolják el – főként szegény sorban élő – emberek szerveit. Kínában a halálra ítélt és kivégzett emberek szerveit is értékesítik.

67. Hogyan ítéli meg az egyház a mesterséges megtermékenyítést?

Az egyház a mesterséges megtermékenyítést objektív szempontból erkölcsstelennek tartja, mivel minden embernek joga van ahhoz, hogy szülei szeretetben történő egyesülésének, és ne különféle technikai eljárásoknak köszönhesse életét.

68. Hogyan vélekedik az egyház az emberek klónozásról?

Az egyház minden ilyen próbálkozást kategorikusan elutasít, mert azok sértik az emberi méltóságot.

69. Mely erkölcsi alapelv irányadó a biotechnika valamennyi irányzata számára?

Az emberi élet szent és sérthetetlen a fogantatástól egészen a természetes halálig.

70. Miért erkölcsi kérdéseket kell megvizsgálni a szervátültetéssel kapcsolatban?

Nem hal-e meg a szerv kivétele következtében a donor, illetve hogy nem szenved-e károsodást, és ha igen, az milyen mértékű?

23 Isten nemet mond az abortuszra

Pro-Life-Demonstration Salzburg, Tag der Unschuldigen Kinder 28.12.2006

Foto: Hurnaus

Mi az abortusz?

Az abortusz az embrió vagy a magzat szándékos megölése az anyaméhben.

Az élethez való jog leggyakoribb, számos országban törvényesített megsértése napjainkban az abortusz. Írországból 2009-ben még egyértelmű nemet mondtak a törvényalkotók az abortusz engedélyezésére.

„Az abortusz erkölcsi és jogi elfogadhatatlansága abból következik, hogy az ember a fogantatáskor kezd el létezni.

Az ember nem emberré fejlődik, hanem a kezdetől fogva ember.” (Erich Blechschmitt német anatómus)

Mikor kezdődik az ember?

Vannak, akik azzal próbálják igazolni az abortuszt, hogy a fogantatás gyümölcsét – legalábbis (meghatározott) néhány napig – nem lehet élő emberi személynek tekinteni. Valójában azonban amint megtermékenyül a petesejt, új élet kezdődik, mely nem az apáé, s nem is az édesanyáé, hanem egy új emberé, aki önálló életként növekszik. Nem válna emberré, ha nem lenne az életének első pillanatától fogva.

A legújabb genetikai kutatások megerősítik ezt a kezdettől fogva nyilvánvaló dolgot. A genetika ugyanis igazolta, hogy a genetikai program alapján az első pillanattól fogva adott, hogy mi lesz az új életből: egy, már pontosan meghatározott egyedi tulajdonságokkal rendelkező emberi személy. Az emberi élet csodálatos folyamata a megtermékenyülés pillanatában kezdődik; egyes képességeinek időre van szükségük, hogy kifejlődjenek és működni kezdenek.

„Ámbár semmiféle tapasztalati módszerrel nem lehet kimutatni a szellemi lélek jelenlétét, az emberi embrió tudományos megfigyelése „olyan adatokat szolgáltat, melyekből az értelem fölismerheti, hogy az emberi élet első rezdülésétől jelen van a személy: miért ne volna tehát ez az emberi élőlény emberi személy is?”

(II. János Pál pápa: Evangelium vitae..., 60)

Attól, hogy az új embert még nem láthatjuk, még létezik, és tiszteletben kell tartani emberi jogait.

Az abortusz pártolói ebben a vitában szinte sohasem azzal érvelnek, hogy „az ennyire kicsi embereket még meg szabad ölni”, hanem azzal, hogy „az embrió még nem ember”.

Ezzel szemben egyetlen várandós asszony sem azt mondja, hogy „egy élőlény van a hasamban, melyből majd egyszer kifejlődik a gyermekem”, sokkal inkább azt, hogy „gyermekem várak”.

Az ultrahangfelvételt pedig mint gyermekük fényképét mutatják meg férjüknek, barátnőiknek, a többi gyermeküknek.

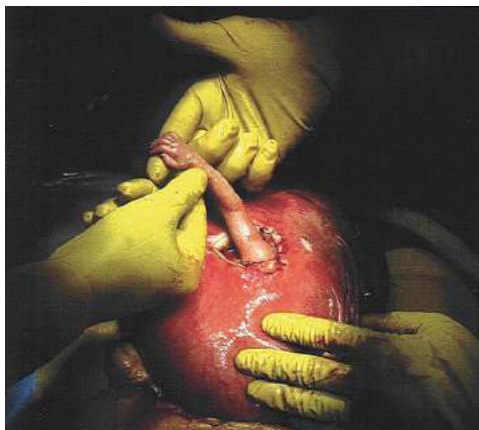
Az abortusz története

- A XX. század elejéig minden országban büntették az abortuszt.
- A nemzetiszocialisták büntetéssel sújtották a német gyermekek elvetetését, pártolták viszont a maguknál alacsonyabb rendűnek tartott gyermekekét, például a szlávokét, hogyha éppen az felelt meg céljaiknak.
- A kommunisták először engedélyezték az abortuszt, majd katasztrofális következményei – a drasztikusan csökkenő születésszám – miatt bizonyos szocialista országokban újra betiltották.

Az abortusz kiváltó okai

A második világháború után élénk párbeszéd kezdődött azzal kapcsolatban, hogy milyen tényezők váltják ki az abortuszt. Ezeket indikációnak, terhességmegszakítási jogalapnak nevezik:

- Vitális indikáció – amikor a magzat kihordása veszélybe sodorja az anya életét,

Operation vor der Geburt, das Kind greift nach dem Finger des Arztes!

Foto: www.michaelclancy.com

vagy súlyos egészségügyi ártalmakat okoz az édesanyjának. Ez – a modern orvostudománynak köszönhetően – csaknem teljesen megszűnt.

- Eugenikai indikáció – a magzat abortálása vélt vagy valós fogyatékosága miatt.
- Szociális indikáció – akkor áll fenn, ha az anya nehéz anyagi körülmények között él.
- Erkölcsi indikáció – ha a magzat erőszak útján fogant.

Időbeli szabályozás

A XX. század második felében alakult ki az a trend, hogy az abortuszt a fogantatástól számított bizonyos időn – például három hónapon – belül büntetlenül el lehet végezni, a döntés pedig kizárólag a nő joga. A feminista aktivisták 2008-ban arra is kísérletet tettek, hogy az abortuszt mint egyetemes emberi jogot fogadtassák el az ENSZ-szel és az EU-val.

Európában lépésről lépésre tartó hanyatlás (slippery slope) figyelhető meg az abortusz megítélésével kapcsolatban, ezek a következők:

- *Az abortusz jogtalan, büntetendő cselekmény.*
- *Az abortusz jogtalan és tilos, de nem büntetendő.*
- *Az emberek követelik az abortusz engedélyezését; a követeléshez vezető politikusok is csatlakoznak.*
- *A feministák hangoztatni kezdik, hogy az abortusz egyetemes emberi jog.*
- *A politikusok abortuszklinikákat nyittatnak, ahol olyan cselekedetek zajlanak, amelyek valójában törvénytelenek.*
- *A törvénytelen és többnyire magánügynek tartott abortuszt állami pénzekből kezdik támogatni.*
- *Az életvédők nem szólíthatják meg a nőket az abortuszklinikák előtt, jöllehet törvénytelen cselekedetet akarnak megakadályozni.*
- *Büntetések bevezetését követelik, de nem az abortuszt elkövetőkkel, hanem azokkal szemben, akik meg akarják menteni a*

gyermeket, és segítséget ajánlanak az abortuszra készülő nőknek.

- *Az Európai Parlament emberi jognak minősíti az abortuszt.*

Az abortusz és az állami törvények

Mint ahogy a magzat a fogantatás pillanatától fogva ember, joga van élni, és e joga minden parlamenti határozattól független.

Az állam kötelessége, hogy óvja a mindenki számára érvényes emberi jogokat, különösen az élethez való jogot; ezért az államnak minden emberre ki kellene terjesztenie a törvényi védelmet – a fogantatástól a természetes halálig.

Az abortusz módszerei

Mindig végeztek magzatelhajtást, gyakorta olyan fájdalmas módszerekkel, amelyek veszélyeztették a nők életét. Ma a leggyakoribb módszer az ún. vákuumszívós beavatkozás: egy csövet vezetnek a méhnyakba, és egy elektromos szívógép segítségével kiszívják a méhből a magzatot (akit ennek során szétzaggatnak), majd egy speciális eszközzel, a küretkanállal ellenőrzik, hogy minden magzati szövetet eltávolítottak-e. Gyakran gyógyszeres eljárást alkalmaznak (az abortusztabletta meglehetősen élénk társadalmi vitát váltott ki Magyarországon is). Késői abortusz esetén mesterségesen beindítják a szülést, így a többnyire már életképes gyermek a szülés folyamán meghal.

Az abortusz következményei

- *A nőket érintő következmény*
A posztabortusz-szindróma. Az abortusz következményeit tabuként kezelik. Társadalmi nyomásra az érintettek arra kényszerülnek, hogy elfojtsák emlékeiket, ne beszéljenek az abortusz okozta szenvedéseikről.

- Sok nő visszatérő rémálmokról, félelmekről, a szeretetre való képesség elvesztéséről, kapcsolatai megromlásáról, magányos öregségről számol be.

Az abortusznak mindig két áldozata van: a gyermek és a nő.” (Teréz anya)

- **Az abortusz társadalmi következménye**
A gyermekhiány. Azokban az országokban, ahol engedélyezett a magzatelhajtás, komoly problémát okoz a születések számának drasztikus csökkenése. Akik most mint gyermekek hiányoznak, később mint aktív munkavállalók, fogyasztók, adófizetők, nyugdíjjarulék-fizetők, mint anyák és apák hiányoznak majd a társadalomból... A gyermekhiány – szülésznoi, orvosi, óvónői, tanári – munkahelyek csökkenéséhez, megszűnéséhez is hozzájárul.

■ Szociális problémák

A hiányzó gyermekek keltette űrt a társadalomban szegényebb és túlnépesedett országokból érkező bevándorlók töltik fel. A más kulturális és vallási környezetből érkező emigránsok integrálása komoly kihívás elé állítja a nyugati társadalmakat.

■ Gyermekeket érintő veszély

- A magzatok születés előtt elvégzett vizsgálata, amely a gyermek nemének megállapítását szolgálja, néhány országban ahhoz vezetett, hogy a leánygyermekeket elvetetik. Pusztán azért, mert lányok. A leginkább érintett országok: India, Kína és Pakisztán. Kínában már több millió nő hiányzik emiatt. További következmény: a nőkereskedelem és a prostitúció erősödése.
- Ha a születés előtti vizsgálatokon kiderül, hogy a gyermek valószínűleg valamely fogyatékossgal születne meg, nagy társadalmi nyomás nehezedik a szülőkre, hogy vetessék el a magzatot.

Egy orvosprofesszor a következő kérdést teszi fel medikus hallgatóinak: „Mit tennének, ha kiderülne, hogy a születendő gyermek

valószínűleg fogyatékkal jön majd világra? Az apa vérbajos, az anya tüdőbajos, eddig született gyermekeik közül az első vakon jött a világra, a második két nap múlva meghalt, a harmadik süketnéma, a negyedik tüdőbajos. Magzatvízcsapolásra nincs mód.” Az orvos felsorolt néhány fogyatékossgot. Mit kellene tenni? Megkérdezte tanítványait. Néhány hallgató az abortuszra szavazott. – Maguk tehát megölték volna Ludwig von Beethovent – mondta a professzor.

- Következmény a lelkiismeretre nézve:
Az abortusz rombolja, tompítja a lelkiismeretet.

II. János Pál pápa mondta: „A lelkiismeret a lélek ragyogó szeme”.

Az abortusz elvakítja ezt a szemet. Egyre inkább eltűnik a köztudatból a másik ember életének tisztelete.

Életük első hónapjaiban az embrióknak Európában azt kellene kívánniuk, bár csak veszélyeztetett állatok lennének, mert akkor legalább az állatvédelmi törvények védenék őket. Mindig az anyaméh volt a legbiztonságosabb hely a világon a gyermek számára, ma éppen ott van a legnagyobb veszélyben.

Elkendőző fogalmak, hamis érvek

- „Reproduktív egészség” – egészség? valójában az abortuszhoz való jogról van szó. Ezt az ártalmatlannak tűnő fogalmat az ENSZ dokumentumaiba is becsempészték, azzal a céllal, hogy az államok kötelezhetőek legyenek az abortusz engedélyezésére.
- „Terhességmegszakítás” – téves megnevezés, mert megszakításról csak abban az esetben beszélhetünk, ha a megszakított folyamatnak van folytatása.

- „Sürgősségi fogamzásgátlás” – azok a módszerek tartoznak ide, melyek megakadályozzák a megtermékenyített petesejt beágyazódását. Mivel a fogantatás már korábban bekövetkezett, valójában korai stádiumban végrehajtott abortuszról van szó. A sürgősségi eljárás kifejezéssel azt akarják sugallni, hogy megelőzésként teszik, csakis azért, hogy egy nagyobb bajt hárítsanak el.
- „Biztonságos abortusz” – az abortusz pártolói biztonságos abortuszt követelnek, és ezen a szakszerűen végrehajtott, legális abortuszt értik, mely nem jelent veszélyt a nő számára, és ilyen értelemben biztonságos, biztos. „Szépséghibája” azonban, hogy a gyermek számára is biztos – biztos halál...
- „Ne büntessük a nőket” – az abortusz pártolói azt akarják elhitetni, hogy az abortuszellenes törvények valójában nőellenes jogszabályok. A büntetőtörvények azonban az elkövetők ellen, soha nem a nők ellen irányulnak. Azok a törvények, melyek büntetendőnek tartják az abortuszt, a gyermekeket védik az életüket veszélyeztetőktől.

Az a vélemény, hogy a nőket büntetik, félrevezető. Ha egy szemüveges férfi kirabol egy bankot, és letartóztatják, senki sem mondja azt, hogy azért büntették meg, mert szemüveges, vagy azért, mert férfi. Természetesen nem a szemüveges embert s nem a férfit illeti a büntetés hanem az elkövetőt, akár szemüveges, akár nem.

- „Segítségnyújtást büntetés helyett” – valóban fontos segíteni a bajba jutott nőket. De a gyermekeket védő törvény is segítség: megmenti a gyermek életét, a nőt pedig megóvja egy visszavonhatatlan tett elkövetésétől.
- „Ne kriminalizálják az abortuszt” – attól, hogy egy bűncselekménynek más nevet adunk, attól az még bűn marad. Ezzel az erővel a nemi erőszak kriminalizálása ellen is tiltakozhatnának.

Pro-Life-Demonstration.

Foto: KNA

- „A nőknek joguk van hozzá, hogy azt tegyenek a testükkel, amit akarnak” – ez a vita nem a nők testéről folyik, hanem a gyermekről, aki átmenetileg az anya testében van.

A katolikus egyház tanúsága

A katolikus egyház szinte az egyetlen olyan intézmény a világon, mely története során mindig határozottan elutasította az abortuszt, és ma is szilárd oszlopa az ellenállásnak és a nők tényleges segítésének.

- „Ne hajtsd el a magzatot, a megszületett gyermeket ne öld meg” (Didakhé – A tizenkét apostol tanítása; Kr. u. 125–150 körül).
- Aranyászajú Szent János (344–407) intelme a buja férfihoz: „Az életreklés kincsházát az öldöklés kamrájává teszed, és a nőt, aki gyermeknevelésre adatott, gyilkossá? Mert, hogy szeretőinek mindig rendelkezésre állhasson és kíváncsatos legyen, és hogy több pénzt csikarjon ki, ettől sem riad vissza, és ezzel sok égő paraszat rak fejedre, mert igaz ugyan, hogy ő követte el a tettet, de te vagy az oka.”

- A zsinatok (köztük a II. vatikáni zsinat), és a pápák is egyértelműen kimondták: az abortusz gyilkosság.
- „Az emberi jogok fogalma először Európában alakult ki. Alapvető emberi jog, minden más jog előfeltétele az élethez való jog a fogantatás pillanatától kezdve a természetes halálig. Következésképp az abortusz nem lehet emberi jog. Hanem épp az ellenkezője.” (XVI. Benedek pápa beszéde Bécsben, 2007.)

*„Aki sikeresen magzatelhajtást végez, önmagától beálló kiközösítésbe esik.” (Az Egyházi Törvénykönyv 1398. kánonja)
Ez azt jelenti, hogy az érintettek nem járulhatnak a többi szentséghez, míg meg nem tisztulnak a bűnbánat szentségében.*

Keresztények az életért

Visszatérő jelenség a történelemben, hogy mikor embereket üldöznek, kizsákmányolnak vagy gyilkolnak, mindig támadnak olyanok, akik tiltakoznak ez ellen, és a helyzet előbb-utóbb jóra fordul.

- Bartolomeo Las Casas spanyol domonkos-rendi szerzetes értesítette V. Károly császárt az indiánokkal szemben elkövetett bűntettekről, nagy segítséget nyújtva ezzel a bennszülötteknek.
- Friedrich von Spee német jezsuita szerzetes a boszorkányüldözések idején a megvádolt nők érdekében lépett fel. Írásai jelentős szerepet játszottak a boszorkányörület megszűnésében.
- Abraham Lincoln amerikai elnök vetett véget a rabszolgatartásnak az Egyesült Államokban.

„Tisztában vagyok azzal, milyen nehézségekkel és problémákkal kénytelen nagyon sok nő szembenézni. Meggyőződésem, hogy szavaink csak akkor lesznek hitelesek, ha az egyház hatékonyan tud segíteni az érintett nőknek.” (XVI. Benedek pápa)

Kezdeményezések az életért

A Pro-Life mozgalmakhoz tartoznak mindazok a közösségek, csoportok, amelyek a meg nem született gyermekek érdekében lépnek fel, egyedi módszerekkel és eszközökkel:

- személyes beszélgetésekkel,
- nyilvános vitákon,
- a médiában,
- prédikációkban,
- iskolákban,
- a köz- és a felsőoktatásban.

Különösen eredményesek azok a kezdeményezések, melyek során nők segítenek az érintett nőkkel folytatott beszélgetésekkel; továbbá amikor ismert személyiségek csatlakoznak e mozgalmakhoz: művészek, politikusok, filmsztárok, sportolók, tanárok, püspökök, papok – és sokan mások.

Angela Baraquio egykori szépségkirálynő e szavakkal fordult honfitársaihoz: „Tudjátok, hogy melyik a legveszélyesebb hely egy gyerek számára az USA-ban? Az anyaméh! Ha nem töröljük el az abortusztörvényt, gyermekeink a halál kultúrájában fognak felnőni, és joggal mondhatják majd nekünk, hogy meglett volna az esélyünk véget vetni ennek a szörnyűségnek, mégsem tettünk meg mindent az ügy érdekében.”

Segítségnyújtás az utcán

Paul Marx amerikai bencés pap különleges módszert talált ki az abortuszra készülő nők megsegítésére: miközben az életvédők egyik része imádkozik, másik része az abortuszklinikára tartó nőket szólítja meg az utcán, konkrét információkkal látva el őket. Ily módon már sok ezer gyermeket sikerült megmenteni világszerte.

Bernhard Nathanson egykor a világ legnagyobb abortuszklinikáját vezette, és része volt abban, hogy az Egyesült Államokban legalizálták az abortuszt. Egyik gyermekük

Pro-Life: Werbung auf einem Autobus.

Foto: Privat

abortálásához ő is hozzájárult. Ám amikor ultrahangos készülékkel megfigyelte egy magzat reakcióit az abortusz során, megváltoztatta álláspontját, és felfogta, mit tett: embert ölt. Életvédő aktivista lett. Néma sikoly című, 1984-ben készült filmjében mindenki számára – akinek van szeme – láthatóvá tette azt, amit tapasztalt. 1996 decemberében keresztelte meg John O'Connor New York-i érsek a Szent Patrik-katedrálisban bemutatott magánmisén. 2011 februárjában halt meg.

Életvédő mozgalmak

Számos életvédő mozgalom működik világszerte, a legtöbbet keresztények indították el.

A világ legnagyobb életvédő szervezete a katolikus egyház.

- Az egyház engesztel ki bennünket Isten-nel,
- védi minden ember élethez való jogát a fogantatástól egészen a természetes haláláig,
- ösztönzi híveit az életvédelemre,
- és konkrét, kézzelfogható segítséget nyújt a rászorulóknak.

EGY TIZENHAT ÉVES ÉDESANYA LEVELE

„Tizenöt éves voltam, mikor rájöttem, hogy terhes vagyok. Először titkoltam, és csak a barátomnak beszéltem róla. Először őt is sokkolta a hír, de aztán mellettem és a gyermekünk mellett döntött. (...) Mikor a harmadik hónapban voltam, anyukám észrevette, hogy terhes vagyok. Apámmal együtt kétségbeesetek. Azt akarták, hogy vetessem el a gyereket, de a barátommal meg akartuk őt tartani. Döntésünk helyesnek bizonyult. A kislányom most három hónapos, és ő a legfontosabb számomra az életben. A szüleim időközben elfogadták a döntésünket, és támogatnak minket, ahogy csak tudnak. A barátaim is segítenek. (...) Az én gyermekem, a kislányom. Hozzám tartozik. Boldog vagyok, hogy akkor mellette döntöttem. Ma már nem is tudnám elképzelni nélküle az életemet. Minden lánynak azt tanácsolom, hogy semmiképpen se vetesse el a gyereket, akár hány éves is! Minden gyermek egy csoda.”

71. Miért tartja bűnnek az abortuszt az egyház?

Mert az abortusz során szándékosan megölik a gyermeket.

72. Miért szükséges, hogy az állam védje a meg nem született gyermekeket?

Mert minden embernek joga van az életvédelemre.

73. Mikor kezdődik az ember?

A petesejt és a hímivarsejt egyesülésekor, vagyis a fogantatáskor.

24 Isten nemet mond az eutanáziára

Recht auf Leben für alle!

Foto: KNA

Az eutanázia idős, sérült, beteg vagy életképtelennek minősített emberek szándékos megölése.

Az *eutanázia* görög szó, a 'jó' jelentésű *eu* előtagból és a 'halál' jelentésű *thantosz* utótagból áll, vagyis: 'jó halál'-t jelent. Gyakran kegyes halálnak is nevezik az eutanáziát. Ez utóbbi elnevezés azt a gondolatot tükrözi, hogy – miként az állatokat is megmentjük a szenvedéstől, ha elaltatjuk őket, úgy – a szenvedő embereket is meg kell szabadítani a fájdalomtól haláluk „kegyes” gyorsításával.

Az eutanázia története

Számos kultúrában megölték az öreg, ápolásra szoruló embereket és a fogyatékkal született gyerekeket. Egyrészt azért, mert jóval kevesebb lehetőség volt a gondozásra, mint ma, vagy nagyon nehezen, szinte egyáltalán nem tudták megoldani, a szélsőséges körülmények miatt (eszkimók, nomádok); másrészt mert nem látták értelmét a szenvedés elviselésének, sem annak, hogy magukra vegyék az ápolás terhét. Voltak olyan törzsek is, ahol

azért ölték meg az időseket, mert azt hitték, hogy ezzel jobb körülményeket biztosítanak számukra a túlvilágon. Néhány országban egyszerűen csak kitették az öregeket vagy a súlyos fogyatékkal élőket az otthonukból, hogy az éhség, a hideg vagy a vadállatok végezzenek velük.

Az eutanázia a nemzeti-szocializmus korszakában

A náci „életre érdemtelen életetek”-ről és „haszontalan ételpusztítók”-ról beszéltek, és számtalan fogyatékos embert ölték meg. A náci eutanáziaprogramot csak Hitler titkos parancsa alapján tudták végrehajtani, mert a német jogtudósok megtagadták az eutanáziatörvény szentesítését. Csodálatra méltó, hogy volt hozzá bátorságuk!

Csak nagy bátorsággal és csellel lehetett ellenszegülni a hitleri parancsnak, de voltak, akik megtették. Anna Bertha salzburgi irgalmasrendi nővér úgy mentett meg sérült gyermekeket, hogy „sétálni vitte őket az erdőbe”, éppen azon a napon, amikor gázkamrába vették volna őket.

Clemens von Galen münsteri püspök, „Münster oroszlánja” tiltakozásával elérte a gyilkosságok leállítását. Egy bátor asszonytól kapott információi alapján mondhatta el a következőket prédikációjában: „Megbízható forrásokból értesültem róla, hogy a hatóságok úgynevezett nem produktív embereket szállítanak el, és rövid időn belül kivégzik őket. Ha elismerjük, hogy embereknek joguk van

megölni »nem produktív« embertársaikat, azzal mindenkit halálra ítélünk, aki »nem produktív«: a gyógyíthatatlan betegeket, a munka és a háború megnyomorítottjait, sőt majdani, a kortól meggyengült és improduktívá vált önmagunkat is.”

Hitler tajtékozott a dühtől, de a püspök ellen kitervelt bosszúját – hogy kötél általi halálra ítéljék – politikai megfontolásokból kénytelen volt elhalasztani a „végső győzelem” utánra. Ám ez – mint ismeretes – sosem valósult meg.

Az eutanázia a második világháború után

A nemzetiszocializmus rémtettei miatt a világháború után hosszú ideig mindenhol tilos volt az eutanázia, senki sem beszélt róla, és senki sem vette a bátorságot, hogy síkra szálljon mellette.

Miért nyerhetett teret újra az eutanázia?

Több oka is van annak, hogy egyre több szó esik az eutanáziáról, és hogy sokan pártolják.

- Mára szinte teljesen elhalványult a náci bűnösök tetteinek emléke.
- Az 1960-as évektől kezdve több országban engedélyezték az emberölést abortusz formájában. Ha egészséges gyermekeket, akik előtt még egy egész élet állna, szabad megölni, nehéz megérteni, miért ne lehetne idős, súlyosan beteg, elviselhetetlen szenvedésekkel küzdő, reménytelen helyzetű embereket – akik már nem reménykedhetnek helyzetük jobbra fordulásában – a halálba segíteni, főként, ha maguk is úgy akarják.
- Az orvostudomány fejlődése *meghosszabbította* a súlyos betegek *életidejét*. Ezzel azonban szenvedésüket is meghosszabbította, továbbá növelte azok gondjait, akik a betegek ellátásáért felelősek, és azokat is, akik a kezelést fizetik.

Bischof Clemens von Galen, Münster.

- Egyre fogyatkozik az emberek istenhite, és ezzel együtt folyamatosan gyengül az emberi élet sérthetlenségének általános elfogadottsága.
- Az állatokat „elaltatjuk”, hogy ne szenvedjenek. Miért bánnánk kevésbé kíméletesen szenvedő embertársainkkal?

Dönthetünk-e saját halálunkról?

Az eutanázia európai élharcosa Hollandia volt: az ország 1993-as eutanázia törvénye nem bünteti a „kilátástalan és elviselhetetlen” szenvedéssel sújtott betegek megölését. E nagy szenvedések közé nemcsak testi, hanem pszichés betegségeket is sorolnak. Az „elviselhetetlen szenvedés” nehezen körülhatárolható kritérium, és így számos visszaélésre ad lehetőséget.

Az eutanázia mai támogatói élesen elhatárolják magukat a nemzetiszocialistáktól. Ezért minden megnyilatkozásukban kiemelik, hogy csak azt szabad megölni, aki valóban meg akar halni. Menten elhalványul azonban a két ideológia közti különbség, amikor arról van szó, hogy a súlyos fogyatékossgal élő gyermekek helyett azok törvényes képviselői is meghozhatják a döntést.

Nyugtalanító azt látni, miként növekszik a „halálba segítettek” száma. További probléma, hogy a hozzátartozók sok esetben nyomást gyakorolnak a betegre az örökség reményében, vagy hogy megszabaduljanak az ápolás kötelezettségétől. Kétséges az is, hogy rendelkezik-e a döntés szabadságával egy súlyosan beteg ember, képes-e ebben az állapotban szabad döntést hozni saját soráról.

Asszisztált öngyilkosság

Svájcban az eutanázia 1993 óta asszisztált öngyilkosságnak minősül. E „módszer” abban különbözik a „normál” eutanáziától, hogy a halál mellet döntő beteg önkézüleg oltja ki életét. Az asszisztáló személy csak úgy

segíthet, hogy odaadja neki az eszközt, azaz a mérget, de ő maga közvetlenül azt nem adhatja be a betegnek. Svájcban ezt az eljárást a *dignitas* elnevezéssel illetik. A *dignitas* latin szó, azt jelenti: 'méltóság'. Lényege: méltósággal meghalni.

Az egyház az eutanáziáról

A katekizmus 2277. pontja szerint: „Bármilyen legyen is indítéka vagy eszköze, a közvetlen eutanázia azt jelenti, hogy a fogyatékos, beteg vagy halál közelében lévő személyek életének véget vetnek. Ez erkölcsileg elfogadhatatlan.”

A kereszténység Isten ötödik parancsának fényében meggyőződéssel hirdeti, hogy az emberi élet értékes, és hogy minden embernek joga van az élethez. Éppen ezért: ahol csak gyökeret tudott verni, a Krisztus-hit legyőzte az eutanáziát. Manapság csökken Európában az egyház befolyása, és ezzel párhuzamosan visszatér az eutanázia ideológiája és gyakorlata.

Tisztázni kell azonban a fogalmakat.

Amennyiben **eutanázián** egy beteg tudatos és közvetlen megölését értjük, akkor erre az egyház csak kategorikus elutasítással felelhet. Itt is érvényes az alapelv: az ártatlan emberi élet közvetlen és szándékos kioltása mindig súlyos bűn.

Teljesen másról szól a „**meghalni hagyás**”. Ez ugyanis azt jelenti, hogy nem vetnek be minden lehetséges eszközt egy reménytelen sorsú beteg vagy egy haldokló életének mindenáron való meghosszabbítására, hanem „hagyják” meghalni a beteget. Természetesen szabad, sőt egyenesen ajánlatos a szenvedőnek fájdalomcsillapító gyógyszereket adni, még akkor is, ha ezek mellékhatásként megrövidítik a beteg életét.

„Ne gyötörd lelkét. Hagyd, menjen,
Nem barátja,
Ki e konok világnak kínpadán
Tovább is nyújtóztatja.” (William Shakespeare: *Lear király*, V. 3. – Vörösmarty Mihály fordítása)

A palliatív kezelés

A palliatív ellátás az életet megrövidítő betegség kísérő problémáitól szenvedő páciens és családja életminőségét javítja azáltal, hogy megelőzi és csillapítja a szenvedést a fájdalom, a fizikai, pszichoszociális és spirituális problémák meghatározásával, kifogástalan értékelésével és kezelésével. Az egyház az irgalmasság cselekedeteként mindig gondot viselt a betegekről, a fogyatékkal élőkéről és a haldoklókról. A palliatív ellátásnak nem az a célja, hogy mindenáron meggyógyítsa a reménytelen állapotú betegeket, hanem hogy elkísérje őket a halálba tartó útjukon, és így méltó halált biztosítson számukra.

A hospice

Az 1960-as évekig a kórházak többségében az orvostechológiai fejlődésben való kizárólagos hit és az úgynevezett agresszív gyógyítási modell uralkodott. Erre adott válaszként született a hospice mozgalom, melynek egyik vezéralakja, Cicely Saunders, azt kutatta, hogyan lehetne a haldokló, daganatos betegek totális – szomatikus, pszichés, szociális és spirituális – fájdalmát enyhíteni. A hospice fő célja az, hogy a

Foto: KNA

haldoklóknak és hozzátartozóiknak méltóságteljes életet és végső búcsút tegyen lehetővé. Ennek része a lelki támasz, Isten Igéje és a szentségekkel való megerősítés is.

Fogyatékkal élők számára létesített otthonok

A súlyosan fogyatékos gyermek gondozása sok esetben meghaladja egy család lehetőségeit; ezek a gyerekek különleges gondozást igényelnek. Az egyház ezt fontos feladatának tekinti, és számos, fogyatékkal élőket segítő intézményt működtet.

A BÁRKA KÖZÖSSÉG

A Jean Vanier által alapított Bárka Közösség a legszegényebbek, a legkitaszítottabbak, az értelmi fogyatékos és halmozottan sérült emberek szolgálatában áll, akik segítőkkel együtt élnek. 2008-ban több mint 120 Bárka Közösség működött a világ 34 országában – és számuk egyre nő.

Az egyház és a haldoklók

Az egyháznak különösen fontos feladata, hogy támaszt nyújtson a haldoklóknak. Az emberi közelség is nagyon sokat ad, de a haldoklónak el kell vinni azt a vigasztalást is, amelyet csak a hitből meríthet. Az egyház három szentsége különösen nagy vigaszt jelenthet a haldoklók számára:

- **A gyónás szentsége** megszabadít a bűnöktől.
- Fontos, hogy a katolikus hívők minden komoly betegség kezdetén kérjék a **betegek szentségének** kiszolgáltatását, mely gyakran már önmagában testi és lelki gyógyulással jár együtt, és minden esetben a bűnök bocsánatát és belső gyógyulást jelent, természetesen feltételezve a személyes bánatot. E szentség felvétele megismételhető, ha a beteg felépülése után újra súlyos betegségbe esik, vagy ha ugyanazon betegség súlyosabbá válik. A

tudatossággal kapcsolatban a következő szabály érvényes: „Szolgáltassák ki ezt a szentséget azoknak a betegeknek, akik, amikor szellemi képességeik birtokában voltak, ezt legalább burkoltan kérték” (Egyházi Törvénykönyv, 1006. kánon).

- Az egyház *szent útravalónak* nevezi a haldoklók *utolsó szentáldozását*. Ilyen esetben – amennyiben alkalmas – a szentmisét a betegszobában is be lehet mutatni.

Manapság nem mindig könnyű ily módon elkísérni a haldoklókat a halál kapujáig. Sok beteg tartós altatás állapotában van, és így nem tudja felvenni a szentségeket. Ezenfelül sokakból hiányzik a készség, hogy hittel szembenézzen a halállal.

Friedhof, Kreuz, Kirche: Frage – Antwort!
Friedhof Kahlenbergerdorf – Leopoldsdorf

„Indulj, keresztény lélek, ebből a világból a mindenható Atyaisten nevében, aki téged megteremtett; az élő Isten Fia, Jézus Krisztus nevében, aki érted kinhalált szenvedett; a Szentlélek Úristen nevében, aki kiáradt reád! Még ma legyen részed az Úr békéjében, és legyen lakásod Istennél, az ő szent városában Nagyasszonyunkkal, Szűz Máriával, Istennek Szent Anyjával, Szent Józseffel és Isten összes angyalaival és szentjeivel együtt! Térj vissza Teremtődhöz, aki a föld porából alkotott téged. Amikor ebből az életből kilépsz, örvendezve siessen eléd Nagyasszonyunk, a Boldogságos Szűz Mária, az angyalok serege és Isten minden szentje. Lásd meg szemtől

szembe Megváltódat, és tegyen boldoggá Isten látása örökkön örökké.” (Imádság az V. századból; KEK 1020)

Haldoklók kísérése

Minden embernek saját halála van: van, aki hosszadalmasan, kínok közt haldoklik; van, aki számára egy pillanat az egész; mások békésen elalszanak, és vannak, akik rettenetes halálfélelemtől szenvednek.

A betegek, különösen a haldoklók, nagyon hálásak, ha törődnek velük, ha nem hagyják magukra őket. A haldoklók kísérése a szeretet egyik megnyilvánulási formája.

Aki tudja, hogy Isten várja a halál után, egészen másképp hal meg, mint azok, „akiknek nincsen reményük” (1Tessz 4,13). Ha hisszük, hogy találkozunk Istennel, múlhatatlan örömben és reményben lesz részünk, tudunk nevetni és ünnepelni.

A keresztény halál

Nincs rá előírás, nincs recept, hogyan kell meghalni. Csak az istenhit tudja megváltoztatni az életünket és a halálunkat.

- Jézus: „Beteljesedett! Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet!”
- II. János Pál pápa röviddel halála előtt: „Végtelenül boldog vagyok, mert tudom, hová megyek. Engedjete Atyámhoz menni!”
- Franz Jägerstätter 1943. augusztus 9-én, kevéssel kivégzése előtt ezt írta búcsúlevelében családjának: „Múlt héten sokat imádkoztam a Szűzanyához, és azt kértem, hogy, ha Isten akarata szerint hamarosan meg kell halnom, Nagyboldogasszonykor, Mária mennybevételeének ünnepén a mennyben lehessen. Tartsátok meg a parancsokat, és Isten kegyelméből hamarosan találkozunk a mennyben!”
- Egy megtért terrorista: „Remélem, hogy halálom után a mennyországba jutok, mert a pokloból már kivettem a részem itt a földön.”

- Mexikói vértanúk, közvetlenül (golyó általi) kivégzésük előtt: „Éljen Jézus!”
- Jacques Fesch, akit gyilkosság miatt ítélték halálra, kivégzése előtt ezt írta levelében bátyjának: „Már csak néhány óra van hátra a harcból, aztán megismerem Öt, Aki a szeretet. Viszontlátásra Istennél! Öt óra múlva látni fogom Jézust. Jézus, állj mellettem! Jézus, jövők!”
- Boldog IV. Károly, az utolsó magyar király, amikor halála (1923. április 1.) közeledtét érezte, magához hívta legidősebb fiát, Ottót, mondván: „Látnia kell apja halálát, hogy tudja, hogyan hal meg egy keresztény.” „Szeretlek”, mondta a feleségének. Az utolsó szava pedig ez volt: „Jézus!”

Történetek a „jó halálról”

- Egy kilencvenhét éves haldokló férfihez elmentek a barátai, hogy búcsút vegyenek tőle. Egyikük, egy nő, odahajolt a haldoklóhoz, és gyengéd, jóságos hangon ezt mondta neki: „Mindannyian nagyon szeretünk. De most hazatérhetsz. Az angyalok és a szentek várnak rád, mindenki örül neked, de leginkább Isten. Itt hagyhatod ezt a világot, hazatérhetsz igazi otthonodba; a mennyben vár már rád feleséged, várnak barátaid! Menj, indulj hazafelé!” Imádkozott a haldokló barátért, és kiment a szobából.
- Bíró László püspök mesélte a következő történetet: egy pap rendszeresen látogatott egy öregotthont. Egyik alkalommal látta, hogy egy férfi mozdulatlanul fekszik az ágyán. Odament hozzá, leült az ágy

szélére, és megsimogatta a kezét. A beteg felébredt, és beszélgetni kezdtek. Amikor azonban kiderült, hogy hívják a beteget, a pap összerendezte: ugyanígy hívtak egy vérbíró, aki a kommunizmus idején öt hosszú börtönbüntetésre, sok más embert pedig halálra ítélt. Beszélni kezdett szomorú emlékeiről, ám a beteg férfi félbeszakította: „A bíró, akiről beszél, én vagyok.” Arra kérte a papot, hogy gyóntassa meg. Gyónása után megkérdezte: „Most már rendben vagyunk Istennel?” „Igen”, mondta a pap, majd a két idős férfi, az egykori vérbíró és áldozata megölelték egymást. A múlt keresztény szellemű feldolgozása.

- „Melletted leszek, mikor meghalsz!”, ez a címe Isi Lobkowitz könyvének, amelyben élete nagy szerelmének történetét meséli el. Kedvese súlyos beteg volt, és meghalt. A lány hittel, szívből imádkozott szerelméért. Egyszerre csodálatos nyugalmat tapasztalt, és egy belső hangot hallott: „Nem kell többet hordoznod őt, már rég’ magamra vettem.” Nagy kő esett le a szívéről, és rájött: nem rajta múlnak a dolgok, s nem azon, hogy mennyit imádkozik, és mi mindent tesz. Minden Isten kezében van, és Isten kezében minden jó helyen van. Egy másik alkalommal imájában arra kérte Jézust, hogy kísérje el őt beteg kedveséhez. A következő választ hallotta: „Nem kell, hogy elkísérjelek, kedves Isi. Már régóta ott vagyok.” Csak képzelődés volna mindez? A lány azt mesélte el, amit átélt. Nincs okunk kételkedni benne, hiszen a történet nem mond ellent az egyház hitének.

74. Mit jelent az eutanázia?

Az eutanázia súlyos beteg vagy sérült emberek életének kioltása.

75. Van-e alternatívája az eutanáziának?

Igen. Ilyenek például: a palliatív eljárás, a „meghalni hagyás”, a Bárka, a hospice.

76. Az egyház mely szentségei segítik elsősorban a haldoklókat?

A bűnbocsánat szentsége, a betegek szentsége és a szent útravaló.

25 Isten a szeretet Istene

Die Liebe, ein letztes Stück Paradies auf Erden? Mit Gott ja, aber ohne Gott?

Foto: Privat

Két tévút

„MINDEN TILOS”

Régebben az volt az általános vélemény, hogy a szexualitás önmagában rossz, Isten csak a gyermeknemzés érdekében engedi meg; a szex nem megengedett, nem szabad rá gondolni, sem beszélni róla, és a legkisebb szexuális izgalmat is el kell fojtani. Ezt a felfogást nevezzük prűdériának. Ám nem az egyház gondolkodásmódja volt hamis, hanem csak bizonyos képviselőié; maga a társadalom volt prűd. E tévút elfojtáshoz vezet, pszichés problémákat okoz, és boldogtalanná teszi az embert.

„MINDENT SZABAD”

Ma éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk, de ez az út is boldogtalansághoz vezet, és rombolja a kapcsolatokat. A helyzetet tovább súlyosbítja – többek között a radikális feminizmus hatására – a genderideológia. Ezen elmélet szerint – a biológiai különbségeket leszámítva – nem létezik férfi vagy nő, csak nemtelen ember. Mint színész a szerepét – mindenki maga választhatja ki a neki tetsző férfi vagy női identitást. A szexuális orientáció is választás kérdése, és minden beállítottság „egyformán jó” és „egyformán létjogosult”.

A választás kizárólagos kritériuma az élvezet. A korszellem az ésszerűség három törvényét tartja szem előtt:

- kerülni kell a nemi betegségeket, különösen az AIDS-et;
- nem szabad kiélni a büntetendő szexuális hajlamokat. Ilyen a nemi erőszak, a pedofília, a durva pornográfia, illetve a pornóipar;
- a nemkívánatos gyermekeket nem szabad világra hozni, szükség esetén el kell vetetni őket.

A királyi út: a teremtés rendje szerinti élet

A fent leírtak tévutak, ellenkeznek az egyház tanításával. Az egyház válasza Isten ígéjén alapul: „Isten megteremtette az embert (...), férfinak és nőnek teremtette őket” (Ter 1,27). Ez pedig azt jelenti, hogy a szexualitás hozzátartozik Isten tervéhez, és helyes megélése az isteni tervhez való igazodás.

„Mert szeretsz mindent, ami van, és mit sem utálsz abból, amit alkottál. Ha gyűlöltél volna valamit, meg sem teremtetted volna.”

(Bölcs 11,24)

A teremtéstörténet fényében felismerhetjük a szeretet tejességének – és benne a szexualitás – szépségét, és azt, hogy hogyan kell helyesen megélni.

„Isten megteremtette az embert (...), férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: »Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet...« (Ter 1,27–28).

- Isten nem „egységembert”, nem nemtelen embert teremtett, hanem **férfit és nőt**.
- Az emberek férfiak és nők, **nem** pedig csak férfi vagy női **szerepet játszanak**.
- A szexualitás egyik, de nem egyetlen célja az élet továbbajándékozása.

„Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. Ezért az Úristen álmod bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt és az emberhez vezette. Az ember így szólt: »Ez már csont a csontomból, és hús a húsemből. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.« Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz. Mind az ember, mind az asszony meztelen volt, de nem szégyenkeztek egymás előtt” (Ter 2,20–25).

- Az állatok szépek, érdekesek, de az embernek megfelelő társra van szüksége. Nem jó az embernek egyedül.
- Isten a nőt a férfi „oldalbordájából” alkotta. A nő más, mint a férfi, de ugyanabból az „anyagból” van, tehát egyenrangú vele, és egyenlő méltóságú.
- A férfi örömeiben felkiált: végre! A házasság közösségében megvalósuló szeretet tudja boldoggá tenni az embert.
- A szeretet mindkettejüket, a férfit, és a nőt is arra indítja, hogy elhagyják szüleiket, egymás mellett döntsenek, és így „egy testté” legyenek.
- A meztelenség teljes nyitottságot jelent egymás felé, készséget arra, hogy szeretetben odaajándékozzák magukat egymásnak, és így egy testté legyenek.

A Biblia beszámol arról is, hogyan lépett be a bűn a világba, és hogy ez milyen következményekkel járt: „...felnyílt a szemük, észrevették, hogy meztelenek. Fügefaleveleket fűztek össze, és kötenyt csináltak maguknak. Azután meghallották az Úristen lépteit, aki a nappali szellőben a kertben járkált. Az ember és az asszony elrejtőztek az Úristen elől a kert fái között. De az Úristen hívta az embert és így szólt hozzá: »Hol vagy?« Ő így válaszolt: »Hallottam lépteidet a kertben, s félttem, mert meztelen vagyok, tehát elrejtőztem« (Ter 3,7–10).

- A bűn mindent megváltoztatott, a férfi és a nő kapcsolatát is. A meztelenség kínossá vált, mert az érzéki vágy elnyomta a szeretettel teli vágyat. A szexualitás – legrosszabb esetben – csúf, borzalmas, bűnös dologgá is válhat.
- A bűn mint sötét ridegség fedte el az Istennel való kapcsolatot. Az ember – ahelyett, hogy bizalommal, szeretettel és örömmel fordulna Isten felé – fél tőle, elrejtőzik, szügyellvén meztelenségét.

Az igaz és tartós boldogságot hozó szexualitás feltételei

Milyen feltételekkel lehet két ember „egy testté”, amiről a Biblia beszél? Testileg mindenkor lehetséges, erre az állatok is képesek. Az ember azonban lényegileg különbözik az állatoktól, a szexualitás tekintetében is. Az egyház – Jézus tanítása alapján válaszolva erre a kérdésre – ellenáll a korszellemnek, annak, ahogy „mindenki gondolkodik, és amit mindenki csinál”. Ezen feltételek némelyike – Jézus szavaival élve – „szűk kapu”, hiszen nem könnyű megfelelni nekik. Jutalma azonban a szeretet tartós boldogsága és a házasság sikere.

Milyen feltételekkel valósulhat meg a szeretetben való testi egység?

Hogyan vélekedik a szexualitásról a korszellem, illetve az egyház?

a) Egy férfi és egy nő

A korszellem szerint az adott állam határozza meg, hogy mi a házasság és hogy kik köthetnek házasságot.

Az egyház szerint minden ember Isten terve, de házasságot kizárólag egy férfi és egy nő köthet egymással.

b) Igaz szeretet

A korszellem szerint egyedül az érzékiség a döntő, a szeretet bizonytalan dolog.

Az egyház ostobaságnak tartja az érdeklátszást. Természetesen vannak és mindig voltak olyan házasságok, amelyek kezdetben kizárólag értelmi döntésre épültek, de később szerelmi házassággá alakulnak; ám fontos hangsúlyozni, hogy a házasságnak a szeretetre kell alapulnia, a szeretetben kell növekednie és beteljesednie. Aki kizárólag az értelemre és az érzékiségre építi a házasságát, homokra épít.

KÉT BÖLCS TANÁCS

Egészen egyszerű szeretet nélkül tovább élni. Csak az kell hozzá, hogy sok-sok szépséggel vedd körül magad, amely örömet ad, és nem fáraszt.

Így is tettem: mind több szépséggel vettem magam körül. De nem okoztak örömet. Unalmasak voltak. Szomorú lettem.

Felkerestem egy bölcsét, aki azt mondta: „A válasz egészen egyszerű: a szépség csak azt boldogítja, akiben szeretet is van.” (Erich Fried)

c) A szeretettel kimondott igen

A korszellem a szeretetre igent mond, de a házassággal kapcsolatban azt kérdezi: minek?

Az egyház tanítása szerint minden a szeretettel kezdődik; és a szeretetnek növekednie, élnie kell, míg felelősséggel ki nem tudja mondani az igent. Ez az igen házasságot jelent. Szeretni annyi, mint vágyakozni a házasságra. Tartósan elzárkózni a házasságtól valójában azt jelenti, hogy nem igazán szeretlek.

Az igaz szeretet a társ melletti feltétel nélküli döntéshez vezet, összeköti az életüket, egy testté lesznek.

Glücklich!

A nő a férfihoz: „Megkaphatsz engem, de ez az életedbe kerül!”

d) Felbonthatatlan

Nem csak a hírességek válnak és kötnek újabb és újabb házasságot. Az egész társadalomban egyre nő a válások száma; ontja a média.

Jézus szavai és így az egyház szerint: az érvényesen megkötött házasság felbonthatatlan, „míg a halál el nem választ”. Az ember is erre vágyik igazán. A házasságkötéskor kimondott igent ugyan meg lehet szegni, de nem lehet visszavonni. A házasságot nem lehet felbontani: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne válassza!”

Az egyház nem ismeri a válást, a házasság felbonthatatlanságát védelmezi. Akár politikai számítások ellenére is, mint VIII. Henrik angol király esetében, aki azt kérte az egyháztól, hogy bontsa fel a házasságát, melyből nem született fia. Nem találván érvénytelennek házasságát, a pápa megtagadta kérését. A király ezért megszakította a kapcsolatot

Rómával, és megalapította az anglikán egyházat, amelynek ő maga lett a vezetője.

egyházilag csak a házasság érvénytelenítése lehetséges, vagyis annak megállapítása, hogy a házasság valójában nem jött létre. Abban az esetben, ha az egyik vagy mindkét fél bizonyíthatóan nem akart hűséget fogadni: mert eleve kizárta a gyermekáldást, vagy mert házasságra képtelen.

„Ha egyik vagy mindkét fél pozitív akarati cselekedettel kizárja magát a házasságot vagy a házasságnak valamilyen lényeges elemét vagy a házasság valamelyik lényegi tulajdonságát, akkor érvénytelenül köt házasságot” (Egyházi Törvénykönyv, 1101. kánon, 2. §).

„A farizeusok is odamentek és megkérdezték: »El szabad a férjnek bocsátania a feleségét?« Próbára akarták ugyanis tenni. De ő kérdéssel válaszolt: »Mit parancsolt nektek Mózes?« »Mózes megengedte, hogy válólevelet írva elküldjék az asszonyt« – felelték. Jézus folytatta: »Szívetek keménységére való tekintettel tette ezt az engedményt. De az Isten a teremtés kezdetén férfit és nőt alkotott. Az ember ezért elhagyja apját, anyját, a feleségével tart és ketten egy test lesznek. Ettől kezdve többé már nem két test, hanem csak egy. Amit tehát az Isten összekötött, az ember ne válassza szét.« Otthon tanítványai ismét efelől kérdezték. Ezt válaszolta: »Aki elküldi feleségét és mást vesz el, házasságtörést követ el ellene. Ha pedig a feleség hagyja el férjét és máshoz megy, házasságot tör« (Mk 10,2–12).

e) A házasság előtti önmegtartóztatás

A *korszellem* azt diktálja, hogy minden embernek – szexuális ízlése és vágyai szerint – ki kell élnie szexuális vágyait, ahányszor csak lehet, házasság előtt, házasságon kívül, akárhol, akárkivel.

Az egyház tanítása szerint a teljes testi odaadás csak akkor teljes önátadás, ha a házasságban kimondott igen teljes odaadásában gyökeredzik. A szexualitásban sem hazudhatunk: aki nem mondott teljes szívvel, szabad akarattal igent a társára, az testi odaadással sem képes teljes önátadásra. Nem létezik „próbaszeretet”, a szeretetnek nincs lejáratí ideje.

A kimondott igen nélkül a szexuális egyesülés ellenkezik az Isten általi renddel. Bűn. Annál súlyosabb bűn, minél kevesebb köze van a szeretethez, és minél távolabb van a házasságtól.

ISKOLAI BESZÉLGETÉS

– Szerintetek mit kellene mondania a pápának a házasság előtti nemi életről? – kérdezte a hittanár a diákokat.

A diákok hosszan vitatkoztak, majd az egyik lány megszólalt:

– A pápának szigorúbbnak kellene lennie. A barátom három hónap után elhagyott. Bár csak ne tettem volna meg „azt”! De senki sem mondta, hogy ne tegyem.

Nem könnyű Isten törvénye szerint élni, mint átréselni magunkat a szűk kapun. Valóban szűk. De miért ne választanánk, ha ez vezet

bennünket a szeretetben való boldogsághoz az Istennel való egységben? Át lehet jutni rajta, ha akarjuk, és ha elfogadjuk Isten segítségét.

Szent Pál és az őt követő keresztény hagyomány csak két életmódot ismer el a nemiséggel és a teljes testi odaadással kapcsolatban: az önmegtartóztatást és a házasságot. A korintusiaknak ezt írja Pál: „...ha nem tartóztatják meg magukat, kössenek csak házasságot” (1Kor 7,9). Nincs köztes lehetőség!

Ha Jézus a szexuális együttélés egy könnyebb, kevésbé igényes lehetőségét is jóváhagyta volna, akkor elővigyázatosságból nyilván ezt a – házasság nélküli – együttélést kellene javasolni minden kereszténynek; és a házasság felbonthatatlansága érvénytelenné válna. (François Reckinger teológiai professzor)

A férfi és a nő kapcsolatának szabályai

A szabályok megkönnyítik az életet – a szexualitás terén is.

- A gondolatok, a képzelet és szív tisztasága – „aki bűnös vággyal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követett el vele” (Mt 5,28).
- Ne terheld magad olyan, bűnre vezető helyzetekkel, amelyekkel nehézséget okozol másoknak és önmagadnak!
- Szexuális izgalom jelentkezhet szándékunk ellenére is (például ha gyengédséget tapasztalunk, sportoláskor vagy alvás közben), ez – természetesen – nem bűn. Más a helyzet azonban, ha valaki szándékosan idézi elő, vagy önkielégítést végez.

„Az igazi szerelem tud várni.” Megkönnyíti a helyzetet, ha hasonló gondolkodásúak alkotja közösségbe tartozunk.

f) Tisztaság és szemérem

A korszellem arra indítja az embert, hogy ízlés szerint válogasson a szexuális lehetőségek közül.

Az egyház azt tanítja, hogy Isten férfinak és nőnek teremtette az embert, és ezzel – ajándékként – megadta nekik a lehetőséget a szeretetben való egyesülésre. Az érzékiség csak a házassági szeretetben lehet igazán szép és tartósan boldogító.

TISZTASÁG

Ez az elavultnak tűnő fogalom valójában mindenkor érvényes és az emberhez illő. A tisztaság összekapcsolja az érzékiséget a szeretettel, a szexualitást Isten tervének megfelelően alakítja.

A tisztaság a szeretet immunrendszere, megóvjá attól,

- hogy elnyomja a mohó érzéki vágy;
- hogy a szexualitás elszakadjon a szeretettől;
- hogy a gondolatokat és a szemeket a pornográfia és a kéjvágy uralják.

*„A saját szememmel szövetségre léptem, hogy soha kívánsággal lányra nem nézek.”
(Iób 31,1)*

A SZEMÉREM

A becstelenségektől véd meg, attól,

- hogy másokban helytelen érzéki vágyat gerjesszünk, illetve
- attól, hogy mások rajtunk élhessék ki kéjvágyukat.

*Szent Pál apostol így figyelmeztet bennünket: „ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen” (Róm 13,14).
Illetve: „Kerüljétek az erkölcstelenséget. Minden bűn, amelyet az ember elkövet, a testen kívül van, de a kicsapongó a tulajdon teste ellen vét. Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma?”*

(1Kor 6,18–19)

g) A gyermekek teszik teljessé a családot

A korszellem szerint senki sem szólhat bele abba, hogy egy pár vállal-e gyermekeket, vagy sem. Az ő dolguk eldönteni, hogy védekeznek-e, és azt is, hogy a megfogant gyermeket elvetetik-e.

Az egyház szerint a gyermek nem jog, hanem ajándék. A gyermekek születése alakítja a házaspárt családdá. A gyermekvállalásra való nyitottság és készség lényegi eleme a házasságnak. Hogyha a házasfelek alapján kizárják a gyermekvállalást, az érvénytelenítő akadálya a házasságnak. A szándékosan gyermektelen házasságok érvénytelenek.

A gyermekek számát a házaspár dönti el, ezzel kapcsolatban Istennek tartoznak lelkiismereti felelősséggel.

A keresztyén születésszabályozási módszer a természetes családtervezés (tcst). A mesterséges fogamzásgátlás és az abortusz nem megengedett.

„Ha szerelmed csak testét adja neked, a szívet azonban nem, töviseket kapsz tőle rózsá nélkül.” (Perzsa bölcsesség)

h) Szexualitás a házasságban

A korszellem szerint minden a potencián és a szexuális technikákon múlik.

Az egyház azt tanítja, hogy nem minden szexuális izgalom a szeretet megnyilvánulása, és nem minden szexuális játék egyesít a szeretetben. Még a házasságban is előfordulhat szeretet nélküli szexuális egyesülés, mely pusztán az öncélú orgazmust szolgálja. Ahhoz, hogy a házaspár az ölelésben valóban eggyé válhasson, gyengédségre van szükség, meg kell tanulniuk a szeretet testi kifejezését, és tudatosan törekedniük kell az önátadásra. Szeretet nélkül a szexualitás nem érheti el valódi célját, vagyis nem tesz boldoggá.

Tóbiás, ismerve a szexuális vágy kettős természetét, így imádkozik nászéjszakáján: „Uram, én most nem rendetlen vággyal veszem el nővéretem, hanem tiszta szándékkal” (Tób 8,7).

i) A házassági szövetség középpontjában Isten áll

A korszellem szerint a házasság pusztán földi dolog, nincs köze Istenhez.

Az egyház tanítása szerint a házasság szövetség a férfi és a nő között, s emellett Isten és a házaspár között. Isten a pusztán emberit valami „istenivel” egészíti ki, és így a házasság a Krisztus és az egyház közti szeretet képmásává, szentséggé válik.

A boldog házastársi szeretetet szemlélve megláthatjuk és megérthetjük, hogy mennyire szereti Isten az embert.

„Isten kegyelme megtisztítja a szerelmet, szebbé és tejjé teszi.” És: „A paradicsomban minden sokkal szebb lett volna, még a házastársi szeretetben való örömszerzés is” (Aquinói Szent Tamás nyomán).

„Isten, aki a szeretet és az élet, a férfinak és a nőnek hivatást adott arra, hogy különlegesen részesüljenek az ő személyes közösségének titkában, valamint teremtoi és atyai művében.” (A Hittani Kongregáció 2008-ban kiadott Dignitas personae... című instrukciója, 8)

77. Hogyan vélekedik a korszellem a szexualitásról?

A korszellem szélsőségesen megengedő álláspontot képvisel a szexualitással kapcsolatban!

78. Mit tanít az egyház a szerelemről?

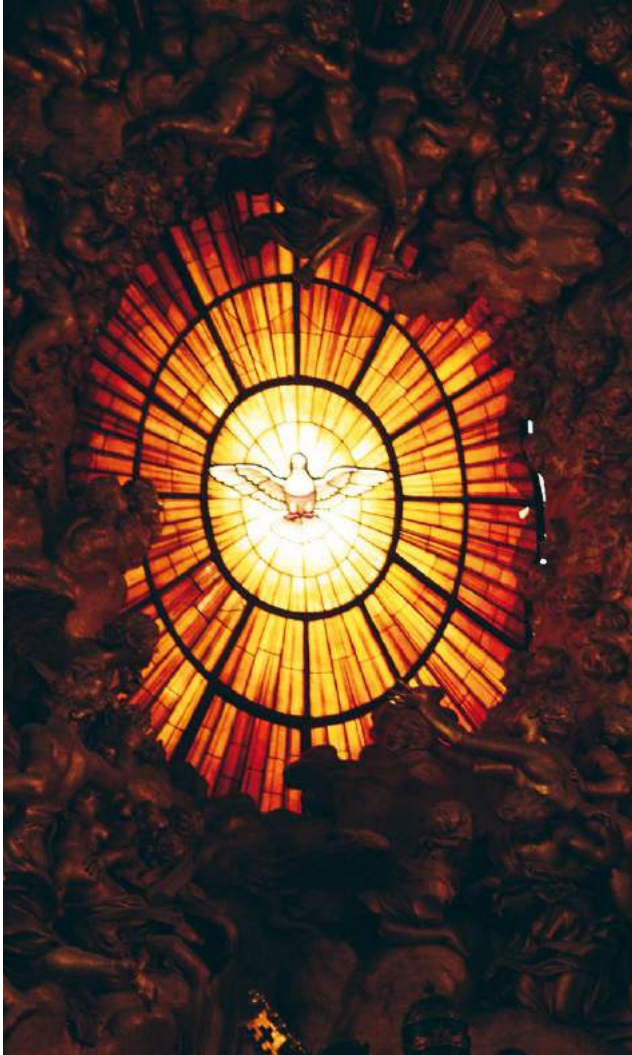
Isten férfinak és nőnek teremtette az embert, és szívükbe írta a szeretet törvényét.

79. Melyek a feltételei a sikeres házasságnak?

Férfi és nő; a szeretet; az egymásra kimondott „igen”; a felbonthatatlanság; készség a gyermekvállalásra; Isten meghívása a házasságra.

26 Isten bölcsességének megnyilvánulása a szexualitásban

„Der Geist der Wahrheit wird euch in die ganze Wahrheit führen!“ (Joh 16,13)
Heilig-Geist-Fenster, Petersdom.

A gyermek Isten ajándéka, nem jog. Ma is érvényes igazság, hogy a gyermek a legnagyobb ajándék egy házaspár számára. A Biblia a termékenységet áldásnak nevezi. A gyermek tehát nem elhárítandó veszély, aminek a mai korszakunk tekinti.

Ám nem minden szexuális egyesülés jár gyermek fogantatásával. Téves felfogás, hogy a házaspárnak csak gyermeknemzés céljából szabad szexuálisan egyesülni.

A gyermekek száma és a szülői felelősség

A házaspárok nem bízhatják a véletlenre, hogy mennyi idő telik el gyermekeik születése között, sem azt, hogy hány gyermekük lesz. A gyermekek számáról közösen és tudatosan kell döntést hozniuk, nem járhatnak el önkényesen, csakis Istennek való lelkiismereti felelősségük tudatában és nagyvonalúan.

Figyelembe kell venniük a nő és a születendő gyermekek egészségi állapotát, a család anyagi helyzetét (a lakás mérete, fizetésük nagysága), és a hazájuk demográfiai szempontjait is.

A természetes családtervezés (TCST)

Mintegy száz évvel ezelőtt egy osztrák (Hermann Knaus) és egy japán (Kusaku Ogino) orvos egyszerre fedezte fel a női ciklus törvényszerűségeit. Megfigyelték, hogy a nő egy hónapban csak néhány napig termékeny, vagyis csak akkor, amikor petesejtje készen áll arra, hogy egy hímivarsejt megtermékenyítse. A többi napon terméketlen, szemben a férfival, aki mindig képes a megtermékenyítésre. Megfigyelésük alapján az orvosok azt tanácsolták a nőknek, hogy „számítsák ki” termékenységük idejét, és ehhez igazítsák a házasságukat. Akkoriban azt gondolták, hogy a „normál női ciklus” 26–28 napig tart, mivel sok nőnél ezt tapasztalták. Így terjedt el a „28 napos ciklus mítosza”.

Minthogy azonban a nők nem gépekként működnek, és ciklusuk például stressz,

betegségek vagy más tényezők hatására eltolódhat, a 28 nappal számoló naptár-, vagy Knaus–Ogino-módszer nem bizonyult hibátlanul pontosnak: sok nő észlelte csodálkozva, hogy állapotos, jóllehet „számolt”.

Ez a módszer mára teljesen elavult; a természetes családtervezéssel kapcsolatos előítéletek továbbra is fennállnak. Ám nem állt meg a fejlődés.

Az egyház és a családtervezés

Az egyház mindig meg volt győződve arról, hogy a fogamzásgátlás bűn, már a II. évszázadból találunk erre vonatkozó írásos bizonyítékot. A keresztény felekezetek a XI. és XVI. századi nagy egyházszakadások után is egyetemes véleményt képviseltek ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Elsőként – az 1930-as Lambeth-konferencián – az anglikánok szegték meg az addig érvényes konszenzust.

A II. századtól az volt a döntő érv az egyház fogamzásgátlásra vonatkozó tilalma mellett, hogy a házasság fő célja az utódnemzés, ezért a fogamzásgátlás a házasság lényegét sérti.

A XX. század első felében néhány katolikus teológus és filozófus (mindenekelőtt Dietrich von Hildebrand) a Biblia gondos tanulmányozása alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy nem volna szabad a házassággal kapcsolatban „elsődleges”, „másodlagos” vagy

Foto: Laun

„harmadlagos” célokról beszélni, sokkal inkább a házasság értelmét kell szem előtt tartani: a szeretetet és a gyermeknemzést. Miután Knaus és Onigo felfedezte a női ciklus törvényszerűségeit, más szakemberek egy jobb módszert dolgoztak ki a nő termékenységeinek természetes módon történő megfigyelésére. Ezzel kapcsolatban fölmerül a kérdés, hogy a természetes családtervezés nem a fogamzásgátlás egyik fajtája-e. Az 1880-ban megfogalmazott egyházi nyilatkozat után 1930-ban XI. Pius pápa fogalmazta meg, hogy az a módszer, ha a házastársak szeretetkapcsolatukban figyelembe veszik a termékeny és a terméketlen napokat, nem azonosítható a fogamzásgátlással, hanem megfelel Isten tervének.

A természetes családtervezés legmegbízhatóbb formája: a tüneti-hőmérőzéses módszer (sensiplan)

A természetes családtervezés mai útjainak már nincs közük a Knaus–Onigo-féle eljáráshoz. A TCST ma már egészen más módszereket javasol a termékeny és terméketlen időszakok pontos meghatározására.

Áttörést Josef Rötzer 1951-ben megkezdett kutatási eredményei jelentettek. Az osztrák orvos a termékenységet jelző legfontosabb tüneteket – az ébredési hőmérséklet és a méhnyaknyák összefüggéseit – vizsgálta a női ciklus során. Vizsgálódásai alapján dolgozta ki a tüneti-hőmérőzéses módszert. A termékenységet jelző két legfontosabb szimptóma:

- A jellegzetes, termékenységet jelző méhnyaknyák, amelyet a termékeny időszak elején a nő könnyen észlelhet a hüvelybemenetnél.

(A méhnyakban található mirigyek hormonváltozás hatására váladékot termelnek, a ciklus különböző szakaszaiban eltérő minőségben és mennyiségben. Ezt a folyadékszerű anyagot nevezzük méhnyaknyáknak. A nyák a menstruáció elmúlásával először nem vagy alig észlelhető.

Dr. Josef Rötzer und seine Frau Margareta.

Foto: Privat

Pár nap elteltével megjelenik a hüvelybemenetnél, ekkor még sűrű, csomós vagy krémes állagú; színe fehéres. Az ovuláció időpontja közeledtével változik, javul a nyák összetétele: magasabb lesz a víztartalma, ezért folyékonyabb és átlátszóbb lesz. A petesejt leválása idején állaga megváltozik. Ez a legtermékenyebb nyák. Az a szerepe, hogy a hímivarsejtek számára kedvező körülményeket teremtsen. Ha nincs nyák, a spermiumok 1–3 óra alatt elpusztulnak a hüvelyben. A nyáknak köszönhetően a hímivarsejtek azonnal megtalálják az utat a petesejt felé, illetve, ha még nem jött el az ovuláció ideje, akkor a méhnyakban, ahol a nyák termelődik, több napig is túl tudnak élni, megvárva az érett petesejt kiszabadulását.)

- Aki egy cikluson keresztül megfigyeli a testhőmérséklete alakulását, vagyis ébredés után minden reggel megméri az alaphőmérsékletét, észlelheti, hogy két hőmérsékleti szint jellemző. A tüszőrepedés előtt alacsonyabb értékeket mér, utána pár tized fokkal megemelkedik a testhőmérséklet. A legmagasabb testhőmérséklet a termékeny időszak végét jelzi. Három nappal e legmagasabb – bizonyos szabályok szerinti – normálérték után a nő ismét terméketlen időszakba lép. Ezen megfigyelés segítségével tehát biztonságosan meg lehet állapítani az abszolút terméketlen időszak kezdetét.

E szimptómák ismeretében és megfigyelésével meglehetősen pontosan meg lehet állapítani és be lehet határolni a nő termékeny

időszakát. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint, ha a nők megfelelően elsajátítják ezt a módszert, 95%-ban könnyen és biztonságosan tudják alkalmazni.

A természetes családtervezés és a gyermekvállalás

A természetes családtervezéssel a házaspár helyzetének megfelelően dönthet a gyermekvállalásról, annak elhalasztásáról, vagy – indokolt esetben – az arról való teljes lemondásról. Azért nevezzük természetesnek a családtervezés ezen módját, mert gyógyszerek és

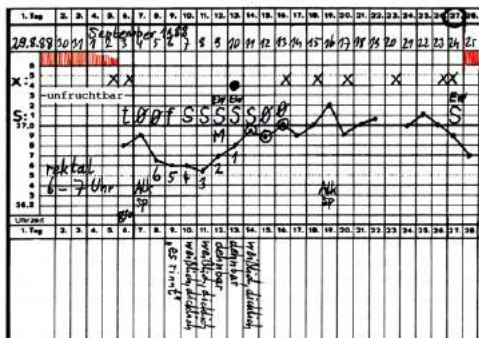

Tabelle 6 aus: Natürliche Empfängnisregelung, J. Rötzer © Josef Rötzer

technikák nélkül alkalmazható. A Rötzer-féle tüneti-hőmérőzéses módszer megbízhatósága – az orvosi szakirodalom szerint – megfelel a fogamzásgátló tabletták megbízhatóságának; alkalmazása esetén csak akkor lehet váratlan terhességre számítani, ha a házaspár nem ismeri elég jól a módszert, vagy nem tartja be a szabályait. Egyébként a tabletta sem nyújt száz százalékos biztonságot.

A természetes családtervezés kihívása

A természetes családtervezés nem pusztán egy, az egyház által jóváhagyott születésszabályozási módszer, hanem – a házastársak együttműködésére épülő – életforma. A vele

járó nehézség, hogy ha a házasfelek nem akarnak gyereket, egy hónapban néhány napot szexuális megtartóztatásban kell élniük. A szexuális egyesüléstől való tartózkodás azonban nem jelenti azt, hogy a szeretettől is tartózkodni kell!

A természetes családtervezés pozitív hatásai

- A nők jobban megismerik a testüket; fejlődik bennük a „termékenységtudat”, növelve boldogságukat.
- Jobban el tudják fogadni női mivoltukat.
- Megtanulják, hogy a menstruáció nem egy zavaró jelenség, hanem nőiségük csodájának része; s hogy a menstruáció nem a legfontosabb, csak a legszembeötlőbb jele termékenységüknek.
- A természetes családtervezés növeli a férfiak feleségük iránti tiszteletét.
- Erősíti a szeretetet: a statisztika azt mutatja, hogy a fogamzásgátlási módszereket alkalmazó párok között több a válás, mint a természetes családtervezés szerint élő házaspároknál.

AMI MINDEN FIATALT ÉRINT:

A lányoknak a lehető leghamarabb meg kellene tanulniuk ciklusuk megfigyelését és a termékenység jeleinek felismerését. A fiúknak, férfiaknak is tisztában kellene lenniük (legalább akkor, amikor megnősülnek) a biológiai és a személyes összefüggésekkel.

Egy feleség beszámolója: „Nem én jegyzem föl nap nap után az ébredés utáni testhőmérsékletemet, hanem a férjem. Számomra ez a gyengéd szeretet megnyilvánulása.”

További érvek a természetes családtervezés mellett

- „Feminista” érv: a természetes családtervezés erősíti a nők iránti tiszteletet. A nő nő lehet, úgy ahogy van, nem kell mindenféle eszközökkel előkészítenie magát a

férfi számára. A fogamzásgátlás a férfido-
minanciát növeli.

- „Zöld” érv: miért szedjenek be a nők nap mint nap veszélyes gyógyszereket, miközben a legkisebb pocsolót is igyekszünk megvédeni a kemikáliáktól?
- Orvosi érv: ha más gyógyszernek olyan mellékhatásai lennének, mint a fogamzásgátló tablettának, már rég betiltották volna őket.
- Demográfiai érv: a fogamzásgátlás az egyik legfőbb oka annak, hogy sokkal kevesebb gyermek születik Európában.
- Társkapcsolati érv: a természetes családtervezésben közös a házaspár felelőssége, mindkettjüknek igazodniuk kell a nő ciklusához.
- Párbeszéd-érv: a természetes családtervezés elősegíti a házastársak közötti párbeszédet. Aki tud beszélni az intim dolgokról, az más témákról is könnyebben beszélget.
- Erotikus érv: a megtartóztatás napjai újra felkeltik az izgalmat és a vágyat a társ iránt. A szexuális megtartóztatás révén a férfi és a nő újra vőlegénnyé és menyasszonnyá válik egymás számára; egy kicsit újra érezhetik első szeretetük fényét.
- A szeretet érv: „Úgy szeretlek, ahogyan vagy.”

Az egyház és a fogamzásgátlás

Az egyház a mesterséges fogamzásgátlás minden formáját elítéli. Ellenkezik az isteni törvénnyel. Alkalmazásuk bűn.

A fogamzásgátló szerek és eszközök hatásai

Európában a legtöbb ember úgy véli: ahhoz, hogy csökkenteni lehessen a gyermekek számát, és élvezetes házasságot lehessen élni, mindenképpen valamilyen fogamzásgátló szert kell alkalmazni. Ilyen szer az antibébi-tabletta,

a gumi óvszer, a spirál és más módszerek. Elterjedt a coitus interruptus, a megszakított közösülés alkalmazása is, amikor a férfi közvetlenül az ejakuláció előtt kihúzza péniszét a nő hüvelyéből, így akadályozva meg a fogamzást. Legtöbbször azonban fogamzásgátló tablettát használnak. A tablettát, melyet 1951-ben talált fel Carl Djerassi, a fogamzás elkerülésének legkényelmesebb módja a férfiak számára, és jóval biztonságosabb, mint az óvszerhasználat.

„Igen a tablettára, nem az abortuszra”, vélik sokan, ám meglehetősen nehéz különbséget tenni azon szerek közt, melyek a megtermékenyülést gátolják meg, és azok között, melyek művi vetélést okoznak. Az esemény utáni tabletták és a spirál mellett, amelyek kimondottan abortív hatásúak, a „normál”, pusztán az ovulációt, a petesejt leválását megakadályozó tabletták között is számos olyan van, amely a biztonság kedvéért – másodlagos hatásként – megakadályozza a megtermékenyített petesejt beágyazódását. Ez azonban voltaképpen korai abortusz. Erről a tabletták csomagolásában található beteg-tájékoztató ad információkat.

Az egyház válasza az új kérdésekre

A megváltozott helyzet hatására felmerült a kérdés, hogy nem kellene-e az egyháznak megváltoztatnia az álláspontját a fogamzásgátlással kapcsolatban.

VI. Pál pápa sok imádságot és a szakemberekkel folytatott széles körű tanácskozásokat követően, 1968-ban, a II. vatikáni zsinat lezárása után három évvel adta ki *Humanae vitae*... kezdetű enciklikáját, melyben leszögezi: „...elítélendő minden olyan cselekedet, mely akár a nemi aktus előtt, akár közben, akár természetes következményeinek kifejlődése során, akár mint célt, akár mint eszközt azt szándékolja, hogy a fogamzást lehetetlenné tegye” (*Humanae vitae*..., 8).

Miért? Azért, mert a házasság két lényegi eleme, a kölcsönös szeretet és az utódnemzésre

való irányulás, felbonthatatlan egységet alkot, vagyis nem választható szét.

„Aki (...) az élet továbbadásának törvényeit megtartva él a házastársi szeretet ajándékával, az nem az élet forrása urának, hanem a Teremtőtől kiinduló terv szolgájának vallja magát. Amint ugyanis a test fölött általában nem rendelkezik korlátlan hatalommal az ember, ugyanígy nincs korlátlan hatalma nemző erői fölött sem, mert ezek természetüknél fogva az emberi élet létrehozására szolgálnak, s ennek az életnek a kezdete Isten.” (*Humanae vitae*..., 7).

„Ha tehát komoly indokok szólnak amellett, hogy szünet legyen a gyermekek születése között (ez az indok lehet a szülők testi vagy lelki állapota vagy külső körülmények), az egyház azt tanítja, hogy szabad a házasoknak követni a szervezetben adott periódusokat, csak azokban az időszakokban élven a házaseletet, amikor a fogamzás lehetősége szünetel, s így oly módon szabályozhatják a születést, hogy az előbb kifejtett erkölcsi tanítást nem sértik meg” (*Humanae vitae*..., 10).

A világ reakciója

A közvélemény maró gúnnnyal reagált a pápai megnyilatkozásra. A katolikusok közül is sokan csóvázták a fejüket, azt gondolván:

nemcsak arról dönthetnek a szülők, hogy hány gyermeket vállalnak, hanem arról is, hogy milyen eszközt választanak a születésszabályozáshoz. Egyetlen kérdésben maradtak egységben egymással és a pápával a hívő katolikusok: az abortusz és a magzatelhajító szerek teljes elutasítását illetően.

A fogamzásgátlás súlyos következményei

Az egyház előre jelezte, hogy a fogamzásgátlásnak szörnyű következményei lesznek, és így is lett:

- Egyre többen élnek együtt házassági kötelék nélkül.
- Egyre több a házasságtörés és a válás.
- Az állam mind jobban beavatkozik a családok életébe.
- A fogamzásgátlás kudarca esetén automatikusan az abortusz mellett döntenek.
- Csökken a születő gyermekek száma.

Egy házaspár beszámolója: „A fogamzásgátló tabletta szedése egyre rosszabbul érintett minket; mintha kihunytnak volna a szexuális vágy. A természetes családtervezés módszere jót tett a kapcsolatunknak, újra jó együtt lennünk.”

80. Mi a természetes családtervezés?

A természetes családtervezés életforma. Az e módszer szerint élő házaspárok a nő termékenységi ritmusához igazítják szexuális életüket.

81. Miért rossz a fogamzásgátlás?

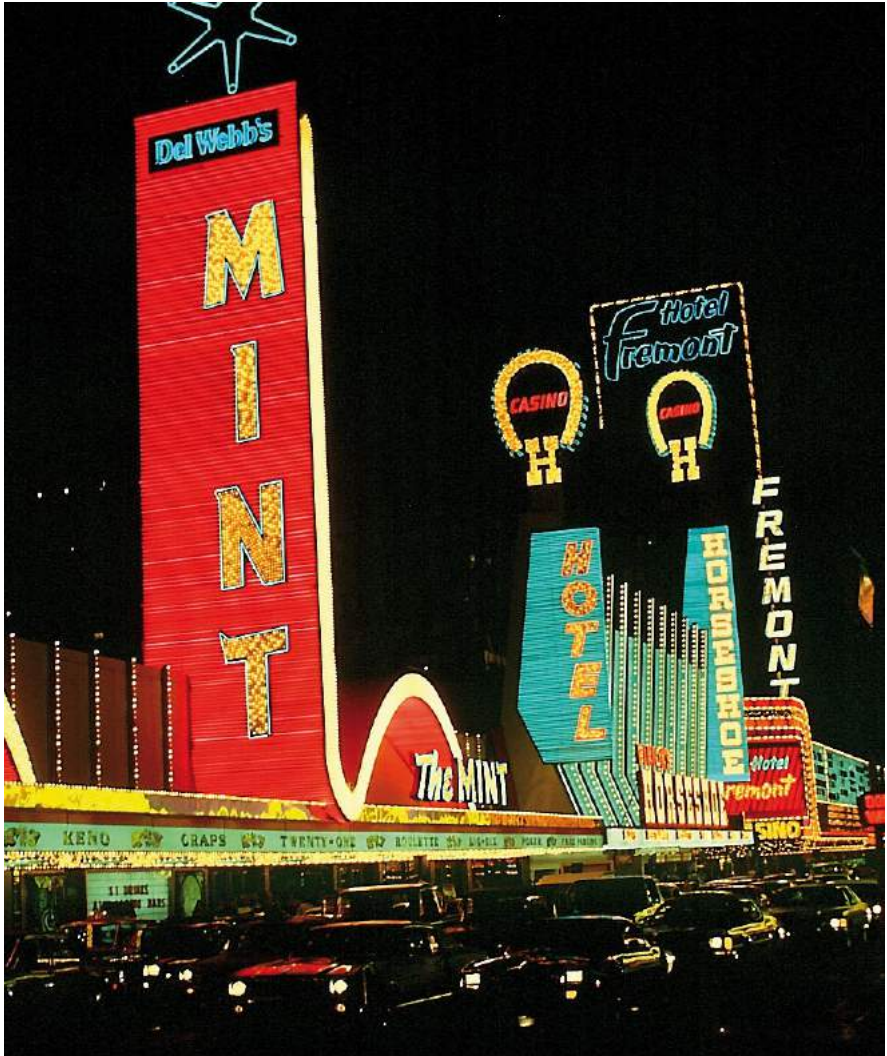
A fogamzásgátlás szétválaszt – a szeretet egyesít.

82. Milyen következményei lehetnek a fogamzásgátlás terjedésének?

Növekszik a házassági kötelék nélküli együttélések, a házasságtörések száma; az állam egyre jobban beavatkozik a családok életébe; ha nem működik a fogamzásgátlás, automatikusan az abortusz mellett döntenek – és hiányoznak a gyerekek!

27 Isten figyelmeztet: a szexualitás tévútjai

Die Angebote der Großstadt sind vielfältig im Guten und im Bösen!

Foto: Kiefer

A Bibliában olvashatjuk, hogy az ősbűn következtében Ádám és Éva már másként viszonyult a szexualitáshoz, a meztelenséghez. A bűnbeesés előtt szeretetteljes és gyengéd együttlétben volt részük, de utána a meztelenség mohó vágyakozást keltett bennük, ami miatt szégyellték magukat.

A szexualitás két arca

A bűntől megzavart, megsebzett ember számára a szexualitásnak két arca van.

A szép arca, amikor a szexualitás a szeretet kifejeződése és az örömszerzés forrása egy boldog házasságban.

A rút arca, amikor a szexualitás erőszakos, durva, szennyos és bűnös. Megjelenik a tisztátalan gondolatokban, és büntettekig, erőszakig vagy gyermekek molesztálásáig fajulhat. Elég, ha elolvassuk vagy meghallgatjuk a híreket, tudjuk, miről van szó.

A keresztények mentek az ilyen kísértésektől? Nem, de nem is szabad ártalmatlan színben feltüntetnünk, és amennyire csak lehet, távol kell tartanunk magunktól tőlük, és mint minden más kísértésnek, ezeknek is ellene kell mondanunk.

AZ ÖNKIELÉGÍTÉS

Az önkielégítés (maszturbáció) olyan szexuális örömszerzési forma, amelyben nincs jelen partner, csak gondolatok, képek, filmek, a képzelet; az önkielégítést végző nemi szerve kézzel történő stimulációja által éri el az orgazmust.

A korszellem teljesen természetesnek, sőt egészséges dolognak tartja az önkielégítést.

Az egyház szerint azonban: aki fantáziája által és önkielégítéssel „magányos” orgazmust ér el, tévúton jár. Személyes tanúságtételek igazolják, hogy a maszturbáció nem okoz valódi kielégülést; szégyenérzetet és undort kelt az emberben. Sokan azért teszik, hogy megpróbálják kitölteni a belső ürességet, hasonlóképpen, mint ahogy az ivás is legtöbbször arra szolgál, hogy enyhítse a boldogtalanság érzését.

Az önkielégítés bűn. Gyakran kényszeres cselekvéssé, szenvedéllyé válik, amelyetől – mint

minden más szenvedélytől – igen nehéz megszabadulni. Ehhez erős akaratra és türelemre van szüksége az embernek önmagával szemben. Miként Isten is türelmes az emberrel.

A PORNOGRÁFIA

A pornográfia az emberi test intim részeinek közszemlére tétele vagy szexuális cselekedetek végzése a néző szexuális ingerlése céljából. A pornográfia eszközei: pornográf írárok, képek és filmek.

A könnyű pornó elsősorban a meztelenséget mutatja.

A durva pornó erőszakos, akár gyerekekkel vagy állatokkal folytatott szexualitást mutat be. Terjesztésük törvénybe ütközik, szigorúan büntetendő.

Tények a pornográfiáról

A pornókereskedelem az egész világon elterjedt. Borzalmas üzlet, és rendkívül fertőző: világszerte mintegy 4,2 millió pornográf weboldal van. Ez az összes internetes oldal 12 százaléka. A pornográf oldalakat évente mintegy 72 millióan látogatják. A különböző keresőprogramok naponta 68 millió, pornográf tartalomra való keresést regisztrálnak, ez az összes keresés mintegy negyede. Az Egyesült Államokban 40 millióra tehető a pornográf oldalak „törzsvendégeinek” száma: többet költenek a pornográfiára, mint egyéb filmekre vagy mozijegyre. Hollywood 2008-ban négyszáz filmet készített, ezzel szemben a pornóipar 11 ezret. Kaliforniában megközelítőleg 12 ezer ember dolgozik ezen a területen. Ma tizenhét-szer több pornóoldalt működtetnek, mint néhány évvel ezelőttinek. 2000-ben 88 ezer ilyen oldal létezett, 2004-ben már 1,6 millió.

A pornográfia járvány, ami meggyengíti a társadalmat: számtalan ember veszíti el miatta a családját, munkahelyét. Sok feleség teljesen összeomlik, amikor megtudja, hogy férje pornófüggő. A pornófüggő nők rendszerint házasságtörő kapcsolatokat is folytatnak.

Elterjedt az a tévhit, hogy a nők élvezik, ha pornófilmekben vehetnek részt. A valóság ezzel szemben egészen más: teljesen összetöri őket.

Donny Pauling, egykori pornóproducer:

„Akkor találkoztam először a témával, amikor egy barátommal egy parkban játszottunk, és a fűben találtunk egy szexújságot. Általános iskolás voltam. A képek – ma is jól emlékszem – teljesen hatalmukba ejtettek. Aztán később az izgatott fel, amikor valaki olyan nőről mutatott nekem meztelenképeket, akit személyesen is ismertem. Leírhatatlan, ami ennek hatására elindult bennem. Mintha egy váltót állítottak volna át bennem: azon kezdtem el gondolkodni, hogyan tudnék én magam is meztelen nőket fényképezni. Ettől kezdve ez volt az egyetlen dolog, amit el akartam érni.” Pauling megvalósította e vágyát, jól is keresett vele; ám amikor elmondta a feleségének, hogy mivel foglalkozik, tönkrement a házassága.

„Mibe került nekem a pornó? Tönkretette az önbecsülésemet, elvesztettem a feleségemet és a fiamat, aki a legfontosabb volt számomra az életben. Megfosztottam attól az örömtől, hogy szüleit együtt találja otthon, amikor az iskolából hazaérkezik. Elvettem tőle annak esélyét, hogy olyan kapcsolatot és közösséget láthasson szülei között, amilyennek lennie kell. Megfosztottam attól, hogy megtapasztalhassa, hogyan kell szeretnie a férfinak a feleségét; hogy hogyan szereti egymást két ember igazán, és hogy szeretetből kompromisszumokat kötnék egymás érdekében. Nem tudok neki úgy segíteni a tanulásban, ahogy szeretnék. A döntésemmel elvesztettem mindezek lehetőségét.

Nagy fájdalmat és szenvedést okoztam a feleségemnek. Elvesztette a férjét, akit szeretett. Egyik napról a másikra egyedül maradt a kislányával abban a házban, amelyikben egykor együtt laktunk. El sem tudom képzelni, mennyire összetörtem őt, mennyi szenvedést és könnyet okoztam neki.”

„Meggyőződés, hogy a pornográfia mélyen sérti mások érzéseit. A férjnek nem szabad ilyen tartalmakat néznie. Tiszteletben kell tartania felesége érzéseit, hiszen megesküdött, hogy kitart mellette.

Az életemet a mélységbe taszította a pornográfiaival kapcsolatos vágy és zűrzavar. Elvette

tőlem mindazt, ami értékes volt számomra. Túlságosan ostoba és önző voltam ahhoz, hogy meglássam, mi az, ami igazán fontos az életben.”

Elizabeth Rollings egykori pornósztrár arról számol be, mit tapasztalt, amikor egy nagyon visszatartó filmben szerepelt: „Egy nappal a forgatás előtt leittam magam a sárga földig. Másnap rettenetesen rosszul voltam. Legszívesebben megfordultam és elfutottam volna. Azt kívántam, bárcsak már vége lenne az egésznek. Mesterkélt nevetésem mögött valójában legszívesebben ordítottam volna. A forgatás alatt teljesen kikapcsoltam az értelmet és az érzéseimet.”

Arra a kérdésre, hogy becsapta-e a rajongóit, így válaszolt: „Természetesen. Elhitettem velük, hogy a filmekben kiélem legvadabb vágyaimat; ám ez egyáltalán nem volt igaz.”

További kérdésekre válaszolva Rollings elmondta, hogy becslései szerint a pornósztrárok kilencven százaléka drogozik vagy iszik: „A drog segít elmenekülni a valóság elől.”

A legszörnyűbb tapasztalata az volt, hogy úgy érezte, elveszítette a kontrollt az élete fölött. „Ebben a szakmában teljesen alá kell rendelned magad a producereknek. Prostitúálnak neveznek, és annak is tartanak. Férfiak undorító dolgokat művelnek veled, és – még akkor is, ha fáj – úgy kell tenned, mintha élveznéd. Gyűlöltem.”

„Hol volt ekkor Isten? A szívemben, és valahol mélyen a tudatalattimban. Magához vonzott, várt reám.”

Rollings azért hagyta ott a szexipart, mert már az öngyilkosság határán volt. „Gyűlöltem azt, akivé váltam. Utáltam a tükörbe nézni; azt, hogy nincs normális kapcsolat az emberekkel. Kétségbeesve vágytam a szereetre.”

Shelley Lubben is pornósztrár volt. „Rajongóim és a producereim előtt sajátos szexuális stílusommal kérkedtem, és azzal, mennyire szeretek pornózni. Megszakítás nélkül hazudtam; mindenkinek. A hazugság a pornósztrárok

anyanyelve, mivel beszélhetnek az igazságról. Valójában mi, pornósztárszínészek szeretnénk megszabadulni életünk szégyenétől és traumájától, de egyedül képtelenek vagyunk rá. Olyan férfiakra van szükségünk, akik küzdenek a szabadságunkért, és akik segítenek nekünk visszaszerezni az önbecsülésünket. Arra, hogy megtartsanak, amikor mély sebeink miatt sírunk, és lassan gyógyulni kezdünk. Azt szeretnénk, ha eldobnátok filmjeinket, és segítenétek, hogy újra fel tudjuk építeni széthullott életünket. Szükségünk van az imáitokra, hogy Isten meggyógyítsa minket és tönkrement életünket.”

Szabadulás a pornófüggőségből

„»Azt teszem, amit nem akarok« (Róm 7,16). Leginkább ezzel a bibliai idézettel tudom jellemezni magam. Egy ifjúsági csoport vezetőjeként az emberek tiszteltek, miközben tíz évig pornófogyasztó voltam. Sokszor éjszakába nyúlóan néztem ilyen filmeket. Pornófüggőségemmel nemcsak akkori barátnőmet bántottam meg durván: önmagamot is kétségbeesésbe sodortam, hiszen tudtam, hogy Istennek nem tetszik, amit teszek.

Nyolc- vagy kilencéves voltam, amikor a szemetesben találtam egy pornóújságot. Addig semmit sem tudtam a szexről és a pornográfiáról. Felfordult a gyomrom attól, amit azokon a képeken láttam, ugyanakkor izgatott is. Büntudattal küzdöttem. Ekkor azonban még nem voltam pornófüggő. Jóval később

vallottam be magamnak, hogy a pornográfia a szenvedélyemmé vált. Egyre csak az járt a fejemben, hogy minél előbb „anyaghoz” juszak, és így kielégítsem magam. Az üzletekben lopva közelítettem meg a pornót kínáló résztleget; a kiválasztott filmet gyorsan kifizettem és hazasiettem, remélve, hogy senki nem látott meg. A fordulópont akkor következett be, mikor Karina, a későbbi feleségem, rajtakapott. Gyorsan kikapcsoltam a számítógépet, és eltűntem a legközelebbi »egérlyukban«: egy tolóajtós szekrényben. Feleségem későbbi beszámolója szerint úgy gubbasztottam ott, mint egy rakás szerencsétlenség.

»Phil, azt hiszem, beszélnünk kell«, mondta Karina. Teljesen megsemmisültem. Ezután egyetlen dolog érdekelt, hogy a lehető leghamarabb kimásszam a pornó mocskából.” Philnek sikerült megszabadulnia a pornófüggőségtől. Most másoknak nyújt ebben segítséget. Honlapja: www.nacktetatsachen.at

A SZEXFÜGGŐSÉG

A szexfüggőség jelei a következők: folyamatos szexuális képzelgések, vágyódás a pornográfiára és az önkielégítésre, a szexuális partnerek váltogatása. Németországban havonta körülbelül ezer új pornófilm jelenik meg. Az internetezők többsége látogat pornográf oldalakat.

A szexfüggők – más szenvedélyek rabjaihoz hasonlóan – belső ürességüket akarják

elfedni, és fájdalmaikat akarják így enyhíteni, de nem segít.

A szexfüggőség megzavarja és tönkreteszi a normális házastársi és családi kapcsolatra való képességet. Büntettekhez is vezethet. Lehetetlenné teszi az egészséges istenkapcsolatot.

Egy férfi, aki korábban szexfüggő volt, így számol be szenvedélyéről: „Sokáig zavartalanul ment a dolog, kettős életet éltem. Egy napon azonban a feleségem rajtakapott, amint az interneten pornóoldalakot nézegettem. Mélyen megbántódott. Csak ekkor értettem meg, mit is tettem valójában. Ettől kezdve mindent megtettem azért, hogy kimásszam belőle.”

A szexfüggőségtől való **szabadulás** terápia és a hit útján lehetséges. A gyógyulás első lépése, ha készek vagyunk beszélni róla valakivel (egy pappal, egy terapeutával, egy megértő baráttal), áttörve a tabuk, a hallgatás falát.

„A szexualitásnak titokzatosnak, felfedezendő területnek kell lennie, ahova a férfi és a nő is csak a házasság keretében lép be, hogy egymáshoz alakulva önmagukkal ajándékozzák meg egymást.” (Dietmar Seehuber pszichiáter és pszichoterapeuta)

A SZADOMAZOCHIZMUS

Ez a fogalom olyan szexuális beállítódást jelöl, amikor valaki attól jön szexuális izgalomba, hogy fájdalmat okoz (szadizmus), vagy neki okoznak fájdalmat (mazochizmus).

A FETISZIZMUS

Amikor bizonyos tárgyak, testrészek szemléltése vagy megérintése kelt szexuális vágyat valakiben.

A TRANSZVESZTITIZMUS

A transzvesztita személy az ellentétes nem ruháit viseli, azzal a céllal, hogy fokozza szexuális kielégülését, és hogy enyhítse félelmeit.

A TRANSZNEMŰSÉG

A transzneműség a saját biológiai nemmel való azonosulás hiánya. „Külsőleg férfi, de a belsőmben valójában nő vagyok, és ezért műtéti és hormonális úton át kell alakíttatnom magam.” Vagy épp ellenkezőleg: „Nem nő vagyok, hanem férfi.” Nincs azonban olyan sebész a világon, aki egy valószínű férfit nővé, vagy egy nőt férfivá tudna operálni.

Egy transznemű személy elmesélte gyermekkori belső konfliktusát: úgy érezte, hogy értéktelen. „A nők kevésbé értékesek, mint a férfiak, ezért nem maradhatok nő. Tulajdonképpen nekem férfinak kellene lennem”, gondolkodta kamaszkorában, és alávetette magát az átalakítási folyamatnak. Ám később megváltoztatta álláspontját: „Gyógyulásom egyik tényezője az volt, hogy szembenéztem az apámtól és anyámtól elszenvedett sérüléseimmel. Sohasem lehettem igazán jelen a szüleim életében, ezért saját magamban sem éreztem otthon magam. Esetemben a transzneműség és a homoszexualitás nem a természet játéka, hanem a sérüléseim és a valószínű valószínű menekülés következménye volt.”

A PEDOFÍLIA

A pedofília gyermekek iránti szexuális vonzódás. E vágy kieléje nemcsak erkölcsstelen, hanem törvénybe is ütközik, és ezért büntetendő. Tapasztalatok igazolják, hogy a gyermekek szexuális zaklatása tragikus következményekkel jár a gyermek további fejlődése szempontjából, súlyos bűn a gyermekekkel szemben.

Felfoghatatlan, hogy vannak, akik a pedofília engedélyezéséért küzdenek. Olyan esetekben akarják törvényileg megengedhetőnek tekinteni a pedofíliát, ha – állításuk szerint – az nem okoz sérülést a gyermeknek, és ha beleegyeznek. Valójában azonban ezen feltételek egyike sem lehet igaz!

A HOMOSZEXUALITÁS

Homoszexualitásnak az azonos neműekhez való szexuális vonzódást nevezzük. A homoszexuálisokat melegeknek, az ilyen hajlamú nőket leszbikusoknak is szokták nevezni. Széles körben elterjedt az a meggyőződés, hogy a homoszexuális hajlam természetes adottság, olyan, mint például a hajszín.

A katolikus egyház – másokkal egyetértésben – természetellenesnek tartja ezt a „szexuális irányultságot”, a homoszexuális hajlam kiélését pedig bűnnek. Az ezzel kapcsolatos tanítását az egyház elsősorban a teremtésnek a Bibliában feltárolt rendjére alapozza.

A katolikus egyház katekizmusának 2357. pontja így szól: „A homoszexualitás olyan férfiakra vagy nőkre vonatkozik, akik kizárólagosan vagy döntően saját nemük iránt éreznek szexuális vonzalmat. A századok folyamán és különböző kultúrákban nagyon eltérő formákat öltött. Pszichikai eredete nagyrészt föltáratlan. A hagyomány a Szentírásra támaszkodva – mely úgy mutatja be a homoszexuális kapcsolatokat, mint súlyos eltéréseket (vö. Ter 19,1–29; Róm 1,24–27; 1Kor 6,10; 1Tim 1,10) – mindig vallotta, hogy a homoszexuális cselekedetek belső természetük szerint rendetlenek. Ellentétesek a természetes törvénnyel. A nemi aktusból kizárják az élet továbbadását. Nem az igazi érzelmi és szexuális komplementaritásból származnak. Nincs olyan eset, amikor jóvá-hagyhatók lennének.”

A homoszexualitás a történelemben

A homoszexualitás a különböző korokban és kultúrákban más és más formában lépett fel. A homoszexuális hajlamú emberekhez való viszonyulás kultúránként eltérő volt: valahol közönyösen szemlélték és elfogadták, máshol bűnnek tekintették, és szigorúan büntették. A XIX. századtól a XX. század közepéig betegségnek tartották a homoszexualitást.

Az Amerikai Pszichiátriai Társaság (American Psychiatric Association) a melegmozgalmak

nyomására 1973-ban kihúzta a homoszexualitást a pszichés betegségek listájáról. Világszerte számos pszichiáter csatlakozott ehhez a véleményhez.

Tudományos tények

Csak kevés embernek van homoszexuális hajlama. A becslések eltérőek: vannak, akik 1-2, mások öt százalékról vagy többről beszélnek. Az adatokat sok esetben ideológiai alapon meghamisítják, eltúlozzák vagy alábecsülik, beállítottak szerint.

Richard Cohen volt homoszexuális szerint senki sem születik melegnek. Ő ma másoknak segít abban, hogy kigyógyuljanak a homoszexualitásból. De vajon mi idézi elő a homoszexuális hajlamot? Kutatások igazolják, hogy nem létezik „a homoszexualitásért felelős gén”, a homoszexualitás továbbörökítése tehát biológiaiilag lehetetlen.

A homoszexuális hajlam legtöbb esetben a szülő-gyermek kapcsolatban gyökeredzik. Kiváltója lehet például, ha az apa zsarnokoskodó macsó; vagy ha a szülők kizárólag fiúgyermeket akartak, és így lányukat fiúként nevelik; vagy ha az anya egészségtelen módon vonja be fiát a maga női világába. Vitatott, hogy lehet-e, és ha igen, mennyiben lehet valakit homoszexualitásra csábítani. Kétségtelen azonban az a tény, hogy a gyermekkorban tapasztalt szexuális zaklatás számos homoszexuális ember életrajzában megjelenik. Figyelembe kell azonban venni, hogy minden gyermek másként dolgoz fel bizonyos helyzeteket.

A változtatás lehetősége terápiával

■ A szexuális irányultság megváltozhat, mindkét irányban: vannak heteroszexuális férfiak, akik egyik napról a másikra otthagyják feleségüket és gyermekeiket, hogy „barátjukhoz” költözzenek; és vannak homoszexuálisok, akik terápia segítségével (vagy ritka esetben anélkül) „kilépnek” a homoszexualitásból, és boldog házasságban élnek, és gyermekeket nemzenek.

■ Itt is ugyanaz érvényes, mint más területeken: van olyan hajlam, ami megváltoztatható, és olyan is, ami nem.

Előfordulhat, hogy egy ember életében csak átmenetileg jelentkezik homoszexuális hajlam, főként az átmeneti kamaszkorban, illetve kivételes helyzetekben – például börtönben – pótcselekvésként.

Gerard van den Aardweg hosszú ideje vizsgálja a homoszexualitást, és terapeutaként sok homoszexuális hajlamú embernek segített. Véleménye szerint a szexuális irányultság megváltoztatása csak néhány esetben, semmiképpen sem mindig lehetséges. Nem elég csupán akarni, és a vallásos meggyőződés sem tudja kikényszeríteni a változást, legfeljebb előmozdítja. Szakember segítségére van szükség.

A homoszexuális szervezetek kétségbe vonják a szexuális irányultság megváltozásának lehetőségét, a gyógyulás szó használatát pedig diszkriminatívnak tartják.

A homoszexualitás kockázatai

A statisztikák szerint a homoszexuálisok gyakrabban váltanak partnert, mint a heteroszexuálisok, és így nagyobb valószínűséggel kapnak el valamilyen fertőzést. Ezt szexuális szokásaik is súlyosbítják. Mindez negatívan befolyásolja életminőségüket és várható élettartamukat.

Michael Glatze, a Young Gay America magazin alapítója és egykori főszerkesztője, megért. A homoszexualitásból való „kigyógyulását” élete legfelszabadítóbb, legszebb és legcsodálatosabb élményének tartja. „A homoszexualitás a halál. Az életet választom”, erre a felismerésre 16 év aktívan megélt homoszexualitás után jutott el az 1975-ben született Glatze.

Charlene E. Cothran, a leszbikusoknak szóló Venus magazin egykori kiadója ma homoszexuális férfiakat és nőket hív meg a keresztény hitre. Felismerte, hogy a megélt homoszexualitás bűn: „Nem nagyobb, mint más bűnök, de mégis: bűn.”

HOMOFÓBIA ÉS DISZKRIMINÁCIÓ?

A homofóbia a homoszexualitástól való félelem. Ám a félelem más, mint a kritikus véleményalkotás, mely elengedhetetlen az élet minden területén. Diszkriminációról akkor beszélhetünk e területen, ha valakit homoszexuális hajlama miatt megfosztanak alapvető emberi jogaitól, vagy kigúnyolják.

Az egyház határozottan elutasít minden diszkriminációt, így a homoszexuális embereket is.

Az egyenjogúság kérdése

Jogállamban a homoszexuális embereket ugyanazon jogok illetik meg, mint a többi állampolgárt. Kérdés, hogy akkor miért nem házasodhatnak össze. Azért, mert a házasság egy férfi és egy nő közötti kötelék. Egy homoszexuális pár ellenben két nőből vagy két férfiból áll.

Ha a házasság fogalmát a homoszexuális párok együttélésére is kiterjesztjük, nem változtat a valóságon. Attól, hogy a Holdat Napnak nevezzük, nem lesz világosabb...

A vélemény szabadság kérdése

A véleményalkotás szabad. Mindenkor fontos azonban, hogy felvértezzük magunkat a „politikai korrektség” zsarnokságával és gondolati tiltásaival szemben a homoszexuális hajlam megítélését illetően is.

Egyes keresztényeket és másokat – beszámolóik alapján – nem csupán diszkrimináltak, de állásukat is elvesztették azért, mert a homoszexualitással kapcsolatban kitartottak kritikus és keresztény álláspontjuk mellett.

Az egyház álláspontja

Az egyház számára nem léteznek „homoszexuális emberek”, csak emberek vannak, akiket Isten szeret, függetlenül szexuális hajlamuktól. Az egyház különbséget tesz hajlam és cselekvés között.

- A homoszexuális hajlam ellenkezik az isteni renddel, de önmagában nem bűn, mivel nem szabad választáson alapul. A homoszexuális hajlamot az egyházi szóhasználatban „kisértés”-nek nevezhetjük.
- A homoszexualitás aktív megélése bűn. Mint minden más bűnnel kapcsolatban, az egyház e téren is óva int az elhamarkodott ítélettől mindazok felett, akik megélik homoszexuális hajlamukat.

Az egyház a homoszexuális hajlamú embereknek ugyanúgy hirdeti az evangéliumot, mint mindenki másnak. A homoszexuális ember is életszentségre hivatott, a többi megkeresztelthez hasonlóan.

A homoszexuális hajlamú ember különös keresztje, hogy nem töltheti be szexuális

vágyait, önmegtartóztatásban kell élnie. Lehet, hogy a szentek között is voltak homoszexuális hajlamúak, de kitartottak a tisztaságban.

AZ AIDS (ACQUIRED IMMUNE DEFICIENCY SYNDROME = SZERZETT IMMUNHIÁNYOS TÜNETEGYÜTTES)

Ez a betegség az immunrendszert támadja meg, okozója a HIV-vírussal való megfertőződés. Utolsó szakaszában (gombás) fertőzések és jellegzetes daganatok, toxoplazmák stb. jelentkezhetnek. A tökéletes gyógymód máig nem ismert, kizárólag tüneti kezelés létezik. A vírus elsősorban nemi közösködés útján terjed, de az AIDS fertőzött injekciós tű vagy vérátömlesztés révén is elkapható. Különösen veszélyeztetettek a homoszexuális emberek.

Az egyház az AIDS-ről

- A betegségről semmit sem mond az egyház; ez az orvosok feladata.
- Csak akkor kéri az egyház hozzászólását, ha egy betegséget bűnös magatartás idéz elő vagy fejleszt ki. Az egyház azonban nem ítél, hanem „együttgondolkodik”.
- Eltekintve a véletlen szerencsétlenségektől (pl. fertőzött vérral történő vérátömlesztés), azok, akik keresztény módon, illetve egyszerűen erkölcsösen élnek, biztonságban vannak.
- Az egyház elutasítja a gumi óvszer félrevezető reklámozását, mely szerint az óvszerhasználat biztonságossá teszi a szexet. A valóság ezzel szemben az, hogy a gumi óvszer nem ad teljes biztonságot, mindössze csökkenti a kockázatot.
- Az AIDS-fertőzést illetően különösen veszélyeztetettek a homoszexuális hajlamuk szerint élők. Két okból is: egyrészt azért, mert a statisztikák szerint a promiszkuitás a homoszexuálisok között nagyobb arányú, mint a heteroszexuálisoknál; másrészt, mert a homoszexuális technikák orvosi szempontból nézve

nagyobb fertőzési kockázatot hordoznak magukban, mint a férfi és nő közötti szexuális aktus.

Kenyában és Kongóban óriásplakátok figyelmeztetnek az AIDS veszélyeire, a következő feliratokkal:

*„Ne élj szexuális életet a házasság előtt!
Maradj hű feleségedhez!
Használj gumi óvszert!”*

Ebben a sorrendben olvashatók a felhívások.

Az afrikai politikusok az emberek belátására és önfegyelmére építenek, és csak a teljesen iskolázatlanoknak javasolják az óvszerhasználatot. Néhány közép-afrikai országban sikerült csökkenteni az AIDS-megbetegedések számát azáltal, hogy a hatóságok együttműködtek az egyház önmegtartóztatásra hívó programjával.

83. Meg kell-e gyónni az önkielégítést?

Igen, mert az önkielégítés objektív szempontból nézve bűn.

84. Mit tanít az egyház a szexualitásról?

A szexualitás Isten ajándéka, értelme és célja a szeretet és a gyermeknemzés valamint az örömszerzés. Abban az esetben, ha a szexualitás kizárólag az élvezetet szolgálja, és elválik a szeretettől és a gyermeknemzéstől, bűn!

85. Diszkriminálja-e az egyház a homoszexuális embereket?

Nem. Az egyház számára minden ember ugyanolyan fontos, és mindenkinek ugyanazt az evangéliumot hirdeti, függetlenül attól, kinek milyen a szexuális hajlama.

28 Isten terve: a nők helyzete

Mit Freuden Frau sein!

Fotos: Laun

A nőkérdés a történelemben

A történelem folyamán anyaként mindig tisztelték a nőt, azonban szinte minden korszakban, mindenhol többé-kevésbé igazságtalanul bántak velük, és elnyomták őket.

Sokáig még a keresztény országokban is hátrányos megkülönböztetésben részesültek: például nem szavazhattak, nem indulhattak a választásokon, nem járhattak egyetemre, és bizonyos polgári jogi ügyekben férjük jóváhagyására volt szükség.

Ezért is tartotta fontosnak nagyszabású

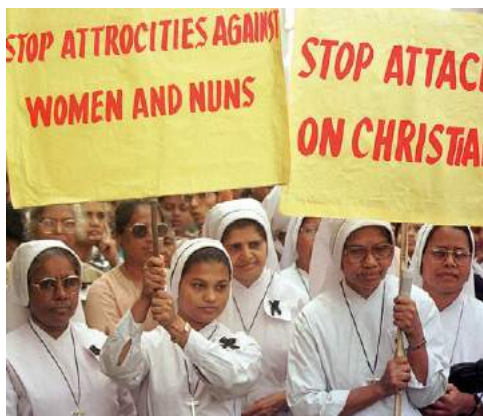
bocsánatkérésekor II. János Pál pápa, hogy mindazon igazságtalanságokat és jogtalanságokat is megemlítsen, amelyeket a keresztények követtek el a nők ellen az idők folyamán.

„Könyörögjünk mindazokért, akiket bántásért emberi méltóságukban, s akiknek jogait lábbal tiporták; könyörögjünk a nagyon sokszor megalázott és mellőzött nőkért, és ismerjük be a hallgatóságos egyetértés különböző formáit, melyek által a keresztények is vétkeessé váltak.” (II. János Pál pápa imája 2000. március 12-én)

A nőmozgalom

A XIX. században zászlót bontó nőmozgalom a nők hátrányos megkülönböztetése ellen lépett fel, jogokat követelve nekik. A mozgalom jogos célokat tűzött ki; tevékenysége szükséges, a nyugati országokban sikeres is volt.

„Nem mulaszthatom el, hogy ki ne nyilvánít-sam csodálatomat azon jóakarátú nők iránt, akik a nők védelmében az alapvető társadalmi, gazdasági és politikai jogok kivívásának szentelték magukat, és bátor kezdeményezésükkel olyan korban álltak elő, amikor e küzdelmüket túlzásnak, a hiányzó nőiesség jelének, nagyozolásnak, sőt bűnnek tekintették!” (II. János Pál pápa: *Levél a nőknek*, 6 – a nők IV. világkonferenciája alkalmából, Peking, 1995. szeptember).

Nonnen für Frauenrechte.

Foto: KNA

A feminizmus

Az 1960-as években egy addig ismeretlen mozgalom jelentkezett: a feminizmus. A feminizmust az emberről alkotott képe különbözteti meg az eredeti nőmozgalomtól. Ahhoz hasonlóan az egyenjogúság jelszavával lépett fel, ám az egyenjogúságot összekeverte az egyformasággal, és megpróbálta – amennyire csak lehetséges – megszüntetni a férfi és a nő közti különbséget.

Ez, a nőkről alkotott, megváltozott szemlélet Simone de Beauvoir hírhedt mondatára vezethető vissza: „Az ember nem nőként jön világra, hanem azzá tesz.”

Simone de Beauvoir hosszú évekig az ateista filozófus, Jean-Paul Sartre élettársa volt. Gyermekkorában apja azt mondta neki: „Csúnya vagy.” Ez a megalázás, az ebből fakadó sérülés lehetett az oka annak, hogy sohasem tudta igazán elfogadni nőiségét.

A fent idézett mondatból arra következtettek a feminista ideológusok, hogy noha vannak testi különbségek férfi és nő között, ám ebből még nem következik az, hogy létezik férfi- vagy női természet. Minden, ami tipikusan női vagy tipikusan férfira jellemző, csak a nevelés eredménye, olyan, mint egy szerep, amelyet belenevelnek az emberbe, de le is lehet cserélni.

A nők értékelése

Amennyiben a férfi és a nő – eltekintve a biológiai különbségektől – azonos lényegűek, akkor ugyanolyan bánásmódban is kell részesülniük, állítják a feministák. Ez azonban nem a nők felértékeléséhez, hanem épp ellenkezőleg: aláértékelésükhöz vezet, különösen azon képességük lebecsüléséhez, ami a leginkább megkülönbözteti őket a férfiktól: hogy anyák lehetnek. Ha a nőnek és a férfinak egyformának kell lennie, az anyaság zavaró, mert megkülönböztet. A feminizmus tehernek tekinti az anyaságot, és igazságtalanságnak tartja, amelyet, amennyire csak lehetséges, el kell kerülni.

Ha másként nem, legalább az anyaság következményeit a lehető legkönnyebben elviselhetővé akarják tenni. A feministák előszere-ttel adják be bölcsődébe a gyereküket, és ragaszkodnak ahhoz, hogy az apáknak ugyanúgy el kell látniuk a kisbabákat, mint nekik. A feministák felháborítónak tartják azt az állítást, hogy a nők mégiscsak jobb anyukák a gyermekek számára, mint a férfiak. Úgy

gondolják: ha csak a nők tudnak gyereket szülni, az a legkevesebb, hogy ezt akkor vállalják, amikor kedvük van hozzá. Az abortuszt a nők elemi jogának tartják. Ezzel is közelebb érzik magukat a férfiakkal való egyenlőséghez: nekik sem muszáj anyának lenniük.

A genderideológia

A feminizmusból alakult ki a XX. század végén a genderideológia. Míg a feminizmus nőkre vonatkozott, addig az új ideológia minden emberre, férfiakra és nőkre, egyaránt.

Az alapgondolata az, hogy meg kell különböztetnünk a szexualitást és a genderet:

- a szexualitás a férfi és a nő biológiai jellege;
- a gender az a szerep, melyet az ember szexuális irányultságként választ magának, és „eljátsszik”.

Az Egyesült Államokból történt a következő örültség:

*Egy férfi apa lett, és kollégája megkérdezte, hogy a gyermeke fiú-e, vagy lány.
„Majd később eldönti”, válaszolta az apa.*

Foto: Laun

Ezzel szemben idézzünk egy édesanyát: „Én nem az anya szerepét játszom, hanem anya vagyok.”

Egy természetvédelmi terület kiadványában képek jelentek meg szarvasok párzási időszakáról, mire néhányan kifejezték, hogy ez többé nem fordulhat elő, mivel a szarvasok harcának látványa a régi nemi szerepeket erősíti.

A GENDERIDEOLÓGIA KÖVETKEZMÉNYEI

A genderideológia képviselői különösen szimpatizálnak a homoszexualitással, akik látszólag az áhitott szabadság szerint élnek, mintha „megszabadultak” volna attól a szereptől, amelyet – véleményük szerint – testük szabott rájuk. „Kilépve” belőle maguk határozzák meg saját genderüket, és az új identitással élnek.

A császár új ruhája című mesében egy szabó elhívteti a császárral, hogy láthatatlan ruhát tud varrni neki. A történet végén a király meztelen marad. Senki sem meri megmondani neki, csak egy gyerek meri hangosan kiáltani: „A császár meztelen!” S míg az emberek addig mindannyian azt mondták, hogy szép a császár öltözete, most újra látni kezdtek, és felismerték, hogy a császár tényleg meztelen. A zavarodottság véget ért.

AMIKOR AZ ÁLLAM TÚLLÉPI JOGKÖRÉT

A genderideológia élharcosai azt követelik a politikusoktól, hogy tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy eszméik jogi és társadalmi elismerést kapjanak. Számos nyugati országban működnek olyan szervezetek, amelyeknek az a feladata, hogy terjesszék a genderideológiát. Véleményük szerint az átnevelésnek már az óvodában el kell kezdődnie, az iskolában pedig folytatódnia kell.

Már nem az emberek helyzetének javításáról van szó (amire minden elhivatott politikusnak

törekednie kellene), hanem az ember megváltoztatásáról egy „missziós” lázban égő, fanatikus csoport ideológiája szerint, akik történetesen hatalmon is vannak. De milyen jogon, tehetjük fel a kérdést. Az államnak nincs joga ahhoz, hogy behatoljon az emberek intim szférájába, változtatásokra kényszerítve őket. Mégis ezt teszik, amikor előírják, mit kell gondolni, mondani és tanítani.

Például arról, hogy:

- két férfi vagy két nő kapcsolatát ugyanúgy házasságnak kell tekinteni, mint az egy férfi és egy nő közötti házassági köteleket;
- a tanárok nem beszélhetnek anyáról és apáról, hanem csak szülőkről;
- a férfiaknak csecsemőgondozást kell tanulniuk, a nőknek pedig a motoros fűrészt használniuk.

IGAZ TÖRTÉNET

John Money javaslatára egy házaspár beleegyezett abba, hogy kétéves kisfiukat „lánynyá operálják”. Lányként akarják felnevelni, azon ideológia értelmében, mely szerint a nemet a nevelés alakítja ki. A „kislány” a maga módján tiltakozott a ráerőltetett ruhák és játékbabák ellen, ám szülei kitartóak voltak. Tízennégy éves korában rájött, mit tettek vele, és visszaoperáltatta magát. Nem sokkal később öngyilkos lett.

John Money sok gyermeket „kezelt” ily módon speciális klinikáján.

A történet a Prokrusztész-mítoszra emlékeztet: a kegyetlen fogadás a magas vendégeknek rövid, a kisebb növéseknek hosszú ágyat adott, majd a magasaknak levágta a lábát, az alacsonyakat pedig addig nyújtotta, míg ki nem töltötték az ágyat.

Mi a jó a férfinak, és mi a nőnek

Az állatoknál is megfigyelték, hogy akkor érzik jól magukat, ha a faj igényeinek megfelelően gondozzák őket. Ugyanez érvényes az

emberekre is: a gyerekeknek az a jó, ha gyermekként; a nőknek, ha nőként; a férfiaknak pedig, ha férfiként élhetnek. Ezt kellene támogatnia a politikának is, és nem azzal foglalkoznia, hogy beleártsa magát az emberek magánéletébe, és megpróbálja átnevelni őket egy természetellenes ideológia szellemében.

Az igazságosság azt jelenti: minden embernek megadni azt, ami megilleti, amire igazán szüksége van, ami igényeinek megfelel. Azaz: mindenkinek az őt illetőt! A férfiakat és a nőket azokban a dolgokban kell egyformán kezelni, amelyekben megegyeznek, de különbözően mindabban, amiben eltérnek egymástól.

A katolikus egyház és a nők

A BIBLIA ALAPJÁN

Az egyház az Isten alkotta rendet veszi alapul: Isten az embert férfinak és nőnek teremtette, a saját képmására.

Ebből következik, hogy:

- a férfi és a nő **egyenlő** az emberségben és a méltóságban. Az igazságosság megköveteli, hogy ezen egyenlőségüknek megfelelő bánásmódban részesüljenek;
- a férfi és a nő bizonyos szempontból **különböző**, és lehet is, hiszen ez így jó. Miben különböznek egymástól? Volt idő, amikor azt gondolták, hogy a nő minden szempontból gyengébb: nemcsak testileg, hanem szellemileg is, és ezért kellett engedelmessé válniuk a férfiaknak. Bizonyos szempontból valóban különböznek a férfiaktól, de nem butábbak, rosszabbak vagy értéktelenebbek. De miben mások? Testük befogadásra, az anyaságra teremtett. Különleges intuitív képességgel rendelkeznek: sokkal érzékenyebbek, fogékonyabbak a gyerekekre és a segítségre szoruló problémáira.

A férfiak izmosabbak felépítésűek; más a gyermekekkel való kapcsolatuk, mint az anyáknak; rendszerint józanabban gondolkodnak, mint a nők, és sokkal inkább kifejele irányulnak.

A férfiak és a nők ehhez hasonló jellemzését nem szabad eltúlozni, és nem szabad visszaélni vele, de nem is lehet vitatni. Igaz, vannak olyan nők, akik józanabban és logikusabban gondolkodnak, mint a férfiak, és viszont: egy férfi is gondolkodhat intuitívan, lehet jó érzéke a gyerekekhez.

NICHT MEHR ZWEITE!

Örök Isten!

*Te a férfi oldalbordájából alkottad a nőt,
hogy segítőtársat adj Ádámnak.*

A férfi kedvéért teremtetted.

*Fiad édesanyjának is egy nőt választottál ki,
egy nő szabad akaratától tetted függővé
a világ sorsát.*

*Ez az Asszony felülmulta Ádámot;
így a nő már nem második többé.*

*Az Asszony nélkül nem születik meg a Fiú,
a Fiú nélkül nincs üdvösség.*

*Jöjjetek, imádjuk – mint egykor a bölcsek –
a Fiút,*

aki Édesanyja nélkül nem lenne.

(Erika Mitterer nyomán)

Nőket nem lehet pappá szentelni

- Isten a nőt és a férfit is szeretetre és élet-szentségre hívja. A hit fényében a nők és a férfiak egyformán értékes tagjai az egyháznak.
- Az a tény, hogy nők nem lehetnek papok, nem jelenti azt, hogy kevésbé értékesek. Jézus csak férfiakat hívott meg apostolnak. A szentségek kiszolgálásakor a pap Jézus Krisztust „képviseli”, aki férfiként született a világra.
- Diszkrimináció-e a nők szempontjából, hogy csak férfiak tölthetnek be papi hivatást? Vagy talán azokra a férfiakra nézve is kirekesztésnek számít-e, akik nem papok? Vagy talán minden férfit diszkriminál az egyház, azáltal, hogy Szűz Máriát a

Foto: Laun

Mennyek Királynőjének és az Apostolok Királynőjének nevezi? Természetesen nem. Minden nőnek és férfinak, minden embernek el kell ismernie saját hivatását, és a másokét is.

Az egyház tevékenysége a nőkért

- Az egyház világszerte segíti a nőket; a szegényebb országokban elsősorban képzéssel, iskolák és kórházak építésével, a higiénia fejlesztésével. Sokat tesz azért is, hogy megóvja a nőket a prostitúciótól, vagy segítséget nyújt, hogy kiszabaduljanak belőle. Küzd a babonás és barbár szokások ellen, mint a nők megcsonkítása vagy a kényszerházasság. Támogatja a nők jogait és törekvéseit.

Egy hitetlen libanoni nő a következőket mondta egy katolikus papnak:

*„Oly hálás vagyok a katolikus egyháznak!”
Mikor a pap csodálkozva megkérdezte,
miért, a nő így felelt:*

*„A katolikus egyház az egyetlen szervezet,
amely tesz is értünk valamit. Csak az egyház
segítségével tudtam iskolába járni, és az egy-
ház támogatásával lettem azzá, ami vagyok.”*

- A nőkkel szembeni diszkrimináció, ha megakadályozzák, hogy világra hozzák azokat a gyermekeket, akiket férjükkel közösen akarnak.
- Ugyanígy az is, ha az állam lehetetlenné teszi, hogy maguk neveljék gyermekeiket.

A nők a jóléti társadalomban

- Meg kell védeni őket az abortuszra irányuló mindenfajta nyomástól.
- Joguk van nőnek lenni, nem kell hasonlóvá válniuk a férfiakhoz.

86. Jónak értékelhető-e a nőmozgalom?

Igen, mert jó célért, a nők jogaiért küzdött.

87. Mi a feminizmus célja?

A feminizmus nők és férfiak egyformaságát akarja. Veszélye, hogy a férfiak mértékével méri a nőket, és így nőellenessé lesz.

88. Mi a genderideológia lényege?

Különbséget tesz szexualitás és gender, biológiai női, illetve férfi mivolt és férfi-, női, meleg vagy transzgender szerepek között, mely utóbbiak szabadon választhatók.

29 Gott liebt a földi igazságosság

„Wer arbeitet, hat ein Recht auf seinen Lohn!“ (1 Tim 5,18)

Foto: KNA

Az együttélés alapjai

Senkinek sem tilthatjuk meg, hogy egy olyan szigetről álmodozzon, ahol azt tehet, amit csak akar, anélkül, hogy bárki is beleszólna. Ez azonban csak gyermeki, irreális ábrándozás.

Több milliárd ember él a Földön, de nincs több milliárd sziget, különösen nem olyan, amelyen mások segítsége nélkül is lehetne boldogulni. Nem beszélve arról, hogy ki akar örökké egy magányos szigeten élni. Nekünk, embereknek szükségünk van egymásra ahhoz, hogy élni tudjunk. Hogyan tudunk jól együtt élni?

*Az egyház szociális tanítása „a társadalomban hirdeti meg Krisztus szeretetének igazságát”
(XVI. Benedek pápa: Caritas in veritate... enciklika, 5).*

Az egyház társadalmi tanítása

Az egyház társadalmi tanítása arra a kérdésre ad választ, hogy miként tudnak az emberek együtt élni úgy, hogy a lehetőségekhez képest mindenkinek jó legyen; továbbá arra, hogy milyen az emberek jogaira épülő társadalom, milyen az emberi világ?

Papst Leo XIII.

Foto: KNA

Az egyház társadalmi tanítását a következő pápai enciklikák foglalják össze:

- XIII. Leó pápa: *Rerum novarum...* (1891);
- II. János Pál pápa: *Centesimus annus...* (1991);
- XVI. Benedek pápa: *Caritas in veritate...* (2009).

AZ ÉRTELEM TANÍTÁSA

Az egyház társadalmi tanítása nemcsak a hívőknek szól, hanem minden gondolkodó embernek. Keresztény emberképre épül, de minden értelmes ember megértheti és elfogadhatja, az ateisták is.

Az emberi együttélés modelljei

Az utóbbi évszázadokban három modell született arra, hogy az emberek életét Isten nélkül alakítsák. Mindannyiszor – a kommunizmus, a nemzetiszocializmus és a piac mindenhatóságát hirdető kapitalizmus esetében is – úgy gondolták, hogy ez az egyetlen üdvözítő megoldás. Isten helyére a kollektívát, a nemzetet, a piac és a haszon kizárólagosságát állították.

A KOMMUNIZMUS

A kommunisták a magántulajdont tartották minden igazságtalanság forrásának. Ezért az volt a cél, hogy az összes magántulajdont államosítsák. Az emberek jólétét az szavatolja, ha minden állami tulajdonban van, mindent az állam ural és tervez. Úgy képzelték, hogy a kommunista munkások majd önzetlenül, pusztán a társadalom iránti szeretetből, örömmel dolgoznak; megszűnnek az osztálykülönbségek, és mindenki boldogan él. Csak-hogy a célhoz az erőszak útján lehet eljutni, vélte Marx és Lenin, mert az új világot csak diktatórikus eszközökkel lehet megteremteni. Az emberek életét az államnak kell szabályoznia, egy hangyabolyhoz hasonlóan. Mindenkinek egy pontosan meghatározott beosztás szerint kell élnie, mert csak így tud működni a tömeg, és így oldható meg mindenki ellátása. Szabadságról és önállóságról szó sincs az elképzelésekben, annak ellenére, hogy a fő ideológusok szerint a megvalósuló kommunizmus olyan lesz majd, mint a Paradicsom.

A gyakorlat megdöntötte az elméletet

A kommunizmus a legtöbb embernek elnyomást és szegénységet hozott; csak a hatalmon lévők örvezhettek jólétnek. Az emberek egyáltalán nem váltak önzetlenné a szovjetrendszerben. A gazdaság sem működött, jóllehet az elmélet szerint különösen nagy sikereket kellett volna hoznia; a különböző gazdasági rendszerek között folytatott hidegháborúban a kommunista országok maradtak alul. 1989-ben a kommunizmus – és a szovjet hatalom – bukását elsősorban gazdasági okok idézték elő.

A NACIONALIZMUS

A nacionalizmus a nemzetet állítja Isten helyére. Legsúlyoságesebb formája a nemzetiszocializmus volt, amelyben a nép egésze jelentett mindent, az egyén egyáltalán nem számított. A vezér (Führer) és a nép lépett Isten helyére. Isten parancsait „zsidó kitaláció”-nak bélyegezték, az új törvényt, mely mindenkit kötelezett, a Führer adta. Hitler Istenről mint gondviselésről beszélt, amely az ő terveit

helyesli és támogatja. Valójában az igaz Isten megcsúfolása volt, akinek ó- és újszövetségi népét – a zsidókat és a keresztényeket – megakarta semmisíteni Hitler. Ez vezetett a holokauszthoz és a második világháború katasztrofájához.

A KAPITALIZMUS

A kapitalizmus a teljesen szabad piacot állítja Isten helyére. Ebben a gazdasági rendszerben mindenki a maga hasznát keresi anélkül, hogy tekintettel kellene lennie azokra, akik munkaképtelenek.

Adam Smith skót közgazdász úgy vélte, hogy a kapitalizmusban ugyan mindenki önző, mégis van egy láthatatlan kéz, amely megvalósítja a közjót, és ezzel együtt az igazságságot is.

A tapasztalat azonban ez esetben is megcáfolja az egyébként tetszetős elméletet: nem valamiféle jótékony kéz marad láthatatlan a kapitalizmusban, hanem a szegények nyomora, mert az önzés elvakítja a gazdagokat. A kapitalizmus magára hagyja az embert, kiszolgáltatva a „dzsungel törvényeinek”: az erősebb érvényesül és életben marad, a gyengébb felfalják, vagy máshogy pusztul el. Már sokszor beigazolódott, hogy ez a rendszer is hamis és embertelen – napjainkban éppen a 2008-ban kezdődött pénzügyi válság.

Foto: Kiefer

Egy zsidó fölkeresi a rabbit, és megkérdezi

tőle: – Miért van az, hogy a gazdagok nem veszik észre a szegények nyomorúságát?

A rabbi az ablakhoz lép vele, és megkérdezi:

– Mit látsz?

– Embereket, fákat, kutyákat és autókat – feleli. A rabbi ekkor a tükörhöz vezet, és újra megkérdezi tőle: – És most mit látsz?

– Természetesen magamat – feleli az.

Mire a rabbi: – Látnod, így van ez. Az üvegen át meglátnod az embereket. De elég egy vékony ezüstréteg, és máris csak önmagadat látnod.

Az egyház társadalmi tanításának alapjai

A fent bemutatott hamis és embertelen rendszerek, a kollektíva, a nemzet és a határtalan szabad piac kizárólagossága helyett az egyház társadalmi tanítása kínál jó alternatívát. Olyan utat mutat, amely szabad, igazságos és emberséges társadalom kialakulásához vezet.

A PERSZONALITÁS ELVE – AZ EMBERI MÉLTÓSÁG

Az ember személy, akinek halhatatlan lelke van. Szabadságában áll, hogy önmaga alakítsa az életét. Vágyai a szeretetre, a közösségre és Istenre irányulnak.

Az embernek az a rend felel meg az, amelyik hagyja, hogy az legyen, ami: személy. Az állatok is fajuknak megfelelően gondozzuk; mennyivel inkább szükséges, hogy az emberhez is értelmének megfelelően, emberi és személyi jogait tiszteletben tartva közeledjünk.

Az embereket a maguk különbözőségében kell szemlélnünk. Gyerekeket és felnőtteket, lányokat és fiúkat, betegeket és egészségeseket, mind-mind természetűeknek, neműeknek, fejlettségi állapotuknak megfelelően kell élni hagyni. „Mindenkinek a magáét!”

A SZOLIDARITÁS ELVE

Minthogy minden ember személyi méltósággal rendelkezik, szükséghelyzetben megilleti őt az ellenszolgáltatási kötelezettség nélküli

segítségnyújtás. Egy mindenkiért, mindenki egyért. A szolidaritás a családoknak, katasztrofák áldozatainak, szegényeknek, hátrányos helyzetűeknek nyújtott segítségben nyilvánul meg.

Fontos kérdés napjainkban a gazdag országok szolidaritása a szegény országokkal. Ez azért különösen jelentős, mert a gazdagság sok esetben a szegények kizsákmányolásának következménye, melyet az igazságtalan társadalmi struktúrák tesznek lehetővé. Ezek feltárása igen nehéz feladat, megváltoztatásuk pedig még inkább az.

A SZUBSZIDIARITÁS ELVE

Amit az egyes személyek vagy közösségek saját maguk meg tudnak oldani, azt meg is szabad tenniük, sőt kötelességük is. Van, amit valóban az állam tud jobban kezelni, de sok dolgot a kisebb csoportok könnyebben megoldanak, mint felsőbb fórumokon. Nem minden tud az állam jobban szervezni, megítélni és igazgatni. Az államból annyit, amennyi szükséges, szabadságból és saját felelősségből pedig, amennyit csak lehetséges.

Figyelembe kell venni, hogy a társadalmi fejlődés megváltoztathatja a hatásköröket. Az idősebb családtagokat régebben a családban ápták, ez a feladat ma már meghaladná a legtöbb közép-európai család lehetőségeit. Ezzel szemben azonban az állam nem veheti el a szülőktől a nevelés jogát, és nem is korlátozhatja, különösen világnézeti kérdésekben nem: e tekintetben a gyermekek és a fiatalok felvilágosítása a szülők hatásköre, és nem az államé.

Foto: KNA

A KÖZJÓ ELVE

Az állam és az állami tekintély a polgárok javát és jogait szolgálja. Veszélyes dolog az államot valamiféle élő szervezethez (szükséges esetben hangyabolyhoz) hasonlítani, mintha maga a szerveződés lenne a lényeg, és az egyes sejtek kizárólag a szervezet javát kellene szolgálnia, magát teljesen alárendelve neki.

Ha az egyént egy szervezet sejtjéhez vagy szervéhez hasonlítjuk, könnyen eljuthatunk addig a gondolatig, hogy az egész – az állam magasabb szempontjai – érdekében fel is áldozható, ahogy az orvosok is eltávolítják a beteg szerveket. A katolikus társadalmi tanítás ezzel szemben azt képviseli, hogy az egyénnek vannak olyan jogai, amelyeket az állam nem vehet el tőle.

„Minden hatalom felülről származik, éppen ezért nem korlátlan, hanem alá van rendelve az isteni eredetű természetjognak. Ez az állampolgárok legfőbb biztosítéka az állami önkénnyel szemben.” (Habsburg Ottó)

Természetjog és emberi jogok

Az embernek vannak természetéből fakadó jogai, ezeket nevezik emberi jogoknak. Az ENSZ a nemzetiszocializmus és a kommunizmus tapasztalatait feldolgozva adta ki 1948-ban Az *emberi jogok egyetemes nyilatkozatát*. Ezek a jogok minden embert megilletnek, attól függetlenül, hogy milyen a bőrszíne, milyen nemű, milyen képességei vannak, hány éves, és hogy egészséges-e, vagy sem. Ezek a jogok helytől és időtől függetlenül mindig és mindenhol érvényesek, semmilyen kormányzat nem adhatja és nem veheti el; megelőzik az államot, az államnak kell ennek alárendelődnie.

Az egyház elismeri ezeket a jogokat, megalapozójuknak Istent tartja. Semmi erejük nem lenne, ha nem Istenben gyökereznének. Az egyházi nyelv korábban természetjognak nevezte ezeket a jogokat.

A **legalapvetőbb emberi jog** az élethez való jog. A **legfontosabb emberi jog** pedig a választási és lelkiismereti szabadsághoz való jog.

További emberi jog a családalapításhoz való jog, a véleményszabadság joga, a kivándorlás joga.

ÁLLATJOGOK?

Joga csak személynek lehet. Az állatokat megilleti a fajuknak megfelelő tisztelet, és nem szabad őket kínozni. Nincsenek azonban jogaik, a szó szoros értelmében. Nem lehet őket felelősségre vonni, nem állíthatók törvényszék elé. Az állatokat állatokként kell tisztelni. Nem kell elvárásolt királyfinak lenniük, hogy ne okozzunk nekik fájdalmat!

A JOGPOZITIVIZMUS AZ EMBERI JOGOKKAL SZEMBEN

A jogpozitívizmus elmélete szerint az államvezetés mindenről dönthet, amiről akar, és ha ezt szabályszerűen teszi, akkor jogszerűen jár el. Egy ilyen végzést nem lehet jogtalannak nevezni.

Ezzel ellentétben a természetjog az Istentől rendelt törvényéhez igazodik. Ebben elvileg egyetértenek a keresztények és a muzulmánok, még ha másképp is gondolkodnak arról, miként lehet megismerni az isteni törvényt.

A jogpozitívizmus szörnyű következményei:

- Az Egyesült Államokban helyénvalónak tartották a rabszolgatartást, hiszen törvényesnek minősült.
- Pilátus átengedte a döntés jogát a többségi akaratnak. Lépése demokratikusnak számított és igazodott az érvényben lévő törvényekhez. A jogpozitívizmus szerint tehát – ez alapján – Jézus keresztre feszítése jogszerű ítélet, s nem durva bírói tévedés volt.
- Egyes muzulmán országokban a mai napig megkövezik a házasságtörő asszonyokat. Egy következetes jogpozitívista erre azt mondhatná: amennyiben ez áll a törvényben, a megkövezés joga büntetés.

AZ EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSA

A természetjog fölülte áll az állami törvényeknek, amelyek igazságtalanok is lehetnek.

- Amikor Abraham Lincoln amerikai elnök eltörölte a rabszolgatartást, igazságtalannak nevezve azt, döntését a természetjog nevében hozta, noha – mint említettük

– az az Egyesült Államok hatályos törvényei szerint megengedett volt.

- A természetjog elsődlegessége olyan, mint a fizikai törvények; a világ egyetlen hatalma sem helyezheti hatályon kívül az ártatlanok élethez való jogát. Ez éppoly lehetetlen, mintha a akvaplaning fizikai törvényét akarná valaki – jogi úton vagy többségi szavazattal – hatályon kívül helyezni. A fizika és a jog abban különbözik, hogy míg az mindenki számára egyértelmű, hogy a fizikára nincs hatása semmiféle jogi döntésnek, addig a természetjog esetében – bár látszólag ugyanígy van, de – csak sokak szenvedése árán valósul meg.

A nemzetiszocialisták és a kommunisták egyaránt szélsőséges/radikális jogi pozitíviszták voltak. Az általuk megfogalmazott többségi döntéshozatal és az erősebb joga nagy vérontást indított el a világban.

A házassághoz és a családhoz való jog

A házasság olyan szövetség, „amelyben a férfi és a nő az egész élet olyan közösségét hozza létre egymással, amely természeténél fogva a házasfelek javára, gyermekek nemzésére és nevelésére irányul” (Egyházi Törvénykönyv, 1055).

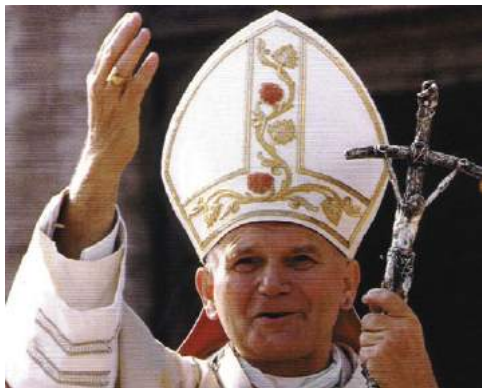
A család a társadalom legfontosabb sejtje.

A házasság Isten műve, világi hatalom nem törölheti el és nem változtathatja meg. Hatástalanok azok a próbálkozások, amelyek az emberek közötti másfajta kapcsolatokat is házasságnak akarják nevezni; nem változtatja meg a dolgok lényegét, ha más nevet adunk nekik.

A CSALÁDJOGI CHARTA

Az 1980-ban Rómában összegyűlt püspöki szinódus javaslatára adták ki a *Családjogi Chartát*. A célja, hogy minden ember – keresztények és nem keresztények – számára kimerítő és rendszeres összefoglalást adjon a család alapvető jogairól.

- Mindenkinek joga van szabadon megválasztani azt az állapotot, amelyikben élni

Papst Johannes Paul II.

Foto: KNA

kíván, tehát, hogy akar-e családot alapítani, vagy pedig nőtlen, illetve hajdon kíván-e maradni (1. §).

- A házastársak elidegeníthetetlen joga, hogy eldöntsék, milyen időközönként hány gyermeket kívánnak világra hozni, figyelembe véve egymás, a gyermekek, a család a társadalom iránti kötelességeiket, az értékek helyes rangsora szerint, az objektív erkölcsi törvény értelmében, amely kizárja a fogamzásgátlók, a sterilizáció és az abortusz alkalmazását (3. §).
- A családnak joga van tisztességes lakásra, amely alkalmas a családi életre, és arányban van a családtagok számával, olyan környezetben, ahol biztosítva vannak a család és a közösség életéhez szükséges szolgáltatások (11. §).
- A családnak joga van „a kiskorúak gondozásához és védelméhez (alkoholizmussal, kábítószerrel, pornográfiával és más ártó hatásokkal szemben)” (II. János Pál pápa: *Familiaris Consortio*, 46).
- A családnak joga van „ahhoz, hogy jobb életfeltételek biztosítása végett családként kivándorolhasson” (FC, 46).
- A családoknak biztosítani kell azt a jogot, hogy részesüljenek a szükséges szociális juttatásokban (*Charta*, 9. §).
- A szülőknek jogában áll, hogy szabadon válasszák meg, milyen iskolába küldik gyermekeiket, vagy milyen más módon nevelik őket lelkiismeretüknek

megfelelően. A hatóságoknak a közsegélyeket úgy kell elosztaniuk, hogy a szülők valóban szabadon élhessenek ezzel a jogukkal anélkül, hogy méltánytalan terheket kellene vállalniuk. (...) A szülőknek joguk van azt kívánni, hogy gyermekeik ne kényszerüljenek olyan oktatásban részt venni, ami nincs összhangban saját erkölcsi és vallási meggyőződésükkel (5. §).

AZ ÁLLAM KÖTELESSÉGEI A CSALÁDOKKAL SZEMBEN

Az államnak gondoskodnia kell arról, hogy a családok élni tudjanak, hiszen ők a jövő zálogai. Gyermekek nélkül nincs jövő. Ez azt jelenti, hogy:

- az államnak nem szabad kötelezővé tennie, hogy a szülők bölcsődébe adják gyermekeiket. Ajánlani lehet, kötelezővé azonban nem lehet tenni. A pszichológusok számára is ismert, de mindenkinél jobban tudják az édesanyák, hogy milyen fontos a gyermek fejlődése szempontjából az anyával és az apával való kapcsolat;
- az államnak (gyámkodás nélkül) lehetővé kellene tennie, hogy a nők – ameddig lehetséges és ameddig akarják – otthon maradhassanak gyermekeikkel, és saját maguk nevelhessék őket;
- az államnak szabad, sőt kötelessége, hogy gondoskodjon az árva és hátrányos helyzetű gyermekekről;
- az államnak meg kellene adnia a szabad választás lehetőségét a családoknak, hogy az iskola helyett saját maguk oktassák gyermekeiket. Ezt úgyis csak kevesen tudnák vállalni.

A szociális piacgazdaság

A két meghíúsult, szélsőséges – kommunista, illetve kapitalista – kísérlet alternatívája az egyház társadalmi tanításának szellemében megvalósuló szociális piacgazdaság, bizonyos fokú állami szabályozással.

Ez védelmet jelenteni a társadalom gazdaságilag gyengébb tagjai számára, a versenyt pedig tisztességes szabályok irányítanak. A

kiszolgáltatottabbak érdekében például meg-
szabja az állam, milyen feltételekkel lehet fel-
mondani valakinek, továbbá meghatározza a
minimálbért. Hogy egyenlő feltételeket bizto-
sítson a vállalatok és az ügyfelek számára, az
állam betiltja – és ellenőrzi – a kartellmegállá-
podásokat.

A magántulajdon

„A világ javai mindenkit megilletnek.” Ám a
javak kezelése akkor a leghatékonyabb, ha
mindenki a saját tulajdonával törődik, és
felelősséget vállal érte. A magántulajdon az
egyén szabadságának védelmet is jelenti. A
nincstelenek könnyebben válhatnak az állami
önkéntes áldozatává.

A szellemi tulajdont képező találmányokat,
műalkotásokat, könyveket, új ötleteket, felfe-
dezéseket a törvény a szerzői joggal vagy sza-
badalmazással védi.

A MAGÁNTULAJDON HATÁRAI

- Az állami törvények szabályozhatják és
szabályozniuk kell a tulajdonjogot. Az álta-
lános közjó érdekében például – megváltá-
si összegért – kisajátíthat egy magántulaj-
donban lévő földterületet. A törvény tilt-
hatja bizonyos dolgok magántulajdonba
vételét: tilos lehet például bizonyos fák
kivágása, régi házak lebontása, műtárgyak
külföldön való értékesítése, védett állatok-
ra való vadászat. Az államnak joga van
ahhoz, hogy tilalmi időt rendeljen el a
vadászatban, és joga van ahhoz is, hogy
betiltsa veszélyes állatok tartását.
- Kivételes helyzetek hatálytalanítják a
magántulajdon védelmét annak érdeké-
ben, hogy a javak ténylegesen mindenkit
megillessenek. A második világháború
után a kölni polgároknak nem volt tűz-
revalójuk, ezért fagyhalál veszélye fenye-
gette őket. Joseph Frings érsek ekkor
kihirdette, hogy szedjenek maguknak sze-
net azokról a vonatokról, amelyek a pálya-
udvaron várakoztak, hogy a fűtőanyagot
külföldre szállítsák, olyan országokba,
amelyek nem szűkölködtek tüzelőben. Ez
nem minősül lopásnak.

*Ungarische Königskrone. Symbol der
Macht in Verantwortung vor Gott!*

Az állam

Az embereknek szükségük van az államra.
Illúzió úgy gondolkodni, ahogy az anarchis-
ták: hogy állam nélkül minden sokkal jobb
lenne. (Az *anarchia* azt jelenti: 'fejetlenség'.)
Nagyvárosok nyomornegyedeiben figyelték
meg, hogy ahol az állami törvények nem
érvényesülnek, és a rendőrség sem avatkozik
be, államhoz hasonló struktúrák épülnek ki,
amelyek a rend megteremtését szolgálják.

ÁLLAMFORMÁK

Régen szinte minden állam monarchikus volt,
ma már szinte mindenütt a demokratikus
államforma érvényesül.

A MONARCHIA

A monarchia olyan államforma, melyben a
legfőbb hatalmat egyetlen személy – fejede-
lem, király vagy császár – birtokolja. Az ural-
kodó hatalma különböző mértékű lehet: ha
korlátlan, úgy abszolútizmusról, ha pedig par-
lament által korlátozott, alkotmányos monar-
chiáról beszélünk.

Az alkotmányos monarchiákban a demokráci-
ához hasonlóan a nép választja az ország-
gyűlést. Az állam vezetőjét egy, a nép által
elismert uralkodóház adja nemzedékről nem-

zedékre mindaddig, míg adott esetben népszavazással vissza nem vonják a megbízást.

A KÖZTÁRSASÁG

A köztársaság olyan államforma, melyben nemcsak a parlamentet, hanem az államfőt is a nép választja. Az államfő választása lehet közvetlen vagy közvetett. Ez utóbbi esetben az országgyűlési képviselők választják meg a köztársasági elnököt, így Magyarországon is.

A DEMOKRÁCIA

A demokratikus államfelfogás szerint minden hatalom a népé, amely ezt a hatalmat átadja a választott tisztségviselőknek. A köztársaságban demokratikus választás útján történik a hatalom átadása.

Egy állam akkor működik demokratikusan, ha minden polgárát arra jogosítja és indítja, hogy részt vegyen a politikai életben. Ez elsősorban a választójogban nyilvánul meg, de ide tartozik a pártalapítási jog, és a véleménynyilvánítás szabadsága is.

A JOGÁLLAM

Hogy milyen egy állam vezetése, annak megítélésében döntő, hogyan viszonyul az emberi jogokhoz, a magasabb rendű isteni joghoz, és hogy valóban az emberek javát tartja-e szem előtt. A monarchia is – miként a demokrácia – lehet jogállam, vagy az ellenkezője.

Sok tényezőtől függ, hogy az egyes országoknak bizonyos történelmi helyzetben és korszakban melyik államforma a legmegfelelőbb. Sokak meggyőződése szerint ma a demokrácia a legalkalmasabb a közjó megteremtésére a fejlett országokban.

AZ ÁLLAM FELADATAI

Az állam feladata, hogy lehetővé tegye és megkönnyítse az emberek életét és együttélését. Ezt elsősorban törvényekkel biztosítja. Mivel az emberek jogtalanságokat is követnek el, az államnak szüksége van rendőrségre, bíróságra és büntetőtörvényre. Szabadságot kell biztosítani a polgárok számára, és szabadságukat csak a lehető legkisebb mértékben korlátozhatja. Gondoskodnia kell az oktatásról, az egészségügyi ellátásról és az idősgondozásról. Tisztelnie és védenie kell a magántulajdont, mely – mint fentebb tárgyaltuk – elengedhetetlen feltétele az egyén szabadságának.

tuk – elengedhetetlen feltétele az egyén szabadságának.

AZ ÁLLAM KORLATAI

A többségnek is tiszteletben kell tartania a magasabb rendű jogot, az emberi jogokat és a természetjogot.

- Az államnak nem feladata, hogy az élet minden területét törvényekkel szabályozza;
- polgárait mindenre kiterjedően szemmel tartsa (adatvédelem);
- a gyerekeket mint saját tulajdonát kezelje;
- az embereket mindenáron boldogítsa;
- hogy gondolati tilalmakat állítson fel, és előírja az állampolgároknak, hogy bizonyos dolgokról – például a szexualitásról vagy az evolúcióelméletről – hogyan kell gondolkozniuk.

A KORRUPCIÓ

A korrupció a tekintély elfajulása. Amikor az állami hatalom birtokosai a hatalmat saját előnyükre használják fel, illetve amikor befolyásukat – törvények segítségével – kiterjesztik, és így totalitárius rendszert alakítanak ki.

Állam és vallás kapcsolata

A kettő közötti kapcsolatot a következő alapelveknek kell meghatározniuk:

- Egyház és állam egyértelmű szétválasztása.
- A vallás és a politika összemosásának elkerülése (az iszlámmal ellentétben).
- Az illetékesség, a hatáskörök tiszteletben tartása: az állam nem avatkozhat be egyházi kérdésekbe, ugyanígy és az egyház sem tisztán világi ügyekbe.
- Együttműködni, ahol van értelme és szükség, a szubszidiaritás elve szerint.

„Az egyház nem rendelkezik ajánlható technikai megoldásokkal, és legkevésbé sem szándékozik beleavatkozni az államok politizálásába. Küldetése viszont, hogy cselekedje az igazságot minden időben és minden körülmények között az emberléptékű társadalom érdekében, az ember méltóságáért és hivatásáért.” (XVI. Benedek pápa: Caritas in veritate... enciklika, 9).

AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÁLLAM KAPCSOLATÁNAK TÉVÚTJAI

- A „vallási állam” – a politikai hatalom is a vallási vezetők kezében van.
- A „laikus állam” – az állam ki akarja szorítani az egyházat a közéletből, visszautasítja a magasabb rendű jogot, amely kötelezné; arra törekszik, hogy mintegy „gyámsága alá helyezze”, a vallás fölött is uralkodjon. Az egészséges világias szemlélet tiszteletben tartja a vallást, együttműködik az egyházakkal, ahol van értelme és szüksége.

ENSZ, nemzetek közössége, globalizáció

„Miközben napjainkban egyre szorosabb kapcsolatok szövődnek a földkerekség polgárai és népei között, hogy az egyetemes közjót megfelelően keressük és elérjük, a nemzetek

közösségének egy olyan rendet kell kialakítania magának, mely megfelel a mai feladatoknak, különös tekintettel azokra a régiókra, melyek még mindig tűrhetetlen ínségtől szenvednek” (a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes*... kezdetű lelkipásztori instrukciója, 84). Ezek alapján a következő célok megvalósítására kell törekedni: a háborúk megelőzése, küzdelem az éhínség ellen, az írástudatlanság megszüntetése, az egészségügyi ellátás fejlesztése, a fejlődő országok támogatása, a menekültkérdés megoldása, segítségnyújtás természeti katasztrófák esetén, egészséges világgazdasági rend kialakítása, az emberi jogok biztosítása az egész világon.

Az egyház kész segítséget nyújtani e problémák megoldásában: iskolákat, kórházakat épít és tart fenn, békéltető szerepet vállal, humanitárius segélyakciókat szervez, és főként: hirdeti az evangéliumot, mely erősíti a békét és az igazi öröme tanít.

89. Melyek az egyház társadalmi tanításának alapelvei?

A perszonalitás, a szolidaritás, a szubszidiaritás és a közjó elve.

90. Mi a természetjog?

Az a jog, mely természet szerint minden embert megillet: azért, mert ember.

91. Mi a jogpozitívizmus?

Veszélyes elmélet, mely szerint az állam önkényesen hozhat törvényeket.

92. Melyek a család alapvető jogai?

A házasságkötéshez való jog, a gyermekvállalás joga, a gyermeknevelés joga, a megfelelő fizetéshez való jog stb. (részletesen lásd az 1983-ban kiadott *Családjogi Chartában*: <http://www.katolikus.hu/charta.html>).

„Entscheidend für jede Regierungsform ist die Erkenntnis, dass alle Macht von oben kommt, dass sie daher nicht unbeschränkt sein kann, weil sie sich stets auf die obersten sittlichen Grundsätze, auf das göttliche Naturrecht beziehen muss und diesem unterworfen ist. Gottesgnadentum ist daher nicht nur die

Otto von Habsburg

30 A teremtet világ védelme

Az emberek minden történelmi korszakban látták és csodálták a világ szépségét. Ám a természetet, amely körülvette őket, és amelyben éltek, magától értődőnek és megváltoztathatatatlannak tartották. A modern technika – bármily sokat adott is az emberiségnek – teljesen új, megváltozott helyzetet teremtett. Az ember megértette, hogy nemcsak az életért vagyunk felelősek, hanem a környezetünkért, és az egész teremtet világért is.

Isten és a környezet

Aki nem tiszteli Istent, a teremtet világot sem tartja tiszteletben. Kísértésbe esik, hogy azt tegyen, amit csak akar. A környezetvédelemnek igenis köze van Istenhez: ha az emberek

„kizárják az Istenre hivatkozást, nem meglepő, hogy az összes dolgok iránti érzék mélysegesen megromlik, és a természetet, mely többé már nem »anya«, minden manipulációra alkalmas 'anyag'gá' degradálják. Ide vezet a mai kultúrában uralkodó technikai-tudományos racionalitás, mely megtagadja a dolgok teremtet voltának elismerését vagy az olyan isteni tervet, melyet az emberi életben tiszteltben kell tartani” (II. János Pál pápa: *Evangelium vitae*... kezdetű enciklika, 22).

A veszélyeztetett környezet

Jól ismerjük a veszélyeket: levegőszennyezés, klímaváltozás és az abból következő természeti katasztrófák, a termékeny földek sztyep-

pesedése, vízszennyezés, a nyersanyagkészletek kiapadása, állat- és növényfajok kipusztulása és nukleáris szennyeződés.

Tévedések és negatív meglepetések

Meg kell különböztetni az emberi tévedések okozta környezeti ártalmakat azoktól, melyeket az emberek szándékosan idéztek elő, nagyobb haszon reményében.

- A DDT nevű rovarirtó szer feltalálásakor az alkalmazók még nem voltak tisztában az emberre hosszú távon gyakorolt mérgező hatásával. Hasonló volt a helyzet a röntgensugár felfedezésekor is.
- Ma már sokat tudunk a fosszilis tüzelőanyagok elégetésének a környezetre gyakorolt káros hatásáról, az ökológiai egyensúly megbontásának veszélyeiről és hasonlókról.
- Hosszú időbe telt, mire kiderültek a Contergan nevű nyugtató káros mellékhatásai: a Contergant szedő nők kar és láb nélküli gyermekeket hoztak világra.
- Kellemetlen meglepetés, hogy a fogamzásgátlót szedő nők vizelete bekerül a talajvízbe, és a hormonok sok ártatlan ivóvízbe jutnak: ez a férfiak szervezetében a spermaszám csökkenését eredményezi, és terméketlenséghez vezet.

A tudomány kérdései

A környezeti ártalmak és az azokat kiváltó okok elsősorban technikai és tudományos kérdéseket jelentenek, melyek megválaszolása nem az egyház feladata.

„Az uralom, melyet a Teremtő az emberre bízott, nem abszolút hatalom, sem a »használni és visszaélni vele« szabadságáról nincs szó, sem a dolgokkal nem rendelkezhet kénye-kedve szerint. A Teremtő által kezdetről megszabott korlát, melyet szimbolikusán a »ne egyél a fáról« tilalom fejez ki, elég

világosan mutatja, hogy a látható természetel szemben mi, emberek nem csupán biológiai, hanem erkölcsi törvényeknek is alá vagyunk vetve, melyeket nem hághatunk át büntetlenül.” (II. János Pál pápa: Evangelium vitae..., 42)

Miért nem lehet közömbös számunkra a környezetrombolás?

Mert veszélyezteti az életet. A környezetrombolás veszélyezteti az emberek és az állatok életlehetőségeit. Elég csak a rossz minőségű vízre vagy a vízhiányra, a szennyezett levegőre, a terméketlen földekre, a csernobili és a fukusimai sugárszennyezésre vagy a tengerek túlhalászására gondolnunk.

A Föld elpusztítása olyan **bűn, melyet az utánunk következő generációk ellen követünk el.** „Ha hiányzik az emberi személyiség és az emberi élet értékének megbecsülése, elveszítjük érdeklődésünket mások, és maga a Föld iránt is” (II. János Pál pápa üzenete a béke világnapja alkalmából, 1990. január 1.).

A környezeti ártalmak rontják az életminőséget is. Ha kihalnak a pillangók, talán nem lesz közvetlen, az egészséget károsító hatással az emberek életére; ám a pillangók szépsége hiányozni fog.

Foto: Gabriele Egger

A világ szépségében Isten nyomait ismerhetjük fel, vagyis a teremtett világ út, melynek szemlélése közelebb segít bennünket Istenhez. Tönkretétele tehát Isten megismerési lehetőségeinek elhomályosítását is jelenti.

Amikor Isten úgy dönt, hogy megkíméli Ninivét, Jónás próféta méltatlankodik, mert szívesebben látta volna elpusztulni a várost. Isten ekkor így szól hozzá: „Hát (...) ne irgalmazak Ninivének, a nagy városnak, amelyben több mint százhuszezer olyan ember van, aki még nem tud különbséget tenni a jobb és a bal keze között, és igen sok állat?” (Jón 4,11)

ISTEN SZERETI A TEREMTETT VILÁGOT.

- Annak pusztítása ellentétes az isteni szeretettel. A Biblia is azt tanítja, hogy szeretnünk kell a teremtett világot.
- Az özönvíz után Isten nemcsak Noéval és az emberekkel köt szövetséget, hanem „minden élőlényel” (vö. Ter 9,12).
- A természet „mulandóságnak van alávetve, nem mert akarja, hanem amiatt, aki abban a reményben vetette alá, hogy a mulandóság szolgálai állapotából majd felszabadul az Isten fiainak dicsőséges szabadságára” (Róm 8,20–21). Ma még nem tudjuk, milyen lesz ez a „felszabadulás”.

II. János Pál pápa az Ecclesia in America... kezdetű 1999-es apostoli buzdításában az égbekiáltó társadalmi bűnök közé sorolta a természet pusztítását, mivel erőszakot eredményez és megszünteti a békét. Mozgatórugójának a pénz és a hatalom utáni mohó vágyat nevezte.

Keresztény felelősségünk a teremtett világért

- Isten azt a parancsot adta az embernek, hogy „művelje és őrizze” a világot, nem pedig azt, hogy tönkregyeje (vö. Ter 2,15).
- Aki tiszteli az életet, az tiszteli a környezetet is.
- A Föld mindenkié, így mindenkinek joga van részesülni kincseiből.

- Az utánunk következő nemzedékek érdekében elengedhetetlenül fontos, hogy megteremtjük a fenntartható fejlődés feltételeit.
- Az egészséges és biztonságos környezethez való jog az alapvető emberi jogok közé tartozik.
- A globális szolidaritás megköveteli, hogy egyes személyek, illetve bizonyos országok mondjanak le gazdasági hasznuk egy részéről.

„Grüner See” (Steiermark)

Foto: Laun

■ „A rendezett világmindenség és a közös örökség fogalma rámutat a természeti javak kezelését illetően egy nemzetközileg jobban koordinált megközelítés szükségességére. Számos esetben a környezeti gondok hatásai túllépik az egyes államok határait; ennélfogva megoldásuk sem várható pusztán nemzeti keretekben. (...) A közös, nemzetközi lépések szükségessége azonban nem

csökkenti az egyes államok felelősségét. Nem elég ugyanakkor, hogy az egyes országok együttműködjenek a nemzetközileg elfogadott normák elterjesztésében, de végre kell hajtaniuk, vagy legalábbis megkönynyíteniük a szükséges társadalmi-gazdasági változásokat saját határaikon belül.” (II. János Pál pápa üzenete a Béke világnapja alkalmából, 1990. január 1.).

XVI. Benedek pápa: Üzenet a béke 41. világnapjára, 2008. január 1. (részletek)

„A családnak otthonra van szüksége, nagyságának megfelelő környezetre, amelyben családi kapcsolatait megélheti. Az emberiség családjának otthona a Föld, a környezet, amelyet a teremtő Isten adott, hogy abban kreatívan és felelősséggel éljünk. Törődnünk kell környezetünkkel: az emberre van bízva, hogy felelősségteljes szabadsággal mindig a közjót szem előtt tartva őrizze és gondozza. Természetesen az ember mint érték elsőbbséget élvez az egész teremtett világhoz képest. A környezet tiszteletben tartása nem jelenti azt, hogy a természetet vagy az állatvilágot fontosabbnak tartjuk az embernél. Azt jelenti inkább, hogy az ember nem úgy kezeli a természetet, mint ami csak a saját érdekeit szolgálja, hiszen a jövő nemzedékeknek is

joga, hogy a teremtett világ hasznukra legyen, és azzal a felelős magatartással viszonyuljanak hozzá, amit most mi is magunkra vállalunk. A szegényeket sem szabad elfelejtenünk, akik a teremtett világ javaiból sok esetben ki vannak zárva. (...)

Ha szükséges, létre lehet hozni több nemzetközi szintű intézményes fórumot, hogy együtt fogjunk hozzá »házunk« ügyeinek intézéséhez. A legfontosabb azonban, hogy megérjen az emberek tudatában a meggyőződés, hogy felelősségteljes együttműködésre van szükség. Az előttünk álló problémák összetettek, az idő pedig szorít. Ahhoz, hogy hatékonyan szembenézzünk a helyzettel, egyetértésben kell cselekednünk. Az egyik terület, amelyen különösen szükséges intenzívebb párbeszéd a nemzetek között, az Földünk energiakészleteinek kezelése.”

93. Miért fontos a környezetvédelem?

Az ember java nem választható el a környezettől. A természet segít felismernünk Istent, éppen ezért nem szabad elcsúfítanunk!

94. Kinek a felelőssége a teremtett világ védelme?

Mindenkié, az egyéné és az államé, egyaránt.

95. Van-e kapcsolat a teremtésvédelem és az utánunk következő nemzedékek iránti felelősség között?

Természetesen. A világot a lehető legjobb állapotban kell átadnunk az utánunk következő nemzedékeknek.

Anhang

ABKÜRZUNGSVERZEICHNIS

- CA: Centesimus annus: Enzyklika von Papst Johannes Paul II.
CV: Caritas in veritate: Enzyklika von Papst Benedikt XIV.
DC: Deus caritas est: Enzyklika von Papst Benedikt XIV.
DP: Dignitas personae, Apostolisches Schreiben.
EV: Evangelium vitae: Enzyklika von Papst Johannes Paul II.
FC: Familiaris consortio. Apostolisches Schreiben über die christliche Familie in der Welt von heute von Papst Johannes Paul II.
FR: Fides et ratio. Enzyklika von Papst Johannes Paul II.
GS: Gaudium et spes, Dokument des Zweiten Vatikanischen Konzils
HV: Humanae vitae. Enzyklika von Papst Paul VI.
K: Kompendium zum Katechismus der Katholischen Kirche.
KKK: Katechismus der Katholischen Kirche
LG: Lumen gentium. Dokument des Zweiten Vatikanischen Konzils
NA: Nostra aetate. Dokument des Zweiten Vatikanischen Konzils
PP: Populorum progressio: Enzyklika von Papst Paul VI.
RN: Rerum novarum: Enzyklika von Papst Leo XIII.
SS: Spes salvi: Enzyklika von Papst Benedikt XIV.
UR: Unitatis reintegratio. Dokument des Zweiten Vatikanischen Konzils
UUS: Ut unum sint: Enzyklika von Papst Johannes Paul II.

GESCHICHTEN UND TEXTE ZU VERSCHIEDENEN THEMEN

Zu Kapitel 3

Aurelius Augustinus:

Geschaffen hast du uns auf dich hin, und ruhelos ist unser Herz, bis es ruht in Dir!

A. Polgar: Nummer 28.

„Der Lehrer, der Kaufmann, der Uhrmacher saßen um den Tisch ihres Spitalzimmers, tranken Kaffee-Ersatz und erzählten einander von dem, was sie im Kriege Arges mitgemacht hatten.“ Und dann erzählt der Lehrer Grauenhaftes vom belgischen Kriegsschauplatz. Danach berichtet der Kaufmann sein „peinlichstes Erlebnis“. Ihm widerfuhr es in Polen, und es ist noch grauenhafter, noch makabrer als das eben gehörte. Nun kommt der Dritte. „Der Uhrmacher erzählte: ‚Ich stand vor einer Musterungskommission, bei der wurde folgender Vorgang eingehalten: Die Leute traten

nackt in einen Kreidekreis, der auf dem Boden gezogen war. Dort untersuchte sie der Arzt. Die Tauglichen übernahm dann, im Hintergrund des Zimmers, ein Unteroffizier. Er hatte eine blaue Kreide in der Hand und mit der schrieb er jedem eine Nummer auf die nackte Brust. Ich bekam die Nummer 28‘. ‚Nun und?‘ fragte der Kaufmann. Der Lehrer meinte: Sie wollten doch von Kriegsgräueln erzählen?‘ Der Uhrmacher schwieg. Vermutlich schämte er sich, dass er nur so Geringes zum Thema hatte beitragen können.“

Zu Kapitel 5

Bibel – auswendig lernen

Kardinal F. Thuan: „Im Gefängnis von Phu-Khanh teilten die Katholiken das Buch des Neuen Testaments, das sie heimlich mitgebracht hatten, in kleine Blättchen auf, verteil-

ten sie untereinander und lernten es auswendig. Da der Fußboden aus Erde und Sand bestand, verbargen sie, wenn sie die Schritte der Polizisten hörten, das Wort Gottes unter dem Boden. Am Abend, in der Dunkelheit, trug jeder der Reihe nach den Teil vor, den er gelernt hatte. Es war eindrucksvoll und bewegend, in der Stille und Dunkelheit dem Wort Gottes zu lauschen, die Gegenwart Jesu und das lebendige Evangelium zu spüren, mit aller Seelenstärke vorgetragen, das hohe priesterliche Gebet, die Passion Jesu zu hören. Die Nichtchristen hörten das mit Respekt und Bewunderung, was sie die heiligen Worte nannten.“

Zu Kapitel 6

Leo der Große:

Weihnachten – Menschwerdung Gottes

„Lasst uns fröhlich sein! Traurigkeit hat keinen Raum am Geburtstag des Lebens! Niemand wird von der Fröhlichkeit ausgeschlossen, alle haben einen Grund zur Freude:

Der Heilige juble,
weil ihm die Siegespalme winkt,
der Sünder freue sich,
weil er zur Versöhnung eingeladen ist,
der Heide atme auf,
denn er ist zum Leben gerufen.

Zu Kapitel 7

Katharina von Siena:

Gottes Barmherzigkeit

Meine Barmherzigkeit ist unvergleichlich größer als alle Sünden, die ein Geschöpf je begehen könnte.

Zu Kapitel 9

Erik Moerstad, Norwegischer Theologe: **Auferstehung oder Atheismus**

Entweder ist Jesus von Nazareth Gott, als ewiger Sohn und Mitschöpfer der Welt, und hat somit vermocht, den Tod seines Körpers endgültig zu bezwingen, oder er ist nur ein Mensch, der den Tod seines Leibes nie überwinden konnte. Aber dann gibt es keinen Grund mehr zu denken, es gebe einen Gott Vater: Denn wenn dieser seinen „Sohn Jesus“ nicht vom Tod auferweckte, gibt es keinen

Grund zu denken, dass Gott existiert und der Weg ist frei für den Atheismus!

Zu Kapitel 11

Hass auf Juden und Priester

P. Ignaz, Priester in Slowenien, erhielt von der Gestapo den Befehl, den Ort seines Wirkens sofort zu verlassen. Überzeugt von seiner Unschuld ging er zum Gestapo-Chef, um zu sagen, er wolle seine Stelle nicht aufgeben, er sei doch unschuldig! Darauf dieser: „Unschuldig, Sie? Aber wissen Sie denn nicht, dass unser Führer geschworen hat, alle Juden und alle katholischen Priester auszurotten?“

Als P. Ignaz einwarf, er hätte keine politische oder anti-deutsche Propaganda gemacht, erhielt er die Antwort: „Keine Propaganda? Aber, Herr Priester, die Tatsache, dass Sie existieren, ist Propaganda genug! Wenn Sie Ihre Kirche betreten, um die Messe zu lesen, machen Sie eine enorme Propaganda ... Wenn Sie nicht gehen, werden Sie ins KZ eingeliefert. Ich nehme an, Sie wissen, wie man dort Pfarrer und Mönche behandelt: wie die Hunde!“ (aus: J. Österreicher, „Rassenhass ist Christushass“)

Zu Kapitel 14

Gang zum Himmel – die Verhaftung der Trappistinnen

Ein Augenzeuge schildert die Verhaftung von zwei Trappistinnen jüdischer Abstammung im Jahre 1942 so: „Die Männer der Gestapo hämmerten ungeduldig an die Tür des Klosters. Als sie sich öffnete, bot sich den Männern ein unerwartetes Bild: Die beiden Schwestern baten ihre Äbtissin um ihren Segen, umarmten sie zum Abschied und wandten sich mit leuchtenden Gesichtern den Gestapoleuten zu. Einer von diesen rief erstaunt: „Sie sehen aus, als ob wir Sie zu einem Fest führten?“ Er bekam zur Antwort: „Ja, Sie können uns nur behilflich sein, früher in den Himmel zu kommen!“

Zu Kapitel 19

Irshad Manji, Persisch-kanadische

Muslima: „Plädoyer für einen aufgeklärten Islam“

Das Problem des Islam heute liegt in seiner Buchstabengläubigkeit. Wir Moslems wachsen mit der Vorstellung auf, dass der Koran das endgültige und damit perfekte Manifest von Gottes Willen ist, unberührt und unveränderbar. Aber Gott reicht über ein Buch, einen Propheten und ein Glaubenssystem weit hinaus. Das bedeutet, es steht uns frei, zu argumentieren, zu spekulieren oder Zweifel zu äußern, ohne dass wir Angst haben müssten, der Allmächtige werde dadurch bedroht. Warum machen wir es nicht wie das Judentum und das Christentum?!

Zu Kapitel 15

Adolf Hitler: Vernichtung der Zehn Gebote!

Die Geschichte wird unsere Bewegung als die große Schlacht für die Befreiung der Menschheit vom Fluch des Berges Sinai erkennen. Wir kämpfen gegen den Fluch der sogenannten Moral, gegen die Zehn Gebote, gegen sie kämpfen wir.

Zu Kapitel 23

Brief einer Kroatischen Ordensfrau, nachdem sie vergewaltigt worden war, an ihre Oberin: „Ich bin Lucia V., eine der Novizinnen, die serbische Milizionäre vergewaltigt haben. Ich schreibe Ihnen am zweiten Tag, nachdem mir und meinen Mitschwestern T. und S. dies passiert ist. Bitte haben Sie Verständnis, wenn ich unseren Fall nicht in Details schildere. Das sind so schreckliche Lebenserfahrungen, die man keinem mitteilen kann, sondern allein tragen muss. Einzig und allein der liebe Gott kann einem beistehen. Meine Tragödie besteht nicht nur in der Erniedrigung, die mir als Frau widerfahren ist. Es ist auch nicht die unheilbare Ehrenbeleidigung meiner existenziellen Wahl, die mich bedrückt, sondern vielmehr der Gedanke fähig zu werden, im Rahmen meines Glaubens diesen Vorfall einzubauen, den derjenige zuließ, den ich immer für meinen göttlichen Bräutigam halten werde. Einige Tage vor dem schrecklichen Vorfall las ich ‚Die Dialoge der Karmelitinnen‘ von Bernanos und dabei fiel mir ein, den Herrn zu bitten, dass auch ich als Märtyrerin sterben möge. Er

nahm mich beim Wort, aber auf welche Art und Weise! Jetzt bin ich versunken in ängstlicher innerer Finsternis. Er vernichtete meinen Lebensplan, den ich für den endgültigen und für mich beglückendsten gehalten habe. Nur mühsam erhob ich mich, während Sr. Jozefine mich stützte. Aus dem Augustinerinnenkloster, das neben unserem steht, erklang das Läuten zur Sext. So machte ich das Kreuzzeichen und sprach im Geiste den liturgischen Hymnus: ‚In dieser Stunde bezahlt Christus das Lösegeld für unser Heil auf Golgotha, das wahre Osterlamm.‘

Ehrwürdige Mutter, was sind mein Leid und meine Schändung, die ich am eigenen Leib erfahren habe, gegenüber ihm, dem ich tausendmal versprach, dass ich mein Leben für ihn hingeben will? Sehr langsam sprach ich: ‚Dein Wille geschehe, besonders jetzt, auch wenn ich keine andere Sicherheit habe als die, dass Du, Herr, mit mir bist.‘

Mutter, ich schreibe Ihnen nicht deshalb, damit sie mich trösten sollen, sondern damit Sie mir helfen dem Herrgott deshalb zu danken, dass er mich mit eingeschlossen hat in die Tausenden von Landsmänninnen, die geschändet und gezwungen wurden, Mutter zu werden, was sie sich nicht gewünscht haben. Meine Demütigung schließt sich ihren Demütigungen an, weil ich nichts anderes habe, was ich für eine Versöhnung der Sünden, begangen von namenlosen Gewalttätern, und für die Versöhnung der verfeindeten Nationen opfern könnte. Ich nehme mein Leid an und übergebe es der Barmherzigkeit Gottes. In den letzten Monaten weinte ich mir alle Tränen für meine zwei ermordeten Brüder aus, die Opfer derselben Angreifer wurden. Es wäre mir überhaupt nicht eingefallen, dass es noch ein weit größeres Leid geben könnte. An die Pforte unseres Klosters haben täglich Hunderte ausgehungerte und vor Kälte zitternder Menschen mit Verzweiflung in den Augen angeklopft. Ich erinnere mich, wie vor einer Woche ein 18-jähriges Mädchen zu mir sagte: ‚Ihr Glücklichen, die ihr euch einen Ort gewählt habt, wohin Böses nicht kommen kann.‘ Sie hatte den Rosenkranz in der Hand, und leise fügte sie hinzu: ‚Ihr wisst ja nicht,

was Erniedrigung bei der Vergewaltigung bedeutet.' Lange habe ich darüber nachgedacht und kam zu der Schlussfolgerung, dass wir bisher doch von den schwersten Leiden, die uns unsere Landsleute erzählten, verschont geblieben sind und fühlte mich dadurch etwas beschämt, dass ich davon ausgeschlossen war. Jetzt bin ich eine von ihnen, eine von so vielen namenlosen Frauen meines Volkes mit einem gedemütigten Leib und mit einer ausgeplünderten Seele. Der Herr ließ mich als Ordensfrau in ihr ‚Geheimnis‘ der Schändung dringen um die teuflische Macht des Bösen zu begreifen. Ich weiß, dass sie vom heutigen Tag meinen Worten der Ermutigung und des Trostes glauben können, weil meine Geschichte auch ihre Geschichte ist. Gott hat mich ausgewählt (er möge mir diese Anmaßung verzeihen), damit ich die am meisten erniedrigten Menschen unseres Volkes zur Morgendämmerung der erlösten Freiheit führe. Sie dürfen nicht zweifeln an der Ehrlichkeit meiner Worte, weil ich wie sie von der Abscheulichkeitsgrenze komme. Ich erinnere mich, als ich in Rom die Universität besuchte, hat ein Professor uns die Worte des Dichters A. Mislovic zitiert: ‚Du darfst nicht sterben, weil Du Dir gewählt hast an der Seite des Tages zu stehen.‘ In jener Nacht, in der mich die Serben eine ganze Nacht peinigten, wiederholte ich mir diese Worte, die mir wie Balsam für meine Seele erschienen, und zwar zu dem Zeitpunkt meiner größten Verzweiflung. Jetzt ist alles vorbei, und wenn ich zurückdenke, habe ich den Eindruck, dass ich nur einen schrecklichen Traum hatte.

Alles ist vergangen, Mutter, und trotzdem beginnt erst alles. Im Telefongespräch haben Sie mir tröstende Worte gesagt, für die ich Ihnen mein ganzes Leben dankbar sein werde, aber dann haben Sie mir die klare Frage gestellt: ‚Was wirst Du mit dem Leben tun, das Dir gewaltsam in Deinen Schoß gelegt wurde?‘ Ich spürte, ehrwürdige Mutter, wie Ihnen bei dieser Frage die Stimme zitterte. Ich hielt es nicht für gut, sofort die Frage zu beantworten. Nicht deshalb, weil ich darüber nicht nachgedacht habe, wie ich mich entscheiden soll, sondern damit ich nicht Ihre eventuellen

Pläne mit mir beeinflusse. Ich habe mich schon entschieden: Wenn ich Mutter sein werde, dann wird das Kind mir und keinem anderen gehören. Ich weiß, dass ich es anderen Leuten anvertrauen könnte, aber es hat Anspruch auf meine mütterliche Liebe, obwohl ich es weder erwartete noch verlangte. Eine Pflanze darf man nicht mit der Wurzel ausreißen. Das Getreidekörnchen, das in die Furche fiel, soll dort aufwachsen, wohin es der geheimnisvolle, wenngleich verbrecherische Sämann geworfen hat. Ich werde meine Ordensberufung eben auf eine ganz andere Weise verwirklichen. Von meiner Kongregation verlange ich nichts, sie hat mir schon alles gegeben. Ich bin dankbar für die Solidarität, die mir die Mitschwester erwiesen haben: sie überhäufte mich in diesen Tagen mit zärtlichen Aufmerksamkeiten, insbesondere damit, dass sie mich nicht mehr ausfragten. Mit meinem Kind werde ich weggehen. Ich weiß nicht, wohin. Aber Gott, der plötzlich meine größte Freude gebrochen hat, wird mir den Weg zeigen, auf dem ich Seinen Willen erfüllen werde. Ich werde arm sein und mich mit meiner alten Schürze umgürten. Ich werde mir wieder Holzschuhe anziehen, die bei uns die Frauen im Alltag tragen, und werde mit meiner Mutter in unsere tiefen Wälder gehen, um friedlich arbeiten und leben zu können. Jemand muss doch die Kette des Hasses zu brechen beginnen, der unser Land so entstellt. Und dem Kind, das kommen wird, werde ich die Liebe und nur Liebe lehren. Obwohl aus Gewalt geboren, soll es neben mir bezeugen, dass der Mensch nur durch Verzeihung groß sein wird. Ihre Ihnen ergebene Lucia V.“

Freude am Kind:

„Ich war gerade 15 Jahre alt, als ich erfahren habe, dass ich schwanger bin. Am Anfang hab ich es erst einmal geheimgehalten. Nur meinem Freund hatte ich es erzählt. Es war ein Schock für ihn, aber er hat sich für mich und das Kind entschieden. Ich hatte großes Glück mit ihm! Aber als ich im 3. Monat war, bemerkte es meine Mutter: ein Schock für sie und meinen Vater. Alle wollten für mich entscheiden, ich sollte abtreiben, aber wir, also

ich und mein Freund, wollten das Baby haben. Es war die richtige Entscheidung! Heute ist mein Baby 3 Monate alt und der wichtigste Mensch in meinem Leben. Meine Eltern haben unsere Entscheidung akzeptiert und unterstützen uns, wo sie nur können. Auch meine Freunde helfen mir ... Mein Baby, ein Mädchen, gehört ganz und gar zu mir. Ich bin echt froh, dass ich mich damals für sie entschieden habe ... Heute könnte ich mir mein Leben ohne sie überhaupt nicht mehr vorstellen. Also treibt nicht ab, egal wie alt ihr seid. Jedes Baby ist ein Wunder!“

(Vgl. auch <http://www.meinbaby.info/zeugnisse.asp>).

Zu Kapitel 18

Das Konzil der Religionen:

Wie ist Gott wirklich?

Ein Traum:

„Gott ist Liebe!“ Nach langem Bedenken hatte sich Papst Benedikt entschlossen, diese zentrale Botschaft des Christentums der Welt zuzurufen. Die Medien berichteten darüber, aber sehr bald kehrte die Welt wieder zu ihrer Tagesordnung zurück, sprach über die Vogelgrippe, einen „Problem-Bären“, der irgendwo in Europa Unruhe erzeugte, das iranische Atomprogramm und eine Schönheitskönigin – alles wichtiger als der Papst mit seinem: „Gott ist Liebe!“. Die Botschaft schien auch in Rom nicht mehr gegenwärtig zu sein, als etwas Unerwartetes, in der Kirchengeschichte noch nie Dagewesenes geschah:

Der Papst lud die obersten Vertreter der anderen Religionen ein. Papst Johannes Paul II. hatte dies auch schon getan, er hatte die Vertreter der anderen Religionen nach Assisi zum Gebet eingeladen, aber der jetzige Papst wollte, so stand es in dem Einladungs-Schreiben, mit ihnen über Gott sprechen. Normal für Menschen der Religion? Ja, aber das Besondere dabei war: Es sollte nicht gestritten werden darüber, welche Religion „die Richtige“ ist. Thema der Gespräche sollte eine ganz andere Frage sein, nämlich diejenige, welchen Gott sich die Menschen wünschen würden, wenn sie Ihn sich wählen könnten. Oder anders gefragt: Welcher Gott wäre „der Beste“: der

Gott der Juden, der Christen, der Muslims – oder der Gott einer anderen Religion?

Das heißt: Die Vertreter jeder Religionsgemeinschaft, so die Idee, sollten den anderen erzählen, wie sie sich Gott vorstellten.

Es sollte sein wie das Gespräch von Menschen, die auf einen hohen Herrn warten, von dem ihr Schicksal abhängt. Aber die Leute kennen ihn noch nicht, sie wissen nicht, wie sie ihn einschätzen sollen und sie haben Angst: Wie wird er wohl wirklich sein, der hohe Herr? Nur gerecht oder auch gütig? Vielleicht uninteressiert am Schicksal des Einzelnen? Gibt es „Reizthemen“ bei ihm, die man tunlichst nicht ansprechen sollte? Oder neigt er zu Jähzorn und willkürlichen Entscheidungen? Wie ist er wirklich?

So, aus dieser Perspektive, schrieb der Papst, sollten wir – die Vertreter der großen Weltreligionen – über Gott reden und uns gegenseitig erzählen, was wir von Gott denken und welche Erfahrungen wir mit Ihm gemacht zu haben glauben. Und er fügte hinzu: „Das Ergebnis könnte sein, dass wir einig sind, welchen Gott wir uns wünschen würden. Natürlich wissen wir alle, dass Gott existiert oder nicht existiert, dass Er ist, wie Er ist, nicht, wie wir Ihn uns wünschen. Ein bloß erfundener Gott, ein Gott, den wir Menschen uns, wie L. Feuerbach meinte, „nach unserem Ebenbild gemacht“ hätten, wäre wertlos und nichts anderes als Opium für uns alle und der gewaltigste Betrug, den man sich denken kann.

Im Anschluss an diese „Wahl des besten Gottes“, so der Papst weiter, könnten wir seine Vertreter, also die Führer jener Religion, die diesen „besten Gott“ immer schon verkündet, bitten, uns die Gründe zu nennen, warum sie annehmen, dieser „ihr“ Gott sei nicht nur der „beste“, sondern auch der wahre Gott. Dabei verhielten wir Menschen uns wie Forscher, die dort suchen, wo die wertvollsten Ergebnisse zu erwarten wären.

Die Geladenen kamen tatsächlich! Der Papst hatte sie auf eine Insel eingeladen, auf neutralen Boden also. Alle versprachen, nicht nur ihre Kommunikation nach außen auf ein notwendiges Mindestmaß einzuschränken, sondern, was noch viel wichtiger war, sich von

bitteren Erinnerungen an so manches, was in der Geschichte geschehen war, zu befreien, so gut es gehen mag. Das gemeinsame Ziel sollte durch niemanden und nichts gestört werden: Zu lauschen auf die Erzählungen über Gott, wie sie in den Religionen seit Jahrhunderten von Generation zu Generation überliefert sind, und am Ende nur zu urteilen, welche Geschichte die schönste ist. Alles Weitere sollte sich daraus ergeben.

Nach einer herzlichen, geschwisterlichen Begrüßung nahmen alle ihre Plätze ein.

Eine Einführung hatte das Leitungsteam der Versammlung einem Philosophen zugestanden. Dieser gab einen kurzen Überblick über die Gottesfrage in der Philosophie, erörterte die sogenannten Gottesbeweise und zog daraus einige Folgerungen für einen rational vertretbaren Gottesbegriff. Allerdings, meinte er, man müsse auch jene Philosophen „ernstnehmen“, die Gott für eine menschliche Erfindung hielten. Was dieses „ernstnehmen“ bedeute, sagte er zwar nicht, wohl aber verwies er auf den „Tod Gottes“ im Denken von F. Nietzsche, auf die großen Diktatoren Hitler und Stalin, die die Religion überhaupt ausrotten wollten, und auf die modernen Laizisten in Europa, die den Gottesglauben geradezu für einen „Wahn“ (R. Dawkins) halten, vor dem man die Menschheit eigentlich bewahren sollte.

Nach einigem höflichen Applaus sprachen die Vertreter der nicht-christlichen Religionen, einer nach dem anderen:

Der **Buddhist** entschuldigte sich gleich von Beginn weg dafür, dass er nicht zum Thema sprechen könne, weil seine Religion dem Menschen zwar Ratschläge mit auf den Weg „der Erleuchtung“ gebe und ihm auch ein Ziel seines Lebens nennen könne, aber über Gott hätte er eigentlich nichts zu sagen. Dennoch, beteuerte er, sei es auch ihm und seiner Religionsgemeinschaft eine Ehre, eingeladen worden und dabei zu sein. Im Übrigen wolle er gerne zuhören, was andere über „Gott“ zu sagen wüssten.

Ein **Indianer** aus dem brasilianischen Urwald sprach von Gott als dem Schöpfer und Richter, dann aber vor allem von der Bedeutung der Ahnen und seiner Angst vor Geistern. Ganz

ähnlich redete ein Afrikaner, auch er aus einem Urwald-Gebiet kommend.

Danach kam ein **Hindu** zu Wort. Er sprach zuerst über die Schwierigkeit, wie er angesichts der Vielzahl der hinduistischen Götterwelt von „einem Gott“ sprechen solle. Er tat sein Bestes, aber was Hindus nun wirklich über Gott denken, wollte nicht recht klar werden. Das hinderte die Versammlung nicht, auch ihm aufmerksam zuzuhören.

Die Spannung stieg, als ein **muslimischer Iman** das Mikrofon ergriff und von „Allah“ zu reden begann: Zuerst betonte er, dass Gott ein „Einziges“ sei, allmächtig, gerecht und barmherzig. Mit einem Koran-Zitat belegte er seine Worte. Gott, sagte er, sitze im Himmel, Er schaue auf die Menschen und das, was sie tun. Nach dem Tod würde sich Gott vor allem als Richter erweisen, der die Guten mit vielen Freuden im Himmel belohne, die Bösen und Ungläubigen aber mit dem Feuer der Hölle bestrafen würde. Davon zu sprechen, schien dem Iman unangenehm zu sein und so fügte er ein: „Ihr alle anderen, auch ihr Juden und Christen, es tut mir leid für euch, aber in unseren Augen seid ihr Ungläubige! Ich kann nur hoffen, dass ihr euch bald zu Mohammed bekehrt! Vielleicht kann ich euch ja heute überzeugen?“ Ein kleines Raunen ging durch die Menge, aber als er von den „Jungfrauen“ sprach, die Gott den Märtyrern des Dschihads im Himmel geben würde, hörte man da und dort ein nur mühsam unterdrücktes Lachen. Aber bald verstummte es wieder, offenbar waren alle bemüht, den jeweils Andersgläubigen ja nicht zu beleidigen! So lauschten die Anwesenden den Ausführungen des Moslems weiter mit wohlwollender Aufmerksamkeit.

Danach trat Rabbi Josef ans Rednerpult. „Wir Juden“, begann er seinen Vortrag, „philosophieren nicht über Gott. Alles, was wir von Gott sagen können, entstammt nicht unserem Denken, sondern unseren Erfahrungen, die wir mit Gott im Laufe von Jahrtausenden gemacht haben. Wir fragen nicht: ‚Gibt es Gott?‘, sondern ‚Ist der Herr in unserer Mitte oder ist er es nicht?‘ (Ex 17,7). Wenn ich also von Gott, dem Heiligen Israels sprechen soll,

kann ich nicht anders, als euch eine wunderbare, lange Geschichte zu erzählen:

Nachdem Gott die Welt und auch den Menschen erschaffen hatte, geschah ein großes Unglück. Die ersten Menschen wollten Gott um jeden Preis gleich werden. Sie wurden Gott ungehorsam, aber sie zahlten einen hohen Preis: Sie verloren die Freundschaft Gottes, sie verloren das Paradies, sie verloren das Leben, denn jetzt kam der Tod in die Welt. Was ihnen blieb, war die Sehnsucht nach Gott. Aber ihr Bemühen, den verborgenen Gott wieder zu finden, war fruchtlos. Aber da beginnt meine eigentliche Geschichte: Gott selbst trat aus seiner Verborgenheit heraus. Im hier möglichen Rahmen kann ich euch nur skizzenhaft, nur in groben Zügen das Wichtigste erzählen.

Schon lange vor unserer eigentlichen Geschichte erzählen unsere heiligen Bücher von einem „Bund“, den Gott mit den Menschen und all seinen Geschöpfen schloss. Heute wissen wir: Es war ein erster Bund, ein Bund, dem immer wieder ein anderer und verbesserter Bund folgte. „Das Zeichen dieses ersten Bundes kennen Sie alle“, sagte der Rabbi und sah lächelnd in die Runde, um dann die Antwort zu geben: „Es ist der Regenbogen! Ich weiß, man kann ihn leicht physikalisch erklären, und kein vernünftiger Jude zweifelt an dieser Erklärung. Nur ist der Regenbogen für uns Juden seither mehr als nur eine Brechung der Lichtstrahlen in den Wassertropfen. Er ist ein besonders liebenswürdiges Zeichen für jenen Bund, den Gott schon ganz ‚am Anfang‘ mit uns Menschen geschlossen hat. Ich erwähne dieses Ereignis, weil hier ein erstes Mal in unserer Geschichte der Gedanke von dem ‚Bund‘ auftaucht, den Gott mit uns geschlossen hat.

Viel deutlicher offenbarte sich Gott, als er Abraham berief! Ich freue mich, hier einfügen zu können: Abraham wird sogar von unseren muslimischen Brüdern verehrt, wenn auch seine Gestalt im Koran nicht genau dem biblischen Abraham entspricht! Abraham jedenfalls gehorchte dem Ruf Gottes, und Gott gab ihm seine Verheißungen. Er ist der Stammvater unseres Glaubens, und das haben wir übr-

gens auch mit den Christen gemeinsam. Dann ist die Geschichte von Mose zu erzählen: Gott erschien ihm in einem geheimnisvoll brennenden Dornbusch und auf die Frage des Mose, wer er sei, gab er zur Antwort: „Ich bin, der ich bin!“ Der Rabbi unterbrach seine Rede, weil er das Unverständnis seiner Zuhörerschaft spürte: „Bitte, haben Sie keine Sorge, wenn Sie das Gemeinte nicht wirklich verstehen. Es geht uns Juden auch nicht anders. Die Antwort Gottes in dieser Geschichte heißt ja gerade auch: Gott bleibt geheimnisvoll. Im Verlauf meiner Geschichte von dem Offenbar-Werden Gottes werden Sie sehen, dass man diese Offenbarung nur richtig versteht, wenn man niemals vergisst: Auch der geoffenbarte Gott bleibt ein Geheimnis!“

Der Rabbi schaute prüfend in die Runde und fuhr fort: „Dieses Erlebnis unseres Anführers Mose mit Gott im brennenden Dornbusch schmiedete unser Volk zusammen, machte es geradezu zu einem Volk. Seit dieser Zeit erlebte das Volk gerade in den schwierigsten Situationen die Hilfe und Gegenwart Gottes. Ich überspringe jetzt die Befreiung der Juden aus der ägyptischen Sklaverei und auch die Wüstenwanderung und lenke Ihre Aufmerksamkeit auf den Bund am Sinai. Sie sehen, wieder taucht der Gedanke des ‚Bundes‘ auf. Am Berg Sinai nämlich sagte Gott seinem Volk wiederum und noch eindringlicher als bisher: Ich schließe einen ‚Bund‘ mit euch. Eure Aufgabe bei diesem Bund ist, euch an die Zehn Gebote zu halten, die ich euch gebe.“

Der Rabbi schwieg eine Weile, er schien zu zögern, aber dann fuhr er fort: „Die Juden haben den Bund mit Gott immer wieder gebrochen. Das wird Sie wohl kaum sehr wundern, aber staunenswert ist etwas anderes: Derselbe Gott, der in der Zeit des Noach die Menschen fast gänzlich vernichtete, hat in unserer Geschichte ganz anders reagiert. Zwar hat er uns durch die Propheten „Ehebrecher“ und „Dirnen“ genannt und uns auch immer wieder bestraft, aber er hat uns weder vernichtet noch hat er seinen Bund für beendet erklärt. Im Gegenteil, er hat uns verziehen und, was den Bund betrifft, hat er ihn immer

wieder erneuert, sogar verbessert. Oder für die Zukunft versprochen (Jer 31,31).

Mehr noch: Die Art und Weise, wie er uns verziehen hat, war jedes Mal berührend. Er hat seine Liebe mit der eines Bräutigams zur Braut verglichen, sogar zu einer Braut, die ihm untreu war! (Ez 16,69). Ein anderer Vergleich ist der Vergleich Gottes mit einer Mutter, die doch unmöglich ihr Kind vergessen kann (Jes 49,14).

Weil wir Gott so erlebt haben, darum glauben wir, dass er wirklich so zu uns ist: Vater, Mutter, Bräutigam! Um zu verstehen, wie wir Juden über Gott denken und über unsere Beziehung zu Ihm, genügt es, an unser tägliches Gebet zu erinnern: „Höre Israel! Jahwe, unser Gott, Jahwe ist einzig. Darum sollst du den Herrn, deinen Gott, lieben mit ganzem Herzen, mit ganzer Seele und mit ganzer Kraft. Diese Worte, auf die ich dich heute verpflichtete, sollen auf deinem Herzen geschrieben stehen.“ (Dtn 6,4-6)

Wieder machte der Rabbi eine Pause. Dann fuhr er fort: „Vergessen, Ihnen zu erzählen habe ich noch Folgendes: Unsere Propheten haben uns einen geheimnisvollen Messias angekündigt, den Gott senden wird, einen, der uns erlösen wird (Deut 18,15). Seit Jahrhunderten warten wir Juden schon auf ihn, aber bis zum heutigen Tag ist er nicht gekommen. In all dieser Zeit des Wartens haben wir viel mitgemacht, oft waren wir verzweifelt und haben uns gefragt, wo Gott bleibt, ob seine Verheißungen denn nicht mehr gelten. Denken Sie, was wir Juden in der Zeit Hitlers erlebt haben – wo war damals Gott? Damals, so dachten und denken viele Juden, hätte Gott seinen Messias senden müssen. Es ist für uns ein Rätsel, warum er es nicht tat, nicht wenige von uns haben dabei sogar den Glauben verloren!

Der Rabbi seufzte tief, dann aber sagte er: „Hier endet die Geschichte, unsere Geschichte mit Gott – vorläufig. Seit langem ist nichts Neues geschehen, aber wir warten weiter. Irgendwann wird der Messias kommen, Gott ist treu. Wir lieben ihn und wir sehnen uns auf die Erfüllung seiner Verheißungen.“

Der Rabbi wischte eine Träne ab, dann lächelte

er in die TV-Kamera und ging zu seinem Platz. Einer der Organisatoren sagte eine Pause an. Die Anwesenden strömten hinaus. Vor allem die Rede des Rabbis hatte einen tiefen Eindruck hinterlassen und regte offenbar zu intensiven Gesprächen an.

Alle hatten gesprochen, es fehlten nur noch die Christen, und allen war klar, dass es der Gastgeber, der Papst der r. k. Kirche selbst sein werde, der den Gott der Christen beschreiben würde.

Schon im Vorfeld der Konferenz hatten sich die Christen nämlich darauf geeinigt, dass er ihr Sprecher sein sollte. Als der Papst tatsächlich zum Rednerpult schritt, wurde es ganz still, tiefer Friede und Erwartung erfüllten den Raum. Der Blick des Papstes suchte zunächst noch seinen Vorredner, dann begann er zu sprechen:

„Mein lieber Bruder Rabbi Josef hat mir aus dem Herzen gesprochen. Seine Geschichte ist auch unsere Geschichte, wir Christen glauben, dass Gott wirklich zu den Juden gesprochen hat, sie wirklich begleitet und mit ihnen diesen wunderbaren Bund geschlossen hat, von dem Rabbi Josef uns erzählt hat. Er hat uns zum Schluss gesagt, seine Geschichte sei vorläufig zu Ende, jetzt bestünde sie nur noch im Warten auf den Messias. Er weiß natürlich, was ich jetzt sagen werde und wird es mir nicht verübeln:

Wir Christen sind nämlich überzeugt zu wissen, wie diese fantastische Geschichte Gottes weitergegangen ist: Gott hat Seinen Bund mit uns Menschen nicht nur nicht gebrochen, Er hat ihn in einer Weise vollendet, die sich niemand hätte vorstellen können. Sie erinnern sich, sprach der Papst seine Zuhörer direkt an, um ihre höchste Aufmerksamkeit zu erlangen, „wie Gott sich die Juden als sein Volk erwählte, wie er bei ihnen war und seinen Bund mit ihnen schloss und wie Er sich offenbarte als Gott, der bei Seinem Volk ist, hebräisch ‚Emmanuel‘, Gott mit uns! Unser Freund Rabbi Josef hat uns zudem von dem Messias erzählt, den Gott versprochen hat zu senden und auf den die Juden immer noch warten.

Der Papst schwieg einen Augenblick, dann erhob er seine Stimme und man spürte seine

Erregung: „Dieser Messias ist gekommen. Und er hat unsere kühnsten Erwartungen übertroffen. Der, der kam, war nämlich nicht nur ein großer Prophet, er war Gottes Sohn, wahrer Gott und wahrer Mensch.“ Und mit einem Blick auf den Rabbiner fügte er hinzu: „Ich verstehe unsere jüdischen Brüder und Schwestern, dass sie das nicht leicht glauben können, aber ich möchte doch eines einfügen: Wenn uns Rabbi Josef geradezu als Kernpunkt des jüdischen Gottesglaubens genannt hat, dass Gott der Gott ist, der ‚bei uns‘ ist, und wenn man sich an den Ruf des Jesaja erinnert: ‚Steig herab, reiß den Himmel auf‘, dann darf ich sagen: Der Glaube der Christen fügt dem jüdischen Glauben nur eine ‚noch größere Nähe Gottes zu den Menschen‘, eine noch intensivere Art des ‚bei den Menschen sein‘ hinzu, er widerspricht dem jüdischen Glauben nicht. Aber darüber möchte ich nicht weiter reden, besser einmal unter vier Augen mit Rabbi Josef!

Ich verstehe auch die Muslime, die Jesus nur als Prophet und Vorläufer ihres Mohammeds verehren – ich verstehe jeden, der diese Botschaft buchstäblich für ‚unglaublich‘ hält. Aber ich kann nicht anders, als hinzuzufügen: Aber genau das ist es, was Gott uns Christen aufgetragen hat zu verkünden: Gott ist nicht nur Jahwe, der, der ‚da‘ ist, geblieben, er hat nicht nur einen Bund mit uns Menschen geschlossen, Er hat über all diese Wunder hinaus einen Schritt getan, den niemand ‚so‘ erwartet hätte: Er hat ‚unter uns gewohnt‘ (Joh 1,14). Dazu kommt: Bei diesem Kommen in unsere Menschenwelt hat Jesus Christus das Leiden nicht ausgespart, im Gegenteil, Er hat es für die Menschen aller Zeiten und Völker auf sich genommen..

Warum tat er das alles? Wir Christen wissen darauf nur eine Antwort: Weil Gott uns liebt.“ Unter den Zuhörern breitete sich Unruhe aus. Der Papst hob beschwörend die Hände und rief: „Bitte, bitte habt Geduld. Ich bin noch nicht fertig. Vor allem möchte ich euch allen sagen: Das, was ich euch erzählt habe, ist Gottes Werk, nicht Werk oder gar Verdienst der Christen. Wir halten uns keineswegs für überlegen. Wir wissen nicht, warum Gott uns

ausgesucht hat, um das Geheimnis seiner Liebe, ‚das von Ewigkeit her verborgen war‘, bekannt zu machen und wir beanspruchen keineswegs, überlegen zu sein. Vielleicht hätten viele von euch den Auftrag besser erfüllt – wer weiß? Aber seht, das ist ja ganz gleichgültig, das allein Wichtige ist, ob Gott wirklich in unsere Menschengeschichte hineingestiegen ist, wie wir es zuerst von Rabbi Josef und dann von den Christen gehört haben. Beachtet wohl: Wir Juden und Christen reden nicht so sehr über die Eigenschaften Gottes, sondern wir haben eine Geschichte mit Ihm erlebt und durch dieses Leben mit ihm haben wir erkannt: Gott ist die Liebe.“

Der Papst schwieg einen Augenblick. Auf den großen Bildschirmen konnte man sehen, wie tief bewegt er war. Er fuhr fort: „Ich bitte Euch ein letztes Mal um Geduld. Denn meine Gottesgeschichte ist noch immer nicht ganz zu Ende. Denn Gott hat nicht nur ‚unter uns gewohnt‘ – und zwar gerne gewohnt! –, sondern er hat noch etwas gemacht: Vor seinem Tod am Kreuz hat er das jüdische Pascha-Fest gleichsam umgewandelt. Man könnte auch sagen: Er hat dieses alte Fest, an dem die Juden die Befreiung aus der Sklaverei feiern, umgeformt zu einem neuen Fest, Seinem. Der alte Sinn ‚Befreiung‘ und ‚neues Leben im gelobten Land‘ ist immer noch darin enthalten, aber auf einer anderen, nicht politischen Ebene. Jetzt geht es um die Befreiung von der Gottesferne, in diesem Fest wird der ‚neue und ewige Bund‘ mit Gott gefeiert und die Christen sind auf dem Weg in das ‚gelobte Land‘ des Reiches Gottes. Dieses neue Pascha-Fest feiern wir Christen als Eucharistie, und in ihr ist Jesus mitten unter uns bis ans Ende der Welt.

Ihr werdet mich fragen: „Was ist nach dem Tod mit uns Menschen? Ist der Tod das Ende eurer Geschichte mit Gott?“ Nein, antworte ich, nicht Ende, sondern Anfang. Denn seht, Gott wird uns nicht nur mit irgendetwas belohnen, nicht mit gutem Essen oder sonst einem der irdischen Genüsse, sondern Er selbst wird unsere Freude sein, nicht mehr verborgen wie auf dieser Ebene, sondern von „Angesicht zu Angesicht“ mit Ihm. Ihr seht,

das Ende unserer Liebesgeschichte mit Gott ist kein Ende, sondern ein ewiger Anfang, Glück der Liebe, Glück des Geliebtwerdens, Leben in Fülle und vor allem: ohne Ende.

Ich weiß, das alles ist nicht so leicht zu verstehen. Aber wichtig ist mir jetzt eigentlich nur, dass ihr den „roten Faden“ der jüdisch-christlichen Gottesgeschichte erkennen könnt: Nach Jahrhunderten der Annäherung wurde Gott Mensch, er hat mitten unter uns gelebt und in der Kirche, besonders in der Eucharistiefeier bleibt er auch unter uns bis ans Ende der Geschichte. Auch die Ewigkeit ist wiederum nichts anderes als die nie endende Erfüllung des Bundes. Darum haben wir die Kühnheit, diesen Bund Gottes mit uns sogar mit dem Bund und dem Glück der ehelichen Liebe zu vergleichen.“

Das Gesicht des Papstes glühte, er war erregt und strahlte vor Begeisterung. Er schien vergessen zu haben, vor wem er sprach. Die Zuhörer spürten, dass er sein Innerstes vor ihnen ausgebreitet hatte und schwiegen bewegt. Für einige Minuten war es ganz still. Aber dann hörte man ein verhaltenes Schluchzen. Der Papst bat den Mann, vorzutreten und, wenn er es wolle, allen den Grund für seine Tränen mitzuteilen. „Gerne“, rief der so Geladene, eilte zum Mikrophon und sagte: „Wir wollten noch sprechen, wer von uns die schönste Geschichte über Gott erzählen könne? Ich für meinen Teil sage nur: Mein Gott, wie schön wäre es, wenn die Christen recht hätten und Gott so wäre und so gehandelt hätte, wie es zuerst Rabbi Josef und dann der Papst gesagt haben! Wie schön wäre das!“ Da geschah etwas, was niemand erwartet hätte: Es erhob sich tosender Applaus!

Die Sonne senkte sich als glühender Feuerball ins Meer, der Himmel verfärbte sich rasch in alle Farben und ein warmer Sommerabend kündigte sich an. Die Teilnehmer der Konferenz traten vor das Konferenzzentrum. In kleine Gruppen aufgelöst zerstreuten sie sich in die abendlich belebte Stadt, ließen sich da und dort in einem der vielen Restaurants der Altstadt nieder und vertieften sich in lebhaftes Gespräche. Die überall herrschende Stimmung war Freude!

Von Andreas Laun

Zu Kapitel 29

Schweigen – Gefahr in Verzug!

(von Kardinal F. Thuan)

Nach einer alten asiatischen Tradition wurde Jahr für Jahr am kaiserlichen Hof die Geschichte des Reiches fortgeschrieben. Für diese Aufgabe wurden zwei hohe Minister des Kaisers bestimmt. Der eine musste alles Gute aufschreiben, das sich im Reich zugetragen hatte; der andere musste eine Liste dessen aufstellen was an Negativem vorgefallen war. Aber keiner der beiden war auf dem Laufenden über das, was der andere schrieb. In einer öffentlichen Sonderaudienz zu Beginn des neuen Jahres mussten die beiden Schreiber in Anwesenheit des kaiserlichen Hofes ihre Bilanz vorlesen. Alle erwarteten, aus dem Kontrast der beiden Aufstellungen die Wahrheit zu erkennen.

Nachdem er die Berichte angehört hatte, wandte sich der Kaiser an den Hof und bat: „wer von euch etwas dazu zu sagen hat, möge es tun.“ So geschah es, dass der Kaiser eines Tages alle aufforderte, ihre Meinung kundzutun. Aber keiner wagte, etwas zu sagen. Es herrschte die größte Stille, bis plötzlich ein leises Seufzen und Weinen zu hören war. Da fragte der Kaiser: „Wer weint da? Derjenige, der geweint hat, soll vor mich hintreten und reden.“ Darauf trat ein Mandarin vor, verneigte sich dreimal tief vor dem Kaiser und sagte mit großem Respekt: „Majestät, niemand an diesem Hof mag es, die Wahrheit zu sagen. Ich fürchte, dass unsere Nation in Gefahr ist und untergehen könnte!“

Das Lachen der Christen

Ist Lachen gut oder schlecht? Haben Christen etwas zum Lachen? Ja, das haben sie, Grund zum Lachen! „Ein trauriger Heiliger ist ein trauriger Heiliger!“ Christen verbreiten Frohbotschaft, nicht Drohbotschaft!

Warum spricht man von „Heidenangst“? Weil „Heiden“ und Atheisten unter vielen Ängsten leiden!

Allerdings: Christen lachen nicht: über Gott und nicht über alles, was heilig ist! Und Christen lachen nicht schadenfroh, nicht spöttisch, nicht auf Kosten eines anderen, nicht über Behinderte nicht, um den anderen lächerlich zu machen.

Christen lachen über sich und ihre Mitmenschen, über unser aller Menschlichkeiten – fröhlich, gütig, verständnisvoll – und manchmal verkleidet sich Erkenntnis in einen Witz!

DAS LACHEN DER MÖNCHE

Im vierten Kapitel der Regel des hl. Benedikt ist zu lesen, man sollte „leere oder zum Gelächter reizende Worte meiden“ und „häufiges oder ungezügelter Gelächter nicht lieben.“ Der hl. Benedikt hat die hl. Schrift für sich:

„Der Tor lacht mit lauter Stimme, der Kluge aber lächelt kaum leise.“ Sir 21,20.

War der hl. Benedikt also gegen das Lachen? Nein, er war nur gegen eine bestimmte Art

des Lachens, die man als ausgelassenes, brüllendes, boshaftes, spöttisches, giftiges Lachen beschreiben könnte. Aus manchen Witzen kann man lernen:

Der Tourist fragt den Karthäusermönch, der ihn ins Gastzimmer führt, angesichts der bescheidenen Einrichtung erstaunt: „Wo habt ihr eure Möbel?“ Darauf der Mönch: „Wo haben Sie die Ihren?“ Der Tourist: „Ich bin hier ja nur auf der Durchreise!“ Der Mönch: „Wir auch!“

Ein Rabbi kommt nach New York und besucht seinen amerikanischen Freund. Dieser erzählt ihm strahlend: „Wir Amerikaner, wir haben jetzt ein Telefon, da kannst du mit Gott selbst sprechen. Bediene dich, aber bitte nicht zu lang, es kostet jede Minute ein Vermögen ...“ Nach einiger Zeit macht der Amerikaner seinen Gegenbesuch in Jerusalem. Inzwischen hat auch der Rabbi ein solches Telefon und auch er lädt den Freund ein, mit Gott zu reden. Aber der winkt ab: Ich weiß und ich gratuliere, aber ich will es lieber nicht tun, ich weiß ja, was das kostet. Darauf der Rabbi: „Rede nur, bei uns ist das ein Ortsgespräch.“

Gottes Lachen über Dissidenten

Gott „lacht“, sagt der Psalm 2,4: „Warum toben die Völker, warum machen die Nationen vergebliche Pläne? Die Könige der Erde stehen auf, die Großen haben sich verbündet gegen den Herrn und seinen Gesalbten. Lasst uns ihre Fesseln zerreißen und von uns werfen ihre Stricke! Doch er, der im Himmel thront, lacht, der Herr verspottet sie.“

Gottes Warnung vor dem falschen Lachen

„Weh euch, die ihr jetzt satt seid; denn ihr werdet hungern. Weh euch, die ihr jetzt lacht; denn ihr werdet klagen und weinen.“ Lk 6,25.

Gottes Geduld mit dem Kleinglauben von Abraham und Sarah

Abraham, Vorbild des Glaubens, lachte kleingläubig, seine Frau Sarah auch. Gott ließ sich nicht beirren, er erfüllte Seine Verheißung trotzdem! Vielleicht lächelte Er über Seine lieben Abraham und Sarah?! (Vgl.Gen 17,17ff).

Lachende Heilige

Manche Heilige sind auch wegen ihres Humors und ihrer Schlagfertigkeit bekannt geworden, z. B. Teresa von Avila, Philipp Neri, Thomas Morus und Mutter Teresa:

Zu Mutter Teresa sagte ein Besucher, beeindruckt von ihrem Werk: „Nicht um viel Geld würde ich Ihre Arbeit tun wollen!“
Darauf sie: „Ich auch nicht!“

Személyes utószó:

Szeretnék elbúcsúzni tőled, kedves Olvasó, és szeretnék neked olyan életet kívánni, amely boldoggá tesz, s amelyben boldoggá teszel másokat! Legmélyebb meggyőződésem, hogy a hit segít neked ebben, sőt, a hit voltaképpen az egyetlen lehetőség arra, hogy valóban boldog légy. „A hitetlen nem lát túl saját koporsóján”, mondta Kolbe atya, és hozzáfűzte: „A földi javaknak megvan a maguk korlátjuk. Csalódást okoznak, és fölkeltik a vágyat valami nagyobb, tartósabb boldogság iránt!” Azt gondolom, egyetérthetünk vele, aki életét áldozta embertársaiért Auschwitzban.

Hogyan lehetnénk igazán boldogok, ha úgy gondoljuk, hogy a halállal mindennek vége lesz? Márpedig mindnyájan tudjuk, te is, és én is, hogy minden ember közös sorsa a halál. A mi reményünk „túllát” a halálon. Ha többet szeretnél tudni erről, olvasd el XVI. Benedek pápának a reményről szóló *Spe salvi...* kezdetű enciklikáját!

Magam katolikus püspök vagyok, de egy szersmind ember is, csakúgy mint te, és azzal a szándékkal írtam ezt a könyvet, hogy bemutassam neked, mi a katolikus egyház hite, hogy ezt a hitet hogyan tanítja, és mire (valójában: kire) alapozza.

Természetesen nem kell elhinned, amit leírtam. Senkinek sem kell hinnie, senkit sem lehet hitre kényszeríteni. Bár soha senki ne próbálná ezt meg többé! A kényszer hitkérdésekben teljesen terméketlen, nem szül hitet, csak képmutatást, fájdalmat és hitetlenséget. Hinni nem „kell” tehát. De: nem lenne csodálatos, ha a keresztény hit igaz volna? Ha mindaz, amit a Bibliában olvasunk, és amit az egyház tanít, úgy lenne? Örültség volna azt kívánni, hogy ne legyen igaz a keresztény üzenet, mely szerint Isten létezik, Isten jó, igazságos törvényt ad nekünk, megbocsátja bűneinket, és a földi életünk után az örök életben részesít minket.

Gondolkozásunknak csak a tényeket, az érveket és a hitelre méltó adatokat szabadna szem előtt tartani, és sohasem a vágyainkat. De a vágyak irányította gondolkodásnál is nagyobb ostobaság magunknak szándékosan a legrosszabbat kívánni, és abban „hinni”.

Az volt a szándékom, hogy téged mintegy kézen fogva bevezesselek Jézus Krisztus világosságába, hogy meglásd Őt, akiben és akinek a keresztények hisznek. Így vezette el András apostol is testvérét, Simon Pétert Jézushoz (vö. Jn 1,35–51).

Ha nem tartod különösebben fontos személynek Jézust, hadd tegyek föl Neked egy kérdést: ismersz valakit, aki szavahihetőbb volna nála? Vagy: tudsz jobb választ arra a kérdésre, hogy mi az életünk célja és értelme? Lehet, hogy azt mondd, nem érdekelnek ezek a kérdések, de nem hiszem el. Nem az a normális, ha a szükségszerűen bekövetkező halál tudatában valamifele kapaszkodót keresünk, választ, értelmes és biztos reményt?

Abban azonban igazat adok Neked, hogy nem túl könnyű elhinni a jézusi üzenetet, az Ő útján járni pedig kifejezetten nehéz. Ő maga mondta: „A szűk kapun menjete be!” (Mt 7,13). Illetve: „...úgy küldelek titeket, mint

bárányokat a farkasok közé” (Mt 10,16). Ennél drámaiabban nem is fogalmazhatott volna.

Arra kérlek, vedd a fáradságot, és kezd el megismerni Krisztus legnagyszerűbb követőinek, a szenteknek az életét. Látni fogod, hogy mily teljes életet éltek, milyen boldogok voltak! Közelükben úgy érzed majd magad, mint az, aki a nagyvárosi szmogot otthagya, elmegy a hegyek közé, ahol végre tiszta levegővel töltheti meg tüdejét, és a szürke házak után végre valami igazán szépet is láthat.

Mit választasz? Egy csevegéssel eltöltött életet? A karrierhajhászást? Vagy egyszerűen

csak túl akarod élni a dolgokat? Vagy azt szeretnéd, ha egész életed egy nagy wellness-hétvége volna, melyben minden csak móka és kacagás, egészen addig, amíg a test bírja szusszal? Érdekes így élni? Olyan öregember akarsz lenni, akinek az élete nem áll másból, mint hogy várja: teljen már el az idő két étkezés között? Ha a kérdéseket meg tudod fogalmazni, az azt jelenti, már tudod rájuk a választ.

A könyv írójaként annak a mesealaknak a nyomába szeretnék lépni, aki a tyúkólban egy sasra bukkant, akit ott a tyúkokkal egy sorban tartottak. Fogta a sast, kivitte a hegyekbe, és hagyta, hogy szabadon elrepüljön a felkelő Nap felé.

Még sok mindent szerettem volna elmondani Neked, de ebben a könyvben már nincs rá alkalom. Ha van kedved, keresd föl az interneten a www.glaube-und-leben.at honlapot!

Foto: Hinrich Bäsemann

BILDNACHWEISE UND QUELLEN

© Alle Rechte vorbehalten; Nachdruck verboten

KNA Bilder

redaktion@kna-bild.de

8; 10; 11; 29; 35; 55; 77; 79; 86; 90; 91; 92;
99; 100; 101; 102; 103; 108; 109; 111; 112;
116; 124; 125; 128; 130; 132; 134; 137;
144; 146; 147; 153; 156; 159; 185; 190;
191; 193; 195;

Foto Hurnaus

hurnaus@aon.at

3; 27; 29; 69; 75; 149; 169; 170;
13 Christusikone in der Hagia Sophia,
Istanbul
41 Kopie des Turiner Grabtuches,
Ausstellung in Jerusalem
52 Christusdarstellung im
Marienwallfahrtsort Medjugorje
82 Einzug zur ökumenischen Vesper im
Regensburger Dom, 2006
139 Jugendtreffen mit P. Benedikt XVI. im
Pacaambu Stadium, Sao Paolo, 2007

Foto Laun

andreas.laun@aon.at

15; 16; 18; 20; 22; 24; 26; 34; 37; 38; 46;
49; 51; 59; 60; 61; 63; 64; 65; 67; 68; 70; 72;
73; 79; 81; 88; 105; 108; 109; 118; 120;
121; 123; 138; 140; 141; 160; 165; 166;
167; 170; 184; 186; 188; 189; 192; 193;
198; 199; 200; 201; sowie alle weiteren
Fotos im Anhang

Musee d'Unterlinden

www.musee-unterlinden.com

39 Maria Verkündigung, Isenheimer Altar,
Matthias Grünewald,
Musee d'Unterlinden, 1 Rue d'Unterlinden,
F 68000 Colmar
Cover und S 57: Der Auferstandene

M. Prügl

maria.pruegl@aon.at

33 Christus mit den Aposteln, Hochaltar,
Morzg, Salzburg
44 Der Gekreuzigte mit den Aposteln,
Kapitell Estella, Spanien;
42 Gottesmutter Maria,
Anna Paar-Kolbitsch, Salzburg
56 Kreuztragender Jesus, Brixen,
Kreuzgang, Fresko.
94 Priestergrab in St. Koloman
95 Grabkreuz, Windischgarsten
155 Pro-Life-Werbung auf Obus in
Salzburg 2003

Andere Quellen

18 hinrich.balzemann@t-online.de
www.polarfoto.com
48 Barmh. Jesus v. Sr. Faustina, Kath.
Schriftenapost., D-88412 Ochsenhausen,
PF1247;
59 Das Goldene Fenster, St. Leonhard,
Tamsweg, C. Hutter
75 Sel. Franz Jägerstätter, K-TV, www.k-tv.at
87 Die Kirche Arbore, Rumänien,
Moser-Reisen, Linz
106 Steinigung d. hl. Stephanus, St. Joan de
Bois, Spanien, Hirmer Verlag München
115 Irene Harrand, Studienverlag, GmbH,
Amraserstraße 118, 6020 Innsbruck
150 Intrauterine Operation,
www.michaelclancy.com
162 Maria u. Heinrich Eisl, maria.eisl@aon.at
170 Dr. J. u. M. Rötzer, e.roetzer@asak.at
172 Tabelle 6 aus: Natürliche Empfängnis-
regelung, sympto-thermale Methode,
Prof. Dr. med. J. Rötzer, Herder, ISBN:
978-3-451-23983-0
196 Ungarische Königskrone aus: Die Heilige
Krone von Ungarn, ISBN: 963 9062 49 9

Foto Kiefer

120; 121; 175; 191